

คำพูดและข้อเขียน
๒

คำพูดและข้อเขียน

ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ทางเคเบิลส่งฟรีจำกัด

รวมสามเล่ม

864 วิทยุพา พระชดธ ทร. 26483

ผู้เผยแพร่จำหน่าย

สนับสนุนการจ้ทำ E-Book โดย โครงการ Open School

ChangeFusion สสส.   เครือข่ายจิตอาสา
Volunteer Spirit Network

ห้างหุ้นส่วนจำกัด บำรุงลาลัน

๘๖๔ วั้งบูรพา พระนคร

จัดพิมพ์จำหน่าย

พิมพ์ที่ ร.พ. เพ็ญอักษร เลขที่ ๑๖๒/๑๓-๑๕ ถนนบำรุงเมือง พระนคร
นายศรีสิทธิ์ พิพิธรังษิ์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ธ.ค. พ.ศ. ๒๕๑๑

คำนำ

สำนักพิมพ์ซึ่งจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ได้ใช้ความพยายามอย่างมากน่าชม เกิดยกด้อมให้ผมอนุญาตให้จัดพิมพ์คำพูดและข้อเขียนของผมออกจำหน่ายเผยแพร่ ความพยายามดังกล่าว กินเวลาดึกเกินกว่าสิบสองเดือน ผมได้เคยอดนอนอยู่นาน เพราะผมไม่มีเวลาที่จะทำอะไรให้ นอกจากจะให้คำอนุญาตประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง เพราะเกรงว่าผู้จัดพิมพ์จะขาดทุน

ข้ออดนอนขอหนังสือนี้เกิดโดยหึกใจเดี่ยวว่า เป็นเรื่องของสำนักพิมพ์ ส่วนข้อแรกเกิดด้วยความเมตตาช่วยเหลือของคุณ ประยูร บุรณศิริ และเพื่อนร่วมงานหลายคนในธนาคารแห่งประเทศไทย

ผมขอถือโอกาสนี้ ขอบคุณเพื่อนฝูงและเพื่อนร่วมงานเป็นอันมากในธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง

และที่อื่น ๆ ซึ่งมีส่วนช่วยเหตุนานาประการในการผลิต
 คำพูดและข้อเขียนต่าง ๆ ในหนังสือนี้ แต่ที่ท่านคงจำได้ว่า
 มีส่วนตรงนั้นตรงนี้ ได้ช่วยติ ช่วยแต่ง ช่วยแก้ ช่วยห้าม
 ไม่ให้เขียน ไม่ให้พูด ช่วยพิมพ์ดีด ช่วยทาน เป็นต้น แต่
 เนื่องด้วยมีมากท่านด้วยกัน ผมขอขอบคุณโดยไม่ระบุชื่อ

ถ้อยคำสำนวนใดขวางโลก ไม่ถูกหูผู้ใด เป็นของ
 ผมเอง เพื่อน ๆ รังเอาไว้มืออยู่.

๒๐ กันยายน ๒๕๑๑

สารบัญ

หน้า

ทหารชั่วคราว	๑
สุนทรพจน์ในงานเลี้ยงอาหารกลางวันครบรอบ ๒๕ ปี ของธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๐๔	๕๓
สุนทรพจน์ในงานเลี้ยงอาหารค่ำประจำปีของธนาคาร แห่งประเทศไทย ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕	๘๖
สุนทรพจน์ในงานเลี้ยงอาหารค่ำประจำปีของธนาคาร แห่งประเทศไทย ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖	๙๐
สุนทรพจน์ในงานเลี้ยงอาหารค่ำประจำปีของธนาคาร แห่งประเทศไทย ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๗	๑๐๐
สุนทรพจน์ในงานเลี้ยงอาหารค่ำประจำปีของธนาคาร แห่งประเทศไทย ๓๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๘	๑๑๑
สุนทรพจน์ในงานเลี้ยงอาหารค่ำประจำปีของธนาคาร แห่งประเทศไทย ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๙	๑๑๘
คำกล่าวเปิดโรงเรียนสถาบันอบรมการธนาคาร ธนาคาร แห่งประเทศไทย ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๓	๑๓๓

★ การรวมกำลังเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม	๓๓๖
ในโอกาสประชุมนิเทศพนักงานใหม่	๓๕๐
ทรรศนะเรื่องการพัฒนาการศึกษา	๓๖๒
จะหาเวลาดูที่ไหนมา	๓๘๕
✓ งบประมาณและเจ้าหน้าที่งบประมาณ	๓๘๗
เงินมากเงินน้อย	๒๐๖
จะมานั่งทำบัญชีกันทำไม ?	๒๓๓
ธรรมะ	๒๓๕
จะมานั่ง (หรือยืน) ทำบัญชีกันทำไม ?	๒๓๘
คำขวัญเนื่องในวันครบรอบปีที่ ๑๓ ของหนังสือพิมพ์ ชาวพาณิชย์รายวัน ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖	๒๒๗
เศรษฐศาสตร์บัณฑิตอินทพรปรารถนา	๒๓๓
การทำบัญชีกับเศรษฐศาสตร์	๒๔๑
* ความรับผิดชอบทางจริยธรรมเป็นความจำเป็นในการ พัฒนาประเทศ	๒๕๕
จรรยาณักเรียน	๒๘๓
ปัญหาและลำดับในการพัฒนา	๓๐๘

Excelléns Scaccarii Scientia	๓๑๒
Address at the Annual Dinner of the Thai Bankers Association 3rd February 1960	๓๑๘
Address at the Annual Dinner of the Thai Bankers Association 8th February 1961	๓๒๔
Address at the Annual Dinner of the Thai Bankers Association 14th February 1962	๓๓๓
Economics as a Branch of Science Address at the Social Science Association of Thailand 3rd October 1962	๓๓๗
Address at the Annual Dinner of the Thai Bankers Association 6th February 1962	๓๔๘
A Talk Introducing a Paper on "Economic Policy and Customs Administration" Presented by the Bank of Thailand at the Training Centre-cum-seminar in Customs Administration, Ecafe 25 June 1963, Bangkok, Thailand	๓๕๘

Finance and Commerce an Address at the General Meeting of the American Chamber of Commerce in Thailand 15th October 1963 ...	๓๗๐
Address at the Annual Dinner of the Thai Bankers Association 20th February 1964 ...	๓๘๐
The Role of Central Banking in a World of Tensions... ..	๓๘๘
Address at the Annual Dinner of the Thai Bankers Association 10th February 1965 ...	๔๐๓
Address at the Annual Dinner of the Thai Bankers Association 9th February 1966 ...	๔๑๓

๖ ทหารชั่วคราว

อารมภบท

ในระหว่างสงครามโลกคราวที่แล้ว ข้าพเจ้าได้เป็น
ทหารชั่วคราว พันเอกดอร์ค ยูทวงค์ น้องเขยของข้าพเจ้าผู้
ดวงดับ มีอาชีพเป็นทหารประจำคงแต่ดำรงการศึกษาน
มัธยมเป็นต้นมาจนถึงวันมรณะ ฉะนั้นฉัน จึงเป็นเหตุผล
อันหนึ่งที่จะนำเอาบทความเรื่องนี้มาเป็นบรรณาการแด่ผู้
ดวงดับ อีกประการหนึ่งคงแต่เด็กสงครามเป็นต้นมาจนถึง
ญาติมิตรของข้าพเจ้าได้เคยรบเร้าใคร่จะได้ทราบเรื่องที่เกิด
ขึ้นในระหว่างสงครามที่เกี่ยวกับตัวข้าพเจ้า รวมทั้งผู้ดวงดับ
ก็ได้เคยไต่ถามเรื่องราวอยู่ แต่ข้าพเจ้ามิใคร่จะได้มีโอกา
อธิบายให้สัมพันธ์กับความปรารถนาของญาติมิตรทั้งหลาย จึง
ขอถือโอกาสดำไว้ ในที่นี้เท่าที่จะทำได้
บทความอันนี้ ได้เคยเรียบเรียงขึ้นเป็นภาษาอังกฤษ

ดังปรากฏในท้ายหนังสือเล่มนี้ และได้เรียบเรียงไว้เมื่อประมาณ ๔ ปีมาแล้ว ข้อความที่จะปรากฏต่อไปมาจากเรียงความภาษาอังกฤษฉบับนั้น แต่ในการเรียบเรียงเป็นภาษาไทยคราวนี้ ใคร่จะขอถือโอกาสเพิ่มเติมความบางข้อก่อนที่จะเริ่มเรื่อง

ข้อแรกที่ใคร่จะเรียนให้ญาติมิตรทราบก็คือ ในระหว่างสงครามคนไทยจากประเทศอังกฤษ ได้สมัครเข้าเป็นทหารในกองทัพอังกฤษ ไม่เหมือนกับคนไทยในอเมริกาซึ่งรับใช้ชาติไทย ในอเมริกาคด้วยการสมัครเป็นทหารแต่งเครื่องแบบไทย

การที่ทางบ้านอังกฤษเดิรไทยต้องเข้าเป็นทหารในกองทัพอังกฤษนั้นก็เพราะเหตุว่า เราปราศจากผู้ใหญ่ที่จะรวบรวมกองทัพของตนเป็นปกติ แต่อย่างไรก็ดี ราชการทหารของอังกฤษในขณะนั้น และถึงแม้ในขณะนั้นก็ยังยอมรับนับถือว่าคณะเดิรไทยในอังกฤษ เป็นกองทัพพิเศษ เพราะเราได้แสดงเจตน์จำนงไว้ตั้งแต่แรกเริ่มแล้วว่า เราเข้าเป็นทหารอังกฤษมิใช่เพื่อรับใช้ชาติอังกฤษ แต่ต้องการจะรับ

ใช้ชาติไทยโดยอาศัยอังกฤษร่วมมือด้วย

ข้อสังเกตข้อที่ตองก็คือ คณะเสรีไทยจากอังกฤษได้
แสดงให้ฝ่ายอังกฤษเห็นแจ้งชัดตั้งแต่แรกเริ่มว่า คณะของ
เราต้องการจะกระทำการใด ๆ ในระหว่างสงครามในลักษณะ
ทหาร กล่าวคือมีศัทหาร ถึงแม้ว่าจะต้องเป็นพลทหาร
ก็ยินยอม หมายความว่าคณะเสรีไทยจากอังกฤษไม่ยอม
เป็นเครื่องมือของอังกฤษในลักษณะจารกรรมแบบจารชน
แต่ถ้าจะต้องปฏิบัติราชการลับก็ทำในฐานะเป็นทหาร

ข้อสังเกตข้อต่อไปคือ เสรีไทยจากอังกฤษที่เข้าเป็น
ทหารนั้นมี ๓๒ คน ความจริงถ้าฝ่ายอังกฤษรับมากกว่านั้น
ก็คงจะมีมากกว่านี้ เพราะเหตุว่ามีผู้สมัครตรวจโรคไม่ได้
บ้าง ได้รับการยกเว้นบ้าง หดายเป็นคนทั้งชายและ
หญิง

ข้อสังเกตข้อสุดท้ายก่อนจะเริ่มเรื่องก็คือ ทหารเสรี
ไทยในอังกฤษได้รับยศเป็นพลทหาร ในกองทัพอังกฤษตั้งแต่
๗ สิงหาคม ๒๔๘๕ จนกระทั่งได้เดินทางถึงอินเดีย และฝึก
ได้เป็นนายร้อยตรีเมื่อตุลาคม ๒๔๘๖ อย่างไรก็ตาม กองทหาร

ของเราเป็นกองพิเศษอยู่คือ เป็นผู้ที่มีวิทยฐานะสูงกว่ากอง
 อื่น ๆ ในจำนวน ๓๖ คนมีปริญญาและประกาศนียบัตรรวม
 กันแล้ว อาจจะได้ประมาณ ๓๐ ปริญญา ฉะนั้นทางฝ่าย
 อังกฤษให้เสรีภาพในการปกครองกันเองอยู่เต็มอภายได้วินัย
 ทั่วไปของกองทัพอังกฤษ ที่ว่าปกครองกันไดเอนนกกคือ
 พวกคนไทยกันเองมีการเลือกตั้งหัวหน้าและผู้แทนกันเอง ทุก
 ครึ่งทีมการย้ายไปประจำค่ายใหม่ และทางกองทัพอังกฤษ
 ก็ยินยอมรับรองหัวหน้าผู้หนึ่งว่าเป็นผู้แทนของกองทหารของ
 เราโดยชอบธรรม แสดงว่าเราใช้ระบอบประชาธิปไตยได้
 ดำรงภายในวงของเรา และอีกประการหนึ่ง เราได้แสดง
 เจตน์จำนงไว้แต่แรกต่ออังกฤษว่า เมื่อสิ้นสุดสงครามแล้ว
 เราจะขอยุบกองทหารเสรีไทยนี้โดยเร็วที่สุดที่จะให้เร็วได้
 เพื่อมิให้ผู้หนึ่งผู้ใดใช้กองทหารเสรีไทยนี้เป็นเครื่องมือในทาง
 การเมือง และทั้งทางราชการอังกฤษก็ได้ยินยอมปฏิบัติให้
 เป็นไปตามที่กล่าว เมื่อสิ้นสุดสงครามแล้ว

ในบทความเรื่องนี้ จะรายงานถึงเหตุการณ์ซึ่ง
 ทำให้มีการคิดตั้งสถานวิทยุสถานแรก สำหรับติดต่อกับ

สหประชาชาติในดินแดนประเทศไทย ขณะที่ยุโรปเข้ามาตั้ง
 กองทัพอยู่ เหตุการณ์ได้ผ่านมาแล้วเป็นเวลา ๕ ปีก่อนที่จะ
 ได้เขียนรายงานนี้ ท่านผู้อ่านโปรดระวังกว่ารายงานเขียน
 ขึ้นจากความทรงจำ ฉะนั้น รายละเอียดบางข้ออาจจะไม่
 ถูกต้อง เฉพาะอย่างยิ่งวันและเดือนของเหตุการณ์ และ
 นอกจากนั้น ยังมีเหตุผลหลายประการที่ทำให้ต้องระงับไม่
 กล่าวถึงข้อความบางเรื่อง อย่างไรก็ตามผู้เขียนมีความพอใจ
 แล้วที่จะเห็นว่า แก่นสารของเรื่องเท่าที่ได้น้อมมา ณ ที่
 เป็นที่ถูกต้องไม่มีข้อที่จะพาให้ผู้อ่านเข้าใจผิดพลาดจากความ
 เป็นจริงไปได้

ความมุ่งหมายข้อใหญ่ของทางราชการ (อังกฤษและ
 อเมริกัน) ในการที่รับเอาคนไทยเข้าไว้ในกองทัพของตนนั้น
 ก็เพื่อที่จะคงกองทหารของสหประชาชาติมากกองหรือน้อย
 กองแล้วแต่จะทำได้ถึงแนวรบญี่ปุ่น และหวังว่ากองทหาร
 เช่นนี้อาจจะช่วยกองทัพสหประชาชาติในทางการรบและ
 กองโจร ในทางค้ำชังสงคราม, การเมือง และในการต่อสู้
คนไทยผู้สมัครเข้าในกองทัพอังกฤษมีความประสงค์ที่จะรับ

ใช้ชาติของคน โดยการที่จะเข้าร่วมมือกับทหารอังกฤษ
อย่างไม่มีเงื่อนไข แต่ก็เป็นความประสงค์ของเราที่ถือเป็น
 ข้อสำคัญอยู่อีกข้อหนึ่งว่า เราจะพยายามติดต่อร่วมมือและ
 ตกลงกันกับกองทัพต่อต้านภายในประเทศ เพื่อให้เป็นที่เข้าใจ
 กันด้วยดี

ในกลางปี พ.ศ. ๒๔๘๖ เราพอจะทราบได้แน่นอนแล้ว
 ว่ากองทัพต่อต้านในประเทศไทยนั้นมียุจริง ไม่ใช่แต่เพียงเป็น
 ดังที่เราคาดหวังเท่านั้น เพราะเหตุว่า เราทราบว่า ได้มีผู้เดิน
 ทางออกจากประเทศไทยไปตั้งเมืองจุงกิง และได้ติดต่อกับ
 ผู้แทนฝ่ายดีหประชาชาติแล้ว

ส่วนมากของเสรีไทยจากประเทศอังกฤษ ซึ่งเราเรียก
 กันว่า “ช้างเผือก” (White Elephants) กำจัดฝึกหัดกลยุทธ์
 แบบกองโจรเป็นวาระสุดท้ายที่นอกเมืองพุนา ในประเทศ
 อินเดีย เราได้ยินข่าวว่า “ซัน” ได้เดินทางไปยังจุงกิงเพื่อ
 จะติดต่อกับ “จังกัด” และภายหลังเราก็ได้ทราบว่า “ซัน”
 ได้รับมอบอำนาจจากทางราชการอังกฤษส่งคนจากยูนนาน
 เดินทางบุกเข้ามากองทัพ ๖ ถิ่นหนึ่งตั้งจากกองทัพอังกฤษ

มาถึง “รัฐ” ขอร้องให้ “รัฐ” จัดการต้อนรับพวก “ช่าง
 เผือก” คณะแรกที่เดินทางมาโดยเรือไต้หน้า กำหนดจะชนบท
 ในฝั่งตะวันตกของประเทศไทยในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๖
 คณะ “ช่างเผือก” นี้จะเข้ามาพร้อมด้วยเครื่องดังและรับ
 วิทยุ เพื่อจะได้ติดตั้งสถานีติดต่อระหว่างประเทศไทยกับฐาน
 ทักษะอังกฤษ ในอินเดียใต้เป็นการประจำ

ในเดือนกันยายน ๒๔๘๖ ข้าพเจ้าได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาว่า ข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งซึ่งจะเดินทางโดยเรือไต้หน้า
 นั้น และหน่วยของข้าพเจ้าเรียกว่า “Pritchard” คณะของ
 ข้าพเจ้าประกอบด้วย “แดง” เป็นนักวิทยุ “เค็ง” และ
 ข้าพเจ้า “แดง” ได้ถูกส่งไปเมืองเมียร์คู สำหรับจะฝึกหัด
 การรับวิทยุเพิ่มเติม ส่วน “เค็ง” และข้าพเจ้าได้เดินทางไป
 ยังโรงเรียนพิเศษ โรงเรียนหนึ่ง นอกเมืองกตักคตาเพื่อฝึก
 สำหรับจะปฏิบัติราชการพิเศษ

ต่อมา “แดง” ได้เดินทางมาร่วมคณะที่กตักคตา และ
 หลังจากที่ได้มีการฝึกหัดชนบท โดยเรือไต้หน้าทางในเวลาดัง
 วนและกลางคืนที่ตำบลทริงโกมาตีในเกาะลังกา เมื่อเดือน

พฤศจิกายนแล้ว คณะของเราก็ได้เดินทางโดยเรือไต้ฟ้า จากเมืองโคตอมโบ ในเรือไต้ฟ้า นำนายทหารบกกองทัพ อังกฤษ ๒ คน กับดิบเอก ๑ คนสำหรับจะมาตั้งเราชนบท

เมื่อได้เดินทางมาถึงที่ ๆ กำหนดแล้ว เรือไต้ฟ้าก็ได้ ดอยดำและค้ำน้ำอยู่ห่างจากฝั่งประมาณ ๔-๕ ไมล์เป็นเวลาด ๑ สัปดาห์ เวลาดาววันก็จมลงไป และเวลาดาวคืนก็ขึ้นมาดอยดำคอยดูอาทิตย์ดีสัญญา แต่หาได้ปรากฏอาทิตย์ สัญญาไม่ ต่อมาภายหลังเราจึงได้ทราบว่า “จม” ผู้ถือ หนังสือออกจากยูนนานเข้ามาในประเทศไทยนั้น กว่าจะเข้ามา ได้ถึงกรุงเทพฯ ก็เป็นเวลาหลังจากเดือนมิถุนายน ๒๔๙๗

อย่างไรก็ดี การเดินทางด้วยเรือไต้ฟ้ามิใช่จะปราศจากเหตุการณ์ที่ห้ามได้ เราได้มีเวลาดำเนินอยู่บ้าง ในเมื่อทราบว่าเรือใหญ่อยู่เหนือผิวน้ำ ใกล้เคียงกับที่เรา จมอยู่ อาจจะเป็นเรือญี่ปุ่นหรือเรือไทยก็ได้ แล้วเราก็ไม่ทราบแน่ชัดว่าเรือดำนั้นเห็นเรือของเราหรือไม่ แต่เราได้พยายามรักษาความเงียบสงบไว้เพื่อความปลอดภัย ในเวลา เช่นนี้ทุกคนในเรือไต้ฟ้าจะต้องนั่งเงียบ ๆ ไม่ทำเสียงอย่าง

หนึ่งอย่างใด และข้าพเจ้าเองแทบจะไม่กล้าหายใจ เพราะ
 รู้สึกว่าดมหายใจเป็นเสียงดังอย่างไม่น่าเชื่อ แต่เราไม่เคยได้
 รับตุกระเบิดได้น้ำเลย เหตุการณ์จะเป็นอย่างไรก็ตามใน
 คันดักท้ายก่อนที่เราจะเดินทางกลับ ทหารอังกฤษที่ไปกับ
 เรานั่นคงตั้งใจว่าจะนำเรือเล็กเข้าไปยังทชายฝั่งเพื่อสอดแนม
 (พวกเราคนไทยไม่ได้ไปด้วย เพราะเหตุที่เราได้รับคำสั่ง
 อย่างเข้มงวดมิให้ชนบท นอกจากจะมีผู้มารับตามข้อก
 ดง) ดัหายชาวอังกฤษของเราไม่เคยอยู่ในประเทศไทยเลย
 แต่เมื่อไปสอดแนมมาแล้วก็รายงานว่าไม่มีใครมาคอยเรา
 อยู่ทชายฝั่ง เมื่อเหตุการณ์ปรากฏว่าถึงจะคอยต่อไปอีกก็
 ไม่มีประโยชน์แล้ว เราจึงตัดสินใจเดินทางกลับเกาะดังกา
 แต่ในคืนต่อมาเราได้พบเรือหาปลาขนาดเด็กจึงได้ตกลงว่า
 จะดอยลำขนาดตุ้กที่ ในเรือหาปลานั้นมีคนจันอยู่หลายคน
 ฝ่ายเรารู้สึกว่าจะทำให้เขาตกใจมาก แต่เราไม่ต้องการ
 อะไรมากจากเขามาก นอกจากบางสิ่งบางอย่าง เช่น เหยี่ยว
 กระษาปณ์ และเอกดาร์ และเราก็ได้เอาขนมปังไทยกับ
 อาหารให้เขา เป็นการแลกเปลี่ยนกัน

ข้าพเจ้าไม่สมควรที่จะกล่าวให้ยืดยาวนักในการ
 พรรณนาชีวิตในเรือไคหน้า บางที่ไม่จำเป็นที่จะต้องพูดมาก
 ไปว่าเรือไคหน้านานหรือน ชีวิตน่าเบื่อหน่าย ไม่มีอะไรจะ
 ทำ นอกจากนอน กิน และทอดลูกเต๋า เรานอนในเวลา
 กลางวัน และตื่นในเวลากลางคืนเมื่อเวลาเรือลอยดำขึ้นมา
 และเมื่อลอยดำขึ้นมาเช่นนั้น ผู้โดยสารก็ได้รับอนุญาตให้
 ขึ้นไปบนดาดฟ้ารับอากาศบริสุทธิ์ได้ ผู้โดยสารผู้บุหรืได้
 ก็แต่ในเวลาเรือลอยดำ ข้าพเจ้ายังมีความรู้สึกจำได้อยู่ขอ
 หนึ่งคือ เมื่อต้องถลองคองผู้ไทยจากเรือไคหน้านั้น ข้าพเจ้า
 จำได้ว่าได้เห็นแผ่นดินอันเป็นที่รักของเราด้วยงามมาก หาด
 ทรายขาวและมีกระท่อมคนหาปลาอยู่ มีต้นไม้เป็นอันมาก
 คำบดที่เราตั้งใจจะชนบกนั้น รู้สึกว่าเปื่อยวอยอยู่มาก ข้าพ-
 เจ้าไม่เคยไปในคำบดนั้นเลย แต่ยังรู้สึกว่าที่นั่นเป็นแผ่นดิน
 ที่รักของเรา และมีคนร่วมชาติที่รักของเราอาศัยอยู่

ขณะที่เรากลับถึงโคลอม โบทันเวลาคริสต์มาส เมื่อ
 ใกล้จะถึงหน้านาฬิกา เรือไคหน้าได้ผุดขึ้นมาและเดินทางบน
 ผิวน้ำด้วยความเร็วเต็มที่ ชีวิตในเรือไคหน้าซึ่งเดินทางบน

ผวน้ำ ไม่น่าจะมีอะไรนอกจากทำให้ผู้ โดยสารเมาคลื่นและได้รับ
ทุกขเวทนาเหลือประมาณ

เมื่อได้หยุดพักก่อนเป็นเวลาเล็กน้อยในทิวเขานิดครึ่ง
อันงดงามแล้ว คณะของข้าพเจ้าได้เดินทางขึ้นไปยังมัยรุก
ในต้นเดือนมกราคม ๒๕๗๖ จากนั้นเราได้เดินทางไปยังเมือง
พุนาเพื่อฝึกใหม่กำลังแข็งแรงขึ้น คณะ “ช่างเผือก” คน
อื่น ๆ ได้มารวมพลกันอยู่ ณ ที่นั้น และในระหว่างที่เรา
ออกทะเล เพื่อนฝูงของเราเหล่านั้นก็ได้ฝึกหัดออกไปบ้าง และ
ไปพักผ่อนหย่อนใจในที่ต่าง ๆ บ้าง

การที่มาร่วมคณะกันใหม่คราวนี้ ทำให้เรามีโอกาส
ที่จะปรึกษาหารือกันเป็นครั้งสุดท้ายในเรื่องสถานการณ์และ
การงาน ซึ่งเราคาดหมายว่าจะต้องทำต่อไป คณะ “ช่าง
เผือก” ได้ประชุมกันในวันหนึ่งบนยอดเขาสิงหะ ในขณะที่
นั้นเรารู้อะไรบ้างเกี่ยวกับงานของเราดีขงกว่าแต่ก่อน ถ้า
หรับบางคนในคณะเราเช่นข้าพเจ้า การโดดร่มชูชีพ และ
การเดินทางโดยเรือไต้หน้าเป็นข้อที่หัดดับตาแล้วเดือนให้ตั้ง
อยู่เต็มอ ถ้าหากคนอื่นเขาอาจจะกระตือรือร้น อยากจะได้

ทำอะไรต่ออะไรโดดโผนเช่นนั้น ในกาตข้างหน้าก็เป็นได้
ข้อเจรจาในการหารือบนยอดเขาถึงหะคินันนั้นข้าพเจ้าจำไม่ได้
หมด แต่จำได้อยู่ว่าพวกเราตั้งใจรักกันและด้ามักคักกัน
มาก ข้าพเจ้าจำได้ว่าข้าพเจ้าได้เสนอให้ที่ประชุมพิจารณา
ข้อหนึ่ง คือข้อที่ว่าเมื่อเราเข้าไปในประเทศไทยแล้ว เรา
จะต้องพยายามอย่างเต็มที่ที่จะไม่ใช้อาวุธประหัตประหารคน
ไทยด้วยกัน ถึงแม้ว่าจะต้องเสียชีวิตก็ไม่ควรที่จะต่อสู้ แต่
ว่าเราไม่ควรที่จะให้ญี่ปุ่นจับเราได้เป็น ๆ จะต้องต่อสู้จนจับ
ตาย ข้อเสนอนั้นของข้าพเจ้านั้นได้เสนอนั้นโดยระมัดระวังมิให้
เป็นการบังคับ เพราะข้าพเจ้าเข้าใจดีว่ามีบางคนในพวกเรา
จะไม่ยอมฝืนธรรมชาติที่จะสู้ก่อนที่จะถูกจับ แต่อย่างไรก็ดี
ส่วนมากของคณะ “ข้างเผือก” ได้ลงความเห็นชอบตาม
ข้อเสนอนั้น

แผนการเข้าประเทศไทยได้ร่างขึ้นใหม่ในภายหลัง
“ข้างเผือก” ๒-๓ คนจะต้องเข้ามาในประเทศไทยด้วยร่วม
ชูชีพ พร้อมด้วยเครื่องรับและตั้งวิทยุ การโดดร่มคราวนี้
เรียกว่าโดดอย่าง ‘สุม’ (blind dropping) หมายความว่า

ไม่มีใครมารับที่บนพนดิน ที่ ๆ จะลงนกำหนดไว้ว่าจะเป็น
 ในป่าทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือ คือระหว่างสี่โขทัยกับ
 สวรรคโลก และกำหนดเวลาไว้ในเวลาข้างขึ้นหรือข้างแรม
 อ่อน ๆ ในเดือนมีนาคมและเมษายน เราจะแยกกันเป็น ๒
 คณะ ๆ ละ ๓ คน เรียกว่า Appreciation ทั้ง ๒ คณะ คณะ
 Appreciation ที่ ๑ จะทำการในเดือนมีนาคม และเมื่อลงไป
 ถึงพนดินแล้ว หาที่ซ่อนตัวอยู่ในป่าสูง วิทยุกับมายังฐาน
 ทัพ และเตรียมรับคณะ Appreciation ที่ ๒ ในโอกาสเดือน
 หงายควรวหน้า ถ้าฐานทัพไม่ได้ยินวิทยุ Appreciation ที่ ๑
 คณะที่ ๒ ก็จะกระโดดร่ม 'ลุ่ม' ลงมาอีกที่หนึ่งในจังหวัด
 ใกล้เคียง และลงมาทำการเช่นเดียวกัน หน้าที่ของเรามี
 เป็นลำดับต่อไปนคือ

- (ก) รักษาตัวให้รอด
- (ข) ติดต่อทางวิทยุกับฐานทัพ
- (ค) รับคนที่จะมาโดดร่มในภายหลัง

และ (ง) ถ้าทำได้และในโอกาสที่จะทำได้ ให้ติดต่อกับ
 ขบวนการต่อต้านข้างใน

บุคคลที่จะเข้าเป็นคณะที่ ๒ นี้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากคณะ Fritchard เนื่องจากเราจะไม่มีใครมารับ การติดต่อทางวิทยุจึงมีความสำคัญยิ่งขึ้น และเนื่องจากเราจะต้องเข้าไปอยู่ในป่าด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องต้องมีนักเรียนหมอบเข้ารวมคณะด้วย “ดี” กับ “ข้าว” ได้ถูกเลือกสำหรับใช้ทำการส่งวิทยุและเป็นแพทย์ประจำคณะ คนที่ ๖ คือ “กร” ซึ่งเข้ามาในคณะที่ ๒ เป็นนักวิทยุ “เค็ง” เป็นหัวหน้าคณะ Appreciation ที่ ๒ ฉะนั้นคณะดังกล่าวจึงประกอบด้วยบุคคลเหล่านี้คือ คณะ Appreciation ที่ ๑ มี “เขม” (ข้าพเจ้า) “แดง” และ “ดี” คณะ Appreciation ที่ ๒ มี “เค็ง” “ข้าว” และ “กร”

ในเดือนกุมภาพันธ์ พวกเรา ๖ คนอำตาพรรถพวกและเดินทางไปยังเมืองราวด์พินด์เพื่อฝึกหัดโตดรัมชูชีพ เราต่างคนได้ฝึกโตดรัมจากเครื่องบินคนละ ๕ ครั้ง & ครั้งแรกในเวลาดำดวงวัน และครั้งสุดท้ายในเวลาดำดวงคืน การโตดรัมครั้งแรกจากเครื่องบินยัดดิน แต่อีกดีครั้งโตดรัมจาก ดีเบอเรเตอร์ การโตดรัมเช่นนี้ได้กระทำหลังจากได้ฝึกหัดบำรุงกำลัง

ร่างกายอย่างเคร่งเครียดเป็นเวลาด้านวัน และหลังจากหัด
 กระโดดลงจากที่สูงโดยไม่มีอันตราย พวกเราไม่ชอบการ
 กระโดดร่มเช่นนี้ ถึงแม้จะรู้สึกว่ามีอันตรายเลย แต่
 ข้าพเจ้าเองก็ไม่สามารถที่จะกล่าวด้วยความจริงใจได้ว่า
 ข้าพเจ้าไม่กลัว แต่อย่างไรก็ดี พวกเราพยายามที่จะซ่อน
 ความหวาดกลัวนั้นไว้ ทุก ๆ เวลาเข้าระหว่างเดินทางจาก
 ที่อยู่ของเราไปสนามบิน เราจะต้องผ่านป่าช้าแห่งหนึ่ง และ
 เมื่อเวลาผ่านไปพวกเรามากจะเตือนสติซึ่งกันและกันว่า ที่นั้น
 แหะเป็นที่ที่สังหารจะต้องไปถึงในที่สุด ไม่เร็วก็ช้า และ
 สำหรับพรรคพวกคนอื่น ๆ นั้นคงน่ากลัวจะเร็ว แต่สำหรับ
 ผู้พูดคงจะช้า ความรู้สึกและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่าง
 ไรก็ตาม พวกเราได้รับประโยชน์จากการฝึกบำรุงกำลังนั้น
 และอากาศอันสดชื่นของมณฑลบ้านจวบทำประโยชน์ให้แก่
 เรามาก และพวกเรารู้สึกแข็งแรงหลังจากที่อยู่พนดหนึ่ง
 สัปดาห์

จากบันทึกไปดู่ถักตกดา รอคอย “เรื่องจริง” เรายัง
 มีเวลาอยู่บ้างสำหรับที่จะได้สัมผัสความรู้สึกจากความเจริญ

แบบสมัยใหม่ เช่นคุณภาพยนตร์ในโรงที่เครื่องทำความเย็น
 รับประทานไอศกรีมโซดา และรับประทานอาหารในภัตตาคาร
 เป็นครั้งสุดท้าย ในไม่ช้าวันกำหนดก็มาถึง พวกเรา
 ตามคนใน Appreciation ที่ ๓ เริ่มออกไปทำการในต้นเดือน
 มีนาคม คือวันที่ ๖ ก่อนวันเกิดของข้าพเจ้าสามวัน ข้าพ
 เจ้าได้บอกกับนายทหารผู้บังคับบัญชาเป็นเชิงต่อเถียงว่าให้
 ดั่งของขวัญวันเกิดไปให้ข้าพเจ้าในป่า อย่าพลาดเป็นอัน
 ขาด เช้าวันนั้นพวกเราเดินทางด้วยเครื่องบินจากกักกักคา
 ไปยังสถานที่แห่งหนึ่ง ห่างจากเมืองใหญ่ไปทางทิศตะวันออก
 เฉียงเหนือ ข้าพเจ้าจำชื่อสถานที่นั้นไม่ได้ แต่ดังต่าง ๆ
 ในที่นั้นข้าพเจ้าจะลืมไม่ได้เป็นอันขาด ที่นั้นเป็นดงนามบิน
 อยู่ในท่ามกลางเนื้อที่กว้างขวาง ไม่มีพฤษชาติเลย ไม่มี
 นารีดุฑูทึ ไม่มีอะไรทางดิน เว้นแต่เครื่องบินกับกระท่อม
 หลายนกระท่อมที่หน้าทุเรศ นอกจากนั้นเรายังต้องทนรับประทาน
 อาหารกลางวันอันจืดชืด มีเนอกระป๋องแห้ง ๆ ขนม
 บั๊งแห้ง ๆ และดื่มน้ำซึ่งเหม็น เพราะเหตุที่ได้ดลอรันมาก
 เกินไป แน่่อนที่เดี๋ยวนี้ต้องมีใครทำผิดพลาดแน่ที่จะสั่งให้

เราไปทำการครึ่ง จากสถานที่เช่นนี้ เพราะมีแต่ทำให้จิตใจของเราหดหู่ลงเท่านั้น

ในตอนเย็นวันนั้น เราขึ้นเครื่องบินดีเซลเลอร์ ซึ่งจะนำเราไปสู่จุดหมาย เพื่อเป็นการคุ้มกันการกระโดดร่มของเรา เครื่องบินทิ้งระเบิดฝูงหนึ่งได้ถูกส่งออกไปในคืนวันเดียวกัน เพื่อจะทำการในบริเวณ ใกล้เคียงกับที่เราจะไปโดดร่ม แต่จากสำเนาบันทึกเดียวกันในเย็นวันนั้น เราได้สังเกตเห็นว่า มีเครื่องบินดีเซลเลอร์อีกเครื่องหนึ่งชนดูอากาศก่อนเราเล็กน้อย ภายหลังจึงได้ทราบว่าดีเซลเลอร์เครื่องนั้น นำเอาชาวจีนสี่คนเดินทางไปทำการแบบเดียวกับเรา แต่ไปโคจรอยู่ที่ใกล้นครปฐม

เราใช้เวลาส่วนมากในการเดินทางนั้น นอนไปในเครื่องบิน เครื่องบินนั้นไม่เป็นที่ดีสบายเลย และอากาศก็เดว ข้าพเจ้าเองรู้สึกเมาเครื่องบินเล็กน้อย เรารับประทานอาหารไม่ได้มากในระหว่างเดินทาง ภายนอกอากาศมืดมัว ถึงแม้ว่าจะมีพระจันทร์ข้างขึ้น และเราไม่ทราบเลย

ว่าในเวลาใดเราอยู่ที่ใด ประมาณ ๒๒.๓๐ น. มีคนบอก
ให้เราเตรียมตัว เวลาประมาณ ๒๓.๐๐ น. เราสามคนก็
นั่งรออยู่เหนือช่องกระโถดในเครื่องบิน พร้อมทั้งจะถอดตัว
กระโถดลงในท่ามกลางความมืด ช่องที่ว่างนั้นอยู่บนพื้น
เครื่องบินมีประตูเปิดออก โถงตัวเครื่องของเครื่องบิน ช่องนั้น
ใหญ่พอที่จะให้ผู้กระโถดโถงตัวลงไปได้พร้อมด้วยเครื่อง
หลังและร่มชูชีพที่อยู่บนหลัง ถ้าคำสั่ง "ลง" มีมาเมื่อใด
เราก็จะ "กระโดด" ลงไปสู่ความมืดและไปสู่ยถากรรม เรา
คงได้นั่งอยู่ที่นั่น คือที่ขอบเหวนี้เป็นเวลาประมาณหนึ่ง
ชั่วโมง——ข้าพเจ้ารู้สึกว่าจะเป็นหนึ่งใน—— คำนึงถึงชีวิต
และมรณะ คำนึงถึงนิจจาและอนัตตา และจากช่องกระ
โถดนั้น ดมเย็นกระโชกพัดเข้ามาอยู่ตลอดเวลา คงจะมี
ประโยชน์สำหรับจะทำให้เราแน่ใจว่าที่ที่จะลงไปนั้นไม่ใช่
นรก เพราะว่ามันมีเปลวเพลิงอันร้อน มีแต่ดมเย็น เครื่อง
บินวนเวียนอยู่เรื่อย ๆ รู้สึกว่าจะไม่หยุด แต่ว่าคนตั้งให้
เตรียมตัวกระโดดไม่มีเข้าหูเราเลย ผลสุดท้ายมีผู้มาคืบไต่
เบา ๆ และเราได้ยินว่าเด็กกันใต้ เพราะเหตุว่านักบินไม่

ถ้ามารรถจะหาที่ที่เราจะลงไปได้ แขนที่ก่เดวและอากาศก็มืด
พวกเรากำตั้งเดินทางกลับไปยังกัถักตคา

เราไม่ได้อยู่ที่กัถักตคานานนัก เพราะเหตุว่าทุกคน
เฉพาะอย่างยิ่งพวกเรามีความวิตกกังวล อยากจะให้เรื่อง
กระโตกร่มนเดร์จรัดนกันไปด้วยที่ หลังจากการเดินทางครั้ง
แรก ต่อมาสักหนึ่งสัปดาห์ เราได้ข่าวจากกองทัพอากาศ
อังกฤษว่า เขาพร้อมที่จะพาเราไปอีกครั้งหนึ่งแล้ว เราก็ก
ต่างออกเดินทางทันที จากสนามบินเดียวกัน เดินทางแบบ
เดียวกัน เวลาดำงคั้นแบบเดียวกันกับคราวที่แล้ว มิตรกัน
อยู่ที่เวลาดักกว่าเดิมสัก ๔-๕ ชั่วโมง เพราะเหตุว่าเป็น
ข้างแรม เมื่อเราได้เดินทางถึงเหนือประเทศไทย มีคนมา
บอกเราว่าคราวพบที่หมายแน่นอนแล้ว เครื่องบินวนเวียน
อยู่หลายรอบ และก่อนข้างจะบินต่ำ พวกเราได้เห็นแสงไฟ
บนพื้นดินเป็นอันมาก และเกิดความสงสัยขึ้นในใจว่าเราได้
ถูกนำมาในที่ที่ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุว่าเป็นที่ตกลงกัน
ว่าเราจะต้องลงในกาดงป่า มีบ้านเรือนที่ใกล้เคียงที่สุดก็
ห่างออกไปตั้งหลายกิโลเมตร แต่อย่างไรก็ตาม ไม่มีเวลา

ที่จะไต่ถามได้ และไม่มีเวลาที่จะถกเถียงกัน คำตั้งใจตรง
มาถึงและเราก็ดังไป

ทั้ง ๓ คนลงถึงพนดิน ในที่ว่างเปล่าใกล้เคียงกันและ
เราจะพอเห็นกันในระยะที่เราดอยตัวลงมา ข้าพเจ้าก่อน
ข้างจะเคราะห์ร้ายโดยที่ไต่ลงมาเท้าหนึ่งอยู่บนคันทนา และ
อีกเท้าหนึ่งอยู่นอกคันทนา ทำให้ข้อเท้าขวาแพลงไป ข้าพเจ้า
จึงรู้สึกคิดว่าพนดินที่เราลงมานั้นเป็นนา และขออนุญาตให้
ตั้งด้วยใหญ่ว่าได้ลงมาผิดที่เสียแล้ว เรา ๓ คนเข้ามาร่วมคุย
แผนกันอย่างเร่งรีบ และจากแผนทนนกทำให้แน่ใจงขนอก
ว่า ที่ ๆ เราอยู่นั้นเราไม่ได้ตั้งใจลงมาเลย เพราะเป็นที่ ๆ
ห่างจากจุดหมายถึง ๒๕ หรือ ๓๐ กิโลเมตร และยังร้ายไป
กว่านั้น เรารู้สึกว่าเราอยู่ใกล้หมู่บ้านจนเกินไป เมื่อเรา
เดินหาร้านอาหารและเครื่องมือ ๗ รมที่เรานำมาด้วย สำหรับ
จะมีอาหารรับประทานในป่าเป็นเวลา ๓ เดือน ก็ปรากฏว่า
รม ๓ หายไป แดงกับดีเดินออกไปหา แล้วในไม่ช้าก็กลับ
มารายงานว่า รมที่หายไปนั้นได้ตกลงไปในใจดวงหมู่บ้าน
และหมู่บ้านนั้นห่างจากที่เราอยู่เพียงมีพุ่มไม้เล็ก ๆ คั่นอยู่

แดงกับต๋องรีบกลับมา เพราะเหตุว่าได้ยินสุนัขเห่า ฉะนั้น
เราจึงตัดสินใจว่าจะต้องออกจากที่ ๆ เราอยู่นั้นโดยเร็วที่สุด
ที่จะเร็วได้

ในขณะนั้นเป็นเวลาเช้าประมาณ ๕ นาฬิกา เรา
นั่งเวลาประมาณ ๓ ชั่วโมงก่อนจะรุ่งสว่าง เราไม่สามารถที่จะ
จะออกเดินทางได้โดยเร็ว เพราะมีหีบห่อใหญ่หลายหีบ และ
จะชุดหุ้มผนังให้มิดชิดก็ทำยาก เพราะว่าใกล้หมู่บ้าน แต่
อย่างไรก็ตามเราไม่มีเวลาสำหรับที่จะตัดสินใจนานนัก เพราะ
ในขณะเดียวกันกับที่เราตัดสินใจว่า จะออกเดินทางต่อไป
เราก็เห็นชาวณา ๕-๖ คนเดินทางเข้ามา และเขาเหล่านั้น
ได้เห็นเราแล้ว

ชาวณาเหล่านั้นเป็นคนเผ่าถิ่นจากหมู่บ้านอีกหมู่บ้าน
หนึ่งห่างไกลออกไป ในเวลานั้นได้เข้าไปในป่าเพื่อจะตัดไม้
และเมื่อใดก็ตามที่แถวกำลังเดินทางกลับบ้าน ในคืนนั้นเขา
พักแรมอยู่นอกหมู่บ้านวงนาชาว ตั้งใจเดินทางกลับในวัน
รุ่งขึ้น (วงนาชาวคือหมู่บ้านที่เราตั้งมานั้น และวงนาชาว
อยู่ในจังหวัดชัยนาท แต่ที่เราตั้งใจจะตั้งมานั้นอยู่ทางตะวันออก

ตกเฉียงเหนือ (ระหว่างจังหวัดตากกับนครสวรรค์) แต่
ไฟที่เราได้เห็นจากเครื่องบินของเรานั้นคือคบเพลิงของชาว
เกวียนนั่นเอง พวกเขาได้ยื่นเคียงเครื่องบินของเรา และ
โคกระบอกก็แตกคันวิ่งหนีไป ชาวเกวียนเหล่านั้นได้เห็นร่ม
ของเราดีชาวเมือเวลาดลงมาจากเครื่องบิน แต่บางคนเข้าใจ
ว่าเป็นควัน เมื่อเขาเหล่านั้นได้พบเราบนพื้นดิน ต่างก็ประ
หลาดใจที่เห็นเราเป็นคนไทย เพราะเหตุว่าเขาคาดว่าคงจะ
เป็นพวกชาวต่างประเทศที่เข้ามาทิ้งระเบิด

แต่สิ่งหนึ่งซึ่งบางคนในพวกเขาารู้สึกแน่ใจ ก็คือ
เครื่องบินที่เขาเห็นนั้นไม่ใช่เครื่องบินไทยหรือญี่ปุ่น เพราะ
เหตุว่ามี ๔ เครื่องยนต์ เราพยายามที่จะชี้แจงว่าเครื่องบิน
นั้นเป็นเครื่องบินแบบใหม่ที่ญี่ปุ่นให้รัฐบาลไทยยืม และเรา
เป็นทหารอากาศของไทยมาซ่อมรบ แต่เราทราบดีว่าคำพูด
ของเรานั้นไม่เป็นที่เชื่อถือ ถึงแม้ว่าชาวเกวียนเหล่านั้นจะ
ไม่ได้บอกว่าจะไม่เชื่อ เว้นไว้แต่คน ๆ เดียวที่กล้าพูด อย่างไรก็ตาม
ก็ดีเมื่อเราพบเด็กแล้ว เราก็ตองสู้ประจันหน้า ฉะนั้นเรา
จึงได้ขอร้องให้เพื่อนร่วมชาติของเราเหล่านั้นช่วยเราแบก

เครื่องมือเข้าไปทางหมู่บ้าน แต่รังทำเป็นว่าเราจะเข้าไป
ในหมู่บ้านในเวลารุ่งเช้า พวกชาวเกวียนก็ช่วยเหลืออย่าง
เต็มที่ เมื่อถึงชายหมู่บ้านเราก็อบใจเขา และบอกว่าเรา
จะรอเพื่อนที่นัดพบกันที่นั่น ชาวเกวียนก็กลับ

ขณะนั้นเป็นเวลาประมาณ ๕ นาฬิกา เราไม่มีเวลา
ที่จะทำอะไรอีกแล้ว จึงเอาเครื่องตั้งวิทยุ อาหารข้างเล็ก
น้อยและเสื้อผ้างานสั้น ตั้งของนอกจากนั้นเอาซุงเข้าไปใน
พุ่มไม้บ้าง ซุกหลุมฝังบ้าง แต่จะมีประโยชน์อันใดที่จะไป
เก็บอะไรไว้ให้มืดสนิท เพราะรวมทั้งคนขี่ของเต็มได้ลงจาก
เครื่องบินตกลงไปกลางหมู่บ้าน ดูเหมือนจะเป็นที่หน้าศาลา
วัดเลยทีเดียว เมื่อเราได้ทำการบางอย่างเท่าที่จะทำได้แล้ว
เราก็มืดดินย้อนกลับไปที่ทางตะวันตกเข้าป่าซึ่งเป็นชายป่า
ใหญ่คือไป ซอเท้าของข้าพเจ้าที่แพลงนั้นเป็นซอที่ห่วง
ทำให้เพื่อนของข้าพเจ้าไม่กล้ามารอดจะเดินไปได้โดยเร็วเท่าที่
ต้องการ เราได้เดินเข้าไปในป่าประมาณ ๔-๕ ชั่วโมง
จนกระทั่งถึงที่ ๆ ค่อนข้างจะทึบ จึงได้ตัดสินใจว่าจะหยุด
พัก ความจริงหยุดอยู่ที่นั่นไม่ปลอดภัย แต่เราหวังว่าจะได้

ติดต่อทางวิทยุกับกองบัญชาการที่อินเดีย ความมุ่งหมาย
ของเราข้อใหญ่ก็คือต้องการจะบอกกับกองบัญชาการว่า
เราได้ถูกทิ้งลงมาในที่ ๆ น่าเกรงอันตราย และเราจะฝัง
วิทยุไว้ ณ ที่นั้นก็จะเดินทางไปตะวันตกเฉียงเหนือไปยังที่ ๆ
จะนัดพบกับคณะ Appreciation ที่ ๒ ซึ่งจะลงมาในข้างขึ้น
เดือนหน้า ในร่างโทรเลขนั้นเราจะแจ้งเตือนให้กองบัญชา
การระมัดระวังเป็นพิเศษ ไม่ให้คณะที่ ๒ ตกลงมาผิดที่อย่างที่
เราได้ประสบมา เพราะเหตุว่าชาวบ้านรู้ตัวเสียแล้ว

เรายังมีเวลาก่อนที่จะถึงเวลาดำหนดที่เราจะออก
อากาศติดต่อกับกองบัญชาการ ฉะนั้นเราจึงใช้เวลาชุดหุ้ม
เพื่อจะฝังเครื่องวิทยุของเรา เมื่อการฝังวิทยุนี้เป็นผลสำเร็จ
แล้ว นอกหน้ยังมีของที่เราเห็นว่าไม่สู้จำเป็นจริงหลายอย่าง
เราก็ชุดหุ้มฝังไว้ด้วย เพื่อจะได้เดินทางโดยมีน้ำหนักเบา
ที่สุด ที่มันของเราเวลานั้นเป็นพุ่มไม้ค่อนข้างหนา และ
เครื่องวิทยุของเราเก็บไว้อีกแห่งหนึ่ง ไม่ไกลจากที่อยู่นัก
แต่ไม่เห็นกัน ที่ ๆ อยู่กันเป็นที่ ๆ เหมาะอยู่บ้าง เพราะ
เหตุที่เราได้แน่ใจว่าถึงแม้จะมีคนเดินไปมาห่างจากที่ซ่อน

ลึก ๔-๕ เมตร ก็แทบจะไม่เห็น

ฉันทันอากาศร้อน ป่าเขยิบดงบ นอกจากจะมีเสียง
 ถึงและนกร้องบางเดกนอย ข้อเท้าของข้าพเจ้าบวมขึ้นมา
 และค่อนข้างจะปวด เราต่างรู้สึกอ่อนเพลียหลังจากที่ได้เดิน
 ทามกลางความร้อนเป็นเวลาดึกครึ่งวัน และเฉพาะอย่างยิ่งต้อง
 เผชิญกับสิ่งที่ไม่คาดหวังในเวลาเช้ามืด รู้สึกใจเดียวอยู่ข้าง
 เหนือควมมีคนเห็นเราตงจากร่มมา และร่ม ๓ ร่มก็พัดตง
 ไปในหมู่บ้าน เรามีน้ำอยู่ในขวดแต่เพียง ๓ ขวด เพราะ
 เหตุว่าตามแผนการเดิม เราจะดงที่ใกล้ตำซำร เราไม่รู้รู้สึก
 หิวเลย ฉะนั้นจึงไม่ต้องกังวลกับเรื่องอาหาร

เมื่อถึงเวลาที่จะส่งวิทยุ แดงกับดักไปยังสถานวิทยุ
 ของเขา ข้าพเจ้านั่งเป็นยามอยู่ดึกครึ่งชั่วโมง ค่อยมาแดง
 กับดักกลับมาบอกว่าติดต่อไม่ได้ เขาพอจะฟังได้ยินกองบัญชา
 การแต่เพียงเบา ๆ แต่กองบัญชาการไม่ได้ยินพวกเราเลย
 ที่ร้ายไปกว่านั้นกองบัญชาการไม่ได้รอเรานานพอสมควร
 เพราะเหตุว่าเขาให้อาณัติสัญญาณเด็กส่งเร็วเกินกำหนดไป
 บางที่กองบัญชาการอาจจะไม่ได้คาดหมายว่าเราจะติดต่อ

วิทย์มาในทันทีทันใดก็เป็นได้

เราจะทำอย่างไรดี พวกเราตัดสินใจว่าการตั้งวิทย์ขึ้น
เป็นของสำคัญที่สุด เพราะฉะนั้นจะต้องคอยส่งให้ได้โดยเร็ว
ถ้าเราเดินทางไปพร้อมด้วยเครื่องวิทย์เราจะไปไม่ได้เร็ว และ
ไปไม่ได้ไกล เพราะน้ำหนักมาก และเท้าของข้าพเจ้าก็บวม
และที่ ๆ เราอยู่นึกคิดว่าจะเป็นที่ ๆ มีชีวิตพอสมควร แต่
มีความเห็นว่าสายอากาศของเราอาจจะทำให้ดีขึ้น และใน
วันรุ่งขึ้นเราก็จะได้ติดต่อกับกองบัญชาการอีก ข้าพเจ้าเห็น
ชอบด้วย และเนื่องจากข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าข้าพเจ้ารับผิดชอบ
ชอบในข้อตัดสินใจนี้ ในระหว่างที่รออยู่นั้นจนถึงวันรุ่งขึ้น
เราก็พยายามหาหน้ามาได้ขวดสำหรับจะได้เดินทางไป และ
เมื่อเราได้ตั้งวิทย์ไปแล้ว เราก็จะเดินทางต่อไปทันที

แต่กับที่ออกไปลาดตระเวนหน้า ข้าพเจ้าอยู่ในที่
พักแคบๆเดียว เพื่อนของข้าพเจ้าได้จากไปเป็นเวลาหลาย
ชั่วโมง และไม่ไดกลับมาจากกระทิงรู้งดัง เขาได้พบหนอง
น้ำแห่งหนึ่ง ลึกปรกอยู่นอกป่า แต่ว่าเมื่อเวลาจะเดินกลับ
มายังที่ เตอนยงไม่เห็นหนทาง จึงต้องรอจนกระทั่งเข้ามืด

๓ นาฬิกา ข้าพเจ้าเองนั่งเฝ้าอยู่ พังเสียงดังแตรนก และ
 เมื่อเดือนชนกเห็นบ้านด้วยงามมาก ไม่ได้ระแวงคิดถึง
 อันตรายอาจจะเกิดจากสัตว์ป่าเลย แต่เมื่อเห็นเพื่อนข้าพเจ้า
 กลับมา ก็รู้สึกมีความยินดีมาก

การพยายามตั้งวิทยุครั้งต่อมา ยิ่งประสพผลน้อยกว่า
 ครั้งแรก เพราะเหตุว่าคราวนี้เราไม่ได้ยินกองบัญชาการ
 เลย เรารู้สึกวิตกเป็นอันมาก และข้าพเจ้าจำได้ว่าคิดได้
 บอกว่า ถ้าเราไม่รีบเดินทางออกไปโดยเร็ว ชาวบ้านก็จะ
 ตามเราทัน อย่างไรก็ตามเราก็วิตกกังวลถึงคณะที่ ๒ และ
 คณะต่อ ๆ ไป ว่าจะได้รับความลำบาก ถ้าเราไม่ตั้งวิทยุ
 แจงให้กองบัญชาการทราบ ข้าพเจ้ารับผิดชอบและตัดสินใจ
 ใจว่าจะต้องพยายามตั้งอีกครั้งหนึ่ง และคราวนี้เป็นคราว
 สุดท้าย จะตั้งออกได้หรือไม่ก็ตาม เราจะต้องเดินทางไป
 การตั้งครั้งนี้จะทำการในเข้านรุ่งขึ้น คือในเช้านที่ ๓ หลังจาก
 จากที่เราได้โคตร่วมมา ในเวดบายวันนั้นและข้าพเจ้าเดิน
 ออกลาดตระเวนและหาหน้า เราได้เห็นชาวบ้านบางคน แต่

รู้สึกว่าเขาไม่ส่งด้ายอะไรเรา ในคืนนั้นเราก็พักผ่อนอยู่ด้วย
กันในห้องเดียวกัน

รุ่งขึ้นเวลา ๓๐ นาฬิกา ตีกับแดงก็ไปส่งวิทยุในที่ซ่อน
วิทยุนั้น ข้าพเจ้านั่งยามอยู่คนเดียวเช่นเดิม เพื่อนของข้าพเจ้า
ไปได้ประมาณ ๕ นาที ข้าพเจ้าก็เห็นคนหลายคนเดินผ่าน
ไปห่าง ๆ ข้าพเจ้าเข้าใจว่าเขาไม่ได้เห็นข้าพเจ้าในคืนนั้น
ข้าพเจ้านั่งเฝ้าคอยอยู่เป็นเวลาดึกอึดใจ ก็มีคนเป็นจำนวน
มากโผล่ขึ้นมาด้อมที่พักของเรา ชาวบ้านเหล่านั้นเข้ามาทาง
ทางซ้าย ทางขวา ข้างหน้าข้างหลัง ชูปืนพกอยู่หลายกระ
บอก เกมของเราตั้งคดกันเพียงแค่นี้ อย่างน้อยก็เกมของ
ข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าทำอะไรอย่างอื่นไม่ได้ นอกจากจะ
ตะเบ็งเสียงชนว่า “ยอมแพ้ จับไปเถิด” หวังว่าเสียงที่ข้าพเจ้า
ตะเบ็งจะได้ยินไปถึงเพื่อนข้าพเจ้า และทำให้เขามองเวลาหนี
ไป

ข้าพเจ้าแทบจะไม่สามารถเชื่อได้ว่า ภายในเวลาไม่ถึง
ถึง ๓ วินาทีในขณะนั้น ความคิดต่าง ๆ แต้นพรั่งเข้ามาใน
ศีรษะของข้าพเจ้าเป็นอันมาก ตั้งแต่เวลาที่ข้าพเจ้ารู้ความ

คนมาล้อมข้าพเจ้า จนถึงเวลาที่เขาเข้ามาถึงตัว ในสมอง
 ข้าพเจ้าได้เกิดความคิดความเห็นหลายอย่าง จนไม่ทราบว่
 ะไรมาก่อนอะไรมาหลัง คิดถึงคู่รักของข้าพเจ้าที่ตอนก่อน
 คิดถึงคำสุดท้ายของคุณมณี ถ้าณเด่น ที่ได้ก่ดาวแก่ข้าพเจ้า
 เมื่อก่อนเราเดินทางออกจากประเทศอังกฤษ คิดถึงเพื่อน
 ของข้าพเจ้าที่ยังอยู่ในอินเดียคิดถึงเพื่อนอีก ๒ คนของข้าพเจ้า
 ที่อยู่ในพุมไม่ไกลเคียง คิดถึงญาติและมิตรที่อยู่กรุงเทพฯ
 คิดถึงดำด้นจากกองบัญชาการถึง “รัฐ” ที่ยังอยู่ในกระเป๋
 ของข้าพเจ้า และคิดถึงยาพิษที่อยู่ในกระเป๋านำออกของ
 ข้าพเจ้า ความคิดข้อสุดท้ายนั้นเป็นความคิดที่มาหลังสุด ข้าพ-
 เจ้าควรจะถนัดยาพิษเข้าไปใหม่ หรือจะควรยอมให้จับเป็น
 ให้เขาจับตายเถิด เพราะเหตุว่าความดับที่ข้าพเจ้านำมานั้น
 มีอยู่มากเหลือเกินและถ้าจะถูกจับเป็นไปก็จะทำให้ข้าพเจ้า
 ต้องขายเพื่อน ขายความดับเหล่านั้น แต่อย่าเคยถูกจับ
 กว่า เพราะเหตุว่าเอกสารต่าง ๆ ที่อยู่กับข้าพเจ้านั้น ข้าพเจ้า
 สามารถที่จะบอ้งกันใดทราบใดที่ยังมีชีวิตอยู่ ถ้าตายไปแล้ว
 จะบอ้งกันอย่างไร ชีวิตเป็นดังที่มความสดชื่นและสวยงาม

และทราบโดยที่ยังมีชีวิต ตราบนั้นยังมีความหวัง ถ้าญี่ปุ่น
จะทราบข่าวเจ้า ข้าพเจ้าตายเสียเดี๋ยวนี้เห็นจะดีกว่า
แต่เห็นแล้วว่าไม่มีญี่ปุ่นอยู่ในหมู่คนที่จะเข้ามาจับข้าพเจ้า
เลย อย่ากระนั้นเลยเมื่อปะเดือกต้องยอมผู้ตายเลย ให้เขา
จับเป็นจะดีกว่า อย่าเพิ่งตาย

และข้าพเจ้าก็ยังคงมีชีวิตอยู่ เมื่อได้มาแนวความคิดเห็น
เรื่องความตายมาในสมองแล้ว ข้าพเจ้าก็ดำริว่ารถที่จะเห็น
แง่ซึ่งบางอย่างในขณะที่ข้าพเจ้าถูกจับ คนที่อยู่ข้างหน้า
ข้าพเจ้ามีปืนพกแต่เครื่องแบบตำรวจ โคดเข้ามาถึงข้าพเจ้า
แบบที่เห็นกันอยู่บนโรงดิเก เขาไม่ได้ร้องเพลงดิเก แต่ร้อง
เสียงว่าอะไรฟังไม่ออก มีอีกหลายคนที่ซ่อนตัวอยู่ในพุ่มไม้
และไม่ยอมออกมาจนกว่าข้าพเจ้าจะยกมือขึ้นแต่คงให้เห็นว่า
ไม่มีอาวุธติดตัวเลย ผู้ที่เขาจับข้าพเจ้าในครั้งแรกมีประ
มาณ ๕ หรือ ๖ คน ต่อมาอีกหนึ่งนาทีหลังจากข้าพเจ้าได้
ยอมแพ้ เห็นมีประมาณ ๓๐ คน เขามัดมือข้าพเจ้าไว้
หลังด้วยผ้าขาวมา ต่อไปนักเป็นเวลาที่ถูกจับข้าพเจ้าจะรู้สึก
ตึงตึงโดยตะโกนร้องดังเสียงที่ฟังเอาศัพท์ไม่ได้ ข้าพเจ้าไม่รู้

ว่าเขาพูดอย่างไบบ้าง เพราะต่างคนต่างก็พูดพร้อม ๆ กัน
 แต่คนที่เกิดข้าพเจ้าที่สุดก็ดูเหมือนจะบอกข้าพเจ้าว่า ครอบครัว
 ของข้าพเจ้าเป็นดีควรรักษา และพ่อแม่ของข้าพเจ้าคงจะ
 ไม่แต่งงาน ซึ่งข้าพเจ้าเคราะห์ดีที่ยอมแพ้ มิฉะนั้น
 ๑๗ คนที่เขาฆ่าที่หลังเมือโคเห็นแน่ชัดว่า มือของข้าพเจ้า
 ถูกมัดไว้หลังแล้ว ก็หาความผิดไม่ได้ด้วยการบังคับข้าพเจ้า
 และถือโอกาสตั้งข้อหาข้าพเจ้าด้วยถ้อยคำอันหยาบคาย ข้าพ
 เจ้าไม่ได้ออกคำโต้ตอบสักคำเดียว ความจริงข้าพเจ้าตนตน
 และออกไปหมด เพราะเหตุว่าข้าพเจ้าพะวงอยู่แต่ในเรื่อง
 ปัญหาว่าเพื่อนข้าพเจ้าถูกจับหรือเปล่า ในไม่ช้าก็รู้สึกเบาใจ
 ไปบ้างที่ไม่เห็น ๒ คนนั้นถูกจับมา ถึงแม้ว่าชาวบ้านจะได้
 แยกวิฑูมารวมกลุ่มอยู่ และนอกจากนั้นไม่ได้ยินเสียงปืน
 เลย จึงเป็นที่เบาใจ

ข้าพเจ้าทราบความที่หวั่นหวาด แดงและดีได้ยืนเคียงคน
 มาจับข้าพเจ้า จึงวิ่งหนีไปก่อนที่จะมีใครเห็น เขาทั้งสอง
 เขาไปซ่อนตัวอยู่ในอีกส่วนหนึ่งของป่า จนกระทั่งถึงเวลาด
 กลางคืน และในคืนนั้นได้เดินทางไปยังที่ ๆ เราได้กำหนด

นัดพบกันไว้ ถ้าเมื่อเรากลากกัน หวังว่าถ้าข้าพเจ้าหนีไป
 ไต่กคงจะได้ไปคอยอยู่ที่นั่น แต่เมื่อไม่พบข้าพเจ้าเขาก็เดิน
 ทางต่อไปทางภาคเหนือเข้าไปยังจังหวัดอุทัยธานี และใน
 ไม่ช้าก็ถูกจับระหว่างที่กำลังรับประทานอาหารอยู่ในตลาด
 เพราะไม่ได้สวมหมวก

ผู้ทมาจับข้าพเจ้ามีหัวหน้า ๒ คน เป็นปลัดอำเภอ
 ประจำตำบลบึงมีพุดคำรวจ ๒ คน นอกจากนั้นเป็นชาวนา
 ทหารนาครนเรงและมีใจกรุณา ท่านเหล่านี้ได้พาข้าพเจ้า
 ออกจากป่าไปยังหมู่บ้านวงษ์นาขาว เมื่อจะถึงชายหมู่บ้าน
 ได้มีผู้ทมาจับว่าเป็นผู้ทมาจับข้าพเจ้าได้มารวมเป็นจำนวนมาก
 รวมทนายอำเภอวัดสังข์ ซึ่งเป็นคนเดียวกับทมา ผู้ทมาอีก
 ข้าพเจ้ามีอยู่จำนวน ๒-๓ ร้อยคน ส่วนมากเป็นชาวนาจาก
 หมู่บ้านต่าง ๆ ใกล้เคียง ในหมู่คนเหล่านี้ข้าพเจ้าได้เกิด
 จำได้ว่ามีดีร้ายเก่าของเรา ๒-๓ คน คือคนคิดไม่ทเราได้
 พบในคืนวันแรก ข้าพเจ้าทราบความต่อมาว่า หลังจากที่
 เขาได้มละจากเราไปแล้ว ได้แจ้งความยังอำเภอวัดสังข์
 และทางอำเภอจึงได้เกณฑ์ชาวนาออกมาตามจับเรา เขา

เข้าใจว่าเรามี ๔ คนและพยายามจะซักถามให้ข้าพเจ้าบอก
ว่า อีก ๓ คนนั้นหนีไปอยู่ที่ไหน

เมื่อนายอำเภอได้พบข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าก็ถูกนำตัว
โดยที่มีมอมัดไฟด์หลังอยู่ตลอดเวลา ไปยังศาลาว่าดวง
ขาว ณ ที่นั้นเขาดำมไซ้ข้าพเจ้าไว้ที่เท้า ผูกไว้กับเสากลาง
ศาลา เนื่องจากข้าพเจ้าไม่ได้พยายามต่อสู้หรือหลบหนี
เขาก็ยอมให้ข้าพเจ้าไม่ต้องถูกมอมัด ข้าพเจ้าได้ยินเจ้าหน้าที่
พูดถึงกันอยู่บ้าง และรู้สึกว่าคุณเห็นของเจ้าหน้าที่ใน
เรื่องข้าพเจ้านั้นแตกแยกกันออกเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเห็น
ว่าข้าพเจ้าเป็นนักโทษออกจกรวจ เป็นคนทรยศคือชาติพยายาม
ฆ่าตายชาติและฆ่าเพื่อนร่วมชาติด้วยกัน อีกฝ่ายหนึ่ง
รู้สึกจะเป็นจำนวนเท่า ๆ กับฝ่ายแรกมีความกรุณา และ
หลังจากที่ข้าพเจ้าได้บอกเขาโดยไม่ได้บอกชื่อของข้าพเจ้า
เองว่า ข้าพเจ้าเป็นนักเรียนของรัฐบาลที่รัฐบาลส่งไปอังกฤษ
เขาก็เชื่อข้าพเจ้า และตั้งคำถามข้าพเจ้าหลายข้อด้วยกันถึง
เรื่องอนาคตและสถานะแห่งสงคราม ในฝ่ายหลังนี้ปลด

อำเภอประจำตำบลคนหนึ่งทำทางเรียบริยมากระชับกับ
 ข้าพเจ้าด้วยถ้อยคำสุภาพทำให้เป็นที่ปลาบปลื้มยินดีจับใจนัก
 ตรงกันข้ามมีปลัดอำเภอประจำตำบลอีกคนหนึ่ง ซึ่งมีใจ
 กระด้างได้ตะคอกแก่ชาวบ้านต่าง ๆ ปล่อยให้ออกไปห่าง ๆ ข้าพ
 เจ้า เพราะว่าข้าพเจ้าเป็นกบฏรุนแรงใจเหี้ยมอำมหิต จะ
 อยู่ต่อไปไม่ได้กวนแค้น ในหมู่บ้านนั้นข้าพเจ้ารู้สึกว่าเขา
 มีความเมตตากรุณาทั่ว ๆ ไป ไม่เห็นว่าเขารู้เรื่องการเมือง
 หรือการสงคราม แต่เพราะเหตุว่าน่าใจอนิดและซื่อตาม
 ธรรมชาติของเขา พาให้เขามองข้าพเจ้าเป็นเพื่อนมนุษย์
 และเป็นเพื่อนมนุษย์ที่กอดได้ทุกซอญ และถึงแม้จะมีคนที่
 ไม่แยแสกับอะไรทั้งสิ้น ก็ไม่ได้รู้สึกว่าจะเกลียดชัง นอกจาก
 จะอยาก رؤอยากเห็น ข้าพเจ้าจึงเกิดความทึ่งใจหาที่และชาว
 บ้าน อย่างน้อยก็เลื่อมใสอยู่ซอหนึ่งที่ข้าพเจ้าได้โคตร่วมตง
 มาจากเครื่องบินทิ้งระเบิด ๕ เครื่องยนต์ ซึ่งข้าพเจ้าได้วาด
 ภาพให้เขาดู บอกว่าใหญ่เท่ากับโบสถ์แต่ไม่สูงเท่า

อาหารกลางวันและอาหารเย็นในวันนั้น ชาวบ้านนำ
 เขามาให้แก่เจ้าหน้าที่และข้าพเจ้า ถึงแม้ว่าใจคอข้าพเจ้า

จะไม่ได้คืนกักรอาหารเหล่านี้หรอกอวยและข้าพเจ้ารีบประทาน
 อย่างเต็มที่ ในตอนบ่ายชาวบ้านที่มาจากหมู่บ้านอื่น ๆ ได้
 ขนมาบนศาลา มาดูพลร่ม เขาหวังดีมองไม่เกิดข้าพเจ้านึก
 เพราะเหตุว่าเจ้าหน้าทที่เกลียดชังข้าพเจ้า ได้ให้เขาออกไป
 ห่าง ๆ อยู่เดี๋ยวม และพอดอกบายเจ้าหน้าทบางคนก็ม้อยหัดับ
 ไป ชาวบ้านจึงได้กระเถิบเข้ามาใกล้เข้าทุกทีและเริ่มซัก
 ถามข้าพเจ้า ในหมู่บ้านหน้าซ้อเหล่านี้หญิงผู้หนึ่งอายุ
 ค่อนข้างมาก ข้าพเจ้าตั้งคิดว่าแกนั้นใกล้ข้าพเจ้าอยู่นานถึง
 ๒ ชั่วโมง ไม่ไปไหนและนั่งเฝ้ามือออกอดเข้า เมื่อคนที่มาดู
 ข้าพเจ้าค่อยบางตาไปบ้างแล้ว หญิงชราผู้นั้นก็พูดกับข้าพ-
 เจ้าเสียงแปร่ง ๆ ว่า พุทไรหน้าแข็งเหมือนลูกขำ ข้าพเจ้า
 ถามว่า ลูกของป้าอยู่ไหน ได้รับคำตอบว่า ลูกเกณฑ์
 ทหารไปนานแล้วไม่รู้จะไปอยู่ที่ไหน เดียงอันเยือกเย็นซึ่ง
 แสดงถึงน้ำใจของหญิงผู้นั้น ทำให้ข้าพเจ้าคนตน และรู้สึก
 ว่าได้มิตรหวานอันเป็นรหัสแห่งความรักของมารดาที่อดอดอม
 อยู่ในศาลานั้น

คืนวันนั้นข้าพเจ้านอนหลับดีสนิท เพราะเพื่อยทงร้าง

ภายแฉะจิตใจ รุ่งขึ้นเวลาดังชาวบ้านได้นำเอาเกวียนมารอ
 ข้าพเจ้า เพื่อจะนำไปยังที่คงอำเภอวัดดังที่ ข้าพเจ้านั่งมา
 ในเกวียนข้อเท้าตามโซ่ติดอยู่กับเกวียนและมีตำรวจ ๒ คน
 นั่งเกวียนมาด้วย ชาวบ้านประมาณ ๓๒ คนเดินเป็นองค-
 กรษ์อยู่ข้าง ๆ เกวียน เกวียนที่ได้ของดีของดีของเรารวม
 ทั้งเครื่องวิทยุ ได้ออกเดินทางไปแล้ววงหน้า ตำรวจในขณะ
 นั้นรู้สึกว่าจะมีจิตใจเป็นมิตร และพยายามที่จะทำให้ข้าพ-
 เจ้าได้รับความสบายมากที่สุดที่จะทำได้โดยไม่ขัดกับข้อบังคับ
 ประมาณ ๘ น. ขบวนของเราหยุดที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งเพื่อรับ
 ประทานอาหารเช้า รู้สึกว่าพวกชาวบ้านรู้สึกคอยเตรียม
 อาหารเช้า และเห็นจะไม่มีใครในหมู่บ้านที่ไม่มาดูข้าพเจ้า
 ตำรวจทั้ง ๒ คนนั้นหยอกล้อหญิงสาว ถามว่าเมื่อได้เห็น
 พดรมแล้วรู้สึกรักบ้างไหม คำตอบมักจะไม่เป็นไปในทาง
 ปฏิเสธ อาหารนั้นอร่อยมาก มีแกงกระดี่ ปลา ผักและน้ำ
 พริก ชาวบ้านได้เอาเหต้ามาย่าง และตำรวจก็เชิญให้
 ข้าพเจ้าดื่มด้วย และกล่าวว่า ข้าพเจ้าจะไม่มีโอกาสดื่มรด
 เหต้ามอีกเป็นเวลานาน ข้าพเจ้ารู้สึกดีถึงแม่ว่า ๗

นาฬิกาในเวลาดาเข้าจะเข้าเกินไปสำหรับการดื่ม เป็นจริงดังที่
 ข้าพเจ้าได้คาด มีชาวบ้านหลายคนมาห้อมล้อมเกวียนของ
 ข้าพเจ้าและมาคุยด้วย ถ้ามองเครื่องปั้น การทงระเบิดและ
 ดงคราม รู้สึกว่าเขาดีใจที่ได้ยินจากข้าพเจ้าว่าญี่ปุ่นกำลัง
 จะแพ้ และจะเลิกสงครามในเร็ว ๆ นี้ และรู้สึกว่าชาวบ้าน
 เหล่านั้นไม่ได้เกลียดชังอะไรข้าพเจ้า ได้ยินบางคนตะโกนว่า
 อะไรกันคนไทยเหมือนเราเอง และเมื่อขบวนของข้าพเจ้า
 ออกจากหมู่บ้าน ข้าพเจ้าก็ได้ยินเสียงไซโยจากเพื่อนมนุษย์
 เหล่านั้นหลายครั้ง

เราหยุดรับประทานอาหารกลางวันหมู่บ้านแห่งหนึ่ง
 และข้าพเจ้าได้การต้อนรับทำนองเดียวกัน ข้าพเจ้าก็ต้อนรับ
 ชาวบ้านเช่นเดียวกับคราวก่อน คือตอบคำถามของเขา
 ในเรื่องต่างๆ และรู้สึกว่าพูดได้คล่องกว่าคราวก่อน ก่อนที่
 เราจะออกเดินทางบ่ายวันนั้น มีชายคนหนึ่งซึ่งกำลังพูดอยู่
 กับข้าพเจ้าเห็นไม่มีใครมอง เขาอ่านหนังสือได้เมื่อข้าพเจ้า
 แถวกระซิบบว่า เก็บเอาไว้ให้ดี ไม่เป็นอันตราย ดูที่หน้ามาก
 แถวเห็นจะทำงานสำเร็จ ทำใจให้ดี ๆ ไว้ไม่เป็นอะไร

ประมาณ ๑๖ น. เราหยุดที่หมู่บ้านอีกแห่งหนึ่งใหญ่กว่าหมู่บ้านอื่น ๆ ที่เราได้ผ่านมาประชาชนที่มากถามข้าพเจ้ามีความรู้มากกว่าพวกก่อน ๆ มีพระสงฆ์อยู่หลายรูป ครูและมีอีกหลายคนที่เคยไปเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ พอดึกเย็นเราก็กังวอดถึงที่ และเกวียนก็นำข้าพเจ้าไปยังสถานที่ตำรวจเมื่อก่อนจะเข้าเขตอำเภอวัดถึงที่ ตำรวจ ๒ คนผู้คุมข้าพเจ้าซึ่งเวลานั้นสนิทซิคชอบกันมากเอาเงินรวมกันได้ ๑๒ บาทตั้งให้ข้าพเจ้าและบอกว่า ข้าพเจ้าจะใช้เป็นประโยชน์ได้ใน ๒-๓ วันข้างหน้า ตำรวจทั้ง ๒ นี้ในวันรุ่งขึ้นได้เอาไซ้ตัมมาให้ข้าพเจ้ารับประทานในกรุงซัง และบอกว่าอาหารที่ราชการให้ข้าพเจ้า คงจะพอสำหรับทำให้หิวต่อไปอีก

ในทันทีทันใดที่เราได้เดินทางถึงสถานที่ตำรวจ สภาพการเป็นนักโทษของข้าพเจ้าก็แปรไปเป็นทางการ ข้าพเจ้าได้รับเชิญให้เข้าไปในกรุงซัง ซึ่งเราเห็นกันอยู่ทุกหนทุกแห่งตามสถานที่ตำรวจที่ราชอาณาจักร กรุงนั้นเป็นรูปหกเหลี่ยมกว้างยาวประมาณ ๑๐ ฟุต เป็นกรงเหล็กกรอบด้าน เว้นแต่ด้านหนึ่ง เมื่อข้าพเจ้าไปถึงมีผู้อาศัยอยู่ในนั้นคนหนึ่ง

แล้ว เป็นชายรูปร่างกำยำดำดำนผิวคล้ำเช่นเดียวกับชาว
 อื่น ๆ ในประเทศ รูดักหน้าตาชนบาน ยิ้มปากกว้างให้
 เห็นฟันขาว ชายผู้นั้นยังรูดักว่าชนบานถึงแม้ว่าจะถูกกดขี่
 หาในข้อที่สำคัญ คือเขาได้ทะเลาะกับตุ๊กพุดน้องในงาน
 เถียงแห่งหนึ่ง มันเมาแล้วไป “ชักเข้าไปที่หนึ่งกระทบบหนึ่ง
 หนทักกลางอกเขาก็ตาย” เพื่อนร่วมกรงของข้าพเจ้าได้ทราบ
 ดวงเห็นว่าข้าพเจ้าถูกจับ และปรากฏว่าเขารูดักยีนดีใน
 เอกฉัตรที่ใดเห็นพดรมในระยะใกล้ชิด และได้มีการค้นหา
 ปราศรัยในทำนองเดียวกับที่ใดเคยเป็นมา หลังจากนั้นครึ่ง
 ชั่วโมงมีนักโทษคนที่สามถูกจับมา คนนี้เป็นชายชาวกรุง
 เทพ ๆ ถูกจับด้วยข้อหาว่าพยายามทำจารกรรม ชายผู้นั้น
 ได้มาถึงทวดตั้งหีเมื่อ ๓-๔ วันก่อน ตั้งใจจะมาหาเราใน
 บริเวณวังนาชาว ซึ่งเป็นหมู่บ้านเดียวกับที่เรากระโดดรั
 ดงมา เขาพยายามหาคนงาน หาเกวียน จะเดินทางไปด้วย
 แล้ว พอดั้ตำรวจทราบเรื่องก็เลยตั้งดี้วาคงจะเกี่ยวกับพดรม
 ผู้ต้องหานั้นใครคิดคานอย่างมากแต่ไม่เป็นผล และใครจะมา
 ด้ไปกว่าข้าพเจ้าว่าชายผู้นั้นไม่มีความผิดเลย ในภาคต่อมา

ข้าพเจ้าพบชายผู้^{๒๕๖} นอกหลายครั้งทงองค์ารวจสันติบาลในกรุง
เทพฯ เป็นเวลา ๔ เดือนหลังจากที่เขาถูกจับ เพราะเหตุว่า
ชายผู้^{๒๕๗} นี้ไม่ได้รับอนุญาตให้กลับบ้านได้เลยเป็นเวลานาน แม้
ว่าจะไม่มีหลักฐานประกอบข้อหาแต่อย่างหนึ่งอย่างใด

ในเวลาเย็นและค่ำวันนั้นชาวบ้านอำเภอวัดตั้งหึ้กเข้ามา
รวมอยู่ในสถานที่ตำรวจเพื่อดูหน้าพดรม ตำรวจนั้นแสดงว่า
พยายามจะห้ามไม่ให้เข้ามา แต่เนื่องจากตำรวจก็อยาก
อนุญาตให้ญาติมิตรของคนและญาติมิตรและเพื่อนฝูงของตน
ได้เข้ามาชมถึงประหลาดด้วย ในไม่ช้าสถานที่ตำรวจนั้นก็
เต็มไปด้วยราษฎรผู้อยากหรืออยากเห็นของอำเภอวัดตั้งหึ้ก ผู้
เยี่ยมเยียนเราเหล่านี้มิได้ระวังปากเดียงเกี่ยวกับพดรมเลย
บางคนก็รู้สึกเกิดยดขงโกรธแค้น แต่บางคนก็เมตตา ผู้
ต้องการเคยฆ่าคนตายกับข้าพเจ้ารู้สึกตื้นชกบ้าง ในการที่มัน
มาดู แต่นักหาแร่ของเราไม่สามารรถจะกดดันความทุกข์ร้อน
ของตนได้ นักคนแร่เป็นคนเดียวที่บริสุทธิ์ไม่มีความผิด
ส่วนเราทั้งต้องคนนั้นถูกจับในขณะที่กระทำผิด ราษฎรบางคน
ดูไม่เข้าใจว่าคนใดในสามคนนั้นเป็นพดรมและเมื่อเขาถามกัน

อย่างดั่ง ๆ ข้าพเจ้าก็เคยคิดว่านักโทษฆ่าคนตายคือพดด้วง นักโทษฆ่าคนตายก็ชนกคนเร้าว่าเป็นพดด้วง แต่นักคนเร้าไม่พูดว่ากระไรหน้าแค่ร่าอยู่ ต่อวันรุ่งขึ้นจึงเริ่มพูดจาวิด้าด้าบ้าง แต่พูดอยู่กับพวกเราเท่านั้น ไม่พูดกับคนอื่น เผอิญแก่เป็นคนเรียนทางหมอดู แก่เคยอ่านดาบมือของข้าพเจ้าเด้าบอกว่าชะตายังไม่ถึงฆาต ดั่งวงเดือนดากในมือฉันปรากฏชัดสำหรับชะตาของแกเองฉันไม่ดูดี

ในบ้ายวันรุ่งขึ้น ข้าพเจ้าลงประจำจังหวัดชัยนาท ได้เดินทางมาถึงพร้อมด้วยครอบครัว และมีผู้กำกับการตำรวจ กับผู้พิพากษามาด้วย และต่อจากนั้นอีกหนึ่งชั่วโมง เราดำมคนก็ออกเดินทางไปกับข้าราชการผู้ใหญ่เหถ่านเพื่อไปดูชัยนาท ระหว่างทางตั้งแต่สถานตำรวจจนถึงท่าเรือยนต์ทั้งดำมคนถูกดำมไซ้ติดกันเป็นพวง (นักคนเร้าดูเหมือนจะเป็นคนหน้าบางลึกหน้อย) ท่านข้าพเจ้าประจำจังหวัดรู้ดีกกระดากที่ตองเอาไซ้มาดำมข้าพเจ้า ผู้ซึ่งเป็นนักเรียนทวิบูรบาตดั่งไปเรียนเมืองนอก จึงได้มาบอกข้าพเจ้าด่วงหน้าก่อนจะออกเดินทาง “หวังว่าคงจะไม่รังเกียจ” ตลอดจนทางที่

ไปสู่ท่าเรือยนต์ ประชาชนพากันออกมาดูนักโทษเป็นครั้งสุดท้าย เฉพาะอย่างยิ่ง นักโทษพลร่มมีบางคนที่ข้าพเจ้าจำได้ว่าเป็นนักเรียนกฎหมาย ได้มาดูข้าพเจ้าเมื่อวันก่อน และเมื่อข้าพเจ้าผ่านหน้าเขา เขาก็โบกมือต้อนรับ

ที่จังหวัดชยนาท ข้าพเจ้าถูกแยกตัวจากเพื่อนนักโทษ นำตัวไปที่จวนข้าหลวงอยู่เป็นเวลาดหลายชั่วโมง ระหว่างนั้นข้าพเจ้าขออนุญาตอาบน้ำ ท่านข้าหลวงก็อนุญาตโดยให้สัญญาว่าจะไม่พยายามหลบหนี ข้าพเจ้าจึงมีโอกาสดโกนหนวดเคราโดยใช้มีดโกนของข้าพเจ้ายี่ห้อ Roll Razor (เวตาจะดับมีดโกนชนิดนี้เต็มดั่งด้าย ๆ จุกประทัด) ในทันที ประคุดของอาบน้ำก็ถูกผลักดันเปิดออก และมีคนวิ่งเข้ามา เขาว่าเขาได้ยืนเรียงบ้นกถ ความจริงไม่ใช่เช่นเคย เดียงข้าพเจ้าดับมีดโกนนั้นเอง หลังจากอาบน้ำแล้ว ข้าพเจ้าได้รับประทานอาหารเอิร์ดอรัย ครั้นแล้วผู้กำกับการตำรวจก็มาถึงพร้อมด้วยอัยการจังหวัด เพื่อจะสอบสวนตัวไปในชั้นแรก ข้าพเจ้าได้ให้ชื่อข้าพเจ้าในครั้งนั้นและความประสงค์ก่อนแท้จริงที่เขามาทำราชการ แต่มิได้บอกว่าเป็นของ

ข้าพเจ้ามอยูกคนในกองทัพอังกฤษ และแน่ละข้อความดับ
 ทงมอดข้าพเจ้าก็ไม่เบียดเผย ผู้ซักถามข้าพเจ้าในครั้งแรกก็
 ถามอย่างอ่อนโยน แต่เมื่อมาถึงปัญหาที่ดำคัญ ๆ และ
 ข้าพเจ้าตอบคงไม่ยอมตอบ ก็รู้สึกชกเคือง ๆ แต่ก็หาได้กระ-
 ทำการอย่างใดกับข้าพเจ้าไม่ เวลา ๒๒.๐๐ น. คำวินิจฉัย
 เป็นอันว่าการลอบปลงชนแรกนี้ใคร่ได้รั้งต้นลง และข้าพเจ้า
 ได้ถูกนำตัวไปยังสถานที่ตรวจในจังหวัดนนเพื่อขงไวหนึ่งคน

เมื่อข้าพเจ้าไปถึงสถานที่ตรวจมเพื่อนร่วมกรงอยู่แคว
 ประมาณ ๑๒ คน ในนั้นมีหลายคนที่รู้ดีว่ามีอายุต่ำกว่า
 ๒๐ ปี เขากำถันนอนกัน และพนของกรงซังกีพอด ๆ กับ
 จำนวนคนอยู่แคว เมื่อข้าพเจ้าเข้าไปเพิ่มอีกคนหนึ่ง ก็คง
 มีคนใดคนหนึ่งบั้นชนไปอยู่ยอดกรง เพื่อนร่วมกรงทุกคนลง
 ความเห็นว่า ควรจะให้เด็กคนหนึ่งชนไปเดี่ยวชนบน แม้ว่า
 ข้าพเจ้าจะขอชนไปเอง ภายหลังข้าพเจ้าจึงทราบว่ทำไม
 เขาถึงยดเยียดให้เด็กคนนั้นชนไปเดี่ยวชนบน ไม่มีใครอยาก
 จะให้แกเข้าใกล้เพราะแกเป็นโรคผิวหนัง ข้าพเจ้าไปนอน
 แทนทแก และตัวแกชนไปอยู่ชนบนตรงคี่ระข้าพเจ้าพอด

เด็กคนไหนเกิดตลอดคืน และมีสระเกิดหล่นลงมาบนตัวข้าพเจ้า
 คนนั้นข้าพเจ้านอนไม่หลับ เพราะเหตุที่เด็กเกาะหนอกหู กับม
 ตัวเรือด มียุงมด และถึงแม้ว่าข้าพเจ้า จะตั้งวงเต๋อมา
 คดุมร่างกายใต้ท้องคอกแต่ศีรษะจนถึงเท้า ก็มิได้ช่วยอะไร
 ได้มากมายนัก

เขาวนรุงชน ข้าพเจ้าถูกย้ายไปอยู่ในเรือนจำจังหวัด
 ชัยนาท มีแพทย์เป็นผู้ควบคุม แพทย์ผู้นักเป็นนักโทษนั่นเอง
 โทษฐานฆ่าคนตาย ต้องจำตลอดชีวิต แต่เนื่องด้วยมีการ
 พระราชทานอภัยโทษ (งานเฉลิมพระชนมพรรษา, งานชน
 ปีใหม่ ฯลฯ) จึงได้กำหนดที่จะปลดปล่อยออกไป และ
 เนื่องจากแก่เป็นคนที่มีความประพฤติดีและมีความรู้ทางหมอ
 อยู่บ้าง จึงได้เป็นผู้รับผิดชอบใน “โรงพยาบาล” ของเรือน
 จำ โรงพยาบาลนั้นจะว่าเป็นโรงพยาบาลไม่ได้ เพราะไม่เห็น
 มียา ส่วนคนไข่นั้นก็นอนอยู่บนพน คอยให้ธรรมชาติบำบัด
 ไข้หรือบ่นทอนชีวิตไป คนไข้ส่วนมากเป็นโรคไข้จับสั่น หมอ
 นั้นเป็นคนที่มีนิสัยดี แต่ทำอะไรให้คนไข้มิได้ นักโทษบางคน
 ถูกตรวจพบโทษเอาพวกเหล่านี้เป็นพวกที่ใครบโทษอย่างหนัก

และเพิ่งเข้ามารับโทษ ถ้าอยู่นานต่อไปสักหน่อยและแสดง
 คนว่าคนมีความประพฤติดีก็ได้รับการยกเว้น ไม่ต้องคำนวณ
 น้อยอยู่หลายคนที่ได้รับอนุญาตให้ไปทำงานทำถนนที่นอกเรือน
 จำนักโทษที่คดีที่สุดได้รับการยกเว้นไม่ต้องทำงานอะไรเลย
 และได้รับอนุญาตให้ออกไปเที่ยวในเมืองได้ในเวลากลางวัน
 แต่ต้องกลับมานอนในเรือนจำ มีบางคนก็หัดอ่านและเขียน
 หนังสือในเรือนจำและบางคนก็หัดทำการจักสานและงานฝีมือ
 อย่างอื่น มีเรือนหนึ่งพิเศษสำหรับผู้หญิงซึ่งผู้ชายเข้าไปไม่ได้
 และมีคนบอกข้าพเจ้าว่า นักโทษผู้หญิงกับนักโทษผู้ชาย
 บางคน เมื่อออกไปแล้วก็ไปแต่งงานกันก็มี นักโทษเหล่านั้น
 รับประทานข้าวแดงและแกงซึ่งมีแต่ผัก วันละสองครั้ง นัก
 โทษที่มความประพฤติดี อาจจะไปจับปลามาได้แล้วเอามา
 คั้นเอาเอง มีบางคนก็ทำบ้านตั้งเตี้ยอาหารให้ก็มี ข้าวแดง
 นั้นผิดคอกินไปสำหรับคนใหม่อย่างข้าพเจ้า และถึงแม้ว่า
 ข้าพเจ้าจะพยายามกตัญญูแบบเดียวกับคนอื่น ก็ยังรู้สึกว่าต้อง
 การหาแกงมากมายที่จะช่วยให้ผ่านลำบากอดไปได้ ในเวลาดั้น
 เองที่เงิน ๑๒ บาทที่ตำรวจได้ให้ไว้ได้มีประโยชน์ เพราะ

ข้าพเจ้าไซ้ชอบนมรับประทาน และพดัดเรือนจำก็ยังมีความเมตตา คือตั้งข้าวขาวมาให้ข้าพเจ้าพร้อมด้วยไข่และแกงได้รับประทานทุกมื้อ อาหารเหล่านี้ข้าพเจ้าแบ่งรับประทานรวมกับหมอ และนักโทษอื่น ๆ ซึ่งเป็นผู้ช่วยหมอ

ข้าพเจ้าจำไม่ได้ว่าข้าพเจ้าอยู่ในเรือนจำนานกวัน อาจจะเป็นระหว่างสามวันกับหนึ่งสัปดาห์ เขาวันหนึ่งข้าพเจ้าถูกเรียกตัวไปที่สถานีตำรวจ เขากรงขงทข้าพเจ้าเคยเข้ามาแล้ว และในราว ๓๑.๐๐ น. วันเดียวกันนั้น ข้าพเจ้าก็ขึ้นรถยนต์เดินทางมาสู่กรุงเทพฯ มีผู้กำกับการตำรวจควบคุมมา ในเรือนนั้นนักโทษอยู่คนหนึ่งถูกถามไซ้อยู่กับข้าพเจ้า เขาเคยเป็นคนไซ้ของโรงพยาบาลโรคจิตที่ปากคลองด่าน แต่ได้หลบหนีไปและในระหว่างที่หลบหนีไปนั้นได้ไปฆ่าพระสงฆ์รูปหนึ่งตาย เขาบอกข้าพเจ้าว่าไม่บ้าหรือและข้าพเจ้าเองก็มองไม่เห็นอาการเป็นบ้าอย่างใดเลย ข้าพเจ้าอยากทราบว่า เรื่องของเขาเป็นไปอย่างไรในเวลาดังกล่าว

ผู้กำกับการตำรวจผู้ควบคุมข้าพเจ้า ชอบนำตัวข้าพเจ้าแสดงแก่เพื่อนของท่านเป็นจำนวนมาก ตลอดจนทางใน

เวลาตกค้างคน ข้าพเจ้าถูกนำตัวชนจากเรือไปขังไว้ที่สถานี
 ดำรวจ (เพื่อนร่วมกรงขังของข้าพเจ้าทุกแห่งมีเรื่องแปลก ๆ
 น่าสนใจ แต่น่าเสียดายที่ข้าพเจ้าไม่สามารถจะนำมาเล่า
 ให้ฟังในที่นี้ เพราะจะทำให้ยืดยาวจนเกินไปนัก) ในเช้า
 วันรุ่งขึ้น ข้าพเจ้ารับประทานข้าวต้มของข้าหลวงประจำ
 จังหวัดอ่างทอง ท่านผู้นักดาวว่าเราก็เหมือนคนกับเงินแดง
 เรารบก้นเล็กน้อยแล้วพอเด็กก็มากินข้าวต้มกัน ในคืนวันถัด
 ภายข้าพเจ้านอนอยู่สถานีตำรวจนนทบุรี และในวันรุ่งขึ้นก็
 ออกมายังกรุงเทพ ฯ

ตั้งแต่แรกมาจนถึงบัดนี้ ไม่ว่าข้าพเจ้าจะถูกนำตัวไป
 ณ ที่ใด มักจะมีคนได้ยินเรื่องข้าพเจ้า และออกมาดูพร้อม
 ทั่วทุกกรุงเทพ ฯ รู้ดีกว่าไม่มีใครสังเกตเห็นเรือตำรวจเล็ก ๆ
 ซึ่งนำข้าพเจ้ามา และเมื่อข้าพเจ้าชนบททหาซาง ซึ่งห่าง
 จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไม่กี่กิโล ข้าพเจ้ามองหาใคร
 ที่รู้จักสักคนหนึ่งก็ไม่ มี เมื่อรออยู่ที่ท่าหน้าตึกต้องชั่วโมงก็มี
 รถตำรวจมารับและนำข้าพเจ้าไปกองตำรวจสันติบาล ณ ที่
 นั้นข้าพเจ้าทราบวา “แดง” และ “ดี” ได้มาถึงเมื่อวัน

ก่อน และในไม่ช้าข้าพเจ้าก็ได้พบเพื่อนทั้งสองคนนี้ และได้คุยกันในเวดาร์ับประทานอาหารกลางวัน

ในไม่ช้าจำนวน “นักโทษสงคราม” ก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ก่อนหน้าพวกเรา ๓ คนนั้น มีจีน ๒ คนพูดไทยได้ ซึ่งเป็นผู้ทรยศตายมาจากคณะซึ่งโคตลงที่นครปฐม (ซึ่งข้าพเจ้าได้กล่าวถึงในตอนต้น เพื่อนของเขา ๓ คนถูกฆ่าตาย และอีกคนหนึ่งหลบหนีไปได้) หลังจากข้างซนเดือนต่อไป Appreciation ที่ ๒ (เค็ง ซำ และกร) ก็ได้มาถึงโดยสวัสดิภาพ (คือถูกจับมาเหมือนกับพวกเรา) ต่อมา มีจีนอีก ๒ คนผู้รอดตายมาจากจำนวน ๕ คน ซึ่งซนบกจากเรือได้หน้าในทางภาคใต้ของประเทศไทย ต่อจากนั้นไปคนไทยจากอเมริกาก็ถูกจับเข้ามาเรื่อย ๆ คราวละ ๒ คน ๓ คน และ ๕ คนตามลำดับเวลา คนไทยจากอเมริกานับบางคนเดินทางบกจากยูนนาน บางคนเข้ามาทางเรือบิณฑุเตจจากโคลอมโบ มีนักเรียนไทย ๒ คน จากอเมริกาถูกฆาตกรรมหลังจากที่ได้ถูกจับในภาคอีสาน พวกเรา “ข้างเผือก” ๖ คนรู้สึกขอบคุณในโชคชะตาที่ไม่ได้เสียชีวิตเลย เนื่องจากจำนวนนักโทษ

เหล่านี้ได้เพิ่มขึ้น เราจึงถูกย้ายจากกรงขังที่คุกสันติบาตออก
 อยู่บ้านพักตำรวจภายในบริเวณสันติบาตนั้น ต่อมาเมื่อพวก
 เรามาจากอังกฤษเข้ามามาก ๒ คนไม่ได้ถูกจับแต่เข้ามาอา-
 คัยอยู่กับพวกเราคือ พงษ์ กับ เรเวน ในตอนสุดท้ายเราได้
 รับอนุญาต ให้เดินเดินได้ในบริเวณของกองตำรวจสันติบาต
 และได้รับเงินเบยเพียงมากจน ทำให้พวกเราสามารถอยู่อาศัยกัน
 ตชนจนกลายเป็นเจ้าจำเป็นของร้านค้าในกองตำรวจสันติบาต
 (ในระหว่างนั้นพวกเราได้ถูกญี่ปุ่นลอบสังหารโดยมีเจ้าหน้าที่
 ฝ่ายไทยเข้าร่วมคุ้มครองพวกเรา ด้วยเรื่องการลอบสังหาร
 ปรากฏอยู่ในหนังสือ "อุโฆษสาร" ปี ๒๔๙๕ ชื่อเรียกว่า
 "มฤดาทาเวรมณี" จะขอระงับไม่นำมากกล่าว)

การที่เราจะติดต่อกับทางวิทยุกับกองบัญชาการในอินเดีย
 ไค่นั้น ได้อาศัยความช่วยเหลือจากเสรีไทยผู้ใหญ่และผู้คอย
 ภายในประเทศเป็นอันมาก บางคนยอมลี้ภัยถึงกับให้ใช้บ้าน
 เป็นสถานีวิทยุ เวลาดำรงวันพวกเราอยู่ในสันติบาตในฐานะ
 เป็นนักโทษ ใช้เวลาอ่านหนังสือตำรวจบ้าง หนังสืออ่าน

เด่นบ้าง เดียงปดากันบ้าง (เด็ก ๆ ตูกลำรจชอบ) ตะ
 ตะกร้อบ้าง (ผู้ใหญ่ตำรวจบางคนชอบ) ชุคคุทำการรุชา
 ภิบาดในเขตบ้านบ้าง อะไรเห็ด้านเพื่อไม่ให้มีพิรุษาว่าในเวลา
 กตางคินพวกเราออกไปส่งวิทยุได้

แต่การติดต่อกับวิทยุ นั้นลำบากยากแค้นเพราะเหตุว่า
 กองบัญชาการเข้าใจว่าเราถูกจับไปแล้วจึงไม่ติดต่อมาตาม
 กำหนดนัดหมาย เราพยายามอยู่เป็นเวลาหลายเดือน ผลสุด
 ท้ายจึงได้ตั้งคนถือหนังสือไปทางบกไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่
 ทหารอังกฤษที่จุงกิง และอีกด้านหนึ่งเราใช้วิทยุกระจาย
 เสียงของกรมโฆษณาการแต่งบทความสั้น ๆ ที่มีควมสั้น
 อ่างถึงขอบปดอมของพวกเรา (ซึ่งไม่มีใครรู้ในประเทศไทย)
 และขอร้องให้พวกเรา “ข้างเผือก” ในอินเดียคอยฟังวิทยุ
 ดับของพวกเราด้วย พวกเราในสันติบาดได้ผลัดเวรกันไป
 ดังและรับวิทยุทุกคืนแต่ไม่มีผลตนักวิทยุกลับรายงานเป็น ประ-
 จำว่าไม่ได้ยินเสียงจากอินเดีย จนกระทั่งถึงต้นเดือนกันยายน
 เมื่อหนังสือที่ตั้งออกไปทางบกประกอบกับข้อความสั้น ๆ ที่มี
 ดัง โดยวิทยุของกรมโฆษณาการ ได้ถึงหูพวกเรา ในอินเดีย

ทางอินเดียจึงได้เริ่มติดต่อมา ในค.ศ. ๑๖๖๒ คือได้คนพวกเรา
นอนไม่หลับเพราะปดุมบีตยัคเหมือนกับตายแล้วเกิดใหม่

ด้วยความช่วยเหลือของผู้ใหญ่ในประเทศไทย หลัง
จากนักรบของเดวีไทยจากอังกฤษ ก็เป็นไปโดยง่ายตายและ
ปดอภย เราได้รับความช่วยเหลือจากตำรวจทั่วประเทศ
และหลังจากนั้นทหารบกทหารเรือและทหารอากาศก็ได้ร่วม
มืออย่างแข็งขัน ตั้งแต่นั้นนายพลลงมาจนถึงชั้นพันทหาร
ตั้งแต่นรขุมนครลงมาจนถึงราษฎรสามัญ ในราวเดือน
พฤษภาคม ๒๔๘๘ ขบวนการเดวีไทยได้เจริญเติบโตขึ้น จน
กระทั่งเมื่อข้าพเจ้าได้รับอนุญาตให้เข้าไปพักผ่อนที่อินเดีย
และอังกฤษ ข้าพเจ้าก็ดำริว่าจะออกเดินทางด้วยเครื่องบิน
คาตาลินา จากหัวหินและกลับโดยเครื่องบินดาโกต้า บิน
มาลงที่สนามบินของกองทัพอากาศไทยในภาคอีสาน คณะ
“ช่างเผือก” และคณะเดวีไทยจากอเมริกา (ซึ่งมีจำนวน
มากกว่าพวกเรา และทำงานได้รวดเร็วกว่าพวกเรา) ก็ได้
เริ่มเข้ามาตั้งแต่วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๔๘๘ เป็นต้นมา และ
เนื่องจากได้มีสถานที่วิเศษติดต่อกับอินเดียเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน

มาก งานของคุณ Appreciations ก็มีความสำคัญน้อยลงทุก
 ที่ จนกระทั่งเห็นว่าเราควรจะแยกกันไปทำงานตอน พงษ์กับ
 เรเวนได้ออกไปทำงานพิเศษก่อนหน้านั้นแล้ว ต่อมาในเดือน
 เมษายน ๒๕๘๘ ทรกับข้า ก็ลงไปยะธา หลังจากนั้นก็กับ
 เค็งก็ไปปฏิบัติงานอีกแห่งหนึ่งในภาคใต้ ในกรุงเทพ ฯ มี
 แต่แดงกับข้าพเจ้าเหลืออยู่ไม่สู้จะได้ทำอะไรเป็นกิจลักษณะ
 นี้ก็ จนกระทั่งเสร็จสงคราม....

าพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง*

ท่านผู้ว่าการ รองผู้ว่าการ กรรมการทั้งในอดีตและปัจจุบัน
ท่านพนักงานทั้งหลาย

ในนามของพนักงานปัจจุบันของธนาคารแห่งประเทศไทย กระผมขอขอบพระคุณท่านทั้งหลาย ที่กรุณาให้เกียรติ
มาในงานของธนาคารในวันนี้

โบราณคดีถือว่า วันอายุครบรอบ ๒๕ ปี เป็นวัน
ที่สำคัญมาก เพราะถ้าเป็นมนุษย์ก็ต้องเรียกว่า กำลังจะพ้น
วัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ แต่สำหรับสถาบันคู่บ้านคู่เมืองเช่น
ธนาคารแห่งประเทศไทยย่อมไม่มีเวลาจะเป็นเด็ก ต้องเจริญ
วัยให้ทันกับเหตุการณ์อยู่เสมอ และในบางขณะจะต้องปฏิ
บัติการเพื่อชักนำให้เหตุการณ์ด้านเศรษฐกิจเข้าสู่ภาวะที่ดี
ที่เหมาะสมเท่าที่จะคาดหมายได้

ในระยะ ๒๕ ปีที่ผ่านมา นับว่าชีวิตของธนาคารไม่ได้

* สุนทรพจน์ ในงานเลี้ยงอาหารกลางวันครบรอบ ๒๕ ปีของธนาคาร
แห่งประเทศไทย ที่ได้เปิดดำเนินการมา ณ สโมสรธนาคารแห่ง
ประเทศไทย เมื่อ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๑๐

ขาดความคืบหน้าเลยเด็ดขาด ดังที่ ฯพณฯ รัฐมนตรีได้กล่าวแล้ว
 ธนาคารได้อุบัติขึ้นในระยะเวลาที่เกดสงครามเอเซียบูรพา ต้อง
 เริ่มปฏิบัติงานในขณะที่มีภาวะเงินเฟ้อ และปัญหาอื่น ๆ อยู่
 รอบด้าน พอลสงครามยุติลงก็ต้องพยายามให้การค่าทงภายใน
 ในและภายนอกเข้าสู่สภาพปกติอีกครั้งหนึ่ง ท่านทั้งหลายคง
 จำได้ว่า เมื่อเกิดสงครามใหม่ๆ เรามีการควบคุมแลกเปลี่ยน
 เงินอย่างเคร่งครัด และมีอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตราอย่าง
 ยุ่งเหยิง เราเพิ่งจะมาอำนวยให้การค่าเป็นไปอย่างสะดวก
 ง่ายดายเมื่อหลังอัตราแลกเปลี่ยนแค่อัตราเดียว ตั้งแต่ปี
 ๒๔๗๗ เป็นต้นมา และอัตราเงินบาทมีเสถียรภาพตลอดมา
 จนประเทศไทยสามารถกำหนดค่าเดิมอภาคของเงินบาทกับ
 กองทุนการเงินระหว่างประเทศได้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖

ครั้งหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยจำเป็นต้องใช้ทรัพย์สิน
 กระทบอยู่แทบทั้งหมด ในการให้รัฐบาลกู้ยืมเพื่อชดเชยการ
 ขาดดุลในงบประมาณ และธนาคารเป็นผู้ขอหดทรัพย์สินรัฐ
 ชาติแต่ผู้เดียว สถานการณ์ในขณะนั้นเกิดขึ้นเกิด สถานะ
 การคลังของรัฐบาลนั้นคงช้น ภาวะเศรษฐกิจขยายตัวช้น วิช

การงบประมาณ การภาษีอากร และนโยบายการเงิน ได้ปรับปรุงให้ดีขึ้น ในระยะหลังนี้ ธนาคารไม่ต้องขอพันธบัตรระยะยาวของรัฐบาลเลย สถาบันการเงินอื่น ๆ และเอกชนเป็นผลออกไปทั้งสิ้น แม้แต่ดอกเบี้ยคง ขณะนั้นมีการประมูลการซื้อระหว่างธนาคารพาณิชย์กับธนาคารแห่งประเทศไทย เนื่องจากฐานะการคลังของรัฐดี ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงสามารถนำทรัพย์สินมาช่วยทางภาคเอกชนได้มากขึ้น การรับช่วงซื้อลดดอกเบี้ยเพื่อกิจการต่าง ๆ ของธนาคาร ขณะนั้นตกประมาณปีละพันกว่าล้านบาท ทั้งนี้ยังไม่นับความช่วยเหลือทางการเงินอื่น ๆ ในด้านการให้กู้โดยมีพันธบัตรเป็นประกัน และการรับซื้อเงินตราต่างประเทศโดยทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราอีกต่างหาก

ในด้านการพัฒนาประเทศนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระยะ ๕ ปีข้างหน้า ว่าจะจะมีการใช้เงินเพื่อการพัฒนาสูงกว่าแผน ๒ ปีก่อน ในเวลาเดียวกัน ความผูกพันของรัฐบาลที่จะต้องใช้จ่ายเพื่อป้องกันประเทศย่อมมีมากขึ้น เมื่อสงครามอยู่ใกล้บ้านของเราเต็มที่ คณะรัฐมนตรีจึงได้

มีมติให้กระทรวงการคลัง ด้ภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่ง
ชาติ ดำเนินงบประมาณ และธนาคารแห่งประเทศไทยคอย
ติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด และปรับปรุงรายจ่ายตาม
แผนพัฒนาให้เหมาะสม เพื่อให้มีการพัฒนาอย่างมีเสถียร
ภาพ หน้าที่อันสำคัญยิ่งของธนาคารคือ การช่วยรักษา
เสถียรภาพทางการเงินไว้ แต่สถาบันเช่นธนาคารแห่งประ-
เทศไทยนี้ จะปฏิบัติงานได้ผลดีก็ต่อเมื่อเป็นที่ไว้วางใจของ
รัฐบาลและประชาชน และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี
จากพ่อค้า อุตสาหกรรม และนายธนาคารต่าง ๆ กระจมมรัฐดี
เป็นพระคุณของทุกฝ่ายที่ได้ให้ความเมตตาแก่ธนาคารตลอด
มา

อย่างไรก็ตาม งานที่ด้มฤทธิผลมาในยี่สิบห้าปี เป็นผล
งานของท่านอดีตรัฐมนตรี อดีตรองผู้ว่าการ ท่านกรรมการ
ทั้งอดีตและปัจจุบัน และพนักงานทั้งหลายอันทรงไว้ซึ่งความ
ซื่อสัตย์สุจริตความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความเชี่ยวชาญ
ทางวิชาการ ความอดุ่ด้าหะพากเพียร และจงรักภักดีต่อ
ธนาคาร กระจมมขอเชิญให้ท่านทั้งหลายระลึกว่า ธนาคาร

แห่งประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นสถาบันในราชการของชาติไทย
 ที่มีเกียรติประวัติและเกียรติคุณดีเด่นทั้งภายในประเทศ และ
 เฉพาะอย่างยิ่งในต่างประเทศทั่วโลก นี่ก็เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ
 ใจสำหรับพนักงานและกรรมการทุกท่าน แต่ในขณะเดียวกัน
 ก็กระทำให้พวกเราเร่ร่อนถึงคุณอันใหญ่หลวงของท่าน
 ผู้ใหญ่ที่ได้ให้กำเนิดแก่ชนาการนี้ ท่านผู้ใหญ่ที่ได้เริ่มวาง
 ระเบียบแบบแผน แนวการปฏิบัติในทางที่ดีที่ชอบ ให้พวก
 เรายุ่หลังยึดเป็นหลักอันดีดั่งมา ตลอดจนพนักงานทั้งผู้
 ใหญ่และผู้ย่อยในอดีต ซึ่งได้เทอดทูนหลักธรรมถือเป็นข้อ
 ปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผลเป็นอันดีจนตราบเท่าทุกวันนี้

ด้วยเหตุฉะนั้น และในวาระนี้ กระผมจึงอดได้ยมิได้
 ที่จะขอเชิญให้ท่านทั้งหลายร่วมกันกับกระผมน้อมใจกระทำ
 ความเคารพแก่ชาวชนาการแห่งประเทศไทยผู้ได้ดวงดับไป
 แล้วทุก ๆ ท่าน นับแต่พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒน
 ไชย คุณเกษม ศรัพยาภย์ จนถึงอดีตพนักงานทั้งมรดกที่ได้
 จากเราไปแล้วผู้ปรโลก เราทั้งหลายขอภาวนาขอให้ท่าน
 ได้ไปสู่สุคติ และขอเทอดทูนเกียรติคุณความดีของท่าน ใน

โอกาสที่เราได้มาชุมนุมกันในงานที่ระดมความคิด

ท่านทั้งหลาย เท่าที่กระผมได้กล่าวมาข้างต้นว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการอย่างมีเกียรติและมีประโยชน์มาครบยี่สิบห้าปี ก็เพราะได้มีระเบียบแบบแผนที่ดี ได้มีพนักงานที่ซื่อสัตย์สุจริต มีจริย操守ดีหะ มีความเชี่ยวชาญทางวิชาการ และมีความรับผิดชอบต่อนานาชาติ กระผมใคร่จะขอเสริมเหตุแห่งเกียรติและประโยชน์ของธนาคารอีกข้อหนึ่งคือ ความรับผิดชอบในชั้นสุดท้ายของผู้ใหญ่ในธนาคารนี้ ตลอดประวัติการณ์ของธนาคาร นักศึกษาจะตำราเรียนหรือว่า ผู้ว่าการ รองผู้ว่าการ และกรรมการของธนาคารนี้ ได้ร่วมมือกับรัฐบาลในการดำเนินราชการ เศรษฐกิจการเงินอย่างดี ชุมคัมภีรภาพและด้วยความกล้าหาญอยู่เสมอ มีอยู่หลายต่อหลายครั้งที่ผู้ว่าการ รองผู้ว่าการ และกรรมการธนาคารไม่ตั้งใจที่จะลดตำแหน่งในเมื่อมีเหตุผลอันสมควร และในเมื่อการลดตำแหน่งดังกล่าวจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

อนุสรณ์จากการลดค่าของเงินปอนด์สเตอร์ลิงเมื่อ

กตางเดือนพฤศจิกายนนี้ มาจนถึงปีตาหนเอง ได้มีคำ
 วิพากษ์วิจารณ์ในหน้าหนังสือพิมพ์บางฉบับ ถึงความรับผิดชอบ
 ของผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยในการที่ธนาคารมี
 เงินปอนด์ไว้จำนวนหนึ่งในทุนสำรองเงินตราบ้าง ในฝ่าย
 การธนาคารบ้าง เมื่อเงินปอนด์เหล่านี้อัดค่าลงไปแล้ว เพราะ
 เราไม่ลดค่าของเงินบาทตาม บทความดังกล่าวอ้างว่าผู้
 การธนาคารแห่งประเทศไทยปัจจุบันนี้ ควรจะรับผิดชอบใน
 ความเสื่อมถอยเสียหายครั้ง

กรรมขอเรียนท่านอดีตผู้ว่าการ อดีตรองผู้ว่าการ
 อดีตกรรมการ และพนักงานทั้งหลายให้ทราบในเบื้องต้น
 ว่า เมื่อวันที่ ๓๑ พฤศจิกายน ธนาคารแห่งประเทศไทยรับ
 รับผิดชอบในเงินตราต่างประเทศและทองคำรวมทั้งสิ้นเป็นมูลค่า
 ๓๐๐๓.๖ ล้านดอลลาร์อเมริกัน เป็นเงินเหรียญอเมริกัน
 ๘๒๘ ล้านดอลลาร์ ทองคำเกือบ ๘๒ ล้าน เงินปอนด์สเตอร์ลิง
 เกือบ ๘๑ ล้าน และอื่น ๆ ๓ ล้านดอลลาร์ เงินสเตอร์ลิงมูลค่า
 ๘๑ ล้านดอลลาร์อเมริกัน เท่ากับ ๒๘ ล้าน ๘ แสนปอนด์
 อยู่ในทุนสำรองเงินตรา ๓๘.๔ ล้าน ผลประโยชน์ทุนสำรอง

๘.๘ ด้าน และฝ่ายการธนาคาร ๐.๗ ด้าน เมื่อเงินบาทไม่
 ตดค่าตามเงินปอนด์ เงินปอนด์ในบัญชีดังกล่าว ก็เดือมค่า
 คิดเป็นเงินบาทดงเป็นเงิน ๒๕๐ ด้านบาทเศษ (ประมาณ
 ๒๕๐,๕๕๘,๐๐๐ บาท) ถ้าใครจะถามว่าใครรับผิดชอบใน
 การเดือมค่า ๒๕๐ ด้านบาทนี้ กระจมจะเป็นคนแรกที่จะก้าว
 ออกมาข้างหน้า แล้วคอบว่า ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย
 ไทยเป็นผู้รับผิดชอบ

บทวิพากษ์วิจารณ์มีชอกด่าว่าผู้ว่าการธนาคารแห่ง
 ประเทศไทยคนปัจจุบันอยู่รูปใดตามประเด็น คือ

- (๑) ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่บอกใครถึงเรื่องเดือม
 หายนี้ เพียงแต่ออมเอ้ม
- (๒) ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยควรทราบดง
 หน้าแล้วว่าเงินปอนด์จะตดค่า และควรโอนเงิน
 ปอนด์ไปแตกเป็นอย่างอื่นเดือม แต่ไม่ทำ
- (๓) ที่ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ทำนั้น เป็น
 เพราะเกรงใจอังกฤษ “โดยหน้าทีของบุคคล
 ต่อประเทศชาตินั้น ความรู้ดักดงนควในเรือง

เกรงใจจะเอามาปะปนกันไม่ได้ ใครก็ตามที่ทำ
หน้าที่ของส่วนรวม จะต้องปิดเอาเรื่องส่วนตัว
ตัวออก ถ้าทำไม่ได้ก็ควรให้คนอื่นทำแทน ”

กระผมคิดว่า เป็นสิทธิของท่านอดคิดว่าการ ร้องผู้ว่าการ
และกรรมการ ตลอดจนพนักงานทั้งหมดในธนาคารที่จะ
ทราบ ว่า ข้อกล่าวหาเหล่านั้นมีมูลประการใด กระผมมี
หน้าที่ที่จะตอบให้ท่านทั้งหลายฟัง ส่วนที่เมื่อตอบแล้วจะฟัง
ชน หรือฟังไม่ชน ก็เป็นดุลพินิจของท่าน

ข้อหนึ่งเป็นเรื่องขอเท็จจริง คือธนาคารแห่งประเทศไทย
เคยบอกใครใหม่ ว่า เสียหายและเสียหายเท่าใด กระผม
เรียนตามข้อเท็จจริงดังนี้

- (ก) วันอาทิตย์ที่ ๑๘ พฤศจิกายน ได้นำความกราบ
เรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ว่าธนาคารแห่ง
ประเทศไทยมีเงินปอนด์อยู่ระหว่าง ๒๐ ถึง ๓๐
ล้านปอนด์ จะเสียหายปอนด์ละแปดบาทเศษ
(ตัวเลขแน่นอนไม่มีแต่คงเพราะเป็นวันอาทิตย์)
- (ข) วันจันทร์ที่ ๒๐ พฤศจิกายน หลังจากการประ-

ชุมนุมรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ซึ่ง
ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ในบรรดาท่านรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการคลัง ท่านรัฐมนตรีว่าการกระ-
ทรวงเศรษฐกิจ และท่านรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการต่างประเทศแล้ว ยังได้ร่วมกับ
ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้สัม-
ภาษณ์ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์
หลายฉบับ และได้แสดงตัวเลขเงินปอนด์ใน
ทุนสำรองเงินตราให้ผู้สื่อข่าวไป และได้บอก
ด้วยว่า มีความเสียหาย

- (ค) วันอังคารที่ ๒๓ พฤศจิกายน ได้แสดงตัวเลข
ต่าง ๆ ดังกล่าวมาข้างต้น ในที่ประชุมคณะ
รัฐมนตรี ตลอดจนจำนวนยอดเงินที่เสียหายใน
เงินสำรองต่างประเทศด้วย นอกจากนี้ ผู้ว่า
ราชการนครแห่งประเทศไทยยังได้กราบเรียน
ถาม ๖ phen นายกรัฐมนตรีว่า ท่านจะโปรดให้
เปลี่ยนแปลงการรักษาทันทุนสำรองและเงินอื่นๆ

หรือไม่ ๑พณฯ บัญชาว่า ที่ดำเนินการไป
 อย่างหนักแล้ว เพราะได้ดอกเบี้ยเกินกว่าที่เสีย
 หายไปมากมาย

- (ง) ต่อมาในการประชุมคณะกรรมการธนาคารแห่ง
 ประเทศไทย ธนาคารก็ได้แต่งตั้งตัวเลขต่าง ๆ
 โดยละเอียด พร้อมกับขอความเห็นกรรมการ
 ที่หลายเกี่ยวกับนโยบายการรักษาทุนสำรอง
 เงินตราด้วย

นอกจากนั้น กรรมในฐานะคนบัตินะเศรษฐศาสตร์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ยังได้แต่งตั้งต่าง ๆ ตั้ง
 ก่อร่างขึ้น เกี่ยวกับความเสียหายด้านทุนสำรอง แก่นัก
 คึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แผนกวารสารศาสตร์ นัก
 คึกษาปีที่ ๔ คณะเศรษฐศาสตร์ มช. นักศึกษาและอาจารย์
 ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และนักศึกษาศาสตร์
 ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ด้วย ไม่เคยอ้อมแอ้ม ไม่เคย
 ปิดบัง นอกจากนั้นยังให้นักศึกษาทั้งหลายทราบถึงวิธีที่
 ที่สุดในการที่จะพิจารณาว่าควรจะลดค่าเงินบาทตามปอนด์

หรือไม่ วิธีที่จะแก้ไขเมื่อประสบความเสียหายต่าง ๆ ข้างต้น
ด้วย

ประเด็นข้อต้องที่กล่าวหาว่า ผู้ว่าการควรทราบล่วงหน้า และควรป้องกันความเสียหายได้ คำตอบง่าย ๆ คือ ไม่ทราบล่วงหน้า ผู้กล่าวหาอ้างว่า ในเมื่อธนาคารมีวารสารทางเศรษฐกิจจากอังกฤษมากมาย ควรจะได้ทราบจากวารสารนั้น คำตอบคือ โปรดพลิกกลับไปดูวารสารเหล่านั้นสักแต่ดูกัน ฝีมือของอังกฤษจะลดค่าเงินทองทกระเทือนทั่วโลก เขาจะปล่อยให้วารสารต่าง ๆ รู้ค่าหรือ แม้แต่หัวหน้าพรรคฝ่ายค้านของอังกฤษเอง เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ก็ยังสนับสนุนรัฐบาลอังกฤษที่แสดงว่า จะต่อสู้ป้องกันค่าของเงินปอนด์จนสุดกำลัง และมีความเจ็บใจเป็นอย่างยิ่งที่ถูกหลอก ที่อ้างว่าธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ นานาพูดกันว่า เงินปอนด์จะลดค่าเมื่อใด จึงไม่เสียหายหนึ่ ไม่มีมูดแห่งความจริง บางธนาคารก็เสียหาย เพราะต้องถือเงินปอนด์ไว้ แต่ถ้าไปถามนายธนาคารนั้น ใครเขาจะบอกให้โง่เปล่า ๆ บางธนาคารก็ได้กำไร เพราะเป็นลูกหนี้เงิน

ปอนด์ไว้ แต่ก็เป็นปกติด้วยยอดดอดมาที่ธนาคารพาณิชย์
 ในไทยในสัดส่วนรวมเป็นลูกหนี้สุทธิในด้านเงินเหรียญอเมริกัน
 และเงินปอนด์กับต่างประเทศ

ถึงแม้ว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะไม่ทราบแน่ชัดว่าจะ
 ลดค่าเงินปอนด์เมื่อใด แต่ก็ควรดำเนิยึกในฐานะของอังกฤษ
 และควรจะทำอะไรบางอย่าง เพื่อคุ้มกันประโยชน์ของไทย
 ขออย่างนี้เป็นความจริง นโยบายการถือเงินปอนด์และเงิน
 เหรียญอเมริกันและทองคำ ท่านผู้รับผิดชอบในธนาคาร
 และในทุนรักษาระดับ ๆ ได้พิจารณาก่อนอยู่เดอมอ ชาวเรื่อง
 ที่เงินปอนด์อาจจะลดค่านี้ มีมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๔ หรือ ๕
 มเรื่องตอกกันปีละครั้งบางดองครั้งบาง แต่ก็ไม่ปรากฏถ่ม
 จังหรือเป็นความจริงดักที่ ขณะนี้ก็มีข่าวว่า เงินเหรียญ
 อเมริกันจะลดอีก มีรัฐมนตรีผู้หนึ่งเคยเด้นขอให้ชายทงเงิน
 เหรียญอเมริกันและเงินปอนด์ ซอทองคำไว้ให้หมด การ
 กระทำแบบกระต่ายคนคุมเช่นนี้ จะทำให้ประเทศไทยขาด
 รายได้คอกเบยไปปีละระหว่ง ๘๐๐ ถึง ๘๐๐ ล้านบาท

าพณฯ นายกรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้วในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อไม่กี่เดือนมานี้ ก็มตตั้งมิให้ขาย

ฐานะของเงินปอนด์นั้น เป็นจริงที่อ่อนแ่กว่าเงินเหรียญอเมริกัน แต่ดอกเบี้ยที่จะได้จากเงินปอนด์สูงกว่าเงินเหรียญอเมริกัน ระหว่าง ๑ ถึง ๒ ในร้อย ต่อปี ผู้กล่าวหาที่ว่าให้ขายเงินปอนด์หมดนั้น หาได้คิดไม่ว่าถึงอย่างไร ก็ต้องเหลือเอาไว้สักห้าหกล้านปอนด์สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายพิมพ์ธนบัตร ซ่อเครื่องพิมพ์ธนบัตร และการค้าอื่น ๆ トラบได้ที่เรายังคงขายอยู่เป็นเงินปอนด์ ธนาคารกลางจะขายเงินปอนด์จนหมดตัวมิได้ เพราะถ้าต้องการใช้สักที ก็จะต้องเสียค่าแลกเปลี่ยนและค่าธรรมเนียมส่งไปโดยเปล่าประโยชน์ และแท้จริงนับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๘ เป็นต้นมา ธนาคารแห่งประเทศไทยก็มีได้สะสมเงินปอนด์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่เงินที่ไ้รับจากการชำระหนี้พิเศษจำนวน ๕.๓ ล้านปอนด์ กับเงินดอกเบี้ยที่สะสมจากการลงทุนเป็นเงินท้องถิ่นประมาณ ๔๔๘ ล้านบาท (ซึ่งคุ้มเกินคุ้มค่าเสียหายจากการลดค่าเงินปอนด์) การใช้จ่ายก็พยายามจ่ายเป็นเงิน

ปอนด์ไปทรงตั้งกว่าแปดล้านปอนด์ และเมื่อปี ๒๕๐๘ ก็ยัง
ได้ขายปอนด์แตกเปลี่ยนเป็นเงินเหรียญอเมริกันจำนวนสี่ล้าน
ปอนด์ อัตราส่วนของเงินปอนด์ในบัญชีเงินสำรองระหว่าง
ประเทศเมื่อปี ๒๕๐๓ สูงสุดเป็นร้อยละ ๒๒.๑๖ ในปี ๒๕๓๐
นี้ ตกลงเหลือร้อยละ ๙.๖๖

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะได้ดอกเบี้ย
มาจากเงินปอนด์เกือบ ๔๕๐ ล้านบาท และเงินที่สูญเสียไปนั้น
เพียง ๒๕๐ ล้านบาท และเงินนั้นอาจจะได้คืนกลับมาอีกจาก
ดอกเบี้ยเงินฝากที่ลงทุนภายในไม่กี่ปีข้างหน้าก็ตาม ผู้ว่า
ราชการนครแห่งประเทศไทยก็ควรจะดำเนินตามธรรมเนียม
ชอบของท่านอดีตนายกรัฐมนตรี เช่น คุณเกษม ศรัณย์คัมภ์
ซึ่งไม่รับรองการดำรงตำแหน่งของท่านเมื่อปรากฏการณ์ทุจริต
ในธนาคาร กระทบเองเรียนท่านทั้งหลายได้ด้วยความดีด้วย
ว่า เมื่อก่อนตั้งปาดฟันไม่ว่าจะมีอริยาบถนั่ง ยืน เดิน นอน
ประการใด ก็ครุ่นคิดอยู่ตลอดเวลาว่า จะสมควรลาออก
จากตำแหน่งหรือไม่และเมื่อใด ที่คำนึงอยู่เช่นนี้ ก็เพราะ
แม้จะมีความรู้สึกจิตใจว่า ได้ดำเนินนโยบายไปโดยรอบคอบ

แล้ว แต่นโยบายนั้นอาจจะผิด ท่านทั้งหลายคงจะมีบางท่าน
 ที่เห็นว่า กรรมดำเนินนโยบายผิดพลาด ผมเองก็ไม่แน
 จังครุ่นคิดอยู่ จะเห็นได้ว่าการประชุมในที่ต่าง ๆ เช่น
 การพิจารณาเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้รัฐบาลกู้
 เพื่อการศึกษา กรรมก็มักจะออกตัวเสมอว่า เราจะต้อง
 หาวิธีการพิจารณาและระบบการเบิกจ่ายให้เรียบร้อย จะ
 ผูกพันอยู่กับส่วนตัวกรรมมิได้ เพราะกรรมก็ไม่แนว่าจะ
 อยู่ในตำแหน่งนานเท่าใด

ท่านที่เคารพทั้งหลาย ประเด็นที่ ๓ ที่ผมกล่าวหา
 ทำให้กรรมต้องตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย
 ด้วยการลาออกในขณะนี้ไม่ได้ ท่านคงจำได้ว่าประเด็นที่
 ดำเนินกล่าวหาว่า กรรมเกรงใจอังกฤษ ต้องปิดเขาเรื่อง
 ส่วนตัวออก ทำไม่ได้ต้องให้คนอื่นทำแทน การกล่าวหา
 อานระหว่างบรรทัดย่อมพาดพิงถึงการที่กรรมศึกษาจาก
 อังกฤษ มีเพื่อนฝูงครูบาอาจารย์ชาวอังกฤษ พาดพิงถึงผู้
 ใหญ่ในธนาคารที่ศึกษาเล่าเรียนมาจากอังกฤษก็มากท่าน

และใคร ๆ ก็ทราบว่า ภรรยาของกรรมก็เป็นชาติอังกฤษ
ชอกดาวห่านผดกคทา

ผมไม่มีความจำเป็นที่จะยกประวัติในสงครามโลกครั้งที่
ต้องและหลังสงครามโลกมาถ่วงถึงเรื่องความรักชาติไทย
และความรักชาติอังกฤษ ผู้เขียนชอกดาวหาที่เจตนาจะให้
ถูกที่เจ็บนั้น คงจะเอาใจของเขามาได้แทนใจผม และใจ
เขานคงจะขายชาติได้ง่าย ๆ

ชอกดาวหาประเด็นสรุปความได้ว่า กรรมได้กระ
ทำการทุจริตต่อหน้าที่ เพราะเห็นแก่ชาติอื่นมากกว่าชาติ
ไทย ร้ายเสียยิ่งกว่าการกินโกงเงินของรัฐกันหลายร้อยล้าน
บาทนัก ฉะนั้นกรรมจะยึดไม่ได้ออกในขณะนี้ เพราะ
ต้องการปฏิเสธรอดข้อหา ต้องการให้ประชาชาติและท่าน
ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ตัดสิน
ในด้านมติมหาชน และหาก ๆ ผนว นายกรัฐมนตรีพิจารณา
เห็นสมควรจะให้กรรมพ้นไปจากตำแหน่งนี้ ท่านก็ควรจะ
กระทำได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย จะมาได้กันด้วยการล่า
โคตรโดยผดกคทา ทำเป็นบทบาทหนึ่งดื้อพิมพ์แล้วไม่ลงชื่อ

ผู้รับผิดชอบในการกดดาวหาเงินนี้ ยอมไม่ได้ จะเคยตัว

ถ้าผู้เขียนและผู้ที่อยู่ให้เขียนเป็นนิตยสารหรือพิมพ์ ผมขอ
ชมเชยในข้อกดดาวหาและวิจารณ์ในประเด็นที่ ๑ และประ
เด็นที่ ๒ เพราะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม เป็นเรื่องที่แม้จะ
สำคัญผิดในข้อเท็จจริง ก็เป็นหน้าที่ของนิตยสารหรือพิมพ์จะยก
มากดดาวเพื่อสาธารณประโยชน์ แต่ประเด็นที่ ๓ นั้น ผิด
กติกามากไปมากไม่ควรทำเช่นนี้ แต่ที่กระผมเกรงอยู่ก็คือ ใน
กรณีที่ผู้เขียนหรือผู้ที่อยู่ให้เขียนเกิดเป็นพนักงานของธนาคาร
กันเอง จะทำอย่างไร ต่อไปจะอยู่ดูหน้าผู้ว่าการคนไหนได้
อย่างไรให้เต็มตา ตามปกติกระผมมักจะยินดีที่พนักงานมา
พูดจาตักเตือนกระผมในเมื่อเราเห็นไม่ตรงกัน ที่บางคนถือ
โอกาสให้โอวาทแก่กระผมก็มี ถ้าเป็นตามที่กระผมเกรง
กันั้นเสียใจและเสียตายนัก เพราะว่ากดดาวคือหน้าที่ยังได้
กลับไปแฉ่งทำกันลับหลัง

กระผมขอประทานอภัยที่ได้อัดดาวเรื่องนิตยสาร แต่
ขอสรุปในชั้นนี้ว่า โปรดอย่าได้เป็นห่วง ประเพณีอันดีงาม
ของธนาคารนิตยสารเคยยึดถือเพื่ออรรถภาพในการดำเนิน

กิจการของธนาคาร คือไม่รับรองอยู่ที่จะได้ออกจากตำแหน่ง เพื่อถือประโยชน์ส่วนรวมนั้น ยังเป็นที่ยึดถืออยู่มั่นคงไม่หวั่นไหวประการใด

กระผมใคร่จะขอรบกวนเวลาดของท่านอีกสักเล็กน้อย กล่าวถึงสวัสดิภาพของพนักงานธนาคาร กระผมคงจะกล่าวไม่ผิดถ้าจะเดาเห็นว่า นโยบายของธนาคารตั้งแต่แรกเริ่มมาจนทุกวันนี้ ได้ยึดมั่นอยู่ในหลักการที่จะให้บำนาญแก่พนักงานอย่างเพียงพอแก่การครองชีพตามฐานานุรูป ระบบสวัสดิการของธนาคารแห่งประเทศไทยได้เป็นไปด้วยเจตน์จำนงที่จะให้พนักงานรู้สึกมีความมั่นคงในอนาคต แต่ก็พยายามให้เป็นไปโดยรัดกุมไม่หย่อนจนเสียหลักการ ในบางขณะผู้ใหญ่ในธนาคารจำเป็นต้องขจัดข้อขัดข้องผลประโยชน์อันยาวนานของพนักงานอันเป็นเบ้าสายตาของบุคคลภายนอก ด้วยมาตรการบางอย่างซึ่งชวนให้พนักงานภายในบางท่านเข้าใจว่า ธนาคารเคร่งเครียดถึงขนาดบีบคั้นในบางกรณี กระผมขอรับรองได้ในนามของรองผู้จัดการและผู้อำนวยการทั้งหมด

ว่า มาตรการแต่ละอย่างนั้น ได้ดำเนินไปด้วยเจตนาอยู่
 อย่างเดียว คือต้องการให้ประโยชน์ส่วนรวมของพนักงานมี
 ความยั่งยืนสถาพรดีกับคุณความดีที่พนักงานทั้งหลายได้
 อุทิศแต่ธนาคารเป็นการตอบแทนกัน

ในปัจจุบันนี้ ด้ภาพการครองชีพได้เปลี่ยนแปลงไป
 บ้างตามเหตุการณ์ด้านต่าง ๆ ของบ้านเมือง ค่าครองชีพ
 ได้สูงขึ้นบ้าง ทำความเดือดร้อนให้แก่พนักงานบางชน
 เฉพาะอย่างยิ่ง พนักงานผู้น้อย ซึ่งมีภาระทางครอบครัว
 มาก ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการธนาคารจึงได้อนุมัติให้
 ธนาคารทำการตั้งเคราะห์พนักงานเพิ่มชนอีกวิธีหนึ่งตามส่วน
 แห่งภาระครอบครัวของพนักงาน กล่าวคือ อนุมัติให้จ่าย
 เงินเพิ่มแก่พนักงานที่มีบุตร นอกเหนือไปจากรายได้ปกติ
 ของพนักงาน เป็นรายตัวของบุตรที่อยู่ในความอุปการะตน
 ละสามสิบบาทต่อเดือน ตั้งแต่วันที่หนึ่งมกราคม ๒๕๓๑ เป็น
 ต้นไป นโยบายนี้ คณะกรรมการธนาคารขอเน้นว่ามีใช้เป็น
 นโยบายส่งเสริมการเพิ่มพลเมืองไทย ตรงกันข้าม ธนาคาร

ห้าสิบปีข้างหน้าของธนาคารนี้ — จะเป็นยุคที่พวกเราหวังกัน
 ได้ว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าอย่าง
 ต่ภาพร บำเพ็ญประโยชน์แก่ประเทศชาติในด้านเศรษฐกิจ
 การเงินยิ่งยิ่งต่อไป

ท่านทั้งหลาย กระผมขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายที่
 มาชุมนุมกันในวันนี้ และขอเชิญชวนท่านยกแก้วของท่าน
 เพื่อดื่มอวยพรให้แก่อนาคตของประชาชนชาวไทย

ท่านผู้เป็นประธาน ฯพณฯ ท่านสุภาพสตรี
และสุภาพบุรุษผู้มเกยรติ*

ผมได้รับมอบหมายให้พูดแทนบรรดาแขกทั้งหลายใน
การเลี้ยงค่ำวณนี้ ผมขอขอบคุณสมาคมธนาคารไทยที่ได้มี
ไมตรีจิตเชิญพวกเรามาในงานประจำปีของสมาคม

พวกเรามาชุมนุมในค่ำวณนี้ ได้มีโอกาสฟังสุนทร
พจน์ของ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ซึ่ง
แสดงทัศนะบางประการของท่านในฐานะที่เป็นผู้หนึ่งในคณะ
รัฐบาล ท่านผู้มเกยรติทั้งหลายคงจะไม่ประสงค์ให้ผมกล่าว
คำใดเป็นการวิพากษ์วิจารณ์หรือเพิ่มเติมข้อความในสุนทร
พจน์ของท่านรัฐมนตรี ผมใคร่จะเสนอแต่เฉพาะความสำคัญ
ให้ท่านทั้งหลายในที่ชุมนุมนี้ทราบว่า ผมทั้งในฐานะผู้ว่าการ
ธนาคารแห่งประเทศไทยและในฐานะผู้อำนวยการดำเนินงาน
ประมาณ รู้สึกขอบคุณ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี^๕

* สุนทรพจน์ ในงานเลี้ยงอาหารค่ำ ประจำปี ขอ

ยิ่ง ที่ใดเด็กรอต่างตั้งคุณผู้ทร หงส์ดัดอารมณ์ เป็นรัฐ
 มนตร์ว่าการกระทรองการคั่ง เพราะในการร่วมงานและ
 ประสานกับราชการทุก ๆ ส่วนที่เป็นมา การปฏิบัติราชการ
 ร่วมกับท่านรัฐมนตรีทำให้ผมรู้สึกปลอดโปร่งใจไม่ต้องห่วง
 หน้าห่วงหลัง กัดถึงบ้านนอนก็ตาหลับ เฉพาะอย่างยิ่ง
 นโยบายการภาษีอากรของกระทรวงการคลังในรัฐบาลภาย
 ใต้การนำของ ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งเป็น
 นโยบายที่ผมสรรเสริญว่ามีลักษณะกล้าหาญ รอบคอบ ถูก
 หลักวิชาการ และเป็นรากฐาน จะทำให้การเงินการช
 วยการเจริญขึ้น จะทำให้รัฐบาลสามารถพัฒนาเศรษฐกิจตาม
 โครงการได้โดยไม่ต้องประคับประคองภาพเงินเพื่อ ถึงจะมีผู้บ่นไม่
 พอใจบ้าง ก็เป็นส่วนน้อย ตามวิสัยของมนุษย์ที่ไม่อยากจะ
 เสียเงิน ถึงจะมีข้อขัดข้องในรายละเอียดบางประการก็ตาม
 ผมใคร่จะเสนอว่า ในนโยบายและหลักการภาษีอากรที่เป็น
 มา ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกับผมมีความ
 เห็นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

จากสุนทรพจน์ของท่านประธานสมาคมธนาคารไทย
 ผมมีความฉุกฉิบหนัคิดว่ากิจการธนาคารในประเทศไทยนั้นก็
 เจริญชอยู่ดีมาแต่เมื่อ เป็นประโยชน์แก่การค้าและเศรษฐกิจ
 กิจโดยทั่วไป ขณะนี้พอค่าบางประเภทยังรู้ดีว่าเงินฝืด
 ธนาคารต่าง ๆ ก็คงจะช่วยแต่เอกรรอำนาจให้สะดวกคิด
 และผสมกับนโยบายการงบประมาณและสถานการณ์เศรษฐกิจ
 กิจทั่วโดกที่กระตือรือร้น การแก้ไขปัญหัจจุบันคง
 กระทำได้โดยไมยาก ธนาคารพาณิชย์ทั้งหลายมีบทบาท
 ดำคัญนักในเรื่องนี้ ผมใคร่จะขอถือโอกาสฝากข้อเตือนใจ
 ไว้เป็นกตาง ๆ ว่า

เงินเดวย่อมจับเงินดีออกจากตลาด

ธนบัตรเดวย่อมจับเงินดีจากผู้พิมพ์ ย่อมจับธนบัตรดี
 ออกจากตลาด

ดินเชื้อที่เดวย่อมจับการธนาคารจากตลาด

ระบบผูกขาดที่เดวย่อมจับสัมรรถภาพและความดีชัย

สุจริตออกจากอุตสาหกรรมและการค้า

นโยบายเศรษฐกิจและการเงินที่เดิมนั้น ย่อมซับซ้อน
อะไร ๆ ทั้งหมดที่คัดออกจากทุกสิ่งทุกอย่าง

ผมขออภัยที่ได้พูดนานไปหน่อย แต่ยังมีภาคผนวก
ของกฎกระทรวงเห็นได้อยู่ ๒ ข้อ คือ

(๑) งานเดิมอย่างดีของนายธนาคารเช่นคณบดี ย่อม
ไม่ซับซ้อนอะไรเลย กลับดึงดูดคนทุกประเภทมา

(๒) กฎข้อสุดท้ายคือ ต้นทุนพจนานุกรมและมีหน้าชา
ยัดยาว ย่อมซับซ้อนพูดให้ออกจากเขาราวฉับโดยเร็ว

ฉะฉาน จึงขอจบเพียงเท่านี้

ท่านสุภาพสตรีและสุภาพบุรุษที่เป็นแขกอยู่ในชุมนุมนี้
ผมขอเชิญชวนท่านดื่มอวยพรเพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่ง
สมาคมธนาคารไทย

ท่านผู้เป็นประธาน ท่านสุภาพสตรี และสุภาพบุรุษ
ผู้เกียรติ*

อีกวาระหนึ่ง ผมได้รับมอบหมายให้พูดแทนบรรดา
แขกในการเลี้ยงอาหารค่ำฉนน เพื่อขอบคุณผู้จัดทำสมาคมนาคาร
ไทยที่ได้มีมติจัดตั้งเชิญพวกเรามาในงานประจำปีของผู้จัดทำสมาคมนาคาร
ได้พบปะสนทนากับนายธนาคารและท่านผู้เกียรติอื่นๆ และ
ได้รับประทานอาหารและเครื่องดื่มโอชะอันเป็นสิ่งที่เราจะ
หาได้โดยมิถายนัก ถ้าเราไม่ร่วมชุมนุมตั้งคณกับท่านผู้ที่มี
รณนิยมดังเช่นบรรดานายธนาคารไทย

ผมใคร่ถือโอกาสนี้เป็น โอกาสที่ผมจะ โอ้อวดคนเล็ก
เด็กน้อย ที่ขออนุญาตโอ้อวดคนนั้น ก็เพราะคงจะมีน้อยคน
นักที่ดามารถอ้างตนได้ว่า เป็นผู้ทำเงินให้แก่นายธนาคาร
พาณิชย์กุ แทนที่จะชอกจากนายธนาคาร เมื่อผมได้รับ
พระบรมราชโองการแต่งตั้งตามข้อเสนอของคณะรัฐมนตรี

* สุนทรพจน์ ในงานเลี้ยงอาหารค่ำ ประจำปี ของสมาคมนาคารไทย
๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔

ให้เป็นนายธนาคารกลาง ก็เท่ากับได้โปรดเกล้า ๆ ให้อยู่
 ในตำแหน่งที่นำเงินออกให้นายธนาคารกู้ได้ ในปี ๒๕๐๓
 อาศัยความดีชุมคัมภีรภาพ โนน โยบายการคลังและการงบ
 ประมาณ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้สามารถนำเงินออก
 ให้ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ใช้เพิ่มชนองประมาณต้องพัน
 ดาน รวบทงทกระทำผ่านทุรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยน
 เงินตราต่างประเทศด้วย การนำเงินออกดังกล่าวเพื่อประ-
 โยชน์แก่การผลิต การค้า และเศรษฐกิจทั่วไปของประธา
 กร ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กระทำเป็น ๓ วิธี คือให้
 ธนาคารพาณิชย์ โดยมีพันธบัตรรัฐบาลเป็นประกันวิธีหนึ่ง
 โดยรับช่วงซื้อลดทองคำสำหรับดินค้าขาออกวิธีหนึ่ง กับ
 แลกเปลี่ยนเงินบาทกับเงินตราต่างประเทศจากธนาคารพา
 ณิชย ผ่านทุรักษาระดับ ๆ อีกวิธีหนึ่ง จำนวนต้องพัน
 ดานบาทนั้นเป็นจำนวนสูงกว่าปีใด ๆ ที่เราเคยปล่อยมา อัตรา
 ดอกเบี้ยสำหรับเงินที่ให้กู้ก็เพียงรอยตะแปดต่อปี อัตราดอก
 เบี้ยสำหรับทองคำเพียงรอยตะห้า เป็นทหวงโตวการกระทำ

ของธนาคารแห่งประเทศไทยนั้นจะได้มีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจ
ของชาติเราดีขึ้นดังที่เห็นปรากฏอยู่

นโยบายการให้ธนาคารพาณิชย์กู้เงินได้จากธนาคาร
ดังกล่าวนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยหวังว่าจะดำเนินต่อไป
อีก และจะขยายให้กว้างขวางขึ้นในปีต่อ ๆ ไป แต่ต้อง
อาศัยเหตุแวดล้อมหลายประการ ที่สำคัญที่สุดก็คือ ต้อง
ให้การคลังและการงบประมาณดำเนินไปโดยดี และการ
บริหารเศรษฐกิจเป็นไปโดยเที่ยงธรรมสุจริต และต้องด้วย
หลักวิชา

เรื่องที่ผมจะโอ้อวดได้ในการดำเนินกิจการของ
ธนาคารแห่งประเทศไทยเท่าที่สัมพันธ์กับธนาคารพาณิชย์
จะมีแต่เรื่องการปล่อยเงินร่วมกับธนาคารพาณิชย์เรื่อง
เดียวที่ห้ามได้ ยังมีอีกมาก เช่น การผ่อนคลายนโยบาย
วิธีการควบคุมแลกเปลี่ยนเงิน การแก้ไขอุปสรรคในการ
โอนเงินระหว่างหัวเมือง การร่างพระราชบัญญัติการ
ธนาคารพาณิชย์ชั้นใหม่ การหารือเป็นประจําระหว่าง

ธนาคารพาณิชย์กับธนาคารกลาง ขอเรียนแต่เพียงว่า ดั่ง
ใดดีและชอบและเป็นประโยชน์แก่ธนาคารพาณิชย์ ธนาคาร
แห่งประเทศไทยก็จะดำเนินต่อไปให้ก้าวหน้าเสมอ

ประเทศไทยของเราขณะนี้อยู่ในระยะขั้นแห่งการ
ดำเนินแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ แต่เดี๋ยวที่จะดำเนินไป
ข้างหน้าเต็มไปด้วยความไม่แน่นอน หากก้าวถดถอย ก็
จะเป็นคุณอนันต์ หากตรงกันข้าม ก้าวพลาด จะเป็นโทษมหันต์
อุปมาเหมือนดั่งครุฑดำพรหมจรรย์จะชนคู่ห่อวิชาหมงคล ย่อม
ต้องมีความสะทกสะท้าน แต่ก็ไม่มุ่งจะกระทำแต่สิ่งที่ดี
ที่มงคลเสียแต่ในชนคนเพื่อให้ชีวิตในชนต่อ ๆ ไปมีรากฐาน
แน่นอน ดำเนินการรัดหน้าโดยมิหยุดยั้งไปสู่ความเกษมสุข
สัมบูรณ์นานาประการ

ผมรู้สึกดีในคำฉันทนา ก้าวดังพุดอยู่ในท่ามกลางท่าน
ผู้เมตตาของประเทศไทย มีท่านข้าราชการชั้นผู้ใหญ่
หลายท่าน ท่านนักการคลัง นักการทูต นักการธนาคาร
นักการอุตสาหกรรม นักธุรกิจ ผู้มีสติปัญญาและความ
สามารถจะบันดาลให้สิ่งต่าง ๆ เป็นไปโดยดีหรือร้ายได้
นั้น จึงใคร่จะขอเรียนฝากเป็นข้อคิดว่าเป็นเมืองของเรา

อันเป็นที่รักของเรา ท่านจะบันดาลให้เป็นอย่างไรแน่ในด้านเศรษฐกิจ

ท่านจะให้ประชากรราษฎรสามารถประกอบสัมมาชีพโดยสุจริต หรือท่านจะให้บ้านเมืองเราเหมือนป่าไม้ที่มรกตผุกรุงรัง ไม่ทำประโยชน์อะไร มีแต่ทำความเดือดร้อนให้แก่พสกนิกรชาติ?

ท่านจะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนใหญ่ของประชาชนอันควยให้ชอกช้ำใจด้วยราคาสูงและคุณภาพต่ำ หรือท่านจะเห็นแก่ประโยชน์ของพ่อค้าคนกลางโดยบันดาลให้มีเอกสิทธิ์ในการผลิต ในการจำหน่ายโดยราคาสูง คุณภาพต่ำ?

ท่านจะส่งเสริมการค้าเฉพาะอย่างยิ่งการค้าขาออกด้วยวิธีแข่งขัน โดยประหยัดต้นทุน โดยวิธีตั้งสมาคมพ่อค้าเพื่อควบคุมคุณภาพและการปฏิบัติตามสัญญา หรือท่านจะส่งเสริมการค้าเป็นเครื่องกำบังการตั้งเอกสิทธิ์ การตัดทอนกันลัดกลัดสินค้าเข้า และการรวมกลุ่มชนิดที่ทำให้ราคาสินค้าสูงสำหรับผู้ซื้อ แต่รายได้ต่ำสำหรับผู้ผลิต?

ท่านจะพิจารณาคู่มือการค้าของประเทศเราในโดยรวม (ทำนองเดียวกับที่ธนาคารพาณิชย์ต่างหักบัญชีกัน

ทุกวันเป็นส่วนรวม) หรือจะพิจารณาคู่ค้าในวงแคบ ประเทศต่อประเทศ? (เชื่อว่า ไม่มีธนาคารใดจะพยายาม ดำเนินการเพื่อหักบัญชีให้สมดุลกับธนาคารอื่น แต่ละธนาคาร พอดิบพอดีทุกวัน เพราะขึ้นทำเช่นนี้กิจการธนาคารต้อง เรียวลงแน่)

ท่านจะพยายามให้กิจการธนาคารของไทยดำเนินการ ก้าวหน้าไปอย่างมีระเบียบโดยมีการควบคุมตามพหุัตินัยโดย ดัมาคมธนาคาร และควบคุมตามนิคินัย และความชอบ ธรรมโดยรัฐบาล หรือจะพยายามให้นายธนาคารพาณิชย์ ดำารถยบยงชดชวางคอดิง และบางกรณีก็ดัดควบคุม ธนาคารแห่งประเทศไทย และกระทรวงการคลัง?

ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่สำคัญ ผู้ใดได้รับโปรด เกล้า ฯ ให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย แล้ว ไม่พินิจพิจารณาปัญหาเหล่านี้อย่างเนืองนิจ ผู้นั้นจะ ดำารถปฏิบัติหน้าที่ด้นองพระเดชพระคุณท่านย่อมหาไม่ได้

ท่านผู้มเกียรตทริบเชิญมาเป็นแขกในค่านัน ฌมขอ เชิญชวนท่านยกแถวชนเพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งดัมาคม ธนาคารไทย.

ท่านผู้เป็นประธาน ท่านสุภาพสตรี และสุภาพบุรุษ
ผู้เกียรติ*

นี่เป็นวาระที่สาม ที่ท่านประธานและกรรมการแห่ง
สมาคมธนาคารไทยได้แต่งตั้งศิษกรรมและเมตตาจิตให้
เกียรติแก่ผม มอบหมายให้พูดแทนบรรดาแขกในงานประ
จำปีของสมาคม

คำวนั้น ผมใคร่จะขั้ถนยายเรื่องดาวนพเคราะห์
เมื่อคนเดือนนเอง พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระอัง-
การ พระพุธ พระพฤหัสบดี พระศุกร์ พระเสาร์ และพระ
เอกพระรองอีกดวงดองดวง เกิดโคจรเข้าสู่วาศ์เดียวกัน
ปโรหิตโหราจารย์ฤษั้ช้ประชาช้ไพโรใหญ่่น้อย คำนวณ
ทราบเหตุไ้ดวงหน้า ต่างขั้ระต่างร่างกายบริด้ช้ ร่าย
พระเวทธาชยายมนต์บ่นภาวนามิให้เกิดภัยพิบัตช้แก่ประชา

* สุนทรพจน์ ในงานเลี้ยงอาหารค่ำ ประจำปี ของสมาคมธนาคารไทย
๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕

ชนในโลกเรา บ้างก็ชอบน้ำเต้าหอยยามเย็นปายขึ้นไปบน
 เขาคิมพานต์เพื่อให้พวย บ้างก็กดถั่วทักท่านนายกรัฐมน
 ตรีในประเทศหนึ่งให้ระวงอันตรายงหนัก บ้างก็โฆษณา
 เหตุร้ายให้ประชาชนเกรงกลัวเดี่ยวจนพระมหากษัตริย์ออกประ
 เทศหนึ่งต้องรับตั้งให้จับกุมตัวไปจองจำได้ทุกขเวทนาเห็น
 หนักตกมี ผลตงน ฝรั่งแถมมีอะไรเท่าที่สมควรรวบรวมเข้ามา
 ได้กคคือ ประเทศมหาอำนาจแห่งหนึ่งต้องระงับการตั้งมนุษย์
 ขึ้นไปสู่อวกาศไว้ชั่วคราว ในระยนั้นประเทศมหาอำนาจ
 อักแห่งหนึ่งจะต้องระงับหรือไม่ระงับไม่ปรากฏ ปรากฏ
 แต่จะเจียบกริบไป ส่วนในประเทศมหาอำนาจอักประเทศ
 หนึ่งนั้น มี พระโกษาธิบดี ใจเมตตาปราณี เห็นเป็นเทศกาด
 ทรุษจัน อนุญาตให้นายธนาคารบีคธนาคารได้ เป็นที่นิยม
 ชมชื่นในหมู่ชาวธนาคาร อยากให้ดาวนพเคราะห์โคจร
 มาบรรจบกันเช่นนอกบ่อย ๆ คงจะดี

จะกล่าวถึงดาวนพเคราะห์ที่กลุ่มหนึ่ง ตมญาว่า พระ
 ราชา ดอยคุบัตคุเป้อยูกตางหาบ บางดวงก็สูง บางดวงก็

คำ ดาวพระราคะ เหล่าดาวพฤหัสบดี อยู่ราศีไหนไม่ว่าราศี
 ดั่งหรือราศีคำ ต้องมีมนุษย์เคยวเซญูเทวดา อยู่ดั่งก็พรา
 อยู่ดั่งคำ พระราคะ บางดวง พระโกษาธิบดีท่านเอา
 พระภาชี ขึ้นขบเดยดอยดั่งขึ้นไป ประชาราษฎร์ฤกษ์ชัพร
 เจริญพรท่านโกษาธิบดีไปตาม ๆ กัน ทั้ง ๆ ที่ พระภาชี
 ก็หาใช่อื่นไกลไม่ เป็นดาวบริวารในกลุ่ม พระรัฐบาล นั้น
 เอง พระราคะ บางดวงในท้องฟ้าเมืองไทยที่ดอยดั่งกว่าท้อง
 ฟ้าเมืองอื่น ๆ ทั่วโลก แต่พอคล้อยต่ำลงมานิดหน่อย ฤกษ์
 ท่านบำเพ็ญตะบะเสกคาถาได้จะให้ดั่งขึ้นให้ได้ ยังไม่ใคร่
 จะมีใครเจริญพร พระราคะ บางดวงยุ่งยากดัดพันชกกัน
 ดั่งมีญชน้อยนักจะเข้าใจได้ เช่น พระราคะฝ่าย พอจะดอย
 ดั่งขึ้น อาณาประชาราษฎร์ดัดยับ พระเศรษฐการบดี
 บันดาลให้ต่ำลงมาหน่อย ชาวตักกศีดาที่เป็นช่างทอเริ่มร้าย
 มนต์จะแก้ไขด้วยวิธีดั่งเอา พระราคะฝ่าย ลงมาหน่อย พอ
 จะดัดอารมณ์ช่างทอ เหล่าช่างปั้นด้ายดัดดวยโมกข์เดย
 ถ้าจะชกเอา พระราคะฝ่าย ลงมาให้คู่ควรกับ พระราคะ

ด้วย บรรดาชาวเกษตรคงจะลัดบังสุกุลเถย ตกตง พระ
โกษาธิบดี พระเศรษฐการบดี เห็นดาว

ยังมี พระราชา อึกหมู่หนึ่ง เรียกว่า พระราชาอาหาร
ในระยณะเกิดอศักรรย์ พระราชาอาหาร ดอยสูงชันผดปกคิ
ท่านจะดังเกดเห็นหรือเปล่าไม่ทราบ เฉพาะอย่างยั้ง พระ
ราชาเนื้อโค พระราชาเนื้อสุกร ถ้านักปราชญ์ดองกตองดู
ให้ดจะเห็นว่ามดาวกำลังได้ซบซนไปเรื่อย ๆ ดาวนนักดารา
คำศักรแนใจว่า ไม่ใช่ ดาวผู้เลี้ยง และไม่ใช่ ดาวลูกเขียง
ต้นนิษฐานว่า อยู่ในประเภท ดาวคนกลาง

ท่านผู้เป็นประธาน ที่ผมนำเรื่องดาราคำศักรมาพูด
ในคำวนั้น ขอประทานอภัย อย่าเพิ่งคิดว่าผมพูดเพื่อเจือ
นอกเรื่อง ดาวประจำเมืองของไทยเฉพาะอย่างยั้งของนาย
ชนาคาร คือ ดาวพระพัฒนา และ ดาวพระเสถียรภาพ ถ้า
ปล่อยให้ พระราชา ดอยคุบัตคุเบ่ตามยถากรรม และปล่อยให้
ให้ดาวบางดวงแทรกแซงตามอำเภอใจแล้ว คงจะชน ดาว
พระเสถียรภาพ ณะบั้น แล้ว ดาวพระพัฒนา จะอยู่ได้อย่างไร

ฉะนั้น ขอเชิญสมณชีพราหมณ์อาณาประชาราษฎร์
 ทงหลาย พึงถึมั่นในคาถา ๒ ข้อ ที่ ๑ พณฯ นายกรัฐ
 มন্ত্রীได้โปรดให้ไว้ตั้งแต่ปี ๒๕๐๒ คือ “ขอให้ท่านร่วมมือ
 กับข้าพเจ้า ได้ช่วยกันสร้างความเจริญให้แก่ชาติบ้านเมือง
 และทำความผาสุกให้แก่ประชาชนโดยเต็มสติปัญญาและความ
 สามารถ” (๒๗ เมษายน) และ “ข้าพเจ้าจะต้องขอให้
 สมัยปฏิวัตินี้เป็นสมัยมือสะอาด” (๑๒ ตุลาคม)

ท่านผู้มุกเกียรติทวีปเชิญมาเป็นแขกในค่านันนี้ ผมขอ
 เชิญชวนให้ท่านยกแกลงชน เพื่อความรุ่งเรืองแห่งตมาคม
 ษนาคารไทย

ท่านผู้เป็นประธาน ท่านสุภาพสตรี และสุภาพบุรุษ
ผู้เกียรติ*

คำวนั้น ผมจะขอพูดถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจทั่วไป
ไปเล็กน้อย แล้วจึงจะเสนอข้อความบางประการเกี่ยวกับ
การธนาคาร

ในรอบปีที่แล้วมา เศรษฐกิจของประเทศไทยก็ยัง
ก้าวหน้าอยู่พอสมควร ค่าแลกเปลี่ยนของเงินบาทเพิ่มขึ้น
เล็กน้อย ไทยสามารถดึงดูดเงินเข้ามากชน ด่วนมากที่สุด
เพิ่มขึ้นนั้น เป็นเงินค่าประเภทที่คงซื้อเข้ามาลงทุน เช่น
เครื่องจักร เครื่องทุนแรง เครื่องขนส่ง เป็นต้น ยอดเงิน
ออกมีมูลค่าต่ำกว่าปี ๒๕๐๔ ดิบกุดชนแทบจะไม่ต้องเป็น
กังวล ชาวต่างชาติเพราะจำนวนลดแม้ว่าราคาจะเพิ่ม ชาว
ไทย แบ่งมัน และไม่ตั้งราคาดีชนเล็กน้อย แต่จำนวนลด

* สุนทรพจน์ ในงานเลี้ยงอาหารค่ำ ประจำปี ของสมาคมธนาคารไทย
๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖

ดง ทำให้มูลค่าลดมาก เราต้องไปออกไปเกือบ ๒ เท่าของ
ปีก่อน แต่ราคาตกมากจนกระทั่งมูลค่าต่ำลงบ้าง

ถึงตอนนั้น ควรจะตั้งปัญหาถามเด็ก ๒ ข้อ

ปัญหาข้อ (๑) เรื่องข้าวส่งออกนั้น จะมีนโยบายกัน
อย่างไรแน่ ทางมือขวาก็อยากจะตั้งเดิรม
ให้ส่งออกมากๆ ถึงกับยอมคืนทรัพย์สินให้
แก่พ่อค้าบางรายที่ส่งข้าวไทยไป ทางมือ
ซ้าย ก็เกรงว่าข้าวในประเทศจะขาดแคลน
เพราะดีคือการค้า ต้องห้ามตอไม้ให้ส่งข้าว
ออกเกินสมควร เครื่องยนต์เครื่องนเรง
เครื่องพร้อม ๆ กับห้ามตอ เปิดของน้ำมัน
เปิดองเครื่องแย้

ปัญหาข้อ (๒) สินค้าที่ส่งออกไม่ใคร่จะได้ดี เช่น
ข้าวโพด แป้งมัน ฝ้าย ไม้สัก สาเหตุ
เป็นเพราะธรรมชาติ หรือโลกภายนอก
หรือการกระทำของมนุษย์ผู้ดู
ชนเราเอง อย่างไรก็ตามนี้แน่

แม้ว่ามูลค่าขาออกจะต่ำกว่ามูลค่าขาเข้าก็ตาม เงิน
ตำรองของชาติที่เป็นทองคำและเงินตราต่างประเทศก็ยิ่งเพิ่ม
ขึ้น คงเป็นยอดรวมประมาณ ๕๐๐ ล้านดอลลาร์อเมริกัน
เพราะมีสินค้าเป็นอันมาก เฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นประเภทถ
ทุน เราตั้งเข้ามาโดยไม่ต้องหรือยังไม่ต้องชำระเงิน

**ปัญหาข้อ (๓) จึงมีอยู่ว่า เราควรจะทำอะไรกับเงิน
ตำรองนี้**

ปัญหาข้อนี้ นักปราชญ์หลายท่านเห็นชอบ บ้าง
ก็ว่าควรที่รัฐบาลจะนำมาพัฒนาเศรษฐกิจเดี่ยว บ้างก็ว่า
รัฐบาลยังพิมพ์ธนบัตรเพิ่มขึ้นได้ ควรพิมพ์ธนบัตรเมืองจะได้
เจริญเร็ว ๆ

ปัญหาข้อนี้ เฝื่อนอยู่ในความรับผิดชอบโดยตรง
ของผม จึงใคร่ถือโอกาสเรียนตอบไว้ ณ ที่นี้ด้วย คือ

(ก) การพิมพ์ธนบัตรเพิ่มขึ้นนั้น ทำได้ง่าย แต่
การพัฒนาเศรษฐกิจนั้นทำยาก เงินเป็นปัจจัยส่วนเดียวของ
การพัฒนา ถ้าธนบัตรออกใช้สูงเกินกว่ากำลังพัฒนา
จะเสียหายแก่แผนพัฒนานั้นเอง ด้วยเหตุนี้เงินเพื่อ

(ข) ทุกวันนโยบายมีอยู่ว่า จะใช้ทุนสำรองนั้นเป็นประโยชน์แก่การพัฒนา การงบประมาณ และการค้า มิใช่จะมาเก็บได้กรุไว้ให้โล่มเห่า งบประมาณแผ่นดินเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนปัจจุบันนี้ ก็เพราะได้รับคำรับรองจากธนาคารแห่งประเทศไทยว่า จะมีเงินไว้สำรองให้ภายในขอบเขตสมควร และการที่ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ สามารถขยายวงเงินสินเชื่อจากต่างประเทศได้นั้นก็เพราะเรามีเงินสำรองมั่นคงเป็นเหตุหนึ่ง แม้จะมีใช้เหตุสำคัญที่สุด นโยบายการชักจูงชาวต่างประเทศมาลงทุน ก็ได้พึ่งเงินสำรองนั้นนับถ้วนเหมือนกัน

(ค) “รัฐบาลนี้ ไม่ต้องการชักชวนให้ท่านรัดเข็มขัด แต่ขอชักชวนให้ท่านประหยัด.....โปรดจำไว้ว่า การประหยัดเป็นการสร้างอนาคต ไม่มีใครสามารถสร้างอนาคตได้โดยไม่รู้จักประหยัด.....”

เมื่อพิจารณาพ่วงเคียงต่อไปถึงอนาคตอันใกล้ สถานะการค้าของเราจะเป็นไปในทำนองใด ผมเห็นชอบด้วยกับ

คำกล่าวของท่านประธานเมื่อก่อนว่า ภาวะการค้าของเรายังไม่อยู่ในขั้นนำวิกฤตนัก และผมใคร่จะเรียนเสริมว่า วิชาที่จะแก้ปัญหาเศรษฐกิจของเราและตั้งเสริมให้ดีขึ้น อยู่ที่การผลิตเพิ่มขึ้น ไม่เพียงแต่เท่านั้น สำคัญอยู่ที่ต้นทุนการผลิต จำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้ต้นทุนการพัฒนา การผลิตเครื่องอุปโภคบริโภค และการส่งออกของเราต่ำพอที่จะแข่งขันกับเขาได้ ผู้ใดทำการที่จะทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าต่าง ๆ สูงขึ้นโดยเหตุอันมิชอบ ย่อมถือได้เสมือนผู้ทำลายป่าไม้อันเป็นทรัพยากรของชาติ ท่านว่าเป็นศัตรูทำลาย ถ้าต้นทุนการพัฒนาข้าวหน้าควรจะเป็นข้าวละ ๓ ด้านบาท แล้วค่อยจ่ายข้าวละ ๒ ด้านบาท ก็เท่ากับถ่วงความเจริญ พอที่จะข้าวที่ละ ๒ ข้าวกลับข้าวได้ข้าวเดียว

ปัญหาข้อ (๔) ก็ยาวนานอะไรเล่าที่จะทำให้ต้นทุน
ต่ำได้

คำตอบที่คำถามท่านคงจะได้ยินแล้ว คือ

(ก) เราต้องพยายามตัดคนกลาง และตัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น

(๗) เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานมิชอบ ต้องข้อสอบู๋มาล้างมือ

หอนมากดำวถึงกิจการธนาคาร ผมไม่จำเป็นจะต้อง
กล่าวให้ยืดยาวในที่นี้ เพราะในสุนทรพจน์ของท่านประธานก็
ดี ดำต้นของ ๗พณฯ รัฐมนตรีว่าการคลังก็ดี ได้กล่าวไว้
ได้ความชัดแล้ว ผมใคร่สรุปและกล่าวเสริมดังนี้

(ก) กฎหมายการธนาคารพาณิชย์ฉบับใหม่ได้เริ่ม
ใช้บังคับมาด้วยดี โดยอาศัยความร่วมมือของธนาคาร
พาณิชย์ เฉพาะอย่างยิ่ง ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย การ
ประชุมหารือกันประจำเดือนก็เป็นไปอย่างมีประโยชน์ยิ่งแก่
ทุกฝ่าย ทางด้านกลุ่มธนาคารต่างประเทศ ก็ได้เชิญเจ้า
หน้าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าร่วมประชุมหารือด้วยเป็น
ครั้งคราว และเมื่อมีข้อสงสัยต่าง ๆ ก็ได้ปรึกษาหารือทาง
ปฏิบัติอย่างแจ่มแจ้งก่อนดำเนินการไป

(ข) ตำราของธนาคารพาณิชย์ในต่างจังหวัดหลาย
จังหวัด ได้ริเริ่มด้วยความสนับสนุนของสำนักงานใหญ่และ
ธนาคารแห่งประเทศไทย ทำความตกลงกันเพื่อจะให้ปฏิบัติ

ตามกฎหมาย และร่วมมือกันแข่งขันกันโดยชอบธรรม ไม่
 เอาเปรียบกัน ในทางมิชอบ ข้อ^๕ผมขอถือโอกาส
 สรรเสริญและขอบพระคุณท่านที่มีส่วนรับผิดชอบในเรื่องนี้
 ทั้ง ๓๓ จังหวัด คือ ตรัง สงขลา อำเภอมืองสุราษฎร์
 ภูเก็ต ยะลา อุบล อำเภอมืองชุมพร สุรินทร์ สุโขทัย
 นราธิวาส และปัตตานี และใคร่ขอวิงวอนให้ท่านทั้งหลาย
 ในเขตอื่น ๆ ได้หาวิธีตกลงกันได้ ให้เป็นที่แพร่หลายทั่ว
 ประเทศจะเป็นคุณประโยชน์ยิ่งนัก

ผมมีข้อความที่สมควรจะเรียนเด่นไว้ ณ ที่นี้ ๓ ข้อ
 คือ

(๑) วงการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยนับแต่
 อดีตกาล มีผู้เชื่อถือนำเงินมาฝากถึงรวม ๘ พันล้านบาท แต่
 ธนาคารควรจะดำเนินการให้เป็นไปด้วยเกียรติอันดีงาม แข่ง
 ชันกัน ในทางที่ชอบ ช่วยกันสร้างตลาดเงินให้มั่นคงสภาพ
 อันตลาดเงินนั้นถ้าค้ำค้ำอยู่ท่เอกดารที่จะช้อขายกัน และ
 ความเชื่อถือของลูกค้าแต่ละคน ผมยังดังเกิดตุจากรายงาน
 ของสำนักหักบัญชี ก็เป็นจริงอย่างที่ท่านประธานสมาคม

กล่าว คือจำนวนเช็ดกกระต่อนกตบนั้นน้อยลง แต่ยังคงคง
 ไม่ถึงขีดที่เราจะพึงพอใจ อีกประการหนึ่งถ้าจะนำเอาตาราง
 ลำดับธนาคารที่มดุกค้ำที่เช็ดกกระต่อนกตบมา อุปมาเหมือน
 กับตารางผลการแข่งขันฟุตบอล จะเห็นว่าม้บางธนาคารที่
 นำสรรเสริญแสดงความยินดีด้วย คือไม่ยอมเป็นแชมป์เบียน
 ต่อกการณคชน เดือนจากตำแหน่งต้น ๆ ลงไปถึงคำ
 แห่งที่กตาง ๆ และท้าย ๆ ตาราง แต่ก็มีบางธนาคารที่
 หวงตำแหน่งแชมป์เบียน (คือเช็ดกของลูกค้ำกระต่อนมากที่สุด)
 ผมใคร่ขอวิงวอนให้ดำเนินการสละตำแหน่งแชมป์เบียนให้ผู้อื่น
 ครอบเกิด ความเชื่อมั่นในธนาคารของท่านจะดีมากยิ่งขึ้น

(๒) การที่ธนาคารพาณิชย์จะพยายามช่วยสนับสนุน
 การผลิตด้านอุตสาหกรรมและเกษตร ให้มากขึ้นกว่าแต่
 ก่อนนั้น ผมอนุโมทนาด้วย เพราะการผลิตคงที่โตกกล่าว
 แล้วน่าจะส่งเสริม แต่ขอได้โปรดพึงระดักอยู่ข้อหนึ่งคือ
 “รับฝากเงินเป็นระยะเวลาสั้นจะไปผูกพันให้กูเป็นระยะยาว
 เกินไปนักมิได้” เป็นอันตราย

(๓) ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กระทำการอนุเคราะห์ทางการเงิน รับช่วงซื้อลดตั๋วเงินเพื่อตั้งเดิรมการตั้ง คืนค่าออก และ เพื่อตรงอัตราดอกเบี้ยและต้นทุนให้ต่ำตาม นโยบายรัฐบาลนั้น เท่าที่ได้ปฏิบัติมาแล้ว ๓-๕ ปี ก็นับว่า ได้ผลพอเป็นที่พอใจสำหรับการปฏิบัติขั้นต้น ท่านประธาน ส.มาคม ฯ ได้ปรารถนาใคร่จะให้ธนาคารขยายกิจการต่อไป อีก ขอเรียนให้ทราบว่า ธนาคารแห่งประเทศไทยมีความ ดำริที่จะขยายกิจการ อยู่แล้วเป็นหลักการ คาดว่าในไม่ กี่ปีข้างหน้า จะสามารถแสดงรายละเอียด และเริ่มทำ การขนต่อไปได้คือ ธนาคารจะเปิดรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญา ใช้เงินอันเกิดจากการ ซื้อวัตถุดิบของกิจการอุตสาหกรรม ทั้งที่ซื้อขายในประเทศและต่างประเทศ หวังว่าคงจะเป็น ประโยชน์ ทำให้ต้นทุนการผลิตและการตั้งออกต่ำลงยิ่งกว่า ปัจจุบัน ข้อสำคัญอยู่ที่หลักเกณฑ์ ท่านคงจะเห็นด้วยว่า หลักเกณฑ์สำคัญคือ (ก) จะต้องเป็นการซื้อขายวัตถุดิบ โดยแท้จริง (ข) กิจการอุตสาหกรรมนั้นจะต้องเป็นประเภท

ที่ขายได้คล่องพอสมควร มีเงินยื่นยอมผิดนัดการธนาคาร
คือ เงินกู้ที่เราอนุเคราะห์ให้ จะต้องมีหวังชำระคืน

ก่อนจบ ผมต้องขออภัยที่พูดขยาดผิดวิสัยปกติของ
ผมเอง และคงจะผิดหวังท่านที่เคารพบางท่านที่ผมมิได้ศึกษา
การศาสตร์มาสำหรับคำนวณ ฉะนั้น จึงได้แต่ขอตั้งจิตขอ
พรให้สมาคมธนาคารไทย พร้อมด้วยท่านกรรมการและ
สมาชิกทุกท่านจงมั่นอยู่ในสุจริตธรรม และจงเจริญด้วย
ความสุข ตาก ยศ และสรรเสริญตลอดไป

สุนทรพจน์

* ตูกรท่านประธานในงานนี้
มอดด์ศรีศรีบุรุษเกียรติคุณผู้
ผมน้อมจิตคิดคำเป็นทำนอง
ด้วยใจปองจรงรตพจน์ประพันธ์

วาสนาได้ “วาทกร” มาพาน้ำ
ดีปีกว่าปรีดีเปรมเกษมสันต์
คะเนนับจับตากุมภาพันธุ์
รับเชิญมาเฮอร์วณกันทุกปี
ฉวยเมตตาคัดมาคมนาการ
๕
เพียงอาหารหรุหราง่าศรี
พบสุขนต้องใจมีไมตรี
ฟังดนตรีเพติดเพดินเจริญใจ
ท่านเชิญมาว่าจะให้ปราศรัยท่าน
ก็เอางานคงจิตตามนิตสัย

* สุนทรพจน์ ในงานเลี้ยงอาหารค่ำ ประจำปี ของสมาคมธนาคาร
๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๗

ท่านงดเสวยเพราะเกินเบียดงเมื่อใด
อย่าเกรงใจกริ่งจิตระอิตระอา

 คำวนันมีใจใคร่ประหวัด

 ถึงจอมพดธนะรัชต์นาถา

 ที่ประธานกรรมกรท่านเป็นมา

 หลายชนาครใหญ่มีไมตรี

 ท่านมีคุณหนุนน่านฐานนายก ฯ

 ได้บอ้งปกเด็ริมส์ร้างวางวิถึ

 ร่างกฎหมายชนาครมานานปี

 กฎหมายดีก็เพราะท่านบันดาตด

 ขอตั้งจิตอธิษฐานให้ท่านสงบ

 ในดัมปรายิกภพส์ทุกุศล

 ขอพระคุณบุญนำดำพิมด

 สุขเกษมเปรมกมตนิรันดร

 ตั้งถึอธิษฐานให้ท่าน
 ตั้งถึอธิษฐานให้ท่าน

 ผู้เจนนัดยอกทหารชาญด์มร

 ฯพณฯ ถนอมจอมพิชิตกิตติขจร

เป็นบวรหรือกรมหาเด่นาบดี
 ท่านเดื่องซ้อดือเด็ค์เทอดศุ์จรีต
 ท่านประติษฐ์ธอยค่านำคักัดคักร
 มอบแต่ไทยไพร่ข้าประชาฐ์
 “จงทำดี จงทำดี จงทำดี”
 ผมคำนึงถึงพวกเราเหล่าแบ่งเกอ
 ควรเด่นอดนงคอบให้ชอบฉ่า
 “จะทำดี จะทำดี” น้เป็นธรรม
 ซึ่งจะนำพัฒนามาดีไทย
 ทำอย่างไรจะให้ดมีบุญหา
 วิถัชนาเด่าแจ่งแถดงไซ
 จะชอนำธรรมปฏิบัติเป็นปัจจย
 อำนวยชัชนาคารงานดำคัญ
 “จงทำดี จงทำดี จงทำดี”
 เพื่อเป็นศรัเนอเนไม่แปรผัน
 ดูกศาตรรบไวณบพदन
 ดูกศาชวักคณกนออกไป

เชื้อของใครไม่มีเงินเกินกำหนด
 ต้องสอบถามตามกฎหมายดั่งด้าย
 เมื่อเดือนช้ายทำออกต้องหลังไกล
 ต้องแก้ไขบิดบรุษขี้แคตม
 ชนาคารงานจะดีที่เครดิติ
 เชื้อคักคิดดีทเงินฝากก็มากถม
 ชนชั้นชอบระบอบไทยใครใครชม
 จะนิยมฝากเงินเจริญครัน
 ผมยินดีจะแถมแจ้งข้อไข
 ว่าผมได้ตั้งเกตเห็นเหตุฉนั้น
 บางธนาคารท่านแก้ไขได้สำคัญ
 ดำเร็วพจนเคดยริงคกว่าปีกตาย
 มีเต็มพินชนอาถ่าจะพาเตียง
 ไม่หลังเตียงโต๊ะจันให้ด้วยใจหมาย
 บินใครจะให้เตียงยงเตียงทาย
 อย่าแหงหน้ายทวงเตียงได้ใครทำดี
 “จงทำดี ทำงดี ดจงทำ”

ให้เลิกตำหนิภักษณ์เป็นสักขี
 แเบงกอนชวชวไปมิโยดี
 เพราะไม่มีเงื่อนไขในคู้ตธรรม
 พระห้ามปดงดฆ่าเป็นอาบัติ
 มิได้ตรัดยกเว้นเป็นข้อขำ
 “คนอันปดเราปดได้ไม่เวรกรรม”
 ผมแนใจมิใช่คำของพระพุทท
 เช่นดอกเบยเดี่ยวแพงบางแบงกโจษ
 ด้วยเนาโธดแย่งเงินฝากอตุตุ
 เกินกำหนดกฎเกณฑ์พิเรนทร์มนุษย์
 ช่างแค้นสุดโตโกโมหันเมา
 แททจริงกมไม่กแบงก
 ทให้แพงยอมเดี่ยวดอกเพื่อหุดอกเขา
 ชนาคารชาติเคยตรวจแด้วส์วดเอา
 แค้นเฒ่าจะปรับโทษไปรดอย่าพราง
 ถึงเขาผิดจิตเราน่าจะกต้าแข็ง
 ไม่เกรงแรงวลีผิดคิดเอาอย่าง

ถึงแต่ย่ำหายรายไต่^๒น้อยไปบ้าง
อย่าระคางอธรรมแน่^๑แพ้วรรมมา

“จงทำดี ดั่ง^๓ทำ ทำ^๔จงดี”

คิดถ้วนถึ^๕เงินทองของใครหนา
คิดให้^๖เลิกตริกให้^๗ชัดเป็น^๘สัจจา
ของ^๙พระราชารัฐ^{๑๐}ร^{๑๑}มากผู้^{๑๒}ฝาก^{๑๓}แบ่ง^{๑๔}ก็
กับ^{๑๕}ของ^{๑๖}ผู้^{๑๗}ถือ^{๑๘}ทุน^{๑๙}ทุน^{๒๐}สำ^{๒๑}รอง
มิ^{๒๒}ใช่^{๒๓}ของ^{๒๔}ผู้^{๒๕}จัดการ^{๒๖}มั่ง^{๒๗}งาน^{๒๘}แข็ง
ต้อง^{๒๙}ปกับ^{๓๐}กร^{๓๑}รักษา^{๓๒}อย่า^{๓๓}พดิก^{๓๔}แพดง
ความ^{๓๕}แข็งแรง^{๓๖}มัน^{๓๗}คง^{๓๘}เป็น^{๓๙}ชง^{๔๐}ไชย
ก^{๔๑}มา^{๔๒}ด^{๔๓}น^{๔๔}อ^{๔๕}ย^{๔๖}าร^{๔๗}น^{๔๘}ให้^{๔๙}ก^{๕๐}ยาว
ต้อง^{๕๑}ด^{๕๒}บ^{๕๓}ด^{๕๔}าว^{๕๕}ด^{๕๖}ูก^{๕๗}ค^{๕๘}ำ^{๕๙}ฐ^{๖๐}า^{๖๑}นะ^{๖๒}ไ^{๖๓}น
เงิน^{๖๔}ของ^{๖๕}เขา^{๖๖}เรา^{๖๗}ด^{๖๘}ุง^{๖๙}ม^{๗๐}ด^{๗๑}ุง^{๗๒}เก^{๗๓}ด^{๗๔}ย^{๗๕}ไป
น^{๗๖}น^{๗๗}มิ^{๗๘}ไ^{๗๙}ช^{๘๐}แ^{๘๑}บ^{๘๒}ง^{๘๓}ก^{๘๔}ก^{๘๕}ง^{๘๖}ท^{๘๗}แ^{๘๘}จ^{๘๙}ร^{๙๐}ิง^{๙๑}เด^{๙๒}ย
นาย^{๙๓}ช^{๙๔}นา^{๙๕}ค^{๙๖}าร^{๙๗}มี^{๙๘}ภ^{๙๙}า^{๑๐๐}ร^{๑๐๑}ก^{๑๐๒}ิ^{๑๐๓}จ^{๑๐๔}ร^{๑๐๕}บ^{๑๐๖}ม^{๑๐๗}ิ^{๑๐๘}ค^{๑๐๙}ช^{๑๑๐}อ^{๑๑๑}
ย^{๑๑๒}ัง^{๑๑๓}ร^{๑๑๔}ร^{๑๑๕}อ^{๑๑๖}บ^{๑๑๗}เ^{๑๑๘}จ^{๑๑๙}เ^{๑๒๐}น^{๑๒๑}เ^{๑๒๒}ด^{๑๒๓}เ^{๑๒๔}ย^{๑๒๕}ร^{๑๒๖}ด^{๑๒๗}ง^{๑๒๘}เพ^{๑๒๙}ย^{๑๓๐}ร^{๑๓๑}เ^{๑๓๒}ด^{๑๓๓}ย
ก^{๑๓๔}ับ^{๑๓๕}ช^{๑๓๖}ว^{๑๓๗}อ^{๑๓๘}ร^{๑๓๙}ฐ^{๑๔๐}ั^{๑๔๑}พ^{๑๔๒}ั^{๑๔๓}ฒ^{๑๔๔}น^{๑๔๕}า^{๑๔๖}อ^{๑๔๗}ย^{๑๔๘}า^{๑๔๙}ด^{๑๕๐}ะ^{๑๕๑}เด^{๑๕๒}ย

ด้ามปีก่อนนอนได้ไม่ช่วยรัฐ
แบ่งกษัตริย์เงินกุดให้ดม
ช่วยธนาคารพาณิชย์คิดระดม
ช่วยสร้างต้มบั้งแจกเอกชน
ตั้งแต่มบัญญัติมาซ้ำต้อง
ไหนจะต้องช่วยรัฐพัฒนาผล
ไหนจะห้วงการค้ำหาชน
ทงกวดรักษาค่าเงินบาท
ผมขอไซวันโยบายที่หมายมุ่ง
จะบำรุงการค้าไทยมิให้ขาด
คงชวนชวาชยายกิจพาณิชย์มาตร
ทงงานราษฎรงานหลดงอย่าห้วงโย
“อย่าทำชั่ว ชั่วอย่าทำ ทำอย่าชั่ว”
ไทยรอดตัวพ้นทุกข์เป็นสุขได้
จะจำเวญเดินหน้าประชาไทย
ต้องอาศัยนายธนาคารหาญร่วมมือ

มีปัญหาค้าขายอยู่หลายข้อ
 ย้ายข้อท้อแก่ใจมิได้หรือ
 อันมนุษย์ผู้จริตคิดไว้ข้อ
 ใช้ความซื่อสัตย์ธรรมประจำใจ
 จะแก้ไขแก้ไขได้ไม่ของชาติ
 เช่นจะตัดต้นท่อนุดหนุ่นใหญ่
 ก็ค่าตั้งลงกระเป๋าย่าเอาใคร
 ทนจะได้ต่ำลดให้ดังงาม
 อันสินค้าขายออกควรบอกยา
 เป็นเงื่อนงำปัญหาใหญ่ของไทยสยาม
 ราคาตกตกลงคงคุกคาม
 ต้องพยายามผลิตได้มิให้แพง
 วิถีชนาชาจาชวิญท่านนายก ฯ
 หวังไม่ตกบกพร่องต้องแต่ดัง
 ขยายความตามชอบระบอบแบ่งก
 แค้นค่าแรงคงไม่ร้ายระคายเคือง

ยังจนใจไม่รู้อยู่หนึ่งข้อ

จอมพล ถ. ท่านแสดดั่งแจ่มเป็นเรือง

ท่านปรารมภ์มกเห็นเด่นประเทือง

ว่าใครเฟื่องเป็นผู้ใหญ่ในราชการ

คัวอย่างเช่นเป็นรัฐมนตรี

ไม่ควรม้การค้ำมาด่มาน

อย่าของเกยวเทียบรบทำเป็นกรรมกร

ด่มาจากรชอนคจริงเจียว

ผมสงสัยไม่แจ้งจิตกิจการค้า

หมายความว่ากิจใดบ้างยังเฉลียว

กิจธนาคารท่านผู้ใหญ่ว่าจะไม่เกี่ยว

หรือจะเห็นยวร้างไว้ไม่นับค้ำ

จบดุนทรกตอดนดูภาพเพียงคาบนี้

เหลือแต่โคลงแทนศัพท์แต่ละยะธา

แมนเป็นเรืองเคืองชดอชยา

โปรดเมตตาด้วยประดงค์ “จงทำดี”

ในนามของท่านผู้
ได้เติบโตเต็มเปี่ยม

ผมขอกล่าวคำสรรเสริญ
ขอขอบคุณเล็กน้อย

ขอศรีไตรรัตน์เจ้า
เหล่าดมาชิกธนาคาร
จงประสงค์ขุดขันต์
บุญยังบุญนำฮา

เชิญสัตว์บุรุษผู้
เชิญท่านร่วมปณิธาน
เชิญดื่มเพื่อเหล่าธนาคาร
เชิญดื่มอวยพรแล้ว

รับเชิญ

เพ็ดดีพร้อม

คุณบรรเจิด คณะนา
จิตด้วยไมตรี

บันฑาด

ท้วหน้า

อิสระ ภาพเฮย

จุงได้ทำดี

มาฐาน แขนอ

จิตแล้ว

เจริญยัง ยิ่งเฮ

จุงได้ทำดี

ท่านผู้เป็นประธาน ท่านสุภาพสตรีและสุภาพบุรุษ
ผู้เกียรติ*

คำฉันท์ เป็นโอกาสอันน่ายินดีเป็นพิเศษ เพราะในงานประจำปีของสมาคมธนาคารไทยที่มีมา ครึ่งนี้เป็นครั้งแรกที่ผมได้รับเกียรติมาร่วมด้วยในฐานะคนบังคับเศรษฐกิจระดับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เศรษฐกิจจะรุ่งเรืองได้ต้องอาศัยความก้าวหน้าทั้งในด้านวิชาการและในด้านปฏิบัติผสมกัน บรรดาคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยจะต้องใช้อุคต่าหะวีริยะร่วมกับสติปัญญาในการฝึกสอนอบรมและวิจัย บรรดานายธนาคารจะต้องใช้ความรอบรู้และเชี่ยวชาญทางปฏิบัติ มาช่วยวางเป็นแนวให้วิชาการใช้เป็นประโยชน์ได้ นอกจากนี้ ยังมีกาารพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอีกด้านหนึ่ง คือ คณะเศรษฐศาสตร์จะผลิตสติปัญญาและผู้มีวิชาการให้วงการธนาคารใช้ วงการธนาคารเดาก็คงหวังได้ว่าจะสนับสนุน

* สุนทรพจน์ ในงานเลี้ยงอาหารค่ำ ประจำปี ของสมาคมธนาคารไทย
๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๘

ด้วยกำลังทรัพย์และกำลังอย่างอื่น ให้คณะเศรษฐศาสตร์
สามารถก้าวหน้าเป็นพื้นฐานแห่งความเจริญต่อไป

ท่านผู้เป็นประธาน ไหน ๆ คณะบดีเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ได้โอกาสมาพูดในที่ชุมนุมแล้ว
ผมใคร่จะขอนำเอาผลของการวิจัยเรื่องปัญหาการธนาคาร
มาเด่นอในที่นี้สัก ๑ หรือ ๒ ข้อ

เมื่อไม่นานมานี้กรมตำรวจ ได้กำชับตำรวจชนผู้
ใหญ่ผู้น้อย ให้คอยตรวจดูว่า จะมีใครทำธนาคารในที่
เปิดเผย หรือดำธารณะหรือไม่ เฉพาะอย่างยิ่งในที่ลับ
และกำชับให้เคร่งครัดปราบปรามมิให้ใครตะเมิดศีลธรรม
อันดีของประชาชน คณะบดีเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ เกิดมีความสนใจจึงได้เริ่มวิจัยดูว่า ธนาคาร
พาณิชย์กับในที่ลับนั้น มีความสัมพันธ์กันอย่างไร ผล
ของการวิจัยสรุปได้ว่า “ธนาคารไม่ใช่อันที่ลับ และ
ไม่ควรดำเนินการทำเองเดียวกันกับในที่ลับ” มี
อรรถาธิบายโดยย่อ ดังนี้

- ๑) ในที่คดีเป็นต้นฐานที่ซึ่งผู้แต่ง มักแต่งคดีการ
 เปิดของดังของบางอย่างจากตัวของตัวเอง ทำให้
 ผู้ชมคนเห็นใจขอความ การปลดเปิดของนั้น
 ถ้าเจ้าหน้าที่ทนายคดีจะทำ ก็มักทำได้แต่
 เปิดของเงินทองของผู้อื่น และผู้ที่ถูกเปิดของนั้น
 อาจจะรู้ถึงคนเห็น แต่ไม่สู้
- ๒) ในที่คดีจะตั้งอยู่ได้ และดำเนินการอยู่ได้ ก็
 ต้องอาศัยอิทธิพลของผู้ทรงยศคุ้มครอง สำหรับ
 กิจการทนาย ยศอย่างเดี๋ยวไม่พอ ต้องการ
 เกียรติมากกว่า และในบางกรณียศกับเกียรติ
 อาจจะไม่ไปด้วยกัน
- ๓) ในที่คดีที่ได้รับความคุ้มครอง กับทนายที่ได้
 รับความคุ้มครอง ลักษณะเกือบจะใกล้เคียงกัน
 คือเจ้าหน้าที่ต้องทำหน้าที่ควบคุมตามกฎหมาย
 หมายให้ดำเนินการในทำนองคลองธรรม จะไม่
 สามารถปฏิบัติงานด้วยดีได้ เพราะบังเกิดความ

หมวดเดี่ยวยอดของในดวงใจของทั้งพลตำรวจ และ
ผู้ว่าการธนาคารชาติ

จากการวิจัยเรื่องธนาคาร กับ ไนท์คลับ คนบด
เศรษฐกิจศาสตร์ได้เริ่มดำเนินการวิจัยโดยดัด ๆ รื้อน ๆ อีก
ประเด็นหนึ่ง คือ “กรรมกรธนาคาร แตกต่างกับเลขา
นุการรัฐมนตรีอย่างไร” ข้อที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเด็นนี้
คือ เลขาอนุการรัฐมนตรี ท่านกัทราบแล้ว เป็นตำแหน่ง
การเมือง อนุการรัฐมนตรีออกหรือถึงอสังกรรม เลขา
นุการก็จะเปลี่ยนตัวตามไปด้วย ปัญหาที่อยู่ว่าคณะ
กรรมกรธนาคารควรจะ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ตามตำแหน่ง
การเมืองหรือไม่ และถ้าเป็นเช่นนั้น จะมีผลดีผลร้ายแก่กิจ
กรธนาคารและราชการอย่างไรบ้าง นำวิจัยให้ดังขงและ
แสดงผลให้ชัดเจน

นอกจากตำแหน่งคนบดแล้วในรอบปีที่แล้วมาผมนัย
ไต่รับเกียรติให้เป็นกรรมกรในอีกคณะหนึ่ง เกยวข้องกับ
เงิน ๒๒๒,๗๔๓,๔๒๐ บาท ๗๓ ดัคตังค์ เรื่องนครนจะพูด
มากไป ก็จะทำให้สมุคปกชาวจิตเดี่ยวก่อนที่จะคลอดออกมา

ครั้นผมจะไม่พูดถึงเสียเลยในชุมนุมนี้ ก็เกรงว่าท่านผู้
เกียรติบางท่านจะผิดหวังไป ผมจึงใคร่ขออนุญาตกล่าวถึง
แต่เพียงสั้น ๆ ดังข้อ คือ

๑) เงิน ๒๒๒,๗๔๓,๕๒๐ บาท ๗๓ ล้านบาท ในทางนิตินัย
ตกเป็นของรัฐทันทีแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๐๗
แต่ในทางพฤตินัยกระทรวงการคลังกำลังกำลังเริ่มทยอยเรียกเข้า
มาสู่ห้องพระคลัง การสู้บเงินมาก ๆ หารายร้อยด้านเข้าคลัง
แม้จะค่อย ๆ ทำโดยระมัดระวัง ย่อมกระทบกระเทือนวงการ
ธนาคารเป็นธรรมดา และในบางกรณี เมื่อศูนย์กลางเป็น
ธนาคาร เงินซึ่งอยู่ในมือประชาชนและวงการธุรกิจทั่วไป
ย่อมได้รับความกระทบกระเทือน มากกว่าจำนวนที่ถูกคิด
เข้าคลังหารายเท่า ผลของเรื่องนี้พูดง่าย ๆ คือ จะทำให้
เงินฝืด กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยทราบ
ตระหนักในข้อนี้ด้วย และมีข้อดำริของกันแก่ชโยอยู่แล้ว
หวังว่า จะเป็นโอกาสให้รัฐบาลได้จ่ายเงินเพื่อการพัฒนา
ได้มากขึ้น เป็นประโยชน์ทั้งปัจจุบันและอนาคตอีกต่อไป

๒) สุภาษิตโบราณที่ว่า “วัวหายแล้วล้อมคอก” นั้น แปลได้เป็นสองนัย นัยหนึ่งคัดพอตอบว่า ว่าทำไมจึงไม่ล้อมคอกก่อนวัวหาย อีกนัยหนึ่งแนะนำว่า เมื่อวัวหายไปแล้ว ให้ล้อมคอกเสียเพื่อไปตามวัวเก่าพบหรือหาวัวใหม่ได้ วัวจะได้ไม่หายอีก จะแปลในจำนวนไหน ดีทั้งคู่ แต่ นัยที่สองนี้เหมาะกับสภาพปัจจุบันของเรา หมายความว่า เมื่อวัวหายไปแล้ว เพียงแต่ไปตามค้นหา ตกเป็นของเจ้าของบ้านทันทีเท่านั้นไม่พอ ต้องล้อมคอกด้วย มิฉะนั้นโมยใหม่จะรู้เค้า การล้อมคอกจะเกิดขึ้นจริงหรือไม่เป็นเรื่องข้อเท็จจริงที่จะต้องคอยดูต่อไป แต่ถ้าเมื่อญเวลาด่วงเดยไปนานปรากฏว่าคอกวัวเงินราชการลับ ก็ไม่มีล้อม คอกวัวแห่งความชอบธรรมในการประกอบการค้า การอุตสาหกรรม ก็ไม่มีล้อม คอกวัวแห่งความชอบธรรมในการประมุข หรือทำสัญญารับเหมากับรัฐบาล ก็ไม่มีล้อม ทำให้ไม่ตามมารถคุ้มกันผลประโยชน์แห่งสาธารณชนได้ ถ้าเป็นเช่นนั้น คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ น่าจะขออาสาทำการวิจัยถึงสาเหตุที่ไม่ล้อมคอกในเมื่อควรจะ

มคอก จะวิจัยเรื่องลักษณะของคอกที่ดี และน่าจะวิจัย
ไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนที่ควรด้อมคอกกับคนนอกคอก
และโดยที่เห็นว่าคอกเป็นเรื่องสำคัญ ก็อาจจะวิจัยไปถึง
คอกอย่างอื่นด้วย เช่น คอกหมู หรือคอกประปา เป็นต้น

ท่านผู้เป็นประธานและสมาชิกผู้มีเกียรติของสมาคม
ธนาคารไทย เรื่องของคณบดีคนนี้น่าจะ จะกล่าวให้ขยาย
ไปในที่นี้ให้ชัด ผมใคร่ขอพินิจมากต่อดำรงงานเดียงคำ
จนกว่า ในนามของแขกผู้มีเกียรติที่ได้รับเชิญมาทางมรด
ขอขอบพระคุณในเมตตาจิตของสมาคม ทำให้แขกทุกคน
มีความสำราญเบิกบานใจ เริ่มตั้งแต่เมื่อได้รับบัตรเชิญ ก็
คืนเตนรู้ดีกลิ่นกลิ่นหน้า มาถึงคณบดีเข้าบริเวณงาน
จนกระทั่งถึงปิดรายการ ดนุกด์นานคดอดเวลา ขอขอบ
พระคุณ

ท่านผู้ภาพศัพท์และสุภาพบุรุษ ผู้ได้รับเกียรติเป็นแขก
ในงานนี้ ผมขอเชิญชวนท่านได้โปรดดูจากหนังสือ และพิมพ์
เพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งสมาคมธนาคารไทย

สุนทรพจน์

* พ.ศ. สองพันห้าร้อยเก้า
จะบอกเล่าว่าร้องคึกคักใหญ่
มูตบทรพรพกิจดอันศิษย์ไทย
อายุชัยเก้าสิบห้ามาครบครัน
ระดึกบุญคุณอาจารย์สอนอ่านเขียน
กวีเชียวธรรมคตมิเห็น
อาจารย์น้อยอาจารย์ภู่ครูประพันธ์
ผมขออัญเชิญค่าน้ำดีตา

ดำรงจะขอไหว
พระศรีไตรรัตน์
พ่อแม่แด่ครุบา
เทวดาในราศี
ข้าเจ้าเฝ้าค้ำถ้ำ
ผจงจิตเป็นยานี

* สุนทรพจน์ ในงานเลี้ยงอาหารค่ำ ประจำปี ของสมาคมธนาคารไทย
๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕

กำหนดกฎระเบียบ

พรรคพร้อมเพรียบตั้งมานันท์

เชอถอรวมมอกน

ดำเนินสู่สู่ทางธรรม

จะว่าวโยศไศ์ถกกล้า

จุดินทร์ ถ้ำชำ

ผู้นำกสิกรไทย

ชีวิตมิตรพราจจากไป

ต่างพาอาศัย

เกษมชามตายวายชนม์

มนตรีศรีพยคชยอดคน

ญาติมิตรบวงชน

ไทยเราเค้รำจิตอนิจจา

ท่านชอถอด้ยหทยา

เข้มแข็งแรงกล้า

ยึดธรรมตั้งมาจารี

ภากรรชนาคารชาติดี

รักษาหน้าท

มีห็นมีหน่ายพ่ายภาร

บำรุงกรุงไทยไพศาด

ล้มบค้ศ์ฤงคาร

ดีท่านชดด้้นจนทรพัย

น้อมจิตเทตธรรมค่านับ

ถึงชวตบ

เกียรติศัพท์เดอหงหตาถาวร

ขอบุญคุณเกษมอมร

ดั่งขลุ่ยดีถาวร

บวรปรมัตถชชวต

จะรำคำแปร

โตกนมแม่

ก็แต่ดังดั่ง

เกษมม้วยมรณ

ดั่งทรวงการ

โกศมานาน จึ่งทำนเป็ดยนไป

กตัญญูเครีษฐกิจ

การคำพาณิชย์

จ้อจิตตั้งใจ

ชาวเบ็งค้ชาวคตัง

ต่างยังอาตัย

เพราะเคยร่วมใจ จากไปอาวรณ์

งานงายงานยาก

ระกำดำมาก

ร่วมถากร่วมถอน

แบ่งคตคตงคต

เพราะศรีสุนทร

เมอพรากจากจร อดวยพรดีคต

ซุนคตงตงใหม่	ไซ่อื่นไซ่ไถ่ คักคักใหญ่คักคักศรี
ต็อกเตอร์เดร์ริมา	วิชาท่านมี นับเด่นเป็นที่ ค้าตักตักยาจารย์
หวอนนักรักตรา	เงอนงำกรรมดา อนิจจาตั้งซาร
ปารู้กทุกปี	ต้องมิด้ามท่าน กล่าวครบจบงาน ตามแบบแบบขด
ปิ่นมแปดก	ปารู้กยกแยก แยกไปส่องคน
ที่ดำมายังอยู่	จะคุดงทน ก็ฟ้ากฝน ต่อไปใครมา

จะรำเป็นคำถาม

ขบวนความปัญญา
มุ่งจิตคิดพัฒนา
ในประเทศเขตของไทย
ประมอดคุณอันดี

เต็งผลดีมีแก่ใจ
 กวหน้ากวาทไหน
 คือกรุงเทพ ฯ มหานคร
 ถนนหนทางกว้าง
 คึกคักต่างแดนสดอน
 โรงหนังทงละคร
 แห่งชาติค้ำว่าหลายล้าน
 กระทบวงทะบวงกรม
 เคื่องามส้มโตตระหง่าน
 เวงโถงทงโรงร้าน
 ไนทคดับหลายมีรายเรียง
 โรงแรมแซมตะพริง
 หดังคางดังคาเอียง
 ภัตตาคารเคียง
 อาหารพูนส้มบุรณนั้ก
 รถมากหลากหลากดี
 โหญ่ใหญ่โตมีค้ำหนัก

คืบถนจนจนคึกคัก
วิ่งหัดเหียนวงเวียนโค
พญาไทใครจับได้
คงมีชัยที่มอญคิกกาโต
เกาะแก่งแต่รังทำโย
ขามมดโถมโครมชนกัน
ตกค่าย่าต้นชยา
แสงไฟฟ้าตมเมืองสวรรค์
ศรัทธาขยานัน
สว่างจ้าทงฟ้าดิน
ถนอนทดินตก
ปวงพศกเดินคดำดั้น
ถนนใหญ่ข้ามไปหมิ่น
เหมจะมีวยดวย “มรณคาร”
รวมความงามจำรัส
ถารพิศดมณา
รุ่งเรืองเพองนครา

ดุช^๑ฉ^๒น^๓ค^๔พิ^๕บุ^๖ด^๗ย^๘เพ^๙ญ
 พ^{๑๐}ค^{๑๑}ค^{๑๒}ห^{๑๓}ม^{๑๔}ุ^{๑๕}ช^{๑๖}น^{๑๗}า^{๑๘}ค^{๑๙}า^{๒๐}
 ก^{๒๑}ไ^{๒๒}พ^{๒๓}ค^{๒๔}า^{๒๕}ด^{๒๖}ด^{๒๗}ม^{๒๘}บ^{๒๙}ว^{๓๐}ร^{๓๑}ณ^{๓๒}เ^{๓๓}น
 อ^{๓๔}า^{๓๕}ค^{๓๖}า^{๓๗}ร^{๓๘}ท^{๓๙}ระ^{๔๐}ห^{๔๑}ง^{๔๒}า^{๔๓}น^{๔๔}เ^{๔๕}น
 ค^{๔๖}ร^{๔๗}ี^{๔๘}ง^{๔๙}า^{๕๐}ท^{๕๑}ุ^{๕๒}ก^{๕๓}ช^{๕๔}น^{๕๕}า^{๕๖}ค^{๕๗}า^{๕๘}
 จ^{๕๙}ำ^{๖๐}ร^{๖๑}เ^{๖๒}ญ^{๖๓}ด^{๖๔}ว^{๖๕}ย^{๖๖}เ^{๖๗}น^{๖๘}ไ^{๖๙}้
 มี^{๗๐}ก^{๗๑}า^{๗๒}ไ^{๗๓}ร^{๗๔}ห^{๗๕}ด^{๗๖}ย^{๗๗}ห^{๗๘}ด^{๗๙}ย^{๘๐}ด^{๘๑}ำ^{๘๒}น
 บ^{๘๓}ั^{๘๔}น^{๘๕}ม^{๘๖}ด^{๘๗}ด^{๘๘}ด^{๘๙}ด^{๙๐}ำ^{๙๑}ร^{๙๒}า^{๙๓}ญ
 ฐ^{๙๔}อ^{๙๕}ห^{๙๖}ุ^{๙๗}น^{๙๘}ห^{๙๙}น^{๑๐๐}น^{๑๐๑}้ำ^{๑๐๒}ใจ
 ค^{๑๐๓}อ^{๑๐๔}ก^{๑๐๕}เบ^{๑๐๖}ย^{๑๐๗}เ^{๑๐๘}ย^{๑๐๙}ย^{๑๑๐}เ^{๑๑๑}ฝ^{๑๑๒}า^{๑๑๓}ก
 แ^{๑๑๔}ม^{๑๑๕}ย^{๑๑๖}ง^{๑๑๗}ม^{๑๑๘}า^{๑๑๙}ก^{๑๒๐}ห^{๑๒๑}า^{๑๒๒}ก^{๑๒๓}ด^{๑๒๔}ด^{๑๒๕}ไป
 ฝ^{๑๒๖}า^{๑๒๗}ก^{๑๒๘}จ^{๑๒๙}บ^{๑๓๐}ค^{๑๓๑}ร^{๑๓๒}บ^{๑๓๓}บ^{๑๓๔}ี^{๑๓๕}ไ^{๑๓๖}ช^{๑๓๗}ร^{๑๓๘}
 แ^{๑๓๙}บ^{๑๔๐}ค^{๑๔๑}เป^{๑๔๒}อ^{๑๔๓}ร^{๑๔๔}เ^{๑๔๕}น^{๑๔๖}ค^{๑๔๗}เ^{๑๔๘}น^{๑๔๙}ด^{๑๕๐}เ^{๑๕๑}น^{๑๕๒}ด^{๑๕๓}ง^{๑๕๔}มา
 เ^{๑๕๕}ห^{๑๕๖}ด^{๑๕๗}เ^{๑๕๘}จ^{๑๕๙}ด^{๑๖๐}เบ^{๑๖๑}ค^{๑๖๒}เ^{๑๖๓}ร^{๑๖๔}ี^{๑๖๕}จ^{๑๖๖}ำ^{๑๖๗}ย
 ค^{๑๖๘}ว^{๑๖๙}ม^{๑๗๐}ง^{๑๗๑}ห^{๑๗๒}มา^{๑๗๓}ย^{๑๗๔}จ^{๑๗๕}ะ^{๑๗๖}พ^{๑๗๗}ั^{๑๗๘}ฒ^{๑๗๙}น^{๑๘๐}า
 พ^{๑๘๑}ั^{๑๘๒}น^{๑๘๓}ช^{๑๘๔}บ^{๑๘๕}ด^{๑๘๖}ร^{๑๘๗}ร^{๑๘๘}ัฐ^{๑๘๙}ย^{๑๙๐}ง^{๑๙๑}ก^{๑๙๒}ด^{๑๙๓}า
 ด^{๑๙๔}ด^{๑๙๕}ด^{๑๙๖}อ^{๑๙๗}ก^{๑๙๘}เบ^{๑๙๙}ย^{๒๐๐}เซ^{๒๐๑}ย^{๒๐๒}ร^{๒๐๓}เบ^{๒๐๔}ง^{๒๐๕}ค^{๒๐๖}ตาม

ดอกแพงแบ่งคอกค้อยู
แกมกุในดยาม
ดุกคาเอกยงเซกงาม
ดิบเปอร์เซนต์เซนต์เดิมที่
ใคร่ถามความประสงค์
เมื่อไหร่จะลงดอกเบยนี้
ถ้าไรต้องไม่มี
แต่อย่าเพ็ดนเกินตมควร
รนาคารมีภารกิจ
รับขอบผิดในชบวน—
พัฒนาพาเร่งด่วน
ต้องเด็ริมตั้งตรงคันทุน
พ้อค้อคด้าหกิจ
พึงแบ่งคิมครต้นบดุน
ดอกเบยเดี่ยให้คุณ
ถ้าถูกดงคงดบาย
ผิดคผลคันทุนถด

คิดกำหนดงานขยาย

งานดึกคดคตตาย

ทวประเทศเขตพัฒนา

ผลจะดีล่ะทอน

ถดบมาบ่อนทวนทวหน้า

เปอร์เซ็นต์เดียวเจ้าชา

ขอบิณฑบาตให้ชาติพด้น

จะร่ำคำกถอนสุนทรอรรถ

ผมกลุ่มกถนิตราเดยพำนี้

เกิดอาเพศเหตุวิบัติมหัศจรรย์

แผ่นดินนรราวแตกแยกยาววี

ทกนแหวงเปลวไฟเหมือนในนรก

ให้ตระหนกอกถันจนขวัญหนี

ระเบิดถนถันนดงทงปฐูพี

บดคดดมคตายมนุษย์มุคชนพด้น

แขนขาผอมแคทของพดุกคุดยอายุ

ทงร่างกายมอดคอกอกถัน

มีเขางอกนอกคี่ระชะหน้าทกรรจ
 ทกนพนมหางแคพรางไฉ
 ค่มอแปะแดะพะกัศรทัก “ฮัดโหด”
 ฉนนคอดีโกผู้โตใหญ่
 มีเดชะกระเคื่องทวเมืองไทย
 ครอบงำใครแล้วหลงติดตั้นิทเจียว
 ฉนัโปรดปรานทานทิมอำนาจ
 ถึงเป็รื่องปราชญ์ก็กลบไรไม่เฉด็ย
 เหมือนดมรดเฮโรอันผีนนิคเค็ยว
 จะต้องเท็ยวเด็พช้ำยาโดโก
 เมื่อฉนเด็าะเกาะผู้ใหญ่โนไม่ช้ำ
 ก็บรรดาดมุนเขาเหต่าอักไซ
 จะมัวเนาเอาอย่างต่างเณโก
 หวังบรรดุ้ไซกันเร็วไว
 วิชาคเน็แพรวัดะพิค
 แ่ถนด็ยงกว่าห้าไหนดิน

พอดีเปิดเพ็ดขออนม่อนฤทัย
 ฉันท์เรียกให้โท โสโมหันมา
 อันโท โสคือศอวยว ให้ โกรธ
 ใครขัดคอกก็พิโรธด้วยคณา
 ไม่พอใจใครชื่อถือดีจจา
 ต้องหาว่ากล่าวร้ายป้ายสีกัน
 โมหันนหดใจให้หลงคิด
 ชอบเป็นผิดจิตวิถกจนเห็น
 ไปรดต่อพลอดต่อเตี้ยดเบียดเบียนกัน
 เห็นดำคัญก็แต่คนคนญาตีมิตร
 เราดำมเกลอเลออำนาจวาดนา
 แล้วจะพายอดชายด์หายสันนิท
 มาครองเมืองเพื่องแรงแฉะแฉดงฤทธิ
 จะเรื่องอิดรียยศกำหนดปอง”

ในความฉันท์นหมระทมจิต
 ครุ่นแต่คิดเตี้ยวแต่ยงแรงดยง
 เห็นโต โภให้เด่นเด่นดำพอง

เหมือนตัว โชน โยนผยของอสุรา
 แดงแหวกฟุ้งผดุงผดุงตึงเหมือนซบ
 เตี้ยงโฮกปิปโท โชกโกโผตหน้า
 ออกโคตเผ่นเค้นร้องก้องพสุธา
 หิวพยคฆตक्षणาเป็นกระบือ
 ฝ้ายโมหันพด้นโดด โดดจากห้อง
 เตี้ยงมนรอนครมครมฮัมฮัมหือ
 บึงเกิดเตี้ยงเพียงเพลงเปดงบับดือ
 ดึงระบือกว่าชาได้โตห้าว
 อสุรดำมยามใจให้กำเริบ
 มน้อมเอิบรอนเค้นเดินเตี้ยงหลง
 ต่างผาด โผน โจนทยานร่านทง
 จังหระดั่งเร้าเร่งเพลงยั้งรัว
 เกิดควันใหญ่ไฟสุ่มจากชุมนุมรอก
 ควันก็ปกเหต้อสุรพุนท่วมหัว
 พอคควันร้างจางคตายมารหายตัว
 เห็นรวรวเป็นเงา เหมาเซตง

ผมผอมผางอกอกใจฉัน
 คั้นจากมันไม่วายกายตะคอง
 คั่นหวอนทวนคิดจิตต์ร้านฟุ้ง
 จวนโกตรุ่งคิดได้ดีใจครัน
 ท่านนายก ฯ ปีใหม่ให้โอวาท
 จงตัดขาดโศภโทษและโมหันธ์
 ทำแต่ดีมีศีลขอดีศีลธรรม
 ฟุ้งจันทรจแล้วต้องทำตามจันง

ขอองค์ศรีรัตนเจ้า	บันดาล
เหล่าดีมาชิกษณาการ	ทั่วหน้า
จงประต์พธชดานต์	อิสสระ ภาพเฮย
ดุดอกเบยเกิดจำ	จุงได้ ทำจริง

เชิญ หญิงชายเหล่าผู้	มาฐาน แขนขอ
เชิญ ท่านร่วมปณิธาน	จิตแผ้ว
เชิญ คิมเพื่อเหล่าชณาการ	เจริญยิ่ง ยิ่งแฮ
เชิญ คิมอวยพรแล้ว	จุงได้ทำดี

ท่านประธานสมาคมธนาคารไทย สุภาพสตรีและ
สุภาพบุรุษผู้มเกยรต*

ผมมีความยินดีที่สมาคมธนาคารไทยได้คาดการณ์
ไกล พยายามส่งเสริมพนักงานของธนาคารต่าง ๆ ทั้งที่
แผ่นดินมาชิกและมีใช้ ให้มีความรู้ความชำนาญทั้งในหลัก
วิชาและการปฏิบัติ และในการนี้ได้ทดลองตั้งสถานอบรม
ขึ้น ในหลักสูตรของการอบรมก็ให้มีวิชาเพียงจำนวนน้อย
แต่คัดเลือกที่เป็นสาระจริง ๆ เพื่อให้ผู้รับการอบรมได้เดา
เรียนลึกซึ้งพอสมควร การริเริ่มของสมาคมธนาคารไทยนี้
ควรที่จะได้รับการสนับสนุนของธนาคารโดยทั่วไป

การธนาคารก็เช่นเดียวกับกิจการและราชการอื่น ๆ
เป็นเรื่องที่จะหยุดยั้งนอนใจมิได้ต้องก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ
เพราะโลกแต่ละประเทศเจริญขึ้น กิจการต่าง ๆ ก็ต้องผัน
แปรก้าวหน้าไปเสมอ การผันแปรก้าวหน้านั้นต้องอยู่ใน

* คำกล่าวเปิดโรงเรียนสถานอบรมการธนาคาร สมาคมธนาคารไทย
๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๓

ท่านองค์ดองธรรม ฉะนนตองอาศัยหลักวิชา จึงต้องมีการอบรมกัน ให้คนหนุ่ม ๆ ต่าง ๆ ได้ใช้วิจารณ์ญาณศึกษา วิชาการนำมาถนอมกรองเพื่อใช้ปฏิบัติเป็นผลดีต่อไป

ในฐานะที่ผมเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย มีส่วนได้เสียและความสนใจยิ่งนักในเรื่องอบรมการธนาคาร จึงใคร่ขอฝากหลักการไว้ให้ท่านทั้งหลาย ทั้งฝ่ายครูบาอาจารย์ และฝ่ายผู้รับการอบรม คำนี้คงขอให้พยายามรักษาระดับการศึกษาให้สูงไว้ อย่าเห็นแต่ง่าย ทางลงต่ำ น่าย แต่ทางขมขื่นน่ายาก ต้องเข็นกันต้องช่วยกันกระตุ้น ส่วนผู้รับการอบรมนั้นควรจะต้องมาเป็นพิเศษ เพราะท่านทั้งหลายไม่ใช่เป็นนักเรียนสามัญ มุ่งงานทำเวลาดกลางวัน เวลาค่ำต้องเรียนหนังสือ และเวลาดึกก็นั่งขบถขบถมายาเหตอหลาย มีหน้าที่การเรียนหนังสือเรียนแต่เฉพาะจากคำสอน คำบรรยายในชั้น ต้องอ่านหนังสือ ต้องเขียน ต้องจด ต้องคิด นอกตำรับตำรา นอกคำบรรยายเป็นอันมาก จึงจะมีความรู้แตกฉานจริง ๆ นำมาใช้ประโยชน์ในภายหลัง

ฝ่ายท่านผู้จัดการและเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ในธนาคารต่าง ๆ ก็พึงดื่มน้ำร้อนน้ำดำจิตใจของนักเรียนของท่านได้หลายสถานที่ที่สำคัญข้อหนึ่งคือพยายามรับฟังข้อเด่นและความคิดเห็นของพนักงานของท่านที่ได้มารับการอบรมแล้ว เพราะธรรมดาผู้ที่สนใจเล่าเรียนอบรมไป ย่อมจะใคร่แสดงออกซึ่งความคิดเห็น อุกบาง ผิดบาง ก็ทำเนา ถ้าไม่คิดไม่พูดก็ผิดวิสัยของผู้ที่เรียน

ในที่สุดนี้ ผมขออัญเชิญคุณพระศรีรัตนตรัย จงดลบันดาลให้การทดลองจัดตั้งสถานการอบรมวิชาการของสมาคมธนาคารไทยนี้ประสบความสำเร็จ และขอความดีความเจริญจงมีแก่ครูบาอาจารย์และผู้รับการอบรม นำวิชาความรู้มาให้เป็นประโยชน์แก่การธนาคารและเศรษฐกิจของไทยสืบไป

“ การรวมกำลังเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ”

ท่านผู้เป็นประธาน ท่านนักพัฒนาเกษตรกรรม ที่
เคารพ*

เดิมที ผมได้รับมอบหมายให้มาพูดเรื่อง “ กลยุทธ์
การพัฒนาเกษตรกรรม ” แต่เมื่อตรึกตรองคุณแล้ว คิดไม่
ออกว่าจะพูดว่าอย่างไรได้ รู้ดีที่จะทักท้วงท่านหัวหน้า
ว่า “ กลยุทธ์ ” เป็นคำดัง เพราะผมเป็นผู้รักสงบ ไม่ฝัก
ใฝ่ในยุทธนาการต่อสู้กับผู้อื่น และไม่เชี่ยวชาญในการใช้
เด็ทกต จึงได้ขอคนหน้าทันทศตวรรษไทย — อเมริกัน ต่อ
มา ดร. ดัตตา ทศานนท์ ใช้วาทะศิลป์ที่งดงามทูลขอร้องให้
พูด ใครเล่าจะขัด ดร. ดัตตาได้ แม้แปลตามจะตายเพราะ
ปากก็ยังไม่ยอม ผมจึงขอหน้าทันทศนมา โดยขอเปลี่ยนกระทู้
หัวข้อเรื่องเป็น “ ข้อคิดในการพัฒนาเกษตรกรรม ” ซึ่งพอ
จะกล่อมแก้มไปได้บ้าง หวังว่าท่านทั้งหลายจะไม่รังเกียจ

* กล่าวในที่ประชุมใหญ่ทางวิชาการครั้งที่ ๑ ณ สมาคมไทย — อเมริกัน
๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๐

ตั้งเกิดจากโครงการการประชุมครั้ง^{๒๕} ทางธันวาคม
จะอภิปรายเรื่องการรวมกำลังเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม โดย
แยกออกเป็นสามหัวข้อ กล่าวคือ (ก) การวางแผนและ
จัดระบบงาน (ข) การระดมทรัพยากร ซึ่งได้เกิดขึ้นกับ
นำ คนและทุน และ (ค) การจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยพิจารณา
ทั้งด้านธุรกิจ ด้านตลาด ทั้งภายในและภายนอกประเทศ
นอกจากนี้ทางธันวาคมยังเชิญข้าราชการชั้นผู้ใหญ่^{๒๕} ในด้าน
งานปลัดกระทรวงเกษตรมาดำชยายเรื่องการค้าเนินงานตาม
แผนของกระทรวงเกษตรด้วย

ข้อคิดผมจะเสนอในที่นี้ จะขอเอาโครงการอภิปราย
ที่กล่าวข้างต้นเป็นที่ตั้ง แต่คงจะต้องดัดลำดับบ้างตาม
สะดวก

ลักษณะของการพัฒนาที่ได้ผล

ก่อนอื่น ใครจะชวนท่านทั้งหลายพิจารณาในประเด็น
ว่า การพัฒนานั้นควรมีลักษณะเป็นประการใดแน่จึงจะ
ได้ผล เมื่อพวกเราเป็นทารก ผู้ใหญ่ท่านให้ตุ๊กตาหรือของ

เด็นอน เช่น รถยนต์ ศึกตามันถูกดอยเช่นใด ต่อมาเมื่อเจริญ
 วยชน มีของเล่นชนิดไซดานได้ เป็นที่พอใจ เพราะเมื่อไ
 ไปแล้วก็เดินได้หลายนาที่ ไม่ต้องเข็นไม่ต้องได้ แต่เดิน ๆ
 ไปก็ขรุขระ แต่เดิน ๆ ไปก็เดินไปในแนวเดียวกัน ยก
 ย้ายถ่ายเทมิได้ เมื่อเติบโตใหญ่ขึ้น ของเล่นของเราอาจจะ
 เป็นรถไฟใช้ไฟฟ้า มีกำลังเดินได้เอง ไม่ต้องไซดาน และ
 มีเครื่องบังคับอยู่กับมือเรา ให้วิ่งเดินหน้าออยหลังไปในทาง
 ต่าง ๆ นี่เป็นของเล่นที่พัฒนาแล้ว คือ แล่ดงไปได้เอง
 โดยมีการควบคุมบังคับห่าง ๆ ได้ผลดี ฉันทก็ฉันทนั้น การ
 เพิ่มผลผลิตซึ่งเราเรียกกันว่าการพัฒนา ถ้าต้องใช้กำลัง
 เข็นหรือได้ก็เดินก็ ก็เป็นการพัฒนาที่ใหม่ดีไม่สมบูรณ์
 หรือแม้ว่าจะดำมารเพิ่มผลผลิตได้นานพอ โดยอาศัยการ
 ไซดานแบบรถหรือเรือของเล่นไซดาน และเดินไปโดยไม่มี
 เป้าหมาย จับให้เดินไปทางใดก็เดินไป ก็นับไม่ได้ว่าเป็น
 การพัฒนาที่ดี การพัฒนาที่ดีควรจะเป็นที่พอใจนั้น ควรจะ
 เป็นระบบที่มีเครื่องยนตกลไกของตัวอยู่ในตัว เริ่มกระตุน
 ให้หนักมีพดงแฉะมีเชือกจะพัฒนาช่วยตัวเอง ไม่ต้องจุก

จางจ่าไท้ แต่อยู่ในบังคับและควบคุมแห่งนโยบายให้ดำเนิน
ไปในแนวที่ตชอบ หันเหได้ตามภาวะและเทศะ

ในการพัฒนาประชาชาติ ข้อที่ควรคำนึงก็คือ ประชา
ชาติประกอบด้วยประชาชนที่เป็นมนุษย์ และมนุษย์แตก
ต่างกบดัดตรวจฉ้อฉลหรือศุกตาของตนอยู่ตามมนุษย์สามารถ
ใช้สมองใช้ความคิดสามารถช่วยตัวเองได้ ฉะนั้น วัตถุประสงค์
หมุ่ชนด้วยการลงทุนน้อยและได้ผลมากก็คือ วัตถุประสงค์ช่วยให้
มนุษย์ประชาชนนั้นสามารถช่วยตัวเองได้อย่างดี กล่าวคือ
ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในสังคมต่างคือรัฐบาล จำเป็นจะต้อง
เคารพในความเป็นมนุษย์ของเอกชน เคารพในศักดิ์และสิทธิ์
แห่งเอกชนที่จะริเริ่มดำเนินการได้ด้วยตนเอง ที่จะดำเนินกิจ
การของเขาไปได้โดยปราศจากข้อกีดขวางในทำนองถูก
เบียดเบียนแย่งชิง หรือห้ามปรามด้วยเอกสิทธิ์อันไม่ชอบ
ธรรม ทั้งนี้ สำหรับเกษตรกรกรรมแล้ว จะเห็นว่าบทบาท
ของเอกชนมีมากมายนัก เพราะการทำนาทำสวน การ
ประมงเป็นเรื่องที่ผู้ทำผู้ผลิตมีจำนวนมาก ไม่เหมือนอุตสาหกรรม
กรรม ซึ่งหากรัฐบาลหรือเทศบาลจะผูกขาด นำไปทำ ก็
ทำได้ง่ายกว่า

ด้วยเหตุนี้ ลักษณะที่ดีของวิธีการพัฒนาเกษตรกรรม
ก็คือ รัฐบาลพยายามจัดบริการข้าราชการชนพหุฐานให้
เช่น จัดตลาด จัดถนน การจัดการฝึกอบรมความรู้วิชา
การ การรักษาความสงบเรียบร้อย เป็นต้น แต่ต้องเปิด
โอกาสให้เอกชนดำเนินการประกอบอาชีพไปได้โดยสะดวก
ภายในกรอบแห่งนโยบายกว้าง ๆ แห่งรัฐ

การดำเนินการพัฒนาเกษตรกรรมชนิดที่ผิด ซึ่งมีผู้
เคยทำมาแล้ว คือ การควบคุมดูแลจนใกล้ชิด จัดตั้งหน่วย
รัฐวิสาหกิจเข้าควบคุมดำเนินงาน หรือควบคุมปริมาณ
การผลิตและการเก็บรักษาพืชผล เป็นต้น ต้องประสบผลเสีย
หายมา เพราะเป็นการตัดกำลังใจของประชาชนเกษตร
ทำให้ชาวเกษตรกรนั้นต้องต่อสู้ด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อหลีกเลี่ยง
การควบคุม เมื่อมีการต่อสู้หลีกเลี่ยงซึ่งกันและกัน การ
พัฒนาย่อมจะเกิดผลดีได้ แต่ใน การต่อสู้กันนั้น ระหว่าง
ชาวเกษตรกรจำนวนมากและเจ้าพนักงานจำนวนน้อยกว่า
ท่านกรูได้ล่วงหน้าว่าใครแพ้ แต่ในกรณีนี้ ทั้งประชาชาติ
เป็นผู้เสียหายในที่สุด

ความมุ่งหมายของการพัฒนาเกษตร

ก่อนที่เราท่านทั้งหลายจะพิจารณาในด้านการวางแผน จักรระบบงานหรือระดมกำลังต่าง ๆ ผมใคร่จะชวนให้ท่านคำนึงย้อนกลับไปถึงประเด็นที่ว่า เราจะพัฒนาเกษตรไปทำไม

คำตอบปัญหาหน้าอาจจะเห็นได้ว่า เราจะระดมกำลังพัฒนาเกษตรเพื่อให้ผลิตผลของประชาชาติสูงขึ้นเรื่อย ๆ เราต้องการผลิตข้าวให้มากขึ้นสำหรับกินใช้ภายในและสำหรับมีเหลือส่งออก ต้องการผลิตข้าวโพด ปอ มัน ตำปะหลัง ปศุสัตว์ กล้วยน้ำ ไข่เป็ด ไข่ไก่ ฯลฯ ให้มากขึ้น เพื่อประโยชน์อย่างเดียวกัน

คำตอบนี้ย่อมไม่จุใจ ด้วยเหตุสองประการ คือ (๑) ยังไม่แจ่มแจ้งว่า ที่จะมีผลผลิตมากขึ้นนั้นมากเพียงใด ใครเป็นผู้กำหนด และ (๒) ยังไม่มีข้อที่จะทำให้มั่นใจว่า จะมีการเพิ่มผลิตผลในประเภทที่ควรเพิ่ม ลดในประเภทที่ควรลด และการพัฒนาดังกล่าวนั้นจะยั่งยืนถาวรต่อไปนาน ผมใคร่เสนอเป็นข้อคิดว่า เมื่อวิเคราะห์ให้ถี่ถ้วนและ

รอบคอบพอแล้ว น่าจะผดุงจากความมุ่งหมายด้านเพิ่มผลิต
ผล หน้าที่ดั่งประโยชน์ของชาวเกษตรแต่ละคนเป็นเกณฑ์
และผมเห็นว่า การพัฒนานานน่าจะมั่งคั่งมุ่งหมายที่จะเพิ่ม
รายได้ของชาวเกษตรแต่ละคน

การยึดเอารายได้ต่อคนของชาวเกษตรเป็นเกณฑ์ใน
การพัฒนา จะเป็นหลักการที่ดีในการพัฒนา ทำให้วง
แนวได้ถูกต้องยิ่งขึ้นด้วยเหตุหลายประการ

ประการที่หนึ่ง การที่ชบวนการพัฒนาจะดำเนินไปได้
และดำเนินต่อเนื่องกันไปโดยอัตโนมัติได้นั้น อยู่ที่การกระตุ้น
คนชาวเกษตรแต่ละคน (Private Incentive) ฉะนั้น ถ้า
เราคอยเอาใจใส่เรื่องรายได้ของชาวนา ชาวสวน ชาว
ประมง ทุกคน ทุกภาค ทุกจังหวัดอย่างเดียวก็น่าจะเป็น
การจับชีพจรเลือดลมของชบวนการพัฒนาได้โดยถูกต้อง

ประการที่สอง การใช้เกณฑ์พิเคราะห์ดูชาวเกษตร
ในเชิงรายได้แต่ละคนนั้น ทำให้เราเพิ่งสังเกตเห็นปัญหาอัน
ใหญ่ถูกละเลย กล่าวคือ ปัญหาเรื่องกำลังคน ดินหรือน้ำ
หรือทุน หรืออะไรอย่างอื่นจะหาได้ง่าย ถ้าเราได้คนที่มี

ความรู้ มีความสามารถ มีความริเริ่ม และใช้ความคิด
เป็น กติกัน ทริพยากรหรือเครื่องมือที่คนนั้นจะเดื่อมด้ตาย
ไว้ประโยชน์ ถ้าเจ้าของผู้ใ้ไม่ด้สามารถพิทักษ์บำรุงรักษา
หรือก่อให้เกิดชน

ประการที่ด้าม การค้ำนึ่งถึงรายได้ค้คนในหมู่ชาว
เกษตร จะทำให้หมู่ทม่อำนาจหน้าที่การวางแผนนโยบายเศรษฐกิจ
และสังคมของประเทศ ด้ามารถวางแผนนโยบายได้กว้างขวาง
กว่าที่จะพิจารณาแต่ในด้านเพิ่มผลผลิต สม่มติว่าในกรณี
ที่ที่ดินด้ำหรับการเกษตรหรือท้องทะเลด้ำหรับการประมงมี
จำกัด และในขณะที่เดียวกันชาวเกษตรก็ด้ามารถผลิตจำนวน
ด้มาชิกในครอบครัวของตนมากมายและรวดเร็ว นโยบาย
ในด้านประชากรก็จำเป็นที่จะต้องขบคิดกันอย่างรอบคอบ
ด้ซุม ไม่ใช่ด้ักแต่จะพูดกันไปตามอำเภอใจ จนไม่ด้ามารถ
จะกลับค้ำเกรงจะด้ยหน้า อนึ่ง การค้ำนึ่งรายได้ของชาว
เกษตรแต่ละคนนั้น ย้มนำไปเปรียบเทียบกับรายได้ของ
ชาวไทยที่ประกอบอาชีพด้ำนอื่น เช่น อุตด้ำหกรรม ทำ
ให้วางแผนนโยบายการตั้งด้ริมอุตสาหกรรมด้ง่ายชน คดอด

จนทำให้เห็นแจ้งชัดในการวางนโยบายพัฒนาบ้านเมืองและ
พัฒนาชนบทให้สอดคล้องต่อกัน และเมื่อกำหนดนโยบาย
พาดพิงและสอดคล้องกันได้หลาย ๆ ด้าน ก็จะช่วยส่งเสริม
ซึ่งกันและกัน ให้นโยบายแต่ละด้าน และนโยบายโดยรวม
สัมบูรณ์ มีลักษณะอันชอบยิ่งขึ้น

อีกประการหนึ่ง การเน้นพิจารณาเรื่องรายได้ เป็น
ทางนำไปสู่การพิจารณาทั้งรายจ่ายและรายรับ เพราะ
รายรับวัดด้วยรายจ่ายเท่ากับรายได้ของชาวเกษตรกร การ
พิจารณารายจ่ายนั้น พูดยตามภาษาเศรษฐศาสตร์คือ พิจารณา
หาวิธีให้รายจ่ายค่าที่ต่ำสุด โดยเทียบกับปริมาณผลผลิตการ
จ่ายลงทุน ปรับปรุงที่ดิน การจ่ายค่าปุ๋ย การลงทุนซื้อ
เครื่องทุ่นแรงกับการเลี้ยงโคกระบือเพื่อใช้แรง ก็จะเปรียบเทียบ
กันได้ถูกต้องกว่า โดยถือเกณฑ์หาวิธีจ่ายน้อยที่สุด
เมื่อเทียบกับผลผลิต ในด้านรายรับก็จะได้พิจารณาปัญหา
ต่าง ๆ ได้ถูกต้อง เช่น ปัญหาตลาดภายในและต่างประเทศ
การเลือกผลิตพืชผลที่จะได้ราคาดีตามสภาพของตลาด

ตลอดจนกระทั่งถึงปัญหาเรื่องพรเมียมขาว หรือภาษีอากร โดยทั่วไป

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ผมมีข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับการวางแผนการประสมครั่งของขอ ข้อหนึ่งคือ เรื่องธุรกิจการเกษตร ซึ่งเป็นหัวข้อในการอภิปรายหัวข้อหนึ่ง ผมหวังเป็นอย่างมากว่าในหัวข้อนี้ ท่านที่อภิปรายกันจะไม่สนใจแต่เฉพาะการถ่มมรดระหว่างธุรกิจพาณิชย์กรรม กับเกษตรกรรม ซึ่งนับว่าจะใช้เป็นแนวของการอภิปราย หวังว่าท่านคงจะสนใจเลยไปถึงการมรดระหว่างอุตสาหกรรมกับเกษตรกรรมด้วย กล่าวคือมีปัญหาว่า ทำอย่างไรจึงจะสามารถสนับสนุนให้ชาวเกษตรของเราผลิตสิ่งที่โรงงานอุตสาหกรรมของเราเองต้องการ และการผลิตนั้นจะต้องให้ถูกต้องทั้งคุณภาพและราคา เป็นการประกันเรื่องตลาดผลิตผลเกษตรไปในตัว กับอีกปัญหาหนึ่งว่า ทำอย่างไรจึงจะส่งเสริมอุตสาหกรรมประเภทที่จะใช้วัตถุดิบจากเกษตรกรรมของเรา ซึ่งเป็นปัญหาคาบเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท ซึ่ง

เป็นเรื่องสำคัญยิ่งของไทยในปัจจุบันและอนาคต อีกข้อหนึ่งก็คือ เท่าที่สังเกตจากบทความที่มีผู้ส่งเข้ามาใช้ ในการประชุมก็ดี และสังเกตจากรายละเอียดสำหรับอธิบายในการประชุมก็ดี รู้ดีว่าผู้สนใจน้อย ในการที่จะใช้ทฤษฎีเศรษฐกิจศาสตร์เข้าพิจารณาปัญหาการพัฒนา หรือข้อที่ผู้สนใจส่วนใหญ่ คือ การระดมกำลังและทรัพยากรมาพัฒนา นี่ก็เป็นการถูกต้อง เท่าที่เกี่ยวกับด้านเทคนิคของการเกษตร แต่ข้อที่น่าจะสนใจด้วยก็คือ เมื่อระดมกำลังและทรัพยากรมาแล้ว จะนำมาใช้อย่างไร ให้ได้ผลกำไรสูงที่สุด และจะนำมาใช้เพื่อการอะไร ซึ่งเป็นปัญหาที่นักเศรษฐศาสตร์โดยทั่วไปอาจจะช่วยได้ เฉพาะอย่างยิ่ง เศรษฐศาสตร์บัณฑิต และคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อะไรก่อนอะไรหลัง

การระดมกำลังและทรัพยากรเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม เป็นเรื่องจำเป็นที่จะกระทำ และการประชุมทางวิชาการคราวนี้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นอันมาก แต่วิธีการ

ระดมและวิธีการใช้กำลังและทรัพยากรดังกล่าวมียุทธวิธี
ปัญหาคือ ถ้าเรามีเรื่องที่จะทำมาก มีโครงการพัฒนามาก
โครงการด้วยกัน และมีทรัพยากรที่ระดมมาได้เป็นจำนวน
จำกัด เราควรอำนวยความสะดวกให้เป็นไปอย่างไร จะเด็ด
กำลังไปให้ท้องถิ่นมาเสมอจนหรือ หรือจะเด็ดที่กรมกท
ซึ่ง อุตสาหกรรมให้แต่เฉพาะโครงการที่อธิบดีมีเงินกว่า
ผู้อื่น

ในการประกวดนางงามที่ใด ๆ แม้จะมีสาวทรงเสน่ห์
แพรวพราวไปหมด ก็ยังจำเป็นที่จะมอบมงกุฎให้แก่ผู้เดียว
ในหมู่บ้านที่เต็มไปด้วยคนป่วย เราเห็นจะต้องเริ่มรักษา
หมอนที่ป่วยเสียก่อน เพื่อหมอนนั้นจะได้มาช่วยรักษาคนอื่น ๆ
เมื่อหายป่วย นั้นใดกันนั้น การลำดับความสำคัญของ
โครงการที่จะได้รับการระดมกำลังก่อนหลัง ย่อมเป็นข้อที่
น่าคำนึงอย่างยิ่ง และผมหวังว่าจะได้เป็นข้อที่ท่านสมาชิก
ในที่ประชุมนี้จะได้ยกขึ้นอภิปรายเป็นเรื่องสำคัญ

ตามความเห็นส่วนตัวของผม โครงการอาหารเฉพาะ
อย่างยิ่ง การผลิตข้าวยังเป็นโครงการที่สำคัญยิ่งยวด ส่วน

ใหญ่ของประเทศไทยและประชาชนเรามีความถนัดและ
 เหมาะอย่างยิ่งที่จะทำนา ถ้าเราทำอะไรที่เราถนัด เราก็จะ
 ทำได้ดีกว่าคนอื่น และจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม เหตุ
 ผลอีกประการหนึ่งก็คือ ด้านความต้องการ ทุก ๓๖๕ วัน มี
 คนไทยที่กินข้าวอย่างเราเพิ่มขึ้นในโลกประมาณ ๑ ล้านคน
 และมีคนผิวเหลืองชอบกินข้าวอย่างพวกเราเพิ่มขึ้นในโลกทั่ว
 ไปอีกหลายสิบล้านคน เห็นจะไม่ผิดแน่ถ้าเราจะผลิตข้าว
 เพิ่มขึ้น โดยพยายามใช้วิธีให้รายได้ของผู้ผลิตแต่ละคนเพิ่มขึ้น
 ด้วย

โครงการบางโครงการวางไว้ด้วย ก่อสร้างเสร็จเห็น
 เด่นชัด น่าคร่ำครวญ เช่น โครงการเขื่อนชลประทาน แต่
 เขื่อนใช้กินไม่ได้ น้ำตกก็ไวทเขื่อนก็ไม่เป็นประโยชน์ ถ้าแจก
 ออกไปตามคลองเล็กๆน้อยๆไม่ได้ ฉะนั้น เราควรจะมีคตอง
 ให้ทวองคพระ คือ ปิดทงหน้าและหลัง ด้วางเขื่อนแฉวคอง
 รัชคคตองชคค

บางโครงการต้องผสมกับโครงการอื่นจึงจะได้ผล
 ด้มบูรณพอควร ถ้าเราเร่งรีบทำโครงการแรกให้เสร็จด้ถ่วง

ไปเป็นเรื่องเด่น แต่เดี๋ยวโครงการหลัง ๆ ใ้ไม่นำพากันเป็นเรื่องเสียหาย ซาดตกบกพร่อง ฉะนั้น การประสานงานและการผสมโครงการวางเวตาให้ถูกต้อง จึงมีความสำคัญ ถ้ากรมแต่เดิรมตั้งตนเป็นใหญ่พ่ายเรือกันคนละที่ไม่ประสานกัน ระดมทรัพยากรมามากก็ไม่ได้ผลล้มหวัง

ท่านผู้เป็นประธาน ข้อคิดต่าง ๆ ที่ผมเสนอมาที่ประชุมจะรับไว้เป็น "กฤษฎี" ของท่านหรือไม่ก็แล้วแต่ท่าน ผมมีความยินดีที่หน้าที่ของผมในการประชุมนี้จะสิ้นสุดลงแล้ว เหลือเพียงจะขอบคุณท่านเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการประชุมที่ให้เกิดประโยชน์ก่อน ในการจัดลำดับวาระของท่าน และขอภาวนาให้ท่านทั้งหลายจงประสบความสำเร็จ ได้ข้อประโยชน์อันยิ่งใหญ่จากการประชุมนี้

ในโอกาสปฏิวัติเทศบาลใหม่*

พนักงานทั้งหลาย

ในนามของธนาคาร คณะกรรมการธนาคารและผู้
อำนาจการต่าง ๆ ผมมีความยินดีที่จะต้อนรับคุณทั้งหลาย
ที่เข้ามาในสถาบันของเรา มีหลายท่านที่ผมตั้งคิดว่าความ
จริงก็ไม่ใช่พนักงานใหม่แต่โดยแท้ เพราะเหตุที่เคยทำงาน
มาแล้ว แต่ว่าอย่างไรก็ตาม ในการประกอบพิธีเพื่อที่จะ
ต้อนรับคุณทั้งหลาย ผมใคร่จะชี้ให้เห็นว่าการที่คุณทั้ง
หลายได้เข้ามาในสถาบันอันมีเกียรติของเรา นับว่าเป็น
เกียรติแก่ตัวของคุณเองด้วย เพราะเหตุว่าธนาคารแห่ง
ประเทศไทยเป็นสถาบันกึ่งราชการที่มีชื่อเสียงเกียรติคุณดีพอ
สมควร เท่าที่โดยย่นมาถึง ๒๕ ปี (ไม่นับอายุของสำนัก
งานก่อนการตั้งธนาคารแห่งประเทศไทย) จะเห็นได้ว่าเป็น
สถาบันที่มีชื่อเสียงไม่แต่เฉพาะภายในประเทศเท่านั้น ใน
ต่างประเทศก็เป็นที่ทราบนับถือว่าเราเป็นสถาบันที่ดำเนินการ

* กล่าวที่สโมสรธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อ ๔ กันยายน ๒๕๑๐

ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยความดีความชอบและความรอบคอบ ที่เรียกว่าเป็นต้นฉบับถึงราชการหนักเพราะเหตุว่าถึงอย่างไร ๆ เราก็ต้องทำงานอยู่ใต้รัฐบาล แต่เหมือนกับธนาคารกลางส่วนมากทั่วโลก นอกจากจะทำงานภายใต้นโยบายของรัฐบาลแล้ว เรายังมีหน้าที่และสิทธิในธนาคารแห่งประเทศไทยที่จะให้คำปรึกษา ที่จะทักท้วง ที่จะพยายามช่วยรัฐบาลกำหนดนโยบายนั้นด้วย หน้าที่อันเป็นหน้าที่ธนาคารกลางและธนาคารแห่งประเทศไทยจะต้องดำเนินไปอย่างรอบคอบ นอกจากนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยยังเป็นทริคษาทรัพย์สินมบัติสำคัญของชาติ ผมใช้คำว่าชาติ ไม่ได้ใช้คำว่ารัฐบาล ทรัพย์สินมบัติของชาตินั้นคือเงินตำรองระหว่างประเทศ เงินทุนตำรองเงินตรา ซึ่งตามกฎหมายไม่ได้มอบหมายไว้ให้ท่านนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีคดงเป็นผู้ที่ส่งจ่ายได้ ไม่ว่าจะรัฐมนตรีใด ๆ ก็ส่งไม่ได้ ผู้ที่จะส่งจ่ายได้ในทางปฏิบัติแท้ ๆ ก็คือผู้ว่าการและรองผู้ว่าการ เพราะฉะนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงเสมือนหนึ่งเป็นผู้พิทักษ์รักษาทรัพย์สินมบัติของประเทศใน

ด้านการเงินดังกล่าวนี้ นอกจากที่เกี่ยวกับนโยบายแล้วก็ยัง
 จำเป็นที่จะต้องรับหาที่ความรับผิดชอบ และสิ่งที่จะรักษา
 ปกป้องเงินสำรองระหว่างประเทศ อีกประการหนึ่ง ใน ๕, ๖
 ปี ๗, ๘ ปี ที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ดำเนินการก้าวหน้าทาง
 เศรษฐกิจ มีเสถียรภาพพร้อมกับความจำริญชนมิตหุผลิตกา
 แตกต่างกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอื่น ๆ หลายประ-
 เทศ ความเจริญไปในทางความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ
 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีล่วนสำคัญ ในการอำนวยให้
 เศรษฐกิจของไทยเราดำเนินไปโตคชนน ด้วยการทำหน้าที่
 หลาย ๆ ประการ

ด้วยเหตุต่าง ๆ ที่ผมได้กล่าวมาเมื่อตอนต้น ในเมื่อ
 คุณเข้ามาเป็นสมาชิกในสถาบันนี้ และสถาบันนหมชอเตียง
 มีหน้าที่ มีความรับผิดชอบที่สำคัญ และมีกรดำเนินงาน
 ทดพอเป็นที่ยกย่องแก่ต่างประเทศเช่นนี้ ก็อยากจะให้คุณ
 ทั้งหลายได้มีความภาคภูมิใจร่วมกับพวกเรา และถือคักคิ
 ศรัทธาของธนาคารนเป็นที่สำคัญ ทั้งนี้ ไม่ได้หมายความว่า
 ธนาคารเราจะไม่มีจุดด่างพร้อยเลยเลยในช่วงระยะ ๒๕ ปีที่

แล้วมา จุดต่างพรอยนนมอยู่บาง แต่อย่างไรก็ตาม พอจะ
 ถอดได้ว่าสถาบันนี้เป็นหลักในทางค่านิยม นโยบายการเงินของ
 ประเทศตลอดมาด้วยดี ไม่ว่าจะผู้ว่าการใด ๆ จะได้ครอง
 ตำแหน่งมา ก็ได้นำนโยบายมาด้วยดี เพราะฉะนั้น จึงเห็น
 ว่าคุณทรงหลายควรจะภาคภูมิใจในข้อเท็จจริงข้อนี้

เมื่อคุณทรงหลายเข้ามาทำงานในธนาคารแห่งประเทศไทย
 ธนาคารมีอะไรตอบแทน มีอะไรที่จะทำให้คุณทรง
 หลายสามารถดำรงชีพอยู่และทำงานด้วยดี และด้วยสัมรรถ
 ภาพ เรื่องระเบียบ เรื่องอัตราเงินเดือน เรื่องสวัสดิ
 ดงเคราะห์ต่าง ๆ ผมเข้าใจว่าหลายคนในทัศนคติจะรู้สึกว่าคุณ
 ด้วยซ้ำ คงจะได้อ่าน คงจะได้ทราบ และคงจะได้ถกเถียง
 กันในเรื่องต่าง ๆ มาแล้ว ผมอยากจะเพียงแต่อธิบายหลัก
 การให้ฟังว่า สำหรับเรื่องบำเหน็จเงินเดือนและสวัสดิการต่าง
 เคราะห์นั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการ
 การกีด จะเป็นผู้ว่าการ รองผู้ว่าการ หรือผู้อำนวยการ
 ต่าง ๆ กีด ได้พยายามอย่างยิ่งที่จะให้พนักงานรู้สึกอบอุ่น
 มีความมั่นคง และมีความพึงพอใจในรายได้และสิ่งต่าง ๆ

ที่ใคร่รับแต่ใคร่จะกล่าวให้ฟังว่า ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นที่เฟื่องเต่งของเพื่อนข้าราชการในหน่วยราชการต่าง ๆ ว่า เรามีฐานะเงินได้และสิ่งต่าง ๆ สูงกว่าในหน่วยราชการ ข้อที่เฟื่องเต่งนี้จะคิดหรือจะชั่ว มองไปในแง่ร้ายหรือจะแง่ดีก็ตาม ก็ต้องเป็นผลทำให้มีผู้ที่สนใจมาพิจารณาถึงเรื่องบำเหน็จ คอบแทนที่พนักงานธนาคารได้รับ และเนื่องจากเราเป็น หน่วยกึ่งราชการ เราจะทำอะไรให้แตกต่างไปจากราชการ มากจนเกินไปนัก ย่อมไม่ดำมารตที่จะกระทำได้โดยเต็มที่ เรามีข้ออ้างอยู่ว่าเนื่องจากเงินเดือนของข้าราชการนั้นค่าเกินไป แม้ว่าจะปรับปรุงกันขึ้นมาใหม่ก็ยังค่าเกินไป เพราะ ฉะนั้นเราคงเงินเดือนให้แก่พนักงานในปัจุบันนี้ก็ไม่สูงเกินไป เมื่อเทียบกับเงินเดือนในธนาคารพาณิชย์ และห้างร้าน ต่าง ๆ แทนนี้แหละข้ออ้างขอนเป็นข้อที่เรายอมคองคำนึง อยู่ด้วยเหมือนกนกนว่า ผู้ที่เขาได้รับต่ำกว่าเรา และก็มีเหตุ เป็นวิสัยขาดด้วยนั้น เขาย่อมมีความข้องใจอยู่เป็นธรรมดา เฉพาะอย่างยิ่งในเมื่ออัตราเงินเดือนของเรา ทำให้คนขับรถ หรือนักการ มีชนวงชนไปถึง ๒ พัน หรือ ๓ พันบาทต่อ

เดือน น้อยอมเป็นช่อท้อ่างใต้ หรือเต็มย่นขนตุงสุดจะเป็น
 เท่าไหร่ผมจำไม่ได้ แต่ว่าก็ไปเทียบกับราชการแล้วก็ยอม
 ดักว่าของชนโฑของข้าราชการ เป็นคน น้ผมอยากจะระบาย
 เรื่องนี้ให้ฟังว่า แม้วาชนาคาร ด้วยคณะกรรมกร ด้วย
 ผู้อานวยการ ผู้อาการ รองผู้อาการ พยายามที่จะเดียง
 พนักงานให้ได้รับความอบอุนและดีอยู่ประการใดก็ตาม ก็
 จำเป็นที่จะต้องพิจารณาตั้งต่าง ๆ ให้สมคุดกัน มีโอกาสที่
 จะสนับสนุนก็จำเป็นที่จะต้องสนับสนุน และบางโอกาสที่
 จำเป็นที่จะต้องชดอการชนเงินเดือนของพนักงานบางประเภท
 และบางท่าน ก็อย่าไปนึกว่าพวกเราทำด้วยความย่ำใจ
 หรือทำด้วยความสนุก เราซ้งใจแล้วซ้งใจอีก ทั้งทางด้าน
 นอกชนาคารและภายในชนาคาร ได้พยายามอยู่เต็มอที่จะ
 ให้เป็นไปโดยสมคุด ให้ตั้งต่าง ๆ เป็นไปโดยดี สรูปความ
 ว่าเรื่องกรบ่าเห็นจรางวัลและสวัสดิตั้งเคราะห์แก่พนักงาน
 นั้น ชนาคารถือเป็นนโยบายอยู่ที่จะให้มากที่สุดที่จะมากได้
 โดยชอบธรรม และโดยที่จะเป็นการถาวรยึดเยอกันต่อไป
 โดยไม่มีกรกินแหนงแคงใจระหว่งรัฐบาลกับชนาคาร

แห่งประเทศไทย และหวังว่าคุณทั้งหลายจะรู้สึกถึงความอบอุ่น ที่เรามีเจตนา ที่เราให้แก่คุณทั้งหลายพอสมควร

ธนาคารต้องการอะไรตอบแทนจากคุณทั้งหลาย ในเมื่อมีเจตนาและความพยายามที่จะให้ความอบอุ่นให้การครองชีพของคุณดำเนินไปได้ด้วยดี ธนาคารต้องการอะไรตอบแทนจากพวกคุณทั้งหลาย แม้จะ ชั้นต่าง ๆ ประเภทต่าง ๆ ของงานของคุณที่เข้ามาในกัยสมาคมอาชีพวิชาความรู้ ในประเภทต่าง ๆ และในระดับต่าง ๆ กัน ธนาคารต้องการวิชาความรู้ ความสามารถจากคุณทั้งหลาย ให้มาเป็นส่วนหนึ่งในจักรใหญ่ เพื่อที่จะทำหน้าที่ของธนาคารให้ได้โดยดี และเรื่องความสามารถและวิชาความรู้ของคุณทั้งหลายมีแต่ละคนนั้นไม่เป็นที่สงสัยแน่ เพราะเหตุว่าตามระเบียบการคัดเลือกกต การด้อยแข่งชนกต เราคัดเลือกด้วยความเป็นธรรม เมื่อมีความเป็นธรรมแล้วก็มั่นใจได้ว่าวิชาความรู้ในเบื้องต้นของคุณทั้งหลายนั้นต้องดีพอที่เราจะรับเข้ามา เพราะฉะนั้น ขอแรกที่เกี่ยวกับวิชาความรู้และความสามารถของคุณนั้น ผมไม่ห่วง ขอที่สองการ

จากคุณชอที่ต้องคือความอดสาหัสและวิริยะ คือ ไม่ใช่แต่
 ว่ามีความรู้เข้ามาแล้ว ไม่ใช่ความรู้ หรือใช้ความรู้เป็น
 ประโยชน์แก่ธนาคารเพียงกึ่งหนึ่ง นี้ไม่ต้องการ เมื่อมี
 ความสามารถแล้วก็ควรจะพยายามอุทิศเวลาอุทิศความ
 สามารถและความคิดนั้นให้แก่ธนาคาร ให้เป็นประโยชน์
 แก่ธนาคาร ถึงแม้ว่าเราจะมีหน้าที่เพียงแต่พิมพ์คิดหรือเพียง
 แต่จ่ายเงินหรือเพียงแต่ตรวจเงินหรือเพียงแต่ลงทะเบียน จะ
 เป็นอย่างไรก็ต้องนึกถึงเต็มอว่งงานที่เราทำ ถ้าไม่ทำ
 แล้วผู้ว่าการทำงานไม่ได้ ผู้อำนวยการทำไม่ได้ ต้องไป
 จ้างผู้อื่นเข้ามาทำ เพราะฉะนั้นขอให้พยายามอุทิศเวลา
 และอุทิศความสามารถความคิด ให้ทำงานให้เป็นประโยชน์
 แก่ธนาคารให้มากที่สุดที่จะทำได้ นี้เป็นสิ่งที่ธนาคารต้อง
 การตอบแทนจากพวกคุณและสำคัญไปกว่านั้นคือชอที่ตาม
 ที่ธนาคารต้องการจากพวกคุณ คือความซื่อสัตย์และความ
 สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ ถ้าขาดความซื่อสัตย์สุจริตเชื่อ
 ถือกันได้แล้ว ธนาคารหมดม ไม่มีทางที่จะทำอะไรได้ เรา
 จะออกกระเบียบสักปานใดเพื่อป้องกัน เพื่อแก้ไขมิให้คนทำ

ทุจริตได้ แต่ระเบียบบนมนุษย์เราย่อมอยู่เหนือกว่าแน่ คือ
 ต้องแก้ไขได้ เพราะฉะนั้น ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นเรื่อง
 ที่สำคัญที่สุด และเป็นสิ่งที่ทำให้คะแนนสูงแก่ธนาคารแห่ง
 ประเทศไทยตลอดในช่วงระยะ ๒๕ ปี ทมอยุน ความซื่อ
 สัตย์สุจริตนี้หมายความว่าทำอะไรตรงไปตรงมา เริ่มตั้งแต่
 การทำงานเป็นเสมียนหรือทำงานในฐานะเป็นผู้รับเงิน แลก
 เงิน อะไรต่าง ๆ ไม่มีการเบียดบัง ตลอดจนกระทั่งความ
 สุจริตในแง่ที่จะใช้ความคิดทางวิชาการก็ดี หรือทางตรวจ
 สอบธนาคารต่าง ๆ ก็ดี วางตัวเป็นผู้ที่ซื่อตรง ทำแต่ทาง
 สุจริต เป็นสิ่งที่สำคัญกว่าอื่น ๆ ถ้าจะให้ผมเลือกกระหว่าง
 ผู้ที่มีความสามารถแต่ไม่สุจริต กับผู้สุจริตแต่ไม่มีความ
 สามารถมากนัก ถ้าผู้ที่มีความสามารถนั้นมั่งคั่งควรตั้งด้วย
 ว่าอาจจะไม่สุจริตแล้ว ไม่นายที่ไหน ไม่มีหัวหน้าสำนัก
 งานที่ไหนจะเลือกมา เพราะฉะนั้น ในการพิจารณาเรื่อง
 ต่าง ๆ นั้น ทางธนาคารก็ย่อมต้องพิจารณาถึงเรื่องความ
 ซื่อสัตย์สุจริตเป็นสำคัญ และขอให้คุณทั้งหลายยึดมั่นใน

ขอเพื่อความสุขความเจริญของคุณทั้งหลายต่อไปในการ
ทำงานนี้

เมื่อผมคิดเรื่องที่จะพูดอะไรกับคุณในวันนี้ ทำให้
ผมคิดถึงเมื่อผมเข้ามาร่วมงาน ในธนาคารแห่งประเทศไทย
ครั้งแรก ประมาณ ๑๘ ปีมาแล้ว (ผมไม่เคยเป็นพนักงาน
ของธนาคารโดยตรงเลย เคยแต่เป็นข้าราชการกระทรวง
การคลัง ธนาคารยืมมาใช้งาน แต่ก็ได้เริ่มเข้ามาร่วมงาน
ในธนาคารนี้ประมาณ ๑๘ ปี) นึกถึงได้ว่า ครั้งนั้น เมื่อ
ผมยังอยู่ในขนาดคุณ เข้ามาใหม่ ๆ รู้จักคนนิดหน่อย และ
เกรงกลัวผู้ที่มีอำนาจในธนาคารนี้ ก็มีคามขອງใจในการ
ทำงานของธนาคารอยู่หลายประการ เป็นธรรมดาตามมนุษย์
ถ้าหากว่าเราใช้ความคิดเราทำอะไรสักอย่างหนึ่งก็จะต้องมีการ
วิจารณ์ เช่น เดินตามถนนเราก็ต้องเห็นว่าถนนนั้นมันดังที่
บอกพร้อม มีดังที่นาจะปรับปรุง ฉนั้นใดก็ฉนั้นนั้น ธนาคาร
ก็เช่นเดียวกัน การดำเนินงานย่อมเป็นดังที่คนเข้ามาใหม่
หรือคนที่อยู่นานพอสมควรแล้วก็ตามเถอะ ย่อมเห็นว่ามีที่
ได้ และเมื่อคืนเราก็คงคิดว่ามันสมควรจะแก้ไขอย่างไร พวก

คุณไม่ต้องเป็นห่วง เมื่อครั้งที่ผมเป็นอย่างไรพวกคุณเมื่อเข้ามาใหม่ ๆ นั้น ได้ยินท่านพวกผู้บังคับบัญชาจอมพอดั้มควรวกับเพื่อน ๆ เพราะฉะนั้น พวกเราที่นั่งกันอยู่ทางดานนี้ (คือรองผู้ว่าการ และผู้อำนวยการทั้งหลาย) ไม่ได้หวังอย่างอื่น นอกจากจะหวังให้พวกคุณพยายามค้นหาพวกเราว่าทำอะไรต่าง ๆ นั้น ดีหรือไม่ดีอย่างไร แต่ว่าค้นหาเฉย ๆ ไม่ได้ ต้องคิดคิดว่าถ้าฉันมีอำนาจเช่นเมื่อใด ถ้าฉันมีอำนาจและมีความรับผิดชอบเป็นหัวหน้าขึ้นมาเมื่อใด จะทำอย่างไรจึงจะทำให้ดีขึ้นกว่าที่นายป๋วย กับนายพิงูทริ ทำอยู่ในเวลานี้ ต้องคิดอย่างนั้นแล้วถ้าบ้านของเราที่เจริญอยู่แล้วก็จะเจริญยิ่งขึ้น แต่แน่ละ การค้นหานั้นก็เห็นจะไม่ต้องบอกกับพวกคุณว่า ถ้าค้นหาให้พวกเราได้ยิ่งมาก และค้นหาโดยใช้ถ้อยคำชนิดที่ไม่ถูกหู ก็จะเป็นภัยแก่คุณเหมือนกัน ไม่ว่าที่ไหน แต่ว่าอยากจะทำบอกว่าถ้าหากช่วยกันคิดช่วยกันสังเกต ช่วยกันหาวิธีใหม่มาค้นดู ถ้าบ้านของเราจะเจริญ และพวกเราที่อยู่ในบ้านอันนี้เองก็ช่วยกันช่วยด้วย

ด้รูปความว่า ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคุณทั้งหทัยคง
 จะได้รับความอบอุ่นจากธนาคารนี้ คงจะได้ตอบแทนธนาคาร
 ด้วยความซื่อสัตย์ ด้วยความวิริยะอุตสาหะ และด้วยวิชา
 ความรู้ของคุณอย่างเต็มที่ และหวังว่าท่านจะช่วยกันคิดอ่าน
 แก้ไข ทำให้ธนาคารนี้ดำเนินการดียิ่งขึ้น รุดหน้าทันสมัย
 และดำรงมิยให้ได้ดีเสมอไป ความเจริญของสถาบันก็จะ
 ดั่งที่หนักแน่นมาสู่ความเจริญของท่าน และขอให้คุณทั้งหทัย
 จงมีความสุข ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่และในชีวิตส่วน
 ตัวของคุณยิ่งและยั่งยืนตลอดไป ขอขอบคุณ

“ ทรศณะเรื่องการพัฒนาการศึกษา ”

ท่านรัฐมนตรี ท่านนายกศมาคม ท่านสุภาพสตรี
และสุภาพบุรุษที่เคารพทั้งหลาย*

เรื่องที่ผมจะขอพูดในวันนี้คือ ทรศณะบางประการ
ของผมเองเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย
เมื่อผมได้ฟังท่านนายกศมาคมกล่าวถึงตัวผมมากจนกระทั่ง
รู้สึกว่าเรื่องที่ผมเตรียมมาจะพูดนั้น คงค่อนข้างจะซาบซ่าน
ท่านนายกศมาคมได้พูด ถ้าหากว่าข้า ก็ขอได้โปรดให้
อภัยด้วย เพราะเหตุว่าได้เตรียมมาอย่างนี้ อีกอย่างหนึ่ง
เดิมทีเดียวผมเข้าใจว่า การมาพูดนี้คงจะพูดกันอยู่ในวงแคบ
คือจะพูดเอาเรื่องเพื่อที่จะให้มีการถกและอภิปรายกัน สำหรับ
เป็นประโยชน์ในการที่จะนำข้อคิดไปดำเนินการต่อไป แต่
ถ้าพูดเช่นนั้น ก็จำเป็นต้องจะมีการพูดกันหลายฝ่าย คือ
ผมพูดเพียงด้าน ๆ แล้วท่านทั้งหลายก็เข้ามาช่วยในการ

* ปาฐกถาที่โรงแรมเอเชีย พญาไท เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๐

อภิปรายด้วย เดียวมาเข้าใจว่า เวลาตามที่คิดในฉันท
 คงจะไม่เหมาะที่จะทำเช่นนั้นได้เพียงพอ เพราะฉันท เห็น
 จะต้องเปลี่ยนโปรแกรม คือผมเห็นจะต้องเป็นผู้พูดฝ่ายเดียว
 มากกว่า ทงนี้ หวังว่าคงจะมีท่านทั้งหลายได้ช่วยคิดและ
 ช่วยอภิปราย ไม่นานที่ประชุมหนักนอกที่ประชุมต่อไป อีก
 ประการหนึ่ง เดิมผมคาดคะเนไว้ว่า คงจะมีผู้มาซักเป็น
 จำนวนน้อยแต่พวกพูดกันเอง จึงได้เตรียมหัวข้อและ
 พลดความไว้อย่างหนึ่ง แต่เมื่อต้องมาพูดต่อหน้าโทรทัศน์
 และต่อหน้านักหนังสือพิมพ์ (ไม่ได้หมายความถึงท่านผู้รับ
 ผิดชอบในวารสารที่เกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉพาะ) ก็จำเป็นต้อง
 อยู่เองที่จะพูดอย่างไม่ว่างตามที่ได้เตรียมหามาได้ไม่ เพราะ
 เตรียมมาอย่างไม่มีห้ามล้อ คิดอย่างไรก็จะพูดอย่างนั้น จึง
 ต้องเปลี่ยนวิธีพูดอีก เพราะเกรงว่าจะถูกเข้าใจผิดถือเป็น
 เรื่องเกรี้ยวกราด (sensational) เรื่องที่จะพูดนี้เป็นเรื่องที่ต้อง
 คิดอ่านกันอย่างถี่ถ้วน ไม่สมควรจะมาพูดกันเล่น ๆ เป็น
 เรื่องเกรี้ยวกราดอีกทั้ง ด้วยเหตุนี้ ผมจึงจำต้องห้ามล้อ
 (brake) มากสักหน่อย

ข้อข้องใจในการพิจารณางบประมาณการศึกษา

ผมขอຍ້อนกดับไปประมาณ ๕ หรือ ๖ ปีจากปัจจุบันนี้ และขอให้ท่านทั้งหลายตั้งตัวเป็นผู้อำนวยความสะดวกด้านงบประมาณ พิจารณางบประมาณแผ่นดินหลาย ๆ คำรวมทั้งงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการ และงบประมาณของมหาวิทยาลัย ท่านทั้งหลายคงจะมีความข้องใจหลายประการ ข้อข้องใจข้อหนึ่งก็คือว่า ทำอย่างไรหน้อจะหาเงินมา และหากนมาเพื่อที่จะสนองความต้องการของประชาชน ในด้านอำนวยความสะดวกศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลหรือให้เป็นไปตามที่ควรที่ชอบ เฉพาะอย่างยิ่งทำอย่างไรจึงจะสามารถที่จะทำให้มีการอ่านออก เขียนได้ และรู้หนังสือพอสมควรทั่วราชอาณาจักรในเร็ววัน ท่านเป็นผู้อำนวยความสะดวกด้านงบประมาณคงจะได้รับคำตอบจากเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยของท่านว่า ไม่มีหวัง ไม่มีหวัง ใน ๔-๕ ปีข้างหน้า และไม่มีหวังใน ๑๐ ปีข้างหน้า ที่จะทำให้ Literacy ในประเทศไทยด่วงถึงร้อยเปอร์เซ็นต์ ท่านจะรู้สึก

อดอดมากทีเดียว เพราะเหตุปัญหาเรื่องเงินก็เป็นปัญหา
 ใหญ่ (ในเมื่อห้าหรือหกปีที่แล้วมานั้น ปัญหาเรื่องการ
 เงินมีมากกว่าปัจจุบันนี้ รายได้ของรัฐบาตยังไม่ออกเงยเท่า
 ที่เป็นอย่างในปัจจุบันนี้ และการเงินระหว่างประเทศยังไม่ดี
 เท่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้) แต่ปัญหาไม่ใช่อยู่ที่เรื่องเงินอย่าง
 เดียว อยู่ที่เรื่องครู และเรื่องการจัดการด้วย เมื่อระดับ
 ปัญหาเช่นนั้น จึงเกิดความคิดขึ้นมาว่า ถ้าเงินก็มันน้อย ครู
 ก็มันน้อย มีนาหรือที่รัฐบาลไทยจะพยายามระดมเงินที่เด็ด
 ใจสำหรับการศึกษานานจ่ายเพื่อประถมศึกษาให้มากที่สุด
 เพราะการศึกษานานประถมนั้น เป็นการศึกษาที่กฎหมาย
 บังคับให้ราษฎรส่งบุตรเข้าเรียน รัฐบาลก็มีหน้าที่จะอำนวยความสะดวก
 การให้ส่งของได้กับการบังคับนั้น รัฐบาลมีนาหรือที่จจะสนับสนุน
 และปล่อยให้เอกชนทำสิ่งที่รัฐบาลไม่ได้ถูกบังคับให้ทำ
 กล่าวคือ ตั้งโรงเรียนราษฎรเพื่อที่จะได้ช่วยรัฐบาล คือ
 หมายความว่า แทนที่เราจะใช้เงินสำหรับโรงเรียนมัธยม
 ตั้งโรงเรียนราษฎรอาจจะทำได้ และรัฐบาลไม่ได้บังคับให้

ใครเขามาเรียน เราเอาเงินทุ่มเทไปในชั้นประถมศึกษาก็ดี หรือ ก็ได้ออกมาอีกว่า การที่จะหวังพึ่งโรงเรียนราษฎร์ น้อยมเป็นไปไม่ได้ เพราะเหตุว่า โรงเรียนราษฎร์มีเป็น จำนวนมาก ซึ่งไม่เหมาะสมและตั้งหน้าทำมาหากำไรมาก กว่าที่จะอำนวยความสะดวก ผู้ที่อธิบายให้ฟังก็ไม่ได้อธิบาย ว่า เป็นเรื่องของทุกโรงเรียนราษฎร์เพียงแต่ว่า ลักษณะ ของโรงเรียนราษฎร์นั้นมีความโน้มเอียงไปในทำนองนั้น

ข้อหนึ่งใจอีกประการหนึ่งของท่านทั้งหลายที่เป็นผู้ อำนวยการดำเนินงบประมาณเมื่อหกปีกลอนนาคือท่านคงจะ เฉลียวใจว่า ถ้าหากเราทุ่มเทเงินแต่เฉพาะสำหรับการ ประถมศึกษาแล้ว แผนพัฒนาเศรษฐกิจใหญ่ ๆ ที่เราตั้งใจจะทำนั้น คงจะขาดแรงงานสำหรับปฏิบัติให้โครงการ ต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปโดยดี เช่น ขาดคนทำถนน ขาดผู้ คุมมือที่จะไปทำไร่ ทำนา ให้ได้ผลผลิตสูงชัน เป็นต้น ถ้า เราทุ่มเทเงินไปในด้านการศึกษาชั้นประถมแล้ว ย่อมทำให้ การศึกษาชั้นมัธยมโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีวศึกษาด้อยลงไป เป็นการเสื่อมเสียแก่แผนพัฒนาเศรษฐกิจ อีกประการหนึ่ง

แม้จะระดมเงินไปเข้าสนับสนุนประถมศึกษาแต่ด้านเดียว ก็
 ต้องคำนึงถึงครู จะเพิกเฉยการศึกษาด้านฝึกหัดครูได้ยี่
 น्हะคะครับ นักไปนึกมา ผู้อำนวยการด้านงบประมาณ
 หน้ ไม่ว่าจะเป็ใคร ก็ยอมจะรู้จักเดือตรอนเป็นกำลัง

ทนดั้มนคอีกขอหนึ่งว่า ผู้อำนวยการด้านงบประ
 มาณนเป็นกรรมการบริหารของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ
 แห่งชาติด้วย ในเวลาพิจารณาแผนพัฒนาหกปีแรกของ
 ประเทศไทยนั้น สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติได้วาง
 แผนไว้เรียบร้อยพอสมควร สำหรับภาครัฐบาล ด้าน
 เศรษฐกิจและการสังคม เช่น ตำชารณสุขก็มีแผน มี
 โครงการ ส่วนทางด้านถนน อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม
 เกษตร ก็มีโครงการครบถ้วน แต่มาถึงบทที่ว่าด้วยโครง
 การการศึกษา มีแต่กระดาษเปล่าทั้งเอาไว้ มีแต่ตัวเลข
 ยอดใหญ่ ไม่มีรายละเอียดก็เกิดถามกันขึ้น เกิดมีการ
 อภิปรายกันในกรรมการบริหารว่า เหตุใดจึงมีกระดาษ
 เปล่ามีแต่ตัวเลขใหญ่ ๆ เอาไว้ คำตอบก็คือว่า เนื่องจาก

ด้พัฒนาหรือพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ด้วนด้ภา
 การศึกษานัน ก็มอดด้ภาหนง เพราะฉะฉน เจาหนาท
 ของด้พัฒนาหนเขาาคาด้ว่า ด้ภาการศึกษาจะด้เป็น
 ที่ทำโครงการพัฒนาการศึกษามาด้ริมด้วกัน ด้พัฒนา
 ด้ควรแด้ไม่ด้สามารถก้าวก้าย ในเรื่อง โครงการการศึกษา
 ด้ได้ แต่แท้จริงเหตุการณ์ปรากฏว่าด้ภาการศึกษาด้เข้า
 ด้ว่าด้พัฒนาคงจะทำโครงการการศึกษา ด้พัฒนา
 เข้าใจว่าด้ภาการศึกษาคงจะทำโครงการการศึกษา เข้า
 ด้กันไปเข้าใจกันมา แด้ทำโครงการการศึกษาไม่ด้ด้ว
 พิจารณาด้กันไม่ทัน ด้องดุ้ดด้แด้ริบเร่งทำกันเป็นจุด
 ฉมคิด้ว่าถ้าท่านกด้ไปด้แผนพัฒนาที่ ๑ ท่านจะเห็น
 บททเกยวกับการศึกษาหนไม่ค้อยจะด้ได้เรื่อง บทอื่น ๆ
 บกพรอด้เหมือนกันครบ แต่วบบททวด้วด้การศึกษา
 ด้ว่าได้เรื่องนอยกด้วบทอื่น ๆ

ข้อของใจอด้ข้อหนึ่งในการพิจารณาขบประมาณการ
 ด้ศึกษาคือ ผู้อำนวยกการด้นำขบประมาณด้มยหน จะ
 ด้วขบประมาณที่ด้นอมาจากรทรวงด้ศึกษาธิการกด้ หรือ

จากมหาวิทยาลัยก็ดี ไม่มีการประสานกัน (Coordination) และไม่มีข้อตกลงซึ่งกันและกัน (Consistency) กล่าวคือ กรมหนึ่งต้องการเงินเท่าไรเพื่อซื้อโต๊ะเท่าไร จ้างครูเท่าไร ก็ว่ากันไป อีกกรมหนึ่งจะว่าอย่างไรเท่าไรก็ว่ากันไป ตามเพลง นี้เป็นทรรศนะที่ผู้อำนวยความสะดวกดำเนินงบประมาณจะเห็นได้ มองจากโต๊ะผู้อำนวยความสะดวกซึ่ง อาจจะมีติดจากความจริงก็ได้ แต่เป็นข้อครึ่งใจที่เกิดขึ้นจากการพิจารณางบประมาณนั้น รู้สึกว่ามีแต่รายละเอียดเกี่ยวกับโต๊ะ เกี่ยวกับคน เกี่ยวกับค่าพาหนะ ค่าวัสดุ มากกว่า ไม่รู้แน่นอนว่าที่แต่ละกรมแต่ละมหาวิทยาลัยจะไปทำกันเช่นนั้นประสานกันอย่างไร เช่นจะผลิตครูออกมาเท่านั้น จะต้องผลิตสำหรับโรงเรียนมัธยมเท่าไร ประเภทใด และจะผลิตสำหรับโรงเรียนประถมเท่าใด ประเภทใด และที่ผลิตนั้น จะพอเพียงกับความต้องการหรือยัง ขาดคลบพอหรือไม่อยู่เท่าใด ไม่คำนึง ดูแผนงานของแต่ละกรมในกระทรวงศึกษาธิการ หรือแต่ละมหาวิทยาลัยแล้ว

ไม่เห็นร่องรอยแห่งความกลมกลืนต่อคตองกันเป็นแผนงาน
เดียวกัน (unified plan) และอีกประการหนึ่ง ผู้ที่เป็นผู้
อำนาจการดำเนินงานประมาณนั้น ก็ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญใน
การคต คือหมายความว่า จะต้องคตงบประมาณเป็นของ
ธรรมดาอยู่ แต่ถาคตแล้ว ก็ต้องรู้ว่าอะไรควรคต อะไร
ไม่ควรคต และที่จจะรู้ว่าอะไรควรคตได้คตที่สุด ก็ต้องอาศัย
เจ้าของโครงการเขาบอกเราเองว่า อะไรสำคัญกว่าอะไร
เช่น อย่าไปคตเบอร์หนึ่ง ถ้าจะคตก็คตเบอร์สิบไปเถอะ
ให้เหลือเก้าโครงการ อย่างนี้ก็ได้ แต่ผู้อำนาจการดำนัก
งประมาณขณะนั้นไม่สามารถจะทราบถึงลำดับความสำคัญ
ของแต่ละเรื่องพอที่จะเป็น guide-line ได้ ครนปรึกษาหารือ
กับเจ้าหน้าที่ชนผู้ใหญ่ในฝ่ายการคตศึกษา ก็รู้คตกว่า ไม่ได้รับ
คำแนะนำอย่างเป็นทางการ ไม่สามารถจะวินิจฉัยได้ คือแต่
เดอะริบคต เดชะธิการมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งคตกับบอกว่า
จะคตก็ไปคตของคนอื่นเถิดของข้าพเจ้าอย่าคต ไม่มีใครที่
จะช่วยบอกให้ว่า ถ้าจำเป็นจะต้องคตขอให้คตอย่างนั้น ๆ
เถอะ จะเป็นเรื่องของใครก็แล้วแต่

สรุปข้อข้องใจของผู้อำนวยความสะดวกด้านงบประมาณเมื่อ
๖ ปีที่แล้วมา เกี่ยวกับการศึกษาผดุงน.—

(๑) การตั้งงบประมาณและการวางแผนในขณะ
นั้นไม่ตำราลัดของความต้องการในด้านการศึกษาของประ
ชากรซึ่งกำลังเพิ่มขึ้นอยู่เรื่อย ๆ จะแก้ปัญหา Literacy โดย
เร็ว ก็ไม่ตำราลัดที่จะแก้ได้ จะแก้ปัญหาในด้านทางมัธยม
ศึกษาดำเนินการหรืออาชวะก็แยกแยะเต็มที่

(๒) แผนงานการศึกษาต่าง ๆ นั้น ไม่มีการประ
สานกันและไม่มีการแสดงลำดับความสำคัญ

(๓) การพัฒนาการศึกษานั้น ไม่สอดคล้องประ
สานกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

ความพยายามขจัดข้อข้องใจ

ทบทวน ทานทงหลายเมื่อเกิดข้อข้องใจแล้ว เผอิญอรนท
ไม่ได้ อยากจะแก้ข้อข้องใจนั้นให้หายไป คือเห็นปัญหา
แล้ว ก็อยากแก้ แต่ก่อนจะแก้ต้องศึกษาให้รู้แจ้งเห็นจริง
เสียก่อน ถึงแม้ว่าท่านจะพ้นจากตำแหน่งผู้อำนวยความสะดวก

งบประมาณไปแต่อดีต ท่านก็ยังมีใครเขาจัดไว้ให้ท่าน
 งบประมาณ ท่านก็ถูกคิดว่า เราต้องตั้งตัวของเราเองเป็น
 ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
 ศึกษาธิการ เราจะวางแผนการศึกษาไปอย่างไร (มี
 ผู้ทักขณว่า แผนการศึกษาแห่งชาติผมไม่เห็นจำเป็นที่
 เราดำเนินงบประมาณจะต้องไปทำอย่างไร ข้อทักท้วงนี้เกิด
 จากความเข้าใจผิด และมีผู้เข้าใจผิดอย่างนั้นเป็นอันมาก
 แท้จริงแผนการศึกษาแห่งชาติกับแผนงานหรือโครงการ
 พัฒนาการศึกษา ไม่เหมือนกัน เรื่องที่เราสนใจอยู่นั้น
 เป็นเรื่องของแผนงานพัฒนาการศึกษา)

สรุปว่า ท่านทั้งหลายซึ่งเคยเป็นผู้อำนวยความสะดวก
 งบประมาณแต่ออกแล้วอยากจะต้องจัดข้อข้องใจ ต้อง
 วางแผนงานพัฒนาการศึกษา จึงได้หาเพื่อนฝูงมาร่วมงาน
 นี้ มีทั้งมาจากกระทรวงการคลัง ธนาคารชาติ ดำเนิน
 งบประมาณ สถาบันพัฒนา สถาบันการศึกษา กระทรวง
 ศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยนัดหมายกันมาพร้อมเพรียง วิธ

ศึกษาและวิจัยนั้นทำกันอย่างเงิบ ๆ เพราะเหตุว่ายังไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรจะได้ผลหรือไม่ ที่ว่าทำเงิบไม่ได้หมายความว่าทำเป็นความลับหรือเป็นเรื่องที่ปกปิดมิให้ใครดองรู้ การประชุมปรึกษากันทำอยู่ในสำนักงบประมาณ ซึ่งเป็นที่เปิดเผยอยู่ คณะวิจัยได้ใช้ความพยายามปรึกษาหารือกันอยู่ตั้งป่าหิมพานต์บ้างต้องครั่งบ้าง กินเวลาประมาณ ๑๘ เดือน จึงเรียบเรียงแผนงานพัฒนาการศึกษาตำรวจเป็นรูปร่างออกมา มีหลักการอยู่หลายประการ ที่สำคัญก็คือ ให้ความสำคัญทั้งระยะสั้น ระยะเวลายาวออกมาให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการ ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ในระยะสั้นเห็นกันว่า จำเป็นต้องสนับสนุนมัธยมศึกษาโดยทั่วไป และอาชีวศึกษาชั้นมัธยม โดยเฉพาะประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเห็นว่า การฝึกหัดครูและการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยบางประเภท คือ วิศวกรรม เกษตรกรรม และแพทยศาสตร์ มีความสำคัญเป็นยอดเยี่ยม ที่สำคัญรองลงไปคือการปรับปรุงคุณภาพของการ

ศึกษาระดับมัธยม ๕ ปี ก่อนที่จะขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยทั่วไปให้ถึงชั้น ๗ ปี เป็นต้น หลักสูตรเหล่านี้ปรากฏอยู่เป็นเอกสารซึ่งหาดูได้ไม่ยากนัก

การวิจัยและทำรายงานดังกล่าวมีข้อเสียอยู่คือ ผู้ทำการวิจัยนั้น ไม่ใช่เป็นผู้ที่จะนำไปดำเนินงาน การพูด การวิจัย การเขียนนั้น ง่ายกว่าการทำ ขอนทานทั้งหลายที่เป็นผู้อำนวยการด้านงบประมาณและออกแล้วคงจะตระหนักดีว่าเป็นเรื่องที่จะต้องปรึกษาหารือกับฝ่ายที่เขาจะไปทำ ก็เลยเป็นเรื่องที่เด่นชัดผ่านทางสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ เพื่อที่จะไปสู่สู่สภาการศึกษา และกระจายออกไปโดยทั่ว ๆ ไป ประจวบกับในเวลานั้น USOM กัด UNESCO กัด เกิดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญมาทำการศึกษาคณะ ๓ คณะด้วยกัน เท่าที่พอจะจำได้ก็มีคณะ Investment in Education ของ UNESCO มี Van Lier เป็นหัวหน้า มีคณะ UNESCO Long Term Projection of Education และคณะ USOM Task Force in Man-Power Planning เข้ามาทำการศึกษาและรายงาน จึงได้คิดต่อต้นทวน

ระหว่างผู้คิด ผู้เขียนทางด้านหนึ่ง กับเจ้าหน้าที่โดยตรง
 อีกด้านหนึ่ง ด้านที่พิจารณาเศรษฐกิจกับทางด้านที่พิจารณา
 การศึกษา ก็ได้มีการรวมมอกลงตรงกันมา ความเข้าใจ
 ของฝ่ายเศรษฐกิจที่คิดว่าฝ่ายที่ดำเนินการศึกษานั้นคงจะ
 มองอะไรบางอย่างข้ามไป ก็ปรากฏว่าเป็นจริงอยู่บ้าง
 ความเข้าใจทางด้านเศรษฐกิจบางประการ ก็ปรากฏว่า
 เป็นความเข้าใจผิด ความเข้าใจซึ่งกันและกันก็เกิดขึ้น มี
 ผลทำให้มีการวางโครงการร่วมกัน มีการร่วมมือที่จะ
 พิจารณามาถึงลำดับความสำคัญของ โครงการว่าอะไรก่อน
 อะไรหลัง บทที่ว่าด้วยการศึกษาที่เคยว่างเปล่าในแผน
 พัฒนาที่หนึ่ง จนกระทั่งล่าสุดท้าย ในแผนพัฒนาฉบับที่
 สองก็สามารถที่จะมีได้เร็วชนกว่าเดิม (ถึงกระนั้นยังไม่เร็ว
 ทันใจเรา) การเงินต่างประเทศก็เผชิญเจริญดีขึ้นในประเทศ
 เรา ทำให้พวกเราทั้งหลายสามารถช่วยตัวเองได้บ้าง แม้
 ว่าธนาคารโลกหรือแหล่งให้กู้แหล่งอื่นจะช่วยเหลือเราได้น้อยหรือ
 หกเบี้ยแพง เราก็กู้เขามาลงทุนแต่เนี่ย สามารถที่จะใช้
 เงินของเราเองเป็นประโยชน์ได้บ้าง เหตุการณ์ก็รู้สึกว่าจะพอ

จะเข้ารูปลเข้ารอยกนมากชนดกกว่าเมอกอนน ทำให้รูด้กกว่า
การทเวาจะพฒนาการศีกษาณ คอน ขางจะมี หดกมี เกณ ๗ยง
ชน

ข้อขัดข้องที่ควรแก้ไขต่อไป

แม้วาเหตการณ์ต่าง ๆ จะเปล่ยนเปล่ดงไปในทางที่
ชน ข้อบกพร่องแะอุปสรรคต่าง ๆ ก็ยังมีอยู่ บทเว่ยน
เท่าทเคยรับมานนพอจะจำแนกออกมาเป็นข้อ ๆ ซึ่งไม่จำ
เป็นจะต้องขยายความมากนัก

เท่าทประดบมา มีขอทดำคณูที่ด้กคือ อุปสรรค
ทางจิตใจ เราทุกคนยังอยู่ในช่องแห่งอิฏฐูารมณ เมื่ได้
ฟังคำพูดที่ไม่ถูกใจก็ยอมทำให้เราเกิดความไม่พอใจชน
หรือเกิดความท้อแท้หรือความน้อยใจ ถ้อยคำที่เคยได้ยิน
แะทำให้รูด้กวาอยากเข้านอนไม่ทำงานทำการข้อหนึ่ง ก็
คือว่า **นักเศรษฐิกิจจะมาบังคับควบคุมนักการศึกษา**
เมื่อได้ยินเช่นนกงงวนอยู่ในใจว่า เราจะแยกได้ย่างไรนะ
นักเศรษฐิกิจกับนักการศีกษา นี้แยกกันได้อย่างไร แะถ้า
จะแยกกันแล้ว จะแยกกันเพื่อจะตกันหรือว่าแยกเพื่อจะทำ

งานร่วมกัน ค้ำถ่วงอย่างนั้นทำให้เกิดความโหมหนัลด น้อยใจ
 อยู่มาก เฉพาะอย่างยิ่งแปลความว่า ใครเป็นนักเศรษฐกิจ
 จะเกี่ยวข้องกับการศึกษา แต่ถ้าวเราหักใจอดทนความ
 โหมหนัลดได้ ก็จรรู้สึกว่าการที่มัวออกความเห็นจากวง
 นอก แม้จะทำด้วยเจตนาอันดี แต่มีความมุ่งหมายที่จะ
 ให้ความเห็นข้อเด่นขอแนะนำได้รับการอภิปรายหารือกัน ก็
 เป็นการกระทำจากวงภายนอกและกระทำได้ยากเหลือกำลัง
 ออกเขาก็อกเรา ถ้าใครมาต่อต้านกันงบประมาณให้ทำงาน
 งบประมาณด้วยวิธีนั้นวิธีนี้ ก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่ผู้อำนวย
 การดำเนินงานงบประมาณ จะเกิดความไม่พอใจ (resentment)
 ใครเล่าจะมาพูดกับเรา เราทำอยู่กับมือของเราเอง เป็น
 ธรรมดาของมนุษย์อยู่แถวที่จะต้องเกิดปฏิกิริยาขึ้น จะต้อง
 ได้เถียงว่า นี่คุณดีแต่พูดไม่ได้ทำงานนานนั้น อย่ามาพูด
 เด็ดให้ยาก อย่ามาต่อต้านฉันเด็ดให้ยาก ยิ่งใครเคยเป็นครู
 มาแล้ว มีคนมาขัดคอหรือทำท่าจะมาตั้งสอน ก็ยิ่งชัดใจหนัก
 จึงเป็นทรูสึกกันว่า สอนใคร ๆ ที่ไหนก็ไม่ยากเย็นเท่ากับ

สอนครู แต่ที่เคยได้ยินมาในการประชุมบางครั้งนั้น ก็ไม่ได้
 ได้ความจริง ๆ เช่น เมื่อจนแก่ล้วยคำก็ตอบได้ว่า “ผม
 ดอนโรงเรียนนั้นมาแล้ว ๒๐ ปี คุณเคยสอนนานแค่ไหน
 ที่จะมาออกความเห็นว่าคุณทำมันไม่ดี” คำกล่าวนี้เกิด
 จากทฤษฎีมานะ ไม่มีน้ำหนักระไร ถ้าหากว่าเราจะพยายาม
 ให้งานดำเนินไปด้วยดีแล้ว ควรจะร่วมมือกันทุกฝ่าย ไม่
 ควรที่จะถือเราถือเขา ถ้าเราอยากจะได้ฟังความเห็นของทุก
 ฝ่าย แม้ว่าใครจะพูดเพื่อเจ้อ (non-sense) ก็อย่าไม่คว
 พยายามห้ามปรามด้วยวิธีนั้นเพราะเราจะได้ฟังความเห็น
 ที่ดีด้วย คนที่อยู่ใกล้ชิดในวงการจนเกินไป อาจจะม่อคค
 ดำเอียงไปในงานที่คิดว่าอยู่เป็นประจำก็ได้ เพราะฉะนั้น
 การที่ได้ฟังความคิดของคนอื่น อาจจะเป็นประโยชน์อยู่บ้าง
 ไม่ควรที่จะห้ามปรามเขาแบบนั้น เป็นการปิดหูปิดตาจน
 เกินไป

ในด้านผู้พิจารณาทางด้านการเงินนั้น ผมได้เคยสังเกต
 มาตลอดเวลาคว่า มีความตระหนี่เป็นอย่างยิ่ง และดั่ง
 มากมักจะตระหนี่สำหรับเรื่องโครงการพัฒนาสังคมมากกว่า

ตระหนักสำหรับโครงการเศรษฐกิจหรือการทหาร โครงการ
ดังกล่าวนั้นมากเป็นเรื่องราวารณสุข หรือการศึกษา ผู้ที่
พิจารณาเรื่องด้านการเงิน คือนักเศรษฐศาสตร์ มักจะถือ
ว่าเป็นเรื่องไม่สำคัญ แต่เหตุการณ์ด้านนี้ดีกว่าเดิมแล้ว

ระบบการทำงานที่เราทำอยู่ในทุกวันนี้ เป็นปัญหา
สำคัญข้อหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาที่จะวางแผนการศึกษา
ระบบการศึกษาแห่งชาติซึ่งทำให้ความรับผิดชอบด้านการ
ศึกษามีอยู่ถึง ๓ กระทรวงยอมไม่เป็นบรรยากาศที่ดีที่จะทำ
ให้โครงการและการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาเป็นไปได้
โดยราบรื่น ที่ผมพูดไม่ได้หมายความว่า จำเป็นที่จะต้อง
ให้กระทรวงใดกระทรวงหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบ ทั้งในการ
ดำเนินโรงเรียน ทั้งในการควบคุมทางวิชาการ ห้ามได้ แต่
หมายความว่า ผู้ใดจะดำเนินงานทางโรงเรียน ก็เป็นเรื่อง
พิจารณาตามหนึ่ง แต่ถ้าพูดถึงการรวมยอดประสานงาน
เกี่ยวกับเรื่องการศึกษา เฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับนโยบาย
และการวางแผนแล้ว ควรจะอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของเจ้า
กระทรวงแต่แห่งเดียว เจ้ากระทรวงแห่งเดียวนั้น จะเป็น

กระทรวงศึกษาธิการหรือเราจะเรียกกระทรวงอื่น ๆ ธรรมดา
การ หรืออะไรก็แล้วแต่ ไม่ควรจะแตกแยกกันไป ตาม
ความเห็นของผม กระทรวงที่จะรับผิดชอบในด้านนโยบาย
วิชาการและวางแผนการศึกษา นั้น น่าจะมีรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวง ๑ ท่าน และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง ๒ ท่าน
ท่านหนึ่งควรมีความรับผิดชอบตั้งแต่ชั้นประถมไปจนถึง
ชั้นมัธยม รวมทั้งอาชีวศึกษา ส่วนทางด้านอุดมศึกษา
ศึกษาคาสตร์ และ Technology ควรจะเป็นหน้าที่ของ
รัฐมนตรีช่วยว่าการอีก ๑ ท่าน แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ
รัฐมนตรีว่าการเพียง ๑ ท่าน เพื่อจะได้ประสานงานกันให้ได้
เรียบร้อย ระบบปัจจุบันนี้เป็นระบบซึ่งขาดตอน ขาดความ
เชื่อมซึ่งกันและกัน แม้แต่จะโอนอาจารย์ที่มีความรู้จาก
สถาบันหนึ่งไปอีกสถาบันหนึ่ง ก็เป็นการข้ามกระทรวงเสีย
แล้ว ทำได้โดยยาก ถ้าเป็นกระทรวงเดียวกันก็อาจจะทำได้
ประสานงานกันได้ นี่เป็นระบบที่จำเป็นจะต้องแก้ไข

เรื่อง การโอนโรงเรียน ให้อยู่ในการดำเนินงานของ
ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นหลักการที่ดี ที่ชอบ ไม่

ใช้เฉพาะโรงเรียนประชาบาล โรงเรียนระดับชั้นหรือแม่แต่มหาวิทยาลัยก็ควรจะให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการภายใต้การควบคุมและกำกับทางวิชาการและวางแผนของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ต้องเตรียมปฏิรูปองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้เป็นการปกครองท้องถิ่น โดยท้องถิ่นเพื่อท้องถิ่นจริง ๆ คือ เตรียมเพื่อที่จะให้เป็นระบบประชาธิปไตยจริง ๆ ให้ท้องถิ่นสามารถที่จะยอมเสียตังเงินและวางนโยบาย สันับสนุนการศึกษาได้โดยอิสระเต็มที่ มหาวิทยาลัยก็เช่นเดียวกัน ควรจะมี การปกครองด้วยระบบประชาธิปไตย ไม่ให้เป็นหน่วยราชการอย่างในปัจจุบันนี้ และนั่นแหละ เมื่อได้แบ่งหน้าที่การดำเนินงานกับการกำกับควบคุมจากกันเรียบร้อยแล้ว กระทรวงศึกษาธิการก็จะสามารถที่จะควบคุมดูแลโดยเรียบร้อยทุกประการ

ทั้งนี้ ก็หมายความว่า สถาบันการศึกษาของไทย เรายัง ก็จะประกอบด้วยโรงเรียนต่าง ๆ บางโรงเรียนก็ควรมีท้องถิ่นเป็นเจ้าของ และเป็นผู้ดำเนินงาน บางโรงเรียนก็เป็นโรงเรียนราษฎร์ และบางโรงเรียนที่เป็นสถาบันอุดม

ศึกษา ก็จะเป็นมหาวิทยาลัย ก็คล้าย ๆ กับรัฐวิสาหกิจ
มีอัตราภาพเป็นตัวของตัว ภายใต้การควบคุมดูแลกำกับโดย
กระทรวงศึกษาธิการ

ก่อนจบ ผมขอเสนอให้พิจารณาอุปสรรคในระบบ
การศึกษาของเราอีกข้อหนึ่ง กล่าวคือ ระบบที่เรามัก
จะชอบกันในการบริหารราชการแผ่นดินในประเทศไทย
ไทยปัจจุบันคือ ระบบส่งเสริมการพูดมากกว่า
ระบบส่งเสริมการทำหรือการคิด ระบบนี้คือระบบ
กรรมกรหรือระบบสภา สภาการศึกษาแห่งชาติ ถ้าคิด
และทำให้มากสักหน่อย พูดให้น้อยหน่อย จะเป็นประโยชน์
กว่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

เพราะฉะนั้น เมื่อพวกเราเห็นว่า ระบบการบริหาร
แผ่นดินจะเป็นอุปสรรคแก่การพัฒนาการศึกษาแล้ว ไม่ว่าจะเรา
จะเป็นนักการศึกษา นักเศรษฐกิจ หรือจะเป็นนักอะไรก็
ตาม จำเป็นที่จะต้องออกเสียงและจะต้องไม่เกรงใจนักการ
ปกครองว่า เราจะไปก้าวถ่างในงานของเขา เมื่อเราเห็น

วาระบบไม่ดี ก็ควรที่จะแสดงความเห็น เพื่อที่จะมีการชัก
นำให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในไม่ช้า หรือถ้าชักให้มัว
หนึ่งที่จะหวังว่าการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปโดยดี

ท่านนายกสมาคมที่เคารพ ผมพูดมากกระท่อนกระแท่น
ได้ความบ้าง ไม่ได้ความบ้าง ตัดเดี่ยบ้างในใจ เพิ่มเติม
ขยายความบ้าง ผมหวังว่าคงจะไม่ล่วงเกินเวลาที่กำหนด
ไว้นัก และถ้าล่วงเลยเวลามาก ผมขอประทานอภัยด้วย

ขอขอบคุณ

“จะหาเวลาที่ไหนมา”

อนุสนธิแห่งบทความนี้ คือ อาจารย์เฉลิมวงศ์ บัณฑิต
รังษี ได้มีจดหมายถึงผมแจ้งว่า โรงเรียนจะมิ่งงานฉลอง
“วชิรสมโภชโรงเรียนอัสสัมชัญ” นักเรียนชั้นสูงผู้จัดทำ
หนังสือที่ระลึก ใครจะขอบทความจากผมลงพิมพ์ในหนังสือ
เล่มนี้ อาจารย์เฉลิมวงศ์มีความหนักใจว่า “ผู้ว่าการ
ธนาคารชาติ จะหาเวลาที่ไหนมาเขียนให้”

เรื่องหาเวลายามาทำอะไรต่ออะไรนี้ เป็นปัญหาที่เรา
ทุกคนต้องขบอยู่เดี๋ยวนี้ ไม่ว่าจะเป็นผู้ว่าการธนาคารชาติ
หรือมิใช่ วันหนึ่งมี ๒๔ ชั่วโมง จะให้คิดเกินกว่านั้นสัก
ธรรมชาติวิสัย ภายใน ๒๔ ชั่วโมงนี้จะต้องพักผ่อนหลับ
นอนบ้าง รับประทานอาหารบ้าง ทำกิจวัตรส่วนตัวอย่าง
อื่นบ้าง เหลือออกส่วนหนึ่งสำหรับจะทำงานอ่านเขียนคิด ฯลฯ
ฯลฯ เวลาที่เหลือเหมือนเงิน มีแต่เพียงจำกัด ถ้าผู้ใช้ไม่ดิ

* เขียนให้ในงานฉลอง “วชิรสมโภชโรงเรียนอัสสัมชัญ” เมื่อ ๒๖
ตุลาคม ๒๕๐๒

ทรงคิดวางแผนว่าจะใช้อย่างไรจึงจะดีแล้ว ถึงมีมากก็
เหมือนมน้อย ถ้ามน้อยก็จะขัดสนยิ่งขึ้น

การคิดวางแผนว่าจะใช้เวลา (หรือใช้เงิน) ให้เป็น
ประโยชน์อย่างคั่นนาคัยคุณธรรมบัต้อยู่ ๒ อย่าง คือต้อง
คาดการณล่วงหน้าอย่างหนึ่ง และต้องเป็นผู้มีระเบียบ ทำ
อะไรอยู่ในลักษณะแบบแผน ไม่ฉุนฉวยรุงรัง

ที่ต้องคาดการณล่วงหน้า นั้น ก็เพราะว่าเวลายามทั้ง
อดีต ปัจจุบัน และอนาคต อดีตนั้นไม่ต้องพูดถึง และ
อนาคตเป็นส่วนของเวลาที่เราจะต้องประจันเมอพนจากวินาที
ปัจจุบันแล้ว ฉะนั้นเราต้องคิดถึงอนาคตอย่างน้อยเท่า ๆ
กันกับที่เราจะต้องพะวงถึงปัจจุบัน

การจัดระเบียบนั้นเป็นเรื่องจำเป็น ถ้าเราจะไม่ต้องการ
การให้เรารู้จักอยู่ในปกติแห่งความยุ่งเหยิงรุงรัง ผู้ใดเก็บ
เสื้อผ้าไว้ในตู้ เสื้อผ้าก็ย่อมหายบ่อย ๆ ผู้ใดไม่จัด
ระเบียบในเวลาของตน เวลาก็ย่อมสูญหายไปโดยเปล่า
ประโยชน์

คุณศัพท์ทั้ง ๒ อย่างคือ คาดการณ์ล่วงหน้า และการจัดระเบียบ (ตามที่ผมประสบมาเองทั้งในฐานะที่เคยเป็นนักเรียนและเคยเป็นครูในโรงเรียนอัสสัมชัญมานานปี) เป็นเรื่องทศณะครูอาจารย์ในโรงเรียนนพรัตน์และกระทำเป็นตัวอย่างแก่นักเรียนอยู่เสมอ ฉะนั้นจึงเป็นข้อดีใจให้ผมถือเป็นหัวข้อแห่งเรียงความฉบับนี้ เพื่อสดุดีโรงเรียนอัสสัมชัญในวาระที่มีพิธีชรัสมโภช และเพื่อเตือนใจนักเรียนรุ่นหลัง ๆ ต่อไป

จบประมาณและเจ้าหน้าที่งบประมาณ*

การเงินและความเจริญของครอบครัว

ในแต่ละครอบครัว การเงินและความสุขความเจริญกับประโยชน์จากการเงินที่จะเกิดขึ้นแก่พ่อบ้าน แม่บ้าน ลูกบ้าน ทดถึงกันนั้นสำคัญอยู่ที่ขอเหล่านี้ คือ

- (๑) พ่อกับแม่ต้องคาดการณ์ล่วงหน้าทั้งรายได้และรายจ่าย มิใช่ทำให้เป็นไปตามยถากรรม
- (๒) ทั้งพ่อและแม่ และลูกบ้านต้องร่วมใจกัน ซื่อสัตย์สุจริตต่อกันและร่วมคิดกัน ไม่แอบแฝงเคลือบแคลงซึ่งกันและกัน
- (๓) เงินที่คาดว่าจะได้และเงินที่คาดว่าจะจ่ายต้องสัมพันธ์กัน ถ้าจำเป็นจะต้องก่อหนี้ขึ้นเป็นครั้งคราว ก็จะต้องมีผู้ทางชำระหนี้โดยไม่ชักช้า และต้องออมทรัพย์เป็น

* เขียนลงในหนังสือวารสารกรมบัญชีกลาง ปีที่ ๑ เล่ม ๓ พฤษภาคม ๒๕๐๓

(๔) เงินได้นั้นเกิดจากสัมมาชีวะ เงินที่จะจ่ายนั้น พิจารณาถึงสารัตถประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

(๕) การจัดสรรเงินได้เงินจ่ายเป็นไปโดยยุติธรรมทั่วไปในครอบครัว

(๖) วิธีการหาเงินและจ่ายเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เร็วไหล และไม่เหลวไหล

ทั้งหกข้อนี้ไม่จำเป็นจะอธิบายให้มากคำ ก็คงจะพอที่จะช่วยให้เราทุกคนใช้วิจารณญาณขยายความได้เอง บางท่านอาจจะไม่เห็นกับวิธีการใช้ถ้อยคำหรือการแยกแยะลำดับข้อ แต่คงจะไม่มีใครไม่เห็นด้วยถึงขนาดที่จะคัดค้านหลักการเหล่านี้

การเงินของรัฐบาล หรือที่เรียกว่า การคลัง และการงบประมาณ และการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อให้เกิดสารัตถประโยชน์จริง ๆ แก่ประเทศ ก็ต้องอาศัยหลักการเช่นเดียวกัน

หลักการงบประมาณแผ่นดิน

เพื่อให้เกิดความศักดิ์ดีทรชนด้มกับที่จะใช้เป็นที่หลักการคั้งแตงงบประมาณแผ่นดิน จึงขอรายคาถาเรียกหลักการ ๖ ประการข้างต้นมาเทียบใช้เสียใหม่ และถ้ายังไม่พอกจะเติมภาษาอังกฤษเสียให้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ

- (๑) หลักคาดการณ์ไกล (foresight)
- (๒) หลักประชาธิปไตย (democracy)
- (๓) หลักดุลยภาพ (balance)
- (๔) หลักดารัตถประโยชน์ (utility)
- (๕) หลักยุติธรรม (equity)
- (๖) หลักสมรรถภาพ (efficiency)

(๑) **คาดการณ์ไกล** หมายความว่า หน่วยราชการใดจะต้องการทำงานอย่างใดและต้องการใช้เงินเพื่อการนั้น ๆ เท่าใดในปีใด ต้องคิดและคาดคะเนไว้ล่วงหน้ามิใช่ว่าจะทำอะไรชนมาก็ทำไป หยิบฉวยเงินที่นั่นที่นั่นโดยไม่คำนึงว่าจะมีอนุญาตไว้ในงบประมาณหรือไม่

อาจจะมึนบางกรณีแม่จะจับยามด้ามดาพ่วงดวงหน้า
ด็กปานใด ก็คาดไม่ถึงเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับดินฟ้าอากาศ
หรือพระยามัจจุราช ฉะนั้นสำหรับงบประมาณแผ่นดินจึง
ต้องมั่งเงินสำรองจ่ายไวพอดสมควร เพื่อไม่ประมาท แต่
ต้องเป็นไปแต่พอดสมควร ถ้าเบิกจ่ายจากงบสำรองพรว้าเพร่อ
นัก ก็เสียหลัก

รายได้ก็เช่นเดียวกัน ทางราชการก็ต้องคิดอ่าน
คาดคะเนไว้ดวงหน้า มิฉะนั้นจะเกิดสภาพ “หาเข้ากินค่า”
หรือ “ชกหน้าไม่ถึงหลัง” ซน

(๒) ประชาธิปไตย เงินได้ของรัฐบาลเกือบทั้งหมดเกิดจาก
เงินของราษฎร ฉะนั้น จึงเป็นการสมควรที่ราษฎรจะ
ต้องรู้เห็น และให้ความเห็นชอบด้วยทั้งรายได้และ
รายจ่าย ในประเทศที่มีระบบประชาธิปไตยพอดสมควร รัฐ
สภาซึ่งประกอบด้วยผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งขึ้นมา
โดยชอบธรรม ก็เป็นสถาบันที่ให้คำปรึกษาและความอนุมัติ
แก่รัฐบาลในการเก็บภาษีอากร และการจ่ายเงิน

เห็นได้ว่าถ้ามี หรือ ภรรยา รุบจับเก็บเงินไว้และ
จ่ายไปโดยอีกฝ่ายหนึ่งไม่รู้อีกต้องเกิดระหองระแหงกันไม่
ช้า ถ้าการรุบจับนั้นเป็นเงินที่พึงได้ของแผ่นดินก็ขัดกับหลัก
ประชาธิปไตย

ฉะนั้น การคลังและการงบประมาณจึงจำเป็นที่จะ
เปิดเผยแพร่หลายให้ประชาชนรู้เห็น โดยทั่วไป

(๓) *ดุลยภาพ* ไม่ได้หมายความว่าเงินได้กับเงินจ่ายของ
รัฐบาลจะต้องสมดุลย์หรือเสมอกันทุกปี แต่หมายความว่า
ถึงบางปีเงินได้จะน้อยกว่าเงินจ่าย (ขาดดุลย์) ก็จะต้อง
มีบางปีที่เงินจ่ายจะน้อยกว่าเงินได้ (เกินดุลย์) พอนาน
ปีเข้าเองงบประมาณหลาย ๆ ปีมารวมกันก็สมดุลย์ นี้ไม่
ใช่อื่น คือ เป็นการป้องกันให้เกิดหนี้ดินดินพันตัวนั่นเอง

ปกติ เมื่อเราคาดล่วงหน้าว่ามีบางปีที่เราจะต้องดง
ทุนมาก ทำให้รายจ่ายสูง รัฐบาลก็ควรจะออมทรัพย์ไว้
ล่วงหน้า

กรณีรัฐบาลมีเหตุผลพอที่จะต้องกู้เงินก่อนหน้า
คือ เมื่อมีการลงทุนใหญ่ ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ การศึกษา

ตำรวจ หรือเมื่อเกิดสงครามขึ้น แต่เมื่อกูมาแดงก็มีได้นงนอนใจ พยายามเก็บหอมรอมริบชำระหนี้เสีย เฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นหนี้ต่างประเทศ กรณีที่รัฐบาลไม่ควรกู้เงินหนักคือ กูมาใช้จ่ายเป็นการประจำ (เช่นเพื่อสร้างอาคารที่ทำงาน เพื่อจ่ายเงินเดือนข้าราชการ) เพราะในกรณีรายจ่ายประจำนี้ ถ้ารัฐบาลไม่ตำรากรหารรายได้ประจำได้พอ ก็ต้องตัดรายจ่ายนั้นแน่

ถ้าจำเป็นจะต้องกู้ก็ควรกู้ในวิธีที่จะมิให้เกิดเงินเพื่อเพราะถ้าเสถียรภาพแห่งค่าของเงินบาทเสื่อมลงไปแล้ว ประโยชน์ที่จะได้จากการจ่ายเงินจะสูญเสียไป และจะก่อความปั่นป่วนแก่เศรษฐกิจโดยทั่วไป

เวลาที่รัฐบาลไม่ควรย่อท้อต่อการจ่ายเงินมาก ๆ ก็คือ เวลาที่เศรษฐกิจของประชาชนตกต่ำ เวลานั้นรัฐบาลจะต้องช่วยราษฎรให้ทำมาหากินให้เศรษฐกิจดีขึ้น ฉะนั้นควรจะกล้าต่อการมั่งบประมาณขาดดุลงบ (จ่ายสูงกว่าเก็บภาษี) และกลับกันเวลาที่เศรษฐกิจประชาชนดี ง่าย

ขายคลองก็เป็นเวลาที่จะเก็บภาษีให้มากจนและจ่ายน้อยกว่า
เก็บภาษีเพื่อออกมทรพยใจจ่ายเวลาจำเป็นอย่างหนึ่ง กับช่วย
บ่อนักนิให้เกิดเงินเพื่ออีกอย่างหนึ่ง

(๔) สวรรคตประโยชน์ ข้อนในด้านรายจ่ายพูดง่าย แต่
เลี้ยกนก็ง่าย ว่าจะจ่ายอย่างไรจึงจะเป็นประโยชน์จริง ๆ
แก่ประเทศ ในระบอบประชาธิปไตยด้มบูรณกถอเอาความ
เห็นชอบของราษฎรเป็นใหญ่ ว่าสิ่งใดที่ผู้แทนราษฎรเห็น
ชอบก็แปลว่าดีสำหรับประเทศ แต่จะประชาธิปไตยหรือไม่
ก็ตาม ถ้ามีญดำนึกประกอบกับความรู้เฉพาะเรื่องย่อมจะ
พอให้เห็นได้ว่า รายจ่ายใดเป็นประโยชน์กว่ากัน เช่น
นิทานมีว่า ที่ชายทะเลแห่งหนึ่งมีไร่อ้อย แต่ไม่มีถนนเข้าไป
ในไร่อ้อย ชาวไร่ก็ขายอ้อยไม่ใคร่ได้ มีอำมาตย์มาเห็นชาย
ทะเลนั้นก็ชอบใจ เอาเงินหลวงมาสร้างเป็นที่เที่ยวเตร่และที่
อยู่พักตากอากาศ ฐานะของไร่อ้อยก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงอยู่
นั่นเอง แต่ถ้าเอาเงินหลวงนั้นมาสร้างถนน ขุดคลองส่งน้ำ
เข้าไร่อ้อย ชาวไร่ก็จะเจริญ อำมาตย์นั้นก็อาจจะเก็บภาษี

อาการจากชาวไร่มาได้ แล้วจะสร้างที่แสนสำราญสำหรับประชาชนก็ได้ด้วยเงินหลวงเท่ากันอย่างนี้เป็นต้น

ประโยชน์ที่พึงได้จากงบประมาณจ่ายเงินแผ่นดินนั้น มีทั้งประโยชน์ปัจจุบันและอนาคต ฉะนั้น จึงต้องมีการจ่ายลงทุนไว้ให้มากพอเป็นส่วนสัดส่วนที่เหมาะสมกับรายจ่ายประจำ

ในด้านรายได้ ซึ่งส่วนมากก็เป็นภาษีอากร ประโยชน์ที่รัฐบาลได้จากรายได้ก็เป็นการเสียประโยชน์ของราษฎรที่ต้องเสียเงินเป็นภาษีอากรไป ฉะนั้น จะกินใช้ต้องเลี้ยงไก่ให้ดี ต้องให้อาหารให้ถูก และที่สำคัญคือ อย่าบับคอไก่

(๕) ยุติธรรม ผู้เขียนแปลยุติธรรมว่า equity ไม่ใช่ justice เพราะจงใจระบุว่า คำว่ายุติธรรมหมายถึงถึงศีลธรรมและความชอบธรรม มิใช่ความหมายอย่างแคบที่บ่งว่าอะไรถูกกฎหมายแล้วก็พอยุติธรรมได้

อะไรชอบธรรมหรือไม่ ก็เป็นเรื่องที่เดียวกัน เป็นหนังสืออ่านยาก ๆ ได้หลาย ๆ หอสมุด แต่ในใจจริงของ

มนุษย์เราทุกคนนั้น พอจะมีหลักเกณฑ์เป็นสามัญสำนึกอยู่ เพราะพวกเราเกิดมาด้วยจิตใจดีพอสมควร และเติบโตมาในศาสนาที่ดี ฉะนั้น พอจะรู้ผิดชอบได้ แม้ว่าจะเถียงกันสักหน่อย

ความชอบธรรมควรจะมีทั้งในด้านรายจ่ายและรายได้ ในด้านรายจ่ายถ้าเงินเดือนข้าราชการ เฉพาะอย่างยิ่งผู้น้อย ต่ำนัก ก็ไม่ยุติธรรม ต้องคิดอ่านแก้ไขแม้ว่าจะต้องกินเวลาดำรง (เพื่อให้ลูกหัดกิน ฯลฯ) แต่ไม่ได้หมายความว่า ถ้าจะสร้างมหาวิทยาลัยหรือ โรงพยาบาลชนบทหรือสถานโทรทัศน์ในจังหวัดใดแล้ว ต้องสร้างให้พร้อมกันทุกจังหวัด เพราะความต้องการและเวลาที่เหมาะสมนั้นต่างกัน บางครั้งความเต็มอภาค (อย่างหยาบ) ก่อให้เกิดความอยุติธรรมชนเหมือนกัน

ในด้านรายได้ ผู้เสียภาษีเสียเงินก็เสียใจอยู่แล้ว ถ้ารู้สึกไม่ยุติธรรมยิ่งเข้าใจใหญ่ ผู้หลักเลียงภาษีอากรก็เป็นผู้ที่ช่วยกอบความยุติธรรมชน และผู้มีความคิดดื้อนมากในประเทศที่เจริญอย่างไทยเวลานี้คงจะเห็นพ้องกัน

ว่า คนรวยควรเสียภาษีในอัตราสูงกว่าคนจนจึงจะยุติธรรม คนจนจริง ๆ นอกจากจะไม่ควรเสียภาษีแล้วรัฐบาลยังควร จะจ่ายเงินอุดหนุนด้วย เพราะมนุษยธรรมเป็นพี่น้อง ฝาแฝดกับยุติธรรม

(๖) สมรรถภาพ เกี่ยวกับการควบคุมงบประมาณ ทั้งรายได้และรายจ่ายให้ถูกต้อง ขอบเขตของกบหน่วย ราชการทุกแห่งทั้งทมหนาที่เก็บเงินและจ่ายเงิน กระทรวง การคลังและดำเนินงบประมาณมีหน้าที่ดูแลและตั้งเตรียม ให้ เกิดสมรรถภาพขึ้น

ถ้า สมรรถภาพ เป็นนางเอก สุจริต ก็ต้องเป็นพระ เอก ถ้า สมรรถภาพ ไปแต่งงานกับ ทูจจริต เข้าจะมีลูก หลานเป็น โจรหาร้อยจำพวก ร้ายนัก ถ้า ทูจจริต ไม่ได้ กั้นกับ สมรรถภาพ ก็ยังร้ายอยู่มากพอใช้ เพราะ ทูจจริต เป็น “ผู้ร้าย” ชนิดทรงแก สมรรถภาพ อยู่เรื่อย ๆ นอก จากนัยงรงแกนางเอกเรื่องอื่น ๆ ด้วย เช่น ยุติธรรม สารัตถประโยชน์ ประชาธิปไตย เป็นต้น ฉะนั้น เพื่อ ให้เรื่องที่เราทุกคนสนใจกันเป็นพิเศษอยู่นี้ดำเนินไปด้วยดี

สุจริต ต้องเป็นพระเอกปกป้องคุ้มครอง สมรรถภาพ และ พระเอกกับนางเอกต้องแต่งงานร่วมหัวจมท้ายกัน

ถ้าการเก็บภาษีอากร และการดำเนินการรัฐวิสาหกิจเป็นไป โดยปราศจากสมรรถภาพก็เรียกว่าเกิดความเหลวไหลขึ้น ถ้าการจ่ายเงินและดำเนินราชการขาดสมรรถภาพเรียกว่าเกิดความรวบไหล กระทรวงการคลังและสำนักงานประมาณมีหน้าที่เป็นพิเศษที่จะต้องดัดดองดูแลเรื่องนี้ ป้องกันแก้ไขทั้งความเหลวไหลและความรวบไหล และในเรื่องนี้ของอาคัยพระอินทร์และบรรดาเทพารักษ์ คือ ท่านผู้ใหญ่ในราชการตั้งแต่นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีเป็นอาทิ ให้พรอำนวยให้มฤตยูเดชพอเป็นทีเกรงกลัวแก่หม้อสุรทั้งหลายได้

← สมรรถภาพมีความสำคัญทางหลักวิชาการคลังขยับออก
ขอหนึ่ง คือ งบประมาณแผ่นดินต้องกว้างขวางพอที่จะให้
เกิดเป็นเงินเองเดี๋ยวก เขาก็เข้านุ่นอกก็ออกจากนุ่น
หมายความว่า การบริหารการเงินแผ่นดินนั้นจะแยกออกเป็น
เดี่ยว ๆ มิได้ แต่เรื่องนั้นต้องขอเข้าไปว่ากันในโอกาสหลัง

หลักหกข้อที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ถ้าใครจะถามว่าข้อไหน สำคัญกว่าข้ออื่น ๆ ก็คงจะย้อนถามว่า ดิน น้ำ ลม ไฟ ทั้ง ๔ อย่างนี้ อย่างไหนสำคัญกว่ากันสำหรับชีวิต ?

ลักษณะของเจ้าหน้าที่งบประมาณ

ดังที่กล่าวข้างต้นแล้ว เรื่องงบประมาณแผ่นดินเป็น เรื่องของราชการแผ่นดินทั้งหมด ฉะนั้นย่อมเป็นเรื่อง ความรับผิดชอบร่วมกันของหน่วยราชการทุกแห่ง แต่หน่วยราชการที่มีความรับผิดชอบและหน้าที่พิเศษหนัก แก่ กระทรวงการคลังและสำนักงานงบประมาณ ในทันที จะกล่าวถึงลักษณะของเจ้าหน้าที่งบประมาณ โดยเฉพาะว่า จะควรมีคุณสมบัติและปฏิบัติอย่างไรจึงจะสามารถอำนวยให้ การงบประมาณเป็นไปโดยดีได้บ้าง

ข้อแรก เจ้าหน้าที่งบประมาณจะต้องมี ความซื่อสัตย์สุจริต ต่อหน้าที่เพื่อปฏิบัติราชการ ให้มีสัมฤทธิ์ภาพ ดีจริง ๆ อย่างหนึ่ง กับเป็นเยี่ยงอย่างแก่เพื่อนข้าราชการ ในหน่วยอื่น ๆ ด้วย ความซื่อสัตย์สุจริตในทันท่วงที ความหมายกว้าง ๆ อยู่ ๒ นัย คือ (หนึ่ง) การปฏิบัติราชการด้วย

ทำนองคลองธรรม ไม่เห็นแก่ผู้มีสินจ้าง ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว และไม่เลือกที่รักมักที่ชัง การพิจารณาการเงินของแผ่นดินนั้นของทางที่จะหาวิธีหารวยส่วนตัวได้ เพราะเรารู้อะไรเรื่องความเคลื่อนไหวอะไรก่อนผู้อื่น มีโอกาสมากกว่าผู้อื่น แต่ถ้าปีหนึ่งตั้งเช่นนั้นแล้วงานแผ่นดินก็เสียเปล่า (ต้อง) มีความเอาใจใส่ขยันขันแข็งต่อหน้าที่ ใช้ความรอบคอบละเอียดลออ ถ้าทำบางไม่ทำบาง ถือเป็นเรื่องเดียวแต่ก็ไม่ขอตัดยศต่อหน้าที่

ข้อต่อไป เจ้าหน้าที่งบประมาณจะต้อง มีความรู้พอสมควรและต้องชวนหาความรู้ให้นำมาใช้แก่หน้าที่ราชการใดคนหนึ่ง ๆ วิชาที่ควรรู้เป็นพจนนกกคงจะเป็นวิชากฎหมาย รัฐประศาสนศาสตร์ วิชาการบัญชี หรือเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น หรือแม้แต่วิชาคณิตศาสตร์ อักษรศาสตร์ ซึ่งถ้าคุณเห็น ๆ แล้วไม่สู้เกี่ยวข้องกับนัก ความจริงก็เป็นประโยชน์มาก เพราะช่วยให้รู้จักคิดรู้จักวิเคราะห์ แนะนำถามความรู้พิเศษเช่น ทางการแพทย์ การเกษตร การศึกษายิ่งดี แต่ทั้งหมดคนมาดงเคยอยู่ที่ ปัญหาความรู้

รอบตัว และสามัญสำนึก ถ้าปราศจากสามัญสำนึก
แล้ว ก็ไร้ประโยชน์

ปัญหาที่เจ้าหน้าที่งบประมาณทุกประเทศ
ต้องเผชิญอยู่ก็คือความก้าวหน้าของการศึกษา วิชา
ศาสตร์ และเทคนิคการป้องกัน เช่น เราจะต้อง
วิเคราะห์เรื่องการก่อสร้างเขื่อน การสร้างถนน หรือ
การสร้างโรงไฟฟ้าพลังปรมาณู เจ้าหน้าที่งบประมาณ
จะต้องมีความรู้เรื่องพิเศษเหล่านี้หรือไม่ หรือจึง
จะพิจารณาเรื่องวิชาการชั้นสูงของเขาได้? คำตอบ
ของทุกประเทศ ก็คือ ไม่จำเป็น ถ้ามีความรู้พิเศษ
ก็ดี ถ้าไม่มีความรู้พอจะฟังเขาอธิบายอย่าง
ง่าย ๆ พอจะใช้ความวินิจฉัยจากสามัญสำนึกได้
นอกจากนั้นควรจะขยันพินิจหาความรู้เพิ่มเติมจาก
การค้นคว้าได้ถามขอความรู้จากนักวิชาการในหน่วย
ราชการอื่น เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัยมาดอบเทียบ
เคียงกับข้อเท็จจริงของหน่วยราชการที่มีส่วนได้เสียโดย
ตรงนั้นเป็นวิธีการที่รอบคอบ ที่ถ้าคุณผู้ใดถามคือ ต้อง

ต้นนิษฐานไว้ก่อนว่าเจ้าของเรื่องทั้งของงบประมาณนั้น
 เขาว่าข้อ ๆ พอเชื่อถือได้ (จนกว่าจะจับส่งสัยได้)
 เพราะเขามีหน้าที่ความรับผิดชอบอยู่แล้ว และเราจะ
 ต้องร่วมมือกันทำให้ราชการดำเนินไปโดยดี แต่ทั้ง
 นี้ไม่ได้หมายความว่า จะต้องลงความเห็นคล้อยตาม
 เขาไปทุกอย่าง เมื่อเราตั้งใจพิจารณาโดยรอบคอบ
 ก็แล้วก็ควรลงความเห็นของคนไปโดยอิสระ

3 ข้อสุดท้ายที่สำคัญ (และสำคัญไม่น้อยกว่าข้ออื่น ๆ)
 ได้แก่ลักษณะที่จะขอเรียกในทันทว่า "สันดานดี" ได้แก่
 ความสามารถร่วมงานกับผู้อื่นได้ โดยไม่หย่อนปลวกเบียด
 และไม่ตึงเครียดจนต้นเปรี๊ยะ ๆ สันดานดี นรวมคุณ
 ณะอยู่หลายอย่าง คือ ด้มีมาคารวะ ความกล้าหาญ
 ความดำมคค ความเห็นอกเห็นใจความเชื่อถือไว้วางใจซึ่ง
 กันและกันเป็นต้น

หลักใหญ่คือ ความร่วมมือ เจ้าหน้าทงบประมาณ
 นอกจากจะต้องร่วมมือกับเพื่อนข้าราชการในสำนักงานด้วย
 กันแล้ว จะต้องร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในหน่วยราชการซึ่งคน

มีหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณด้วย ฟังดังเกตุว่าคำที่ใช้ใน
บทความและตอนนั้น คือ “วิเคราะห์งบประมาณ” มิใช่
“ควบคุมงบประมาณ” ถ้าเจ้าหน้าที่งบประมาณเป็น “ผู้
ควบคุม” และเจ้าหน้าที่หน่วยอื่นเป็น “ผู้ถูกควบคุม”
แล้วก็เท่ากับนัดกันมาเดินไปตีจับขโมยกันเปล่า ๆ โดยกิน
เงินเดือนหวดงเลี้ยงด้วย การตั้งงบประมาณและการเบิกจ่าย
งบประมาณมิใช่เรื่องโศกโสมได้จับกันอย่างนั้น ตำราของ
เรื่องมียุว่าฝ่ายหนึ่งต้องการเงินสำหรับจะไปปฏิบัติราชการ
อีกฝ่ายหนึ่งรับผิดชอบเรื่องการเงิน ต้องไว้วางใจซึ่งกันและ
กันแก้ปัญหาเรื่องเดียวกันคนละแง่ ถ้าเป็นเรื่องที่คาด
ความสำคัญไม่ถึงขนาดและเงินมีน้อย เจ้าหน้าที่งบประมาณ
ก็ต้องขอให้หน่วยราชการระงับไว้ ถ้าเรื่องสำคัญจริง ก็
ต้องร่วมกันปรึกษาหารือว่าเมื่อเงินมีจำกัด จะทำอย่างไร
กัน ถ้าต่างคนต่างระแวงสงสัยซึ่งกันและกันงานก็เฉย ถ้า
ไว้วางใจซึ่งกันและกันก็หารือกันได้ทั้งเรื่องเล็กเรื่องใหญ่
ช่วยกันแก้อุปสรรคไป ปฏิบัติหน้าที่ทางราชการเป็นกองทัพต้อง
ฝ่าย

เท่าที่สังเกตเห็นมาตามวิสัยปฏิบัติราชการของเราและของประเทศอื่น เจ้าหน้าที่งบประมาณมักจะเป็นผู้น้อยกว่าเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการที่ตนวิเคราะห์งบประมาณ เช่น หัวหน้าแผนกของสำนักงบประมาณเจรจากับหัวหน้ากองของกรมผู้จ่าย หัวหน้ากองของเราเจรจากับอธิบดีของเขา ผู้อำนวยการงบประมาณเองบางครั้งก็ต้องเจรจากับผู้ใหญ่ถึงชนวิสัยมนตรี และวินิจฉัยเรื่องของคนวิสัยมนตรีเป็นต้น ฉะนั้นเจ้าหน้าที่งบประมาณทุกชั้นจะต้องมีคุณลักษณะเป็นผู้สงบเสงี่ยมเจียมตัว มีสัมมาคารวะ โดยหวังว่า เมื่อปฏิบัติดังนั้นแล้วคู่สนทนาของตนจะได้เห็นใจให้ความร่วมมือเป็นประโยชน์แก่ราชการ

แต่ความสงบเสงี่ยมและสัมมาคารวะมิได้หมายความว่า การขอรับกระผมตลอดศก ถ้ามีแต่ขอรับกระผมก็เท่ากับไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ได้จริงๆ เจ้าหน้าที่งบประมาณจะต้องสำรวมใจมีความกล้าหาญ เห็นผิดต้องว่าผิด เห็นชอบต้องว่าชอบ พูดแต่ความจริง จากน้ำใจที่จริง แม้จะไม่ใช่ที่พอใจของผู้ใหญ่ แม้แต่จะเป็นการคัดค้านความ

เห็นของรัฐมนตรีทั้งคณะ ถ้าจำเป็นแล้วจะมีท่านผู้ใดเล่าที่จะ
อดเห็นใจและมีความเคารพในความจริงของเรา ?

หน่วยราชการที่ดำรงงบประมาณจะต้องมีความ
สัมพันธ์กันสนิทเป็นพิเศษเพราะต้องทำงานร่วมกัน ในเรื่อง
เดียวกัน คือ กระทรวงการคลัง เฉพาะอย่างยิ่ง กรมบัญชี
กลาง ในกฎหมายวิธีการงบประมาณจะเห็นได้ว่า ทั้ง
กระทรวงการคลังและสำนักงบประมาณมีหน้าที่สนิท
สนมกันเพียงใด เวลาสำนักงบประมาณตั้ง ราชจ่าย
ชน กระทรวงการคลังก็ต้องหา ราชรับ มาช่วยจึงจะจ่าย
ได้ สำนักงบประมาณก็ต้องให้คำปรึกษาหารือแก่กระทรวง
การคลังทั้งในด้านรายได้รายจ่าย การลงบัญชี การหาเงิน
สด การปฏิบัติตามระเบียบการเงินต่าง ๆ ราชการ ๒
ฝ่ายนี้แยกกันเกือบไม่ออก คล้ายแขนซ้ายกับแขนขวา ใน
เมื่อสำนักงบประมาณแยกตั้งก็ตัดออกมาชนสำนักนายกรัฐมนตรี
มนตรีเช่น ในขณะนั้นก็มี ความจำเป็นที่จะต้องร่วมกันอย่าง
ใกล้ชิดยิ่งกว่าในเวลาใด ๆ เมื่อใดเจ้าหน้าที่งบประมาณกับ
เจ้าหน้าที่กระทรวงการคลัง และกรมบัญชีกลางร่วมมือกัน

ไม่ได้สนิท มีความเคลือบแคลงสงสัยกันแม่แทนชย เมื่อ
นพระราชกรณียกิจและราชการคงจะเต็มทางต้องทาง

ด้วยเหตุฉะนี้ เมื่อบรรณาธิการวารสารกรมบัญชีกลาง
แสดงไมตรีจิตเปิดวารสารฉบับนี้ เป็นเยื่อแก่นักเขียนของ
สำนักงบประมาณแล้ว ผู้เขียนจึงมีความยินดีสนองรับไมตรี
จิตด้วยบทความนี้ และใคร่ถือโอกาสขอพรพระรัตนตรัย
บันดาลให้วารสารกรมบัญชีกลางด้วยความร่วมมือของสำนัก
งบประมาณจำเจริญรุ่งเรืองต่อไปสืบกาลนาน

ถอนดอน

๔ มีนาคม ๒๕๐๓

เงินมาก เงินน้อย*

“อันรูปรสกลิ่นเสียงเคียงสัมพันธ์
ซึ่งคฤหัสถ์หวงแหนไม่แก่นสาร
กรันระงับดับจันทรสันดาน
ก็สาธารณเปื่อยเน่าเสียเปล่าตาย”

ผมกำลังหวนระลึกถึงกถอนบทยุโงะใจไม่แน่ว่าใคร
เป็นผู้แต่ง และอยู่ในบทหรือเรื่องใด แน่อยู่อย่างเดียวว่า
เคยท่องจำอยู่ที่โรงเรียนอัสสัมชัญเมื่อเรียนภาษาไทยอยู่กับ
คุณครู เจริญ บุญเยี่ยม โสคันท์ ก็พอดีได้รับจดหมายจาก
ภราดาอามาโด ซอร์ริงให้ช่วยเขียนบทความให้นักเรียนรุ่น
ปัจจุบันของอัสสัมชัญพาณิชย์ จึงนำเอามาใช้เป็นต้นกระตุ
ของบทความ

กถอนข้างต้นนี้ คงจะเป็นของสุนทรภู่ แต่จะเป็นของ
ใครก็ตาม ผู้แต่งเคื่อนัดคิดว่าอย่าได้ เพราะเมื่อตายแล้ว
เราจะเอาวัตถุลุ่มบัตัดคิดตัวไปไม่ได้ ย่อมเน่าเปื่อยสูญเดียวไป
ไม่อนิจจัง

* เขียนให้ อัสสัมชัญพาณิชย์

“อย่าโลก” ต้องคำนึงคำนี้ขึ้นนัก เพราะโลก
 เป็นบ่อเกิดแห่งความประพฤติผิดนานาประการ การหัด
 เดียงจากความ โดมนั้นมีเหตุผลอย่างอื่นอันนับได้นอกจาก
 การปลงอนิจจัง เช่น มนุษยธรรม ความยุติธรรม ตันติสุข
 และการดำเนินไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันทั้งชุมชน

พวกเราที่อยากจนหรือไม้อยู่จะร่ำรวยนัก ก็ใคร่จะแสวง
 หาทรัพย์สมบัติเพื่อครองชีพ เพื่อเลี้ยงครอบครัวสำหรับ
 เมธีอยู่กับชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต การเอะแสวงหา
 เงินทองทรัพย์สมบัติอย่างนี้ไม่เรียกว่า โลก ถ้าอยู่ในขอบ
 เขตแห่งดีมาชั่วจะ แต่ถ้าเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่จะเพิ่มพูนราย
 ได้ของคนโดยง่าย และเป็นผู้ที่มียาได้สูงอยู่แล้วพยายาม
 กอบโกยทั้งทางที่ชอบธรรมและไม่ชอบธรรม เพื่อให้ราย
 ได้ของคนยิ่งสูงขึ้น เรียกว่า โลก และไม่ยุติธรรมต่อเพื่อน
 มนุษย์ เพราะทรัพย์สินในประเทศและในโลกขณะใดขณะ
 หนึ่งมีจำนวนจำกัด ถ้าเราได้นามาก คนอื่นก็ต้องได้น้อยลง
 ยิ่งในกาละและเทศะที่อดคคชชาติแคณเครื่องอุปโภคบริโภค

แล้ว จังยังเห็นโตงายชน มีหน้าข้าราชการมั่วทรัพย์สิ้นเงินทอง
 มากนั้น ก็ทำให้ไซ้จ่ายสิ้นเปลืองมาก พอที่จะแบ่งเอามา
 ดงทุนให้เกิดความล้มบรรณพุนธุ์ชทุทหนากัน ก็เป็นการขัด
 ขวางความเจริญของคนอื่นทั่วไป

ทุกดาวข้างคณนเป็นเรือของเอกชน เรื่องของมหา
 ชนคือของประเทศชาตินั้นผิดกันบ้าง เพราะมองจากแง่ด้วน
 รอมของประเทศ เงินตราหรือแม่ทองคำเป็นเครื่องมือการค้า
 และการแลกเปลี่ยน ความล้มบรรณพุนธุ์ชทุทเครื่องอุปโภค
 บริโภค ฉะนั้นประเทศใดมีเงินใช้มาก แต่มีเครื่องอุปโภค
 บริโภคน้อย ข้างของก็มีราคาแพงชนทันที ถ้ามีเงินใช้น้อย
 เกินไปก็เกิดผิดเคื่องในการค้า ฉะนั้น เป็นการดำคณนึ่งที่จะ
 รักษาจำนวนเงินกับจำนวนของให้พอดี ๆ กัน อย่าให้เงิน
 มากนัก หรือเงินน้อยนัก หน้าที่ในชาติหนึ่ง ๆ นั้นก็ต้อง
 เป็นหน้าที่ที่รัฐบาลจะมอบหมายให้กระทรวง การคลังและ
 ธนาคารกลาง (หรือธนาคารชาติ หรือที่ในประเทศไทย
 เรียกว่าธนาคารแห่งประเทศไทย) เป็นผู้ดูแลดัดต้องอยู่
 ตลอดเวลา

ฉันคิดว่าในเวลานี้เกิดมีเหตุให้นำเอาเงินมาให้ประชาชนชาวไทยใช้เพิ่มจำนวนธนบัตรจากประมาณ ๗,๐๐๐ ล้านบาท เป็น ๘,๐๐๐ ล้านบาท ปัญหาที่จะถามอดส์ัมชนิกผู้อ่านก็คือ เราควรจะเรียกว่าเหตุตามมาโปรดหรือไม่ คำตอบคงจะเป็นว่า เรียกว่ามาโปรดไม่ได้ เพราะไม่ทำให้เครื่องอุปโภคเพิ่มชน ชาวของตกอนนราคา ๗ บาท อาจเพิ่มชนเป็น ๘ บาท และคนส่วนรวมทั้งประเทศจะไม่เจริญชนเลย (แม้ว่าบางคนจะดีขึ้น บางคนจะเลวลง) ฉะนั้นอย่าโลก

ท่านจะว่าถึงทองคำ (หรือเงินของชาติอื่นที่แลกเปลี่ยนได้ง่าย) ผิดกับเงินบาทอยู่ที่เราเอาไปใช้นอกประเทศได้ ประเทศทุกประเทศมีการค้าขายกับต่างประเทศ ฉะนั้นการมีทองคำหรือเงินตราต่างประเทศมากชน **ปกติ** ก็ย่อมดีขึ้น แต่ที่เขียนคำว่า **ปกติ** นี้ ก็เพราะมีข้อยกเว้น เพราะ (ก) ทองคำก็เอามาบริโภคอุปโภคมิได้ ถ้าไม่ใช่ซื้อสินค้ามาก็ไม่มีประโยชน์มากนัก และ (ข) ในบางกรณีถ้าชาติใด

มทองคำมากจนรวดเร็ว ชาตอนักต้องขาดทองคำ และเมื่อ
 เขาขาดทองคำ เขาขาดหนทางที่จะขอของจากชาติเขา
 หรือชาติอื่นได้ ยกตัวอย่างใน ๒-๓ ปีนี้ เยอรมันตะวันตก
 (และบางชาติอื่น) ด้่มทองคำไว้ได้มาก เกิดวิปริตแะ
 ความยากลำบากในสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร
 บริติช (และบางชาติอื่น) จนต้องร่วมมือกัน
 นเป็นตน

สรุปความว่า อย่าโลภ อย่านี้กว่าเงินทองมาก
 เท่าใดก็ยิ่งดีเท่านั้น ต้องให้พอดี ๆ จะพอดีเท่าใดน
 เป็นเรื่องทอดัดสมชกนนักเรียนจะต้องเรียนกัน ให้ดีกซงจจะ
 วจินจนิยได้ถองแทและถูกตอง แต่ความรู้อาจเรียนทกันหมด
 ยกแต่ชีวิตกต่าง ๆ ต้องอาศัยความดีด้วยจริตเป็นแนว
 จึงจะครบด้มบูรณ์

จะมานั่งทำบุญชั้กกันทำไม* ?

ลอนดอน

๒ ธันวาคม ๒๕๐๓

เรียน บรรณาธิการ วารสารกรรมบุญชั้กลาง

คุณ (หรือบรรณาธิการคนก่อน) ทำผมให้เขียนให้วารสาร ฯ อีกแล้ว คราวนี้ผมจะทำให้คุณและนักแดงเขียน นักแดงอ่าน ผู้อื่น ต้องพิจารณาปัญหาข้อนี้ว่า “จะมานั่งทำบุญชั้กกันทำไม ?”

คุณก็เป็นข้าราชการกรรมบุญชั้กลาง ผมก็เคยรับราชการกรรมบุญชั้กลาง และที่กรรมบุญชั้กลางตามปกติเจ้าหน้าทที่เบ็นด้ามัญชนโดยทวไปเราก้ทำบุญชั้กกัน หรือทำหน้าทอื่น ๆ ที่เกยวกับบุญชั้กกันทงนห เราเฉด็ยวใจกันบ้างไ้ใหมว่าพวกรวมานั่งทำบุญชั้กกันทำไม ?

* เขียนลงในวารสารกรรมบุญชั้กลาง ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๔

ท่านที่เป็นนักกฎหมายคงจะตอบว่า อ้าว ก็มีกฎหมายอยู่ให้ทำบัญชีการเงินการคลังของรัฐบาลนี่ เช่นกฎหมายเงินคงคลัง กฎหมายวิธีการงบประมาณ พระราชบัญญัติพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศต่าง ๆ ด่วนแต่บ่งให้ทำบัญชีทงหน เมื่อมีกฎหมายให้ทำก็ต้องทำ

ผมก็เห็นด้วยในคำตอบด้านกฎหมายอย่างว่า แต่ยังไม่จุใจ เพราะยังไม่ได้ตอบว่ากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเหล่านั้นระบุให้ทำบัญชีไปทำไม? ทำไมสภาและคณะรัฐมนตรี และรัฐมนตรีท่านจึงตรากฎหมายอย่างว่าให้พวกเราทำบัญชีกัน?

ผมจะลองร่างหัวข้อคำตอบที่พอจะตอบได้เด่นอมาใน
 ครึ่งหลังก ๓-๔ ข้อ คือ

(ก) ทำบัญชีเพื่อให้ทราบฐานะแท้จริงของการเงินแผ่นดิน ตลอดจนกระแสเงินเข้าออกของรัฐบาล ทั้งที่เป็นไปตามงบประมาณประจำปี และที่นอกเหนือไปจากงบประมาณ

(ข) ทำบัญชีเพื่อควบคุมการเงินของแผ่นดินให้เป็น

ไปตามวัตถุประสงค์และความอนุมัติของรัฐสภา เมื่อรัฐสภา
ผ่านพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีแล้ว

(ค) ทำบัญชีตามข้อ (ก) และ (ข) เพื่อให้
รัฐบาลสามารถวางนโยบายการเงิน การคลัง การภาษี
อากร การรัฐพาณิชย์ ให้ถูกต้องเหมาะสมกับการอำนวยความสะดวก
ให้เศรษฐกิจแห่งประชาชนและเศรษฐกิจแห่งชาติเจริญรุ่ง
เรืองยิ่งขึ้น

(ง) ทำบัญชีเพื่อป้องกันความรวดเร็ว ความเหลว
ไหลในเรื่องการเงินของประเทศ เพื่อให้การคลังอยู่ในทำนอง
คลองธรรม และเพื่อให้รัฐบาลสามารถบริหารเศรษฐกิจ
ของประเทศให้มีความยุติธรรม มีสัมรรภาพ และโดยทั่วไป
ไปป้องกันการฉ้อราษฎร์บังหลวงมิให้เกิดขึ้นได้

ที่ผมร่างมาเป็นเพียงหัวข้อใหญ่ ผมก็ไม่แน่ใจว่าจะ
ถูกต้องหรือไม่ จะครบถ้วนหรือไม่ จะควรมีคำคอบอะไร
อีก

จึงใคร่ขอรบกวนหน้ากระดาษของวารสารกรมบัญชี
กลางเชิญนักแดง (มิใช่อันธพาล) ทั้งหลายช่วยเฉย

ปัญหา แกะไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องและครบถ้วน และขยาย
 ความในหัวข้อต่าง ๆ คงจะเป็นประโยชน์ ถ้ามีท่านผู้อ่าน
 เขียนมา ผมจะขอร่วมเข้าติดตามบอกรับด้วยในภายหลัง เฉพาะ
 อย่างนี้ ในปัญหาที่ผมสนใจยิ่งคือ บัณฑิตการนิรโทษกรรม
 บังหลวงได้อย่างไร การขบปัญหาเห็นจะต้องนิยามด้วยว่า
 อย่างเป็นจริงจะเป็น “ตงฉิน” อย่างเป็น “กัฉิน”

ที่ผมเขียนมานี้ คุณสนใจไหม นักแสดงสนใจไหม
 ขอคำตอบและคำเสริมก่อนที่ผมจะถนัดตัวเดินเพลงเดี่ยวไป
 จะเก้อเปล่า

ขอแสดงความนับถือ

ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ธรรมะ

ในฐานะที่ผมเป็นศิษย์เก่าของธรรมศาสตร์ เมื่อทางมหาวิทยาลัยจะออกวารสาร “ธรรมศาสตร์” จึงใคร่ขอเสนอข้อคิดเป็นการคารวะและเป็นการรำลึกคุณท่านอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความเป็นบุพการีในมหาวิทยาลัย

ดีของธรรมศาสตร์ คือ ดีเหลือง — แดง และเพลงปลุกใจก็มีความตอนหนึ่งว่า “เหลืองของเราคือธรรมประจำจิต” ฉะนั้นใครจะพิจารณาว่า อะไรคือ ธรรมะ

ในบทานุกรมไทยอธิบายไว้ว่า “ธรรม คือ คุณความดี ความชอบ... คำสั่งสอนของพระพุทธศาสดา มรรค ผลนิพพาน ปัญญา ความรู้ของจริง ความจริง เหตุบุญกุศล ความถูกต้อง... กฎหมาย ถ้อยความ อารมณ...” ทั้งนี้แต่คงว่ามีความหมายได้หลายประการ ถ้วนแต่เป็นเรื่องที่ดีและที่ชอบ แต่ธรรมะมิได้มุ่งหมายถึงกฎหมายอย่างเดียว

* เขียนลงในวารสาร “ธรรมศาสตร์” มกราคม ๒๕๐๕

มีความหมายกว้างขวางยิ่งไปกว่ากฎหมาย คือรวมทั้งความดีและความชอบตามสามัญสำนึกด้วย ในด้านนักปรัชญาโรมันก็ได้มีสุภาษิตไว้ว่า “ Jus est ars boni et aequi ” แปลว่า ธรรมศาสตร์ คือ ศิลปศาสตร์แห่งความดีและความยุติธรรม เมื่อวิเคราะห์และวิจารณ์แล้ว ก็จะได้เห็นว่า ธรรมชาติของไทยและโรมันมีข้อความสอดคล้องต่อกัน

ถ้าจะมีปัญหาถามว่า เพราะเหตุใดจึงจะต้องประพฤติธรรม พุทธภาษิตมีตอบไว้หลายประการ ข้อหนึ่งที่พวกเราเรียนรู้ประจำใจ ก็เห็นจะเป็นพุทธภาษิตที่ว่า “ ชมฺโมหเว รกฺขติ ชมฺมจารี ” แต่ถ้าจะมีผู้แสดงข้อซักถามเป็นปัญหาว่า มีบุคคลบางท่านซึ่งประพฤติธรรมแล้วไม่เห็นได้รับความปลอดภัยอันปราศจากภยันตรายเลย ในโลกนี้ความยุติธรรมอยู่เป็นอันมาก เช่นผมมีความเห็นว่า ผู้ประพฤติธรรมนั้นคงจะไม่ได้ประสงค์มุ่งหวังหาผลตอบแทนเสมอไป คือ ประพฤติธรรมเพื่อความดี ความชอบ ความเป็นจริง เพื่อความยุติธรรมให้มากที่สุดที่จะทำได้ ก็จะเป็นอันดีตั้งอยู่ในตัวแล้ว

เมื่อแรกเริ่มตงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฯ ฆนมานน
 มีแต่คณะธรรมศาสตร์คณะเดียว บดินมหาวิทยาลัยนไค
 แยกแยงออกไปเป็นหลายคณะ ฉะนนผผจึงหวังวาขอคิด
 ดัน ฯ ขางคนคงจะเป็นขอเคอน ใจนก็คักษารุนหลัง ฯ ไค
 บ้างวา ถึงแม้วาคนจะเรียนอยู่ในคณะหรือแขนงต่าง ฯ ใน
 ธรรมศาสตร์ จุดมุ่งหมายดำคัญทจะยึดถือ คื่อ ธรรมะ
 ดมตามขอของมหาวิทยาลัยแฉะวารดำรน

จะมานั่ง (หรือยืน) ทำบุญชักรันทำไม* ?

กรุงเทพฯ ฯ

๒๐ เมษายน ๒๕๐๕

เรียน บรรณาธิการ วารสารกรรมบุญชักรันกลาง

เดียงนาพิภคาคึก ๆ ที่วารสารกรรมบุญชักรันกลางให้ไว้ เป็นของขวัญสำหรับล่อใจนักเขียนบทความให้วารสารเดือน อยู่เด็มอว่า ได้ผินัดไว้หลายเดือนแล้ว เริ่มรู้สึกตะอายใจ ครันจะผัดค่อไปจนถึงปีหน้า. ก็เกรงว่าวารสารจะตั้งระฆังหรือวัตุระเบิดมาเป็นของขวัญในฐานะที่เป็นผู้ไม่เขียนเดียงเดือนจะยิ่งร้ายไปกว่าเดียงนาพิภคาคึก ด้วยอมเขียนให้ไม่ได้ บางที่ปดายปีนไซค์ค้อาจมีหวังได้ของขวัญชนิดที่ไมไครจะเดือน คงจะดี (โปรดคดู ป.ด. ช่างทำย)

สำหรับท่านผู้อ่านที่ลืมหรือมิได้อ่านวารสารกรรมบุญชักรันกลางปีที่ ๒ เด็ม ๑-๒ และ ๓ จะขอท้าวความว่า ผมได้คงบุญหาไว้ว่า จะมานั่งทำบุญชักรันทำไม คุณอำนวย

* เขียนลงในวารสารกรรมบุญชักรันกลาง ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๐๕

ผู้ตรวจ กระหืดกระหอบไปรายงานท่านอธิบดีกรมบัญชี
 กตาง ท่านอธิบดีซึ่งคงจะกำลังยันทาบัญชีอยู่ เริ่มเขียน
 วงกลมด้วยมือเปล่าทันที ตอบโต้ด้วยคารมอันคมคาย คือ
 มามิชา คุณเอียด นาคกรทรรพ ซึ่งก็คงยันทาบัญชีอยู่เหมือน
 กัน แต่ยังไม่เต็มไป ก็กำหนดาททหารหน้าอธิบายวิสัยหน้าคือ
 คุณดำรง รัตกรณ์ ศิษย์เก่าเก็บเอาเรื่องไปคิดเป็นการบ้าน
 แล้วขีด ๆ เขียน ๆ คิด ๆ คั้น ๆ ด้วยใจรัก มีหน้าซ้าย
 อาสาตรวจปรุฟให้เสียด้วย

ความที่สมยอมมาในวรรคก่อนนั้นเป็นเพียงพูดความ
 ดำระดำคัญของเรื่อง ต้องขอให้ท่านผู้อ่านกลับไปดูราย
 ละเอียดในฉบับปีที่ ๒ นอกท (ถ้าไม่มี กซอซ)

ก่อนอื่น ก่อนที่สมจะดม ต้องขอรับรองให้ผู้อ่านที่เป็น
 เจาหน้าทางด้านงบประมาณ ดำรวจทำบัญชีเกาอกกรมบัญชี
 กตาง ถ้าปรากฏว่ามีเกาอกตั้งแต่ ๑ ขนไปโปรดให้เจ้าหน้า
 ทขนขนไปทหิวหือให้หมด เพราะดมย่นเขายันทาบัญชีกัน
 แล้วแต่เวดาพิจารณาางบประมาณ ครุภัณฑ์ของกรมบัญชี
 กตาง ขย่าอหุมัตรายการเกาออกเดยเป็นอนชชาติ

ข้อต่อไปใครจะบันทึกไว้ว่า ข้อคิดเห็นของท่านอธิบดี
 คุณเอียดและคุณดำรงนั้น ส่วนมากผมเห็นด้วย ฉะนั้น จะ
 ไม่ขอนำมากด่าซ้ำอีก การที่คุณดำรงขยายความออกไป
 ละเอียดถึง ๓๐ ข้อ และคุณเอียดชี้แจงระบบโคจรบัญชี
 แผ่นดินก็ไปสู่จุดมุ่งหมายอันเดียวกัน คือ เราทำบัญชีเพื่อ
 (ก) แสดงฐานะ (ข) ควบคุมการเงิน (ค) ช่วย
 นโยบาย และ (ง) กันเหลวไหล หรือจะให้ชัดเจนอีก
 น้อย จะรายคาถาเป็นภาษาอังกฤษก็ได้ คือ (a) infor-
 mation (b) control (c) policy (d) economy
 หรือ prevention of waste

ท่านจะขอจับประเด็นข้อที่ว่า ทำบัญชีแล้วจะป้องกัน
 ความรั่วไหล เหลวไหลได้หรือไม่ ขอนเถาจะเปรียบท่าน
 อธิบดีกับคุณเอียดเป็นแพทย์ มองเห็น ๆ จะปรากฏว่า ลง
 ความเห็นไม่ตรงกัน หมอบัญมาตรวจดูแล้วด่ายั่วกระษะ “ผม
 ยังไม่ค่อยด้มัครใจจะเชื่อ (ว่าจะป้องกันได้)” ส่วนหมอ
 เอียดพยักหน้าจนคอเกือบหัก “ได้ครับ ได้แน่ ๆ ที่เดียว”

ถ้าท่านอธิบดีว่า ๆ จะปรารภว่า “หมอเอียดนี่ยังง

หือ ? ” แล้ว ผมขอเรียนว่า ช้าก่อน แท้จริงไม่ต่างกัน
 คอก คุณเคยตีหมาขี้ความว่า ถ้าทำบุญให้ลูกต้องติดตาม
 แบบกรรมบุญชักรดางนี้แล้วระก้อบ้องกันการชื้อราษฎรบัง
 หลวงได้แน่ แต่ไม่ใช่จะหมายความว่า ถ้าจะบ้องกันการชื้อ
 ราษฎรบังหลวงแล้วทำบุญให้ด้อย่างเดียวก็พอ ต้องอาศัย
 อย่างอื่นด้วย เช่น การตรวจตรา การตรวจสอบ การ
 ทยิบยกเรื่องบนว่ากล่าว การกล่าพูกกล่าวทำ หรือ
 อื่นๆหนึ่งพูดเป็นภาษาตรรกวิทยาก็คือ การทำบุญเป็น
 necessary condition แต่ไม่ใช่ sufficient condition
 ของการบ้องกันการชื้อโกง เปรียบเหมือนจะเดินทางด้วย
 รถเม็ตจากบ้านไปกรรมบุญชักรดาง ต้องมีดั่งตางค์การรถเป็น
 necessary condition แต่ถ้ามี่ดั่งตางค์อย่างเดียว ไม่รู้ว่า
 จะชนรถเม็ตด้ายไหนดหรือไม่รู้จกทาง ก็ยังไม่พอ

ด้วนท่านอธิบดินน คงแก้เรียนกว่า ด้วยความฉันทัด
 กรณของท่าน ท่านเพ่งเด็งเห็นว่า บุญชักรดางมี แบบ
 เดอจมี ท่านกัว่าของท่านถูก ถ้าทำบุญชักรดางแบบเดอเดอ จะ
 ынหรือหงหรือแมแต่อนนทา ก็เมอขเปด่า

บัดนี้ จะวิดิชันปัญหาของคุณเอี้ยคทว่า เพราะเหตุใดจึงต้องให้ชนปัญหาให้คำนิยาม “ตงฉิน” และ “กิงฉิน” ด้ไม่เกี่ยวอะไรกับการที่เราต้องมานั่งทำบัญญัติกันเคย ดังตั้งว่า คุณเอี้ยคทจะเขียนอย่างที่เราเรียกว่าเอาดินตุนจนแก้มคู้ย (คือ tongue in cheek) หรืออย่างไทยเราเรียกว่าถามเอาเรื่อง ฐแถวแถวตั้งทำเป็นถาม เพื่อยั่วจะให้สาชยายกเห็นจะต้องสาชยาย

ความสุจริตในการบริหารราชการแผ่นดินนั้น นิยามได้ง่าย คือ เมื่อศีลธรรมและกฎหมายระเบียบข้อบังคับบัญญัติว่าอย่างไร ก็ปฏิบัติไปอย่างนั้น ไม่ประพฤติผิดเบี่ยงไปจากมรรค คือแนวที่บัญญัติ การประพฤติผิดเบี่ยงอาจจะเป็นได้ทั้งที่เป็นการกระทำผิด กับทั้งเป็นการละเว้นไม่กระทำชอบ การบังกั้นความสุจริตดังกล่าวนี้ การบัญญัติพอจะช่วยให้ จะขอยกตัวอย่างให้ฟัง

(๑) รัฐบาลต้องการก่อสร้างอะไรขึ้นอย่างหนึ่ง (จะเป็นคักถนน เขื่อน การประปา การไฟฟ้า การโทรคัพท์ ใต้ทงนน) ขออนุญาตจากสภาตั้งงบประมาณเป็น

รายจ่ายถูกต้องตามกฎหมายทั้งหมด แต่เจ้าหน้าที่
 ใหญ่ของการทุจริต ก็ล้มคบบกับผู้บริหารเหมาให้ตั้ง
 ราคาสูงกว่าที่ควรจะเป็น ส่วนเกินนั้น ตกกลงให้หน้า
 ไปบรรณาการเจ้าหน้าที่ เช่น การบัญชีก็ควรจะ
 ช่วยป้องกันได้ คือ คิดบัญชีต้นทุนการก่อสร้าง
 (cost accounting) นั้นโดยละเอียด นำไปเปรียบ
 เทียบกับรายอื่น ๆ (ถ้ามี) ก็พอจะประมาณได้ว่า
 เป็นการล้มคบบหรือไม่เพียงใด ถ้าบัญชีมันพ้องอยู่
 กับการงาน ถ้าการงานแล้วผู้ใหญ่อยุ่ ๆ ก็เรียกว่าผู้
 ใหญ่ถึงชนิดด้วย แต่การงานแล้วมีการเปิดเผยชน
 อย่างน้อยก็อาจจะทำให้ผู้ตงใจทุจริตในภายหลังย่อ
 ท้อไม่กล้ากระทำอีกก็ได้

- (๒) เจ้าหน้าที่มหานาตเก็บภาษีอากร ล้มรวรวมคคคกับผู
 ด้ยภาษี เก็บภาษีเขาคดงแต่เพียงน้อย ใหญ่ด้ย
 ภาษีไปด้ยภาษีนอกกฎหมายเป็นส่วนด้วแก่คน เช่น
 นเรียกว่าทุจริตไม่มีปัญหา เรื่องชนคนแก่ทกรมบัญชี
 กถงมีได้ก็จริง แต่แก่ได้ทกรมเจ้าด้งกคของเจ้าหน้าที่

๑๕ หรือถามตำรวจของกระทรวงการคลังกพอจะ
ควบคุมได้ ด้วยวิธีการบัญชีคดี ด้วยวิธีสอบบัญชี
ของผู้เดียวภาษาถูกต้องเป็นประการใด

ขุนนางกังฉินอย่างในตัวอย่างนี้ ประพฤติผิดพระบรม
ราชโองการอีกซ้ำในข้อที่ “ไปว่าการภาษาทบ้านทเรือน
ของตัว” (คุณดำรงว่าไว้)

(๓) กระทรวงทบวงกรมผู้หน้าทจ่ายเงิน แต่มิได้ทำบัญชี
ไว้ให้ถูกต้องอย่างนี้ กระทำผิด ๒ ข้อ คือ (ก) มี
หน้าททำบัญชีแล้วไม่ทำ (ข) เปิดช่องให้ทุจริตได้
วิธีแก้ไข คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินต้องดูแล
สอบดู เมื่อเห็นบกพร่องก็รายงาน กับกระทรวงการ
คลังและกรมบัญชีกลางต้องเป็นเพียงผู้กลั่นแกล้ง
ระเบียบบัญชีให้เขาทำถูกต้อง มิฉะนั้นแล้ว กรม
บัญชีกลางจะมานั่ง (หรือยืน) ตะบันทำบัญชีกันไป
ทำไม? (ตะบันแปลว่า มุ่ง)

ผมขอยกตัวอย่างพร้อมด้วยวิธีแก้ไขมาเพียง ๓ ข้อ
ถ้าจะให้เขียนอีก ๘๘๘ ข้อ ก็คงจะทำได้ถ้ามีเวลา และถ้า

จะให้เอเย่ช้อตวตะคร กักคงจะทำได้บางเรื่อง แต่ต้องมาขอ ให้เดากันตัวต่อตัว วารดารกรมบัญญัติกวางไม่คิดหรือว่าจะ แจกรางวดดำหริบผู้เขียนทนาเรื่อง โศกนาฏกรรมประเภทนี้ มาประกวดคิในหน้ากระดาษของวารดาร ๗ เท่าที่วามาน เห็นจะพอหอมปากหอมคอแล้ว ดำหริบครวณ แต่ท่าน บรรณาธิการครับ มีช้อทควรเด่นอย่ายูกคือ

พรหมวิหาร อูเบกขา คือความวางใจเฉยอยู่ ตั้งใจ เป็นกลางนั้น จะเป็นธรรมะที่ดีได้บางโอกาสก็จริง แต่ถ้าเจ้า หน้าทีผู้ใหญ่มี่หน้าทีตรวจตราสอดส่องการบริหารราชการ ถ้า เจอช้อททุจริตแล้ว จะหลบตัวอาศัย “อูเบกขา” เป็นร่มโพธิ พร้อมกับเปล่งสุภาชิตว่า “รักษาตัวรอดเป็นยอดดี” นั้น หละเป็นลักษณะก่งฉิน เพราะนอกจากแสดงความขลาดแล้ว ยังเป็นการบกร่องหน้าทีอย่างร้ายแรง การยอมรับความช้วน เป็นความช้วนอยู่ในตัว (toleration of evil is evil itself)

ผมช้อฟังความคิดเห็นของนักแดงผู้นด้วยตามเคย

ด้วยควมนับถือ

ป่วย อังภากรณ์

ป.ล. เพื่อความกระจ่างแจ้งในวรรคแรกของจดหมายนี้ ขออธิบายว่า ผมได้รับของขวัญ (ในฐานะผู้เขียนบทความ) จากวารสาร ในปีแรกคือ เครื่องตั้งปากกาที่โต๊ะ ในปีต่อมาได้รับนาฬิกาปลุกเรือนสวยงาม ขอแสดงความขอบคุณวารสาร ฯ ไว้ ณ ที่นี้ กับแสดงความหวังไว้สำหรับอนาคตด้วย

คำขวัญ

เนื่องในวันครบรอบปีที่ ๑๓ ของหนังสือพิมพ์

ข่าวพาณิชย์รายวัน

๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖

เรียนท่านประธานกรรมการ

หนังสือพิมพ์ข่าวพาณิชย์รายวัน

ด้วยผมได้ทราบจากคุณชูว่า หนังสือพิมพ์ “ข่าว
พาณิชย์รายวัน” ในรอบปีที่ ๑๓ นี้ คุณภาพดีกว่าในรอบ
ปีที่ ๑๒ และด้วยความหวังว่า ในรอบปีที่ ๑๔ จะดียิ่งขึ้นไป
กว่าในปีที่ ๑๓ ในรอบปีที่ ๑๕, ๑๖ ฯลฯ ก็จะต้องดีขึ้น ๆ ไป
ประจวบกับท่านตั้งข่าวมาว่า จะจัดหนังสือ “ข่าวพาณิชย์
ฉบับพิเศษ” เป็นที่ระลึกในโอกาสครบรอบปีที่ ๑๔ ผมจึง
ใคร่दनขอข้อความต่อไปนี้มาค่านับอุปมาเสมือนหนึ่งช่อดอก
ไม้ที่ญาติมิตรที่รักส่งมาเยื่อนกันในวันเกิด เป็นสัญลักษณ์
แห่งไมตรีจิตอันสูงระหว่างกรรมการแห่งประเทศไทย กระทรวงเศรษฐ
การกับธนาคารแห่งประเทศไทย

ตอนที่ ๑ ขอให้ “ชาวพณิชย์” จงเจริญดีสภาพ
เป็นประโยชน์แก่ราชการตลอดจนธุรกิจทั้งทางด้านรัฐและ
เอกชนยิ่งย่นนาน มีกตติศัพทเดื่องลือปรากฏอยู่ทั่วไป
(รวมทั้งทางด้านกงบประมาณ)

ตอนที่ ๒ ขอให้ท่านประธานกรรมการ ฯ และคณะ
เจ้าหน้าที่ผู้ใหญ่ผู้น้อยทั้งมรดจงประดับแต่ความดีความ
เจริญ ดีสภาพสมบูรณ์ทั้งกายใจจะคิดจะเขียนจะพูด ขอให้
ให้เป็นแต่ความคิดความเห็นที่ดีชุมหลักแหลมต้องด้วย
ศีลารณประโยชน์ และเป็นมหานิยม นับตั้งแต่ชนรัฐมนตรี
ตลอดถึงประชาชนธรรมดา

ตอนที่ ๓ ขอให้ “ชาวพณิชย์” จงสามารถเด่น
ชาวต่าง ๆ ที่สำคัญอย่างถูกต้องแม่นยำรวดเร็วทันกาล
และครบถ้วน พอกับความต้องการ เพื่อได้ใช้ประโยชน์
สำหรับการพิจารณาแนวนโยบายทางราชการ และสำหรับ
ส่งเสริมให้การผลิตและการค้าของไทย ได้ก้าวหน้าไปโดย
มิหยุดยั้ง

ตอนที่ ๔ ขอให้ทางราชการอนุญาตและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ (ซึ่งส่วนมากคงจะเป็นข้าราชการ) และผู้อื่น ๆ เสนอความเห็นส่วนตัวได้ในหน้าของ “ชาวพาณิชย์” โดยมีจำกัดเกรงว่าจะขัดข้องด้วยเหตุนานาประการ เช่น เกรงว่าจะขัดกับนโยบายหรือจะขัดประโยชน์ผู้หนึ่งผู้ใดหรือ “ผู้ใหญ่จะมอง” หรือ “ผิดวินัย” เพราะจะได้ประโยชน์หลายสถานทั้งด้านผู้อ่านและด้านข้าราชการ แม้บางที่อาจจะออกความเห็นผิดก็ยังได้เปิดโอกาสให้มีการวิพากษ์วิจารณ์การเสนอแต่เพียง “ข่าว” เท่ากับเสนอเฉพาะเนื้อหาหนึ่ง ถ้าได้เสนอความเห็นต่าง ๆ โดยอิสระด้วย เท่ากับมีจิตใจมีสัมมองชน ยังเป็นเรื่องพาณิชย์ด้วยแล้ว ยังต้องการจิตใจและสัมมอง

ตอนที่ ๕ ขอให้ “ชาวพาณิชย์” ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากหน่วยราชการอื่น ๆ และที่สำคัญที่สุดจากบรรดาพ่อค้าวานิชทั้งหลาย ทั้งในด้านบำรุงเรื่องข่าวสารและความเห็น และในด้านช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้ “วารสาร” หรือ “รายงาน” ของหน่วยราชการอื่น ๆ ได้

ดำเนินการสอดคล้องกับ “ชาวพาณิชย์” เมื่อนำเอามาพิจารณารวมกันแล้ว ได้เป็นข่าวและความเห็นอันดีมบูรณ์ในด้านเศรษฐกิจ ทั้งการพาณิชย์ การคลัง การงบประมาณ การเกษตร การอุตสาหกรรม ฯลฯ ตลอดจนการธนาคาร

ดอกที่ ๖ ขอให้ความจริงในด้านข่าวและความยุติธรรมในด้านความเห็นที่ “ชาวพาณิชย์” เสนอเป็นบริการ จงเป็นเสมือนดวงประทีปอันสว่างไสวที่ชี้จุดความมืดมนแห่งอวิชชาและอคติ ต้องนำเศรษฐกิจแห่งชาติไปสู่ทางเจริญพัฒนาตลอดชั่วกาลนาน

ผมหวังว่า ข้อดอกไม้นี้ คงจะมีดีและก่อกำเนิดรูปทรงอันเป็นที่เจริญตาเจริญใจแก่ท่านพอประมาณ หากเผชิญพบหนามเป็นที่รำคาญ ก็ขออภัย

ด้วยความไมตรีและเคารพ

ป๋วย อึ๊งภากรณ์

เศรษฐศาสตร์บัณฑิต อันพึงปรารถนา*

วงราชการ รัฐวิสาหกิจ และวิสาหกิจเอกชน ขณะ
นี้ต้องการให้นักเศรษฐศาสตร์ และถ้าไม่จำเป็น ก็ไม่ผิด
ที่จะต้องให้ได้ นักเศรษฐศาสตร์ที่ศึกษามาจากต่างประ-
เทศ เศรษฐศาสตร์บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
ก็เป็นที่ปรารถนา ถ้ามีคุณภาพดีพอ

อย่างไรจึงจะเป็นเศรษฐศาสตร์บัณฑิตอันพึง
ปรารถนา ในฐานะที่ผู้เขียนมีหน้าที่ในหน่วยราชการที่ต้อง
การเศรษฐศาสตร์บัณฑิตอยู่ คงจะเป็นการสมควรที่จะ
เสนอความคิดเห็นไว้ ณ ที่นี้ จะถูกหรือผิดแต่จะวิพากษ์
วิจารณ์กันต่อไป

ข้อแรก ไม่จำเป็นจะต้องกล่าวอธิบาย เพียงแต่เอ่ย
ก็คงพอ เพราะไม่ใช่เป็นคุณสมบัติเฉพาะของนักเศรษฐ-
ศาสตร์ กล่าวคือ ต้องการหนุ่มและสาวที่มีสุจริตธรรมไม่

* เขียนลงในอนุสรณ์เศรษฐศาสตร์ ๒๕๐๖ สังคมศาสตร์ปริทัศน์
ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๐๖

ทะเลทรายไหนใครจะร่ำรวยรวดเร็วจนเกินไปนัก มีผู้ด่าหะ
มานะพากเพียร เอาใจได้ในกิจการงานหน้าที่และแสวงหา
ความรู้ความชำนาญต่อไปจากหน้าที่ที่กระทำ

คุณสมบัติในทางวิชาการนั้น เป็นเรื่องที่จะพรรณนา
ให้ละเอียดยิ่งขึ้นในบทความนี้

เศรษฐศาสตร์บัณฑิตไม่จำเป็นต้องรอบรู้หรือรู้อย่าง
ลึกซึ้งในแขนงเศรษฐศาสตร์ทุกแขนงวิชา กล่าวคือ ไม่
จำเป็นจะต้องรู้เรื่องเศรษฐศาสตร์ได้หมด ซึ่งเป็นไปไม่ได้
ผู้ใดอ้างว่าตนรอบรู้หมดทั้งทางการธนาคาร การเงิน การ
คลัง การค้าภายในภายนอกประเทศ การผลิต การ
พัฒนา ฯลฯ ผู้นั้นเป็นทวดดา ซึ่งพวกเราเกิดมานานแต่ยังไม่
ไม่เคยพบเคยเห็น

แต่ถ้อยหนึ่ง เศรษฐศาสตร์บัณฑิตพึงมีวิชาทาง
ทฤษฎีไว้เป็นเครื่องมือใช้ได้อย่างกว้าง ๆ เพื่อไว้ตามแต่
โอกาสจะต้องใช้ ถ้าต้องเผชิญกับปัญหาแขนงใดหรือประ
เด็นใดประเด็นหนึ่ง ก็ทำการศึกษากับปัญหานั้นได้ แล้ว

นำเอาทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มาวิเคราะห์วิจัยจนได้มาเข้ากับ
 ปัญหา ๆ หนึ่งนั้นเศรษฐศาสตร์บัณฑิตจำเป็นที่จะต้อง
 ศึกษาทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ มิใช่แต่จะเรียนแต่ว่าเหตุการณ์
 ทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างไร (ซึ่งเราเรียกกันว่าเป็นเศรษฐ
 ศาสตร์ภาคพรรณนาหรือ descriptive) แต่ต้องเรียนวิธี
 วิเคราะห์ (analytical) เพื่อแยกธาตุของปัญหาเพื่อตั้งเกิด
 เห็นปัญหาได้เองแท้ เพื่อแสวงหาวิธีทางอันถูกต้องที่จะนำ
 ไปสู่การขบปัญหาตามความต้องการ

ถ้านักเรียนเศรษฐศาสตร์เรียนแต่เพียงทฤษฎีด้อย ๆ
 ไม่ได้เรียนให้ลึกซึ้งในบางแขนง ก็ไม่สมบูรณ์ เหมือนหนึ่ง
 มีแต่เครื่องมือและวิธีใช้ แต่ไม่เคยลองใช้ ฉะนั้น จำเป็น
 ที่จะต้องเล่าเรียนฝึกฝนให้ลึกซึ้ง อย่างที่เรียกกันว่า speciali-
 zation ในแขนงใดแขนงหนึ่ง เฉพาะอย่างยิ่งในแขนงที่ตน
 ตั้งใจจะถือเป็นอาชีพ เช่น เศรษฐกิจการค้า เศรษฐกิจ
 การธนาคาร เศรษฐกิจการขนส่ง เศรษฐกิจการค้า
 เศรษฐกิจการสาธารณสุข โภคศาสตร์การอุปการ เป็นต้น

การเขียนและฝึกฝนอย่างดึกขง ในบางแขนงกับมีทฤษฎีเป็น
 หัตถ์กอยู่แล้ว จะช่วยนักเศรษฐศาสตร์ได้ ๒ สถาน คือ ทำ
 ให้เชี่ยวชาญในแขนงที่ฝึกฝนอยู่นั้น และเมื่อได้เคยพบ
 พิจารณาปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาแล้ว ย่อมจะสามารถ
 พึ่งดึงปัญหาเรื่องอื่นใดถูกต้องแม่นยำยิ่งขึ้น

ถ้าเราจะเขียนเป็นนักเศรษฐศาสตร์ จะเขียนแต่เพียง
 เศรษฐศาสตร์ก็คงจะพอ แต่เราจะเขียนเป็นบัณฑิต เพื่อ
 ให้ได้ปริญญาเศรษฐศาสตร์บัณฑิต วิจัยบัณฑิตย่อมต้อง
 พิจารณาเรื่องต่าง ๆ ในกรอบแห่งความเป็นจริง และ
 ความเป็นจริงแห่งสังคมศาสตร์นั้น ย่อมสัมพันธ์กันเป็นลูก
 โซ่ จะพิจารณาเศรษฐกิจใด ๆ หาได้ไม่ ฉะนั้น วิชา
 อื่นที่จะต้องเรียนประกอบกับเศรษฐศาสตร์ย่อมมีอยู่หลาย
 วิชา เพื่ออบรมฝึกฝนให้สมบูรณ์ ที่เห็นได้ชัดก็คือวิชาสถิติ
 ปรวิษณาดังคม ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ภูมิศาสตร์ ระบบ
 การปกครอง การบัญชี กฎหมายบางลักษณะ เป็นต้น

วิชาประกอบเหล่านี้ แต่ละวิชาก็มีคุณค่าเสริม
 เศรษฐศาสตร์ทั้งสิ้น แม้แต่บางวิชาซึ่งมองเห็น ๆ คงจะไม่

เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์เท่าใดนัก เช่น ชีววิทยาและวิชาว่า
ด้วยกรรมพันธุ์ แต่ถ้าพิจารณาดูให้ลึกซึ้งแล้ว จะเห็นได้
ว่า นักเศรษฐศาสตร์ที่วิจัยปัญหาประชากร จะไม่เรียน
วิชาดังกล่าวเลยบ้างย่อมไม่ได้

อย่างไรก็ตาม ข้อที่ไม่ควรตั้งคือประเด็นที่เรากำลัง
พิจารณากันอยู่นั้นเป็นประเด็นที่จะให้นักเศรษฐศาสตร์มี
คุณสมบัติอย่างไรบ้าง ถ้าหากจะนำเอาวิชาต่างๆ ที่เป็นวิชา
ประกอบมาให้เด็กเรียนเศรษฐศาสตร์เรียนมากจนเกินไปนัก
จะไม่ได้เศรษฐศาสตร์บัณฑิต จะกลายเป็นจับฉ่ายบัณฑิต
อย่างที่มีปรากฏอยู่ ถ้าเป็นเช่นนั้น ย่อมไม่ใช่เศรษฐศาสตร์
บัณฑิตอันพึงปรารถนา อาจเหมาะสมแก่งานอื่น ๆ แต่ไม่
เหมาะสมกับงานที่จะรับทำฐานักเศรษฐศาสตร์ ฉะนั้น
วิชาประกอบที่จะต้องเรียนในชั้นปริญญาตรีนั้น ไม่ควรจะ
เกินปีละหนึ่งหรือสองวิชา และควรเลือกให้เหมาะสมกับ
สาขาเศรษฐศาสตร์ที่นักเรียนผู้นั้น ๆ จะเรียนลึกซึ้ง เช่น
นักเศรษฐศาสตร์การค้า ก็ควรรู้ กฎหมายพาณิชย์บาง
รูปการบัญชีบ้าง เป็นต้น

วิชาที่กล่าวมาแต่ข้างต้น ทั้งวิชาเอกและวิชาประกอบ นักเรียนย่อมต้องใช้วิธีฝึกฝนด้วยตนเอง คือ ฟัง อ่าน คิด เขียน ถ้าฟังคำบรรยาย จดคำบรรยาย แล้วกรรมการออกข้อสอบตามคำบรรยาย จะเห็นว่าขาดการอ่านและการคิด ใช้ไม่ได้ ฉะนั้น ครูหรือผู้บังคับที่สอนฟังบรรยาย ควรจะฝึกคนให้อ่านหนังสือคำบรรยายได้อย่างกว้างขวาง และฝึกคนให้คิดริเริ่ม ตั้งปัญหาพหุภาคีวิจารณ์ร่วมกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน และอาจารย์จะช่วยเรื่องนี้ได้ก็ด้วยการแนะนำหนังสือคำบรรยายอื่น ๆ นอกจากคำบรรยายของตนให้นักเรียนอ่าน กับออกข้อสอบนอกคำบรรยาย เพื่อให้เจตปัญหาคิดริเริ่มของนักเรียน

การอ่านอาจจะต้องอาศัยตำราต่างประเทศ แต่ก็ไม่จำเป็นเสมอไป เช่น ตำราการคิด ตำราทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ เวदानมเป็นภาษาไทยมีใช้น้อย แต่อย่างไรก็ตาม ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือสำคัญ ไม่แต่เฉพาะในการอ่านตำราเท่านั้น การประกอบอาชีพทุกงาน ต้องใช้ภาษา

ต่างประเทศอยู่ ฉะนั้น อย่างไร ๆ ก็ต้องเรียนภาษาต่างประเทศด้วย

ถ้าเรามีชีวิตที่คาดว่าจะยืนยาวไปกว่าร้อยปี และมีทุนทรัพย์ทางส่วนตัวแต่ละประเทศชาติมากมาย พวกเราจะเรียนขนบปฏิญาตรีกนถ์กคนดะห้าหกปีแล้วเรียนปฏิญาชนดง้อกต์ห้าปี ก็คงจะไม่เสียหายนัก แต่แท้จริง ส่วนมากเมื่ออายุถึงยี่สิบสามยี่สิบสี่ขึ้นไปแล้ว คงจะต้องหางานทำ (ไม่ต้องกล่าวถึงกรรมที่รัก มีครอบครัวก็ยังได้) ฉะนั้น จึงเห็นว่า ส่วนมากควรจะสำเร็จเป็นเศรษฐีคำดตรีบั้นทิด อนึ่งพรารณานันไม่เกินอายุยี่สิบสี่ ยี่อายุน้อยก็อดยี่สิบสี่เข้าไปก็ยิ่งดี

ถ้าการคำนวณดังกล่าวถูกต้อง นักเรียนเศรษฐีคำดตรีบั้นทิดไม่ควรจะชักช้าเสียเวลาไหลไปเรียนวิชาอื่นเสียนานนัก ทั้งวิชาเอก วิชาประกอบต้องเรียนโดยวิธี ฟัง อ่าน คิด เขียน อย่างจริงจัง อย่างน้อยสามปี ถ้าน้อยกว่านั้น ด้คิปัญญาก็ยังฝงฝนไม่พอที่จะทำให้เราเป็นนักวิชาการอันพึงปรารถนาได้ ฉะนั้น เพื่อให้ลูกหัดักเศรษฐีกิจ การ

สอนเศรษฐศาสตร์ชนบท จึงควรมีหลักสูตรที่
 บรรยายมาข้างต้น คือ สรุปได้ว่า หนักไปในทางเศรษฐ
 ศาสตร์ทางทฤษฎีและการประยุกต์ ให้มีวิชาประกอบแต่
 น้อยพอควร ให้รู้ภาษาต่างประเทศ และอย่าให้เผลอไป
 เรียนเรื่องอื่นมากนัก

แต่ทงน้อยต้องมีข้อสมมติที่สำคัญอยู่ข้อหนึ่ง คือ
 เมื่อนักเรียนจะเข้าเรียนชั้นอุดมศึกษา จะต้องมียุทธศาสตร์
 พอด้มควรมาจากชั้นมัธยมศึกษา อย่างไรก็ตามจึงจะทำให้
 นักเรียนมัธยมศึกษาที่จะเข้ามหาวิทยาลัยมียุทธศาสตร์ใดน
 เป็นอีกเรื่องหนึ่งผู้เขียนสนใจอย่างยิ่ง แต่ไม่ดำมารทใช้
 เวลาบรรยายในบทความนี้ เพียงแต่ขอสรุปข้อคิดไว้
 ดัน ๆ ดังนี้

- (ก) ควรคัดเลือกนักเรียนมัธยมตอนปลายที่ดำมารท
 เข้ามหาวิทยาลัยได้ ให้มีจำนวนน้อยพอสมควร
 แล้วด่อนเป็นพิเศษ เพื่อเตรียมเข้ามหาวิทยาลัย
 (นอกนั้น ควรด่อนมากเหมือนกัน แต่ไม่เป็น

พิเศษ เพราะจะตามไม่ทันและจะถ่วงผู้อื่นไม่ให้เจริญก้าวหน้า บางคนก็ควรจะมีในด้านอาชีวศึกษาให้ได้จริงๆ)

- (ข) นักเรียนที่จะไปดุ่มมหาวิทยาลัย ต้องดำมารดเตรียมตัวฝึกฝนวิชา กัดเคียงที่จะเด็กไปเรียนต่อ เช่น ถ้าจะไปเรียนเศรษฐศาสตร์ ก็ต้องมีหลักทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ คณิตศาสตร์ เป็นต้น แต่ไม่จำเป็นต้องเรียนพีลัดส์หรือเคมีให้แตกฉานนัก
- (ค) นักเรียนที่จะไปดุ่มมหาวิทยาลัยต้องฝึกฝนนิสัยการอ่านหนังสือ และฝึกฝนการคิดอ่านด้วยตนเอง
- (ง) ระวังที่ยังมิได้มีการปรับปรุงระดับมัธยมศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการข้างต้นนี้ นักเรียนควรจะฟังตนเองให้มากกว่าปกติ ดั่งได้อ่อนอยู่ก็มุ่งแก้ไขด้วยการอ่านการศึกษานักคิดเดี่ยวแต่บ่แรก ๆ ของอุดมศึกษา

ถ้ากระทำไ้ดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนเชื่อว่าเศรษฐกิจ
 ศาสตร์รับบันทึกของเราจะเป็นที่พึงปรารถนาเป็นอย่างยิ่ง ถ้า
 ความคิดเห็นข้างต้นเป็นที่ถูกต้อง ขออย่าได้โยนทิ้งฐาน
 “แต่เหตุใดการปฏิบัติไม่ได้” ต้องพยายามปฏิบัติให้ได้
 ถ้าเห็นว่าเหตุการณ์ดี แต่ถ้ามองความคิดเห็นข้างต้นผิดพลาดก็
 พยายามด้วยประการใด ก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะมีการทบทวน
 วิเคราะห์ตามวิธีปฏิบัติ

การบัญชีกับเศรษฐศาสตร์*

ท่านผู้เป็นประธาน สุภาพสตรี และสุภาพบุรุษนัก
บัญชีผู้เกียรติ

ก่อนอื่นผมต้องขอขอบพระคุณที่ได้ให้เกียรติเรียกมา
พูดในวณ ในเวदानทง ๆ ที่ท่านทงหลายได้รับความเห็น
เห็นอยพ้ง ปาฐกถาและประชุมกลุ่มเรื่องสำคัญ ๆ เกี่ยวกับ
การสอบบัญชีมาเดวหลายเรื่องหลายยก ถ้าเป็นดำนัญชน
คงจะไม่ดำมารอดทนพ้งต่อไปได้ แต่ที่ท่านทงหลายเป็น
นักบัญชีและนักบัญชีมีความบักบับอดทนเป็นพิเศษ ดังทผม
จะได้กล่าวถึงในบางประการต่อไป

ตามปกติถ้าจะเกณฑ์ให้นักเศรษฐศาสตร์อย่างผมมา
confrontasi กับบรรดานักบัญชีทั่วประเทศอย่างในที่ประชุม
นี้ ย่อมจะก่อให้เกิดความระทกสะท้านหวาดเกรงเป็นกำลัง

* ปาฐกถา ในที่ประชุมนักบัญชีทั่วประเทศ ครั้งที่ ๑ วันที่ ๒๑-๒๓
มกราคม ๒๕๐๘ ณ ศาลาสันติธรรม

เพราะตามทัศนะของผมแล้ว นักบัญชีหาใช่ผู้ที่เราจะพูดเดิน
 ด้วยได้ไม่ ท่านเป็นนักกายกรรม เดินหกคะเมนตั้งก้าด้วย
 รายการและตัวเลขอย่างน่าพิศวง เช่น พวกเราด้ามีบัญชี
 นักเศรษฐกิจ เวลาเราพูดถึงการลงทุนเป็นหุ้นในบริษัท
 จำกั้ เราเรียกว่า “ลงทุน” แต่นักบัญชีท่านไม่เรียก
 อย่างนั้น ท่านเกิดจัดประเภทเป็นเดบิตหรือจะเป็นเครดิต ก็
 จำไม่ได้แน่ ขออภัยด้วย แต่ที่ท่านเรียกเป็นอย่างอื่น พวก
 เราได้ยินท่านนับถือตทหนึ่งว่าด้าคัญนักในวิชาของท่าน ดู
 เหมือนจะเรียกว่าคับเบิดเอ็นทรี แต่พวกเรานักเศรษฐ-
 ศาสตร์เราอาจจะเชื่อถือโชคดางมากเกินไปก็เ็นได้ เรื่อง
 คับเบิดคานตง เราถอกันนกว่าเป็นบาป ยิ่งคับเบิดครอด
 ยิ่งร้ายใหญ่ ที่ผมพูดมาถึงคอนนท่านทงหตายคงจะจับความ
 ด้าคัญได้ขอหนึ่งแล้วเป็นแน่นอนว่า เจ้าหมอนี้ไม่ประดีประ
 ด้าเรื่องหลักการบัญชีของเราเสียเลย ก็ต้องด้ารภาพว่า
 เป็นจริงเช่นน

นอกจากนักบัญชี ตามทัศนะของผมจะเป็นนักเดินกด
 อย่างด้าคัญแล้ว ท่านยังเป็นผู้ทมความพากเพียรอดทนเป็น

อย่างมาก ที่ว่าอย่างนั้นก็เพราะเคยสังเกตเห็นว่าเมื่อครึ่งหนึ่ง
 เช่นเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๐๕ ผมได้รับบบัญชีการเงินแผ่น
 ดินจากกระทรวงการคลัง ก็มีความตั้งใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะ
 มั่นหวังว่าจะได้เห็นตัวเลขการเงินของรัฐบาล ได้รู้สภาพ
 การคลังและเศรษฐกิจกันตะ แต่เมื่ออ่านดูโดยละเอียด
 ปรากฏว่าเป็นงบปีพุทธศักราช ๒๕๑๖ เลยจินตนาการไป
 ว่า ท่านนักบัญชีบางประเภท ท่านคงจะนั่งทำและดัดบับัญ
 ชีกันหามรุ่งหามค่ำจนถึง ๘ ปีกว่าจะเสร็จ น่าชมความอด
 ทนและน่าจะทำให้หนักว่านักบัญชีบางท่านไม่ใช่แต่เชี่ยวชาญ
 ในวิชาการบัญชีอย่างเดียว ยังดั้นด้นในวิชาประวัติศาสตร์
 และโบราณคดีอย่างยอดเยี่ยม อนึ่ง มีนักบัญชีบางท่านทำ
 การทำบัญชีราชการบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับสงครามโลก
 เราเด็กสงครามกันมาแล้ว ๒๐ กว่าปี จนว่าจะทำศึกใหญ่กัน
 ใหม่อีกแล้ว บัญชีหนักดูเหมือนยังชำระกันอยู่ทุกวันนี้ ยัง
 ไม่เสร็จ ผมได้ยินว่าถ้าเป็นนักบัญชีรัฐวิสาหกิจบางแห่ง
 แล้ว ยังมีฤทธิ์มาก คือท่านทำให้บัญชีหายไปเป็นเล่ม ๆ
 ก็ทำได้

ไหน ๆ ท่านก็ได้ให้ผมมาพูดกับท่านแล้ว แม้ว่าจะเป็นเวลาเย็นในวันอาทิตย์ควรจะเลิกได้แล้ว ก็ขอได้โปรดอดทนต่อไปกับผมจนหมดเวลา ๓๖.๓๐ น. ตามกำหนด ผมจะขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ผมจะเล่านิทานให้ฟัง

ครั้งหนึ่งมีดาวสามดวงจุกิจจากสวรรค์ลงมาเกิดในโลกมนุษย์ จะเป็นด้วยเหตุใดไม่ปรากฏ แต่พระอินทร์ท่านดำไว้ว่าดาวทั้งสามนั้นต้องมาปฏิบัติงานร่วมกันถ้าร่วมกันได้เมื่อใด ก็จะทำให้เกิดสารัตถะประโยชน์แก่มนุษยชาติยิ่งนัก แต่ถ้าดาวทั้งสามนั้นเกิดมาแล้วแยกย้ายกันไปคนละทิศละทางก็จะเกิดความวุ่นวายลำบากเป็นอุปมงคลทั้งทางส่วนตัวและส่วนรวม

ดาวทั้งสามนั้นเมื่อเกิดเป็นมนุษย์แล้วเกิดเป็นชายรูปงามทั้งสามคน ชื่อ นายสถิต นายบัญญัติ และนายเศรษฐี ทั้ง ๓ คนเฉลียวฉลาดยิ่งนัก ได้เข้าเรียนที่วิทยาลัยอันประเสริฐทุกคน และมีความตั้งใจที่ชัดเจนกันไปคนละอย่าง นายสถิต

เสี่ยวชาญในวิชาสถิติ นายบัญญัติมองดีไปในทางบัญชี
 และนายเศรษฐี (ถ้าทายมีรางวัลท่านทั้งหลายก็คงกินรางวัล
 เป็นแน่) ก็รักเรียนหนักไปในทางวิชาเศรษฐกิจ ต่อมาเมื่อ
 ขายรูปร่างทั้งสามนั้นเติบโตใหญ่เป็นหนุ่มขึ้น ต่างก็มีความ
 ทะเยอทะยานที่จะออกเผชิญภัยและรักที่จะไปผจญภัยไปโดย
 โดดเดี่ยว จึงได้แยกทางกันไปคนละทิศ และเมื่อแยกกัน
 ไปก็ล้มจริงดังคำสาปของพระอินทร์ คือแต่ละคนมีอาการ
 วิปริต วิปลาส วิชาความรู้ที่ได้เล่าเรียนมากก็ดับกตาย
 เป็นอวิชา ความเฉลียวฉลาดที่เคยมีมาแต่กำเนิดก็กตาย
 เป็นฉลาดแกมโกง

นายสถิติทำการผจญภัยและเสี่ยงชีวิตด้วยความซุก
 ไซ่วิธสุก ๆ ดิบ ๆ คือ ถ้าจะบอกอะไรแก่ใคร ๆ ก็โม้ ๆ
 เม้ ๆ เขา หรือบางครั้งก็ถกกับเขาเขา หรือยอมให้ผู้ที่
 เป็นนายจ้างของตนนั้นบังคับได้ทุกอย่างตามแต่นายจ้างจะ
 ต้องการ เช่น ถ้าจะพิสูจน์ว่าน้ำจะท่วม นายสถิติก็เหมือน
 กับข้าราชการบางคนเมื่อ โกลดผู้ใหญ่บอกได้ว่าน้ำท่วมครบ
 ถ้านายจ้างต้องการจะพิสูจน์ว่าน้ำจะตด นายสถิติก็หาตัว

เดชมานั่นเองตามวิชาการได้ว่า “น่าจะน้อย” เหมือนจนคดี
 เด็ด ถ้าถูกคัดค้านว่า เด็ดหุดวม ก็บอกว่าชักหน้าแล้วหุด
 ถ้าค้านว่า ๆ เด็ดคับ ก็บอกว่าได้ ๆ ไปจะยึด หรือเหมือน
 หนึ่งที่โคลงโลกนิคิท่านบัญญัติไว้ว่า หัวเต่ายาวแล้วด้น
 เด็ดดินทรชน นายลัทธิแกประพศคืออยู่อย่างจนกระทั่งมชธ
 เดียงเดื่องดื้อไปทั่วโลก นายกรัฐมนตรีผู้หนึ่งในยุโรปถึงกับ
 เคยกล่าวถึงไว้เคยกลายเป็นคำพังเพยว่า THERE ARE
 THREE KINDS OF LIES: LIE, DAMN LIE & STA-
 TISTICS แปลว่า “มีการโกหกอยู่ ๓ ประเภท คือ คำ
 โกหกประเภทหนึ่ง คำโกหกฉิบหายประเภทหนึ่ง และสถิติ
 อีกประเภทหนึ่ง”

นายบัญชีชายหนุ่มรูปงามคนที่ต้อง เดินทางไปผจญ
 ภัยอีกทางหนึ่ง โดยใช้วิชากายกรรมและวิชาเดินกดผดัม
 กับวิชาบัญชี เป็นคนว่า เมื่อได้ไปรับจ้างอยู่ในกระทรวง
 ทบวงกรม เจ้านายไม่ยอมให้แกทำบัญชีตรงไปตรงมา
 แกกทำบัญชีไม่ให้อันตรธานไป อยากจะให้ทำบัญชีใหญ่

หญิงจนอ่านไม่รู้เรื่อง แยกทำให้ยุ่งได้ แม่เวลาทำบัญชี
 อย่างดีเรียบร้อยแล้ว แต่ต่อมาเรื่องที่ไม่ควรจะเป็นเปิดเผยกับ
 ใคร แยกใช้วิชาเด่นกตทำให้บัญชีปลาด่านการหายสูญไป
 ได้ ต่อมานายบัญชีออกจากราชการ ทำงานอยู่กับห้าง
 ร้านบริษัท นายบัญชีชำนาญในการทำบัญชีเป็นจำนวน
 มากกว่าเดิม คือทำที่ละสองบัญชี หรือมากกว่านั้นไป
 บัญชีหนึ่งสำหรับให้สรรพากรตรวจ แต่อีกหลายบัญชี
 นอกนั้นทำไว้สำหรับใช้กันภายใน จำนวนบัญชีที่ทำกันหน
 กี่แล้วแต่ความจำเป็นที่จะต้องใช้ DOUBLE ENTRY เพื่อจะ
 DOUBLE CROSS กันทุกทอด เวลานั้นนายบัญชีเบอการผจญ
 ภัยกับพ่อค้าธรรมดา นายบัญชีอาจจะไปสมัครเข้าทำงานกับ
 ธนาคารพาณิชย์ ทนแก่ใช้ความรอบรู้ของแยกกว้างขวาง
 ยิงชน เช่น ผู้จัดการธนาคารพาณิชย์บางท่านต้องการจะ
 อุปให้ตักขอบบัญชีต้นญาติมา เพื่อประสงค์จะเบียดเบียน
 เขาเงินของผู้ฝากไปใช้เป็นการส่วนตัว นายบัญชีก็สามารถ
 ตีร่างขอแคะเจ้าของบัญชีเงินฝากได้ด้วยวิธีอันร้ายกาจด้วย
 กับพระผู้เป็นเจ้าของร่างมนุษย์ได้จากอากาศธาตุ ชื่อเลี้ยงของ

นายบัญญัติไม่ซำกัโค้งคัง กระจายแต่ไม่เดื่องดื้อเท่ากับนาย
 สติค เพราะบัญญัติต่าง ๆ ที่นายบัญญัติทำนนายบัญญัติเป็นผู้
 ด้อบเองแะรับรอกว่าถูกค้องเด็ร็จไปในตัว ทำนองเด็ยว
 กักับคำพังเพยที่ว่า ไทยทำ ไทยช้อ ไทยใช้ ไทยจำเวญ
 จำเวญ

นายเศรษฐูชายหนุ่มรูปงามคนที่ ๓ ด้กิดใช้เด็น เมื่อ
 เริ่มออกผจญภัยทำงานใหม่ ๆ ก็เงอะ ๆ งะ ๆ ไม่เป็นประ
 ด้ประจำ เหมือนนักเรี่ยนนอกที่กัด้บจากต่างประเทศมา
 ใหม่ ๆ ด้มีความทรนงคณว่าด้วิชาคณวุเด็คมนุษย์ แต่แท้
 จริงไม่ด้มีความเข้าใจในสภาพคณเป็นจริงแะปัญหาของ
 ชีวิตมนุษย์ เฉพะอย่างยั้งในโดกมนุษย์ประเทศไทย ฉะฉน
 จึงทำงานไม่ด้ผดด้มคังคำพังเพยที่ว่า “เศรษฐูศำคัศรนำ
 เอามาใช้กับประเทศไทยไม่ด้” ต่อมาเมื่อนายเศรษฐูเห็นว
 ทำการผจญภัยแบบนี้ไม่ด้ผดแแน จึงเป็ดยนใจหันไปทำการ
 ผจญภัยแบบใหม่ ค็คือไปหากินกับนักการเม็องเพราะเห็นว
 เป็นวชัทรวยเร็ว หลัดการที่นายเศรษฐูยึดค็คืออยู่ค็คือหลัด
 การที่ว่า อำนาคเงินเป็นอำนาคด้งด้คั งานค็คือเงิน เงินค็คือ

งาน บันดาลสุข ถ้ายิ่งงานใหญ่เงินก็ยิ่งมาก สุขก็ยิ่งมาก
 เมื่อเงินยิ่งมาก เงินหลวงก็ยิ่งจ่ายมากก็มีทางที่มาของทางที่
 จะเตะลูกหลังคือ kick back เข้ากระเป๋าได้มาก เมื่อเงิน
 เข้ากระเป๋าแล้ว ถ้าใครมาทักทวงก็ยังมีข้ออ้างได้ว่า ความ
 จริณนตงใจจะเอาไว้มากบุญ งานที่นายเศรษฐีอันดับในชีวิต
 ผลบุญภัยของตนนั้น ได้แก่งานก่อสร้างโดยทั่วไป งานสร้าง
 ถนน งานเหมืองแร่ งานที่เกี่ยวกับเครื่องอุปโภคบริโภค
 จะเป็นไฟฟ้า ประปา หรืออะไรก็แล้วแต่ที่พวกเราต้องใช้
 และชอกนอยทุกวันนี้ ประเภทอาหาร เนอส์คัว น้ำตาล ไม้
 ขีดไฟ เป็นเหยื่ออันโอชะของนายเศรษฐี

เดชะบุญ อาด่นของพระอินทร์เกิดรอนชนมาตาม
 วิสัยของเรื่องนิทาน พระอินทร์ต้องดั่งที่พญเนครดูเหตุ
 การณ์ ก็เห็นแจ้งประจักษ์ใจ พระอินทร์จึงเห็นว่าวชิระเดียว
 ที่จะแก้ปัญหาก็คือชักนำให้ทั้งสามดีหายชารูปงามกลับมา
 ร่วมมือร่วมใจกันทำประโยชน์ให้แก่มนุษย์โลก พระอินทร์
 จึงพยายามใช้อินทรทูตหลายคนมาชักนำทางให้แก่นายสถิต
 นายบุญ และนายเศรษฐี ให้เดินทางมาบรรจบกันและชัก

จูงซึ่งกันและกันไปตั้งทางเจริญ เหตุที่ที่พระอินทร์ตั้งมานั้น
 คือเหตุที่ขอเรียกชื่อเป็นภาษาฝรั่งว่า Must Do Good
 Must Do Good Must Do Good โปรดอย่านึกว่าเหตุที่คน
 ถ้ามคน แท้จริงเป็นคนเดียว แต่มาตามครึ่ง ทำนองเดียว
 กับกบที่พวกเรานักวิชาการสมัยใหม่เรียกว่า Three—Man
 Year หรือ Must Do Good ถ้าตั้งสามนี้จะทำการไม่ได้มด
 นึก คือมาพระอินทร์จึงตั้งเหตุที่อื่น ๆ ลงมาพยายามปลุก
 ปล้ำให้ชายรูงามทั้งสาม เปลี่ยนแนวทางเดินมาร่วมกันใน
 ทางที่จะเจริญต่อไป เหตุที่ดังกล่าวชื่อต่าง ๆ กัน แต่
 คล้องจองกันน่าฟัง แปลเป็นฝรั่งได้ว่า Have Moral, Hold
 the Truth คือมากก็เป็น No Greed, No Anger, No Stupi-
 dity และคงจะมีมาอีกหลายเหตุในอนาคต

ในตอนจบของนิทานนี้สามดีหยาดีคือ นายสถิต นาย
 บัญ และนายเศรษฐีได้มาพบกันจนได้ แล้วตกลงกันว่า
 ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติตามคำแนะนำของ Must Do Good
 กล่าวกันว่าเป็นเรื่องของเทวดาจิตใจ เช่น ในกรณีของนาย
 บัญ ดาราทั้งหลายได้ตกลงกันมาประชุมสโมสรกันที่ศาลา

ต้นศักราชเมื่อต้นปี ๒๕๐๘ แล้วได้ตั้งปณิธานกันว่า ต่อไป
จะทำอะไรก็ต้องทำตามมาตรฐาน จะทำอะไรก็ต้องรักษา
มารยาท และจะต้องนึกถึงและรับใช้ประโยชน์ส่วนรวมเป็น
ใหญ่ นำธรรมะเจริญเทวดาและคาราทางหลายที่อย่างน้อยก็
พยายาม

การร่วมมือร่วมใจของสามสหายได้ผลเป็นการเจริญ
พัฒนาอย่างไรนั้น คำคัญอยู่ที่วิธีการ นายสถิตมีหน้าที่คน
หาความจริงโดยทั่ว ๆ ไป ในด้านที่จะเป็นประโยชน์แก่
การที่จะคิดอ่านก้าวหน้าต่อไป หน้าที่ของนายบุญก็มีคำคัญ
หาน้อยไม่ นอกจากแสดงความจริงด้านการเงินและทรัพย์สิน
ดินเหนดินของหน่วยต่าง ๆ แล้ว ยังสามารถทำหน้าที่เป็น
เครื่องมือควบคุมกำกับการทำงานให้เป็นไปโดยถูกต้อง
กับเจตนาของผู้ดำเนินงาน สามารถป้องกันความรวดเร็ว
และความเหลวไหล สามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงป้องกัน
มิให้ดำเนินแนวที่ผิด และหันมาดำเนินแนวที่ชอบธรรมได้
ส่วนนายเศรษฐีนั้น เมื่อมีสหายร่วมมืออนุเคราะห์ในด้าน
ข้อเท็จจริง และในด้านกำกับควบคุม ก็สามารถใช้วิชา

ความรู้ที่เรารู้มา ให้ตรงกับสภาพของความเป็นจริงได้
 อุปมาเต็มือนหนึ่งเรือเดินสมุทร มีเครื่องยนต์ที่กำลังเดิน
 หน้า—ถอยหลังได้อย่างเดียวไม่เป็นการเพียงพอ ต้องอาศัย
 ผู้สามารถพยากรณ์สภาพคลื่นลม และทิศทาง ให้เป็นไป
 โดยถูกต้องทาง ซึ่งเป็นความฉันทะเชี่ยวชาญของสหทัย
 ต้องของนายเศรษฐี คือ นายบุญ กับนายดีกันนั่นเอง ถ้าหาก
 ดำเนินผู้ใหญ่ท่านใดกล่าวถึงไว้ในมหาเวสต์สันดรชาดกกัณฑ์
 कुमारโดยเจ้าพระยาพระคลังหน เป็นที่จับใจ คือ ถ้าหากทอง
 เมื่อประกอบด้วยดีมาบัต และขันติธรรมแล้ว “ก็ถ้ามารถ
 ปรากฏต้องดีไปตามลม สรรพดีศก็จะชื่นชมโล่มั่นดี ถึง
 จะเกิดลมภาพพานกระพือพัดคือโลภ ถึงจะโคดักแด่นโค
 ดงตเป็นตุกคตณอยู่ครนโครมโถมกระแทก ถ้าหากันก็มีได้
 ว่างอกแวกวามหวนไหว ก็จะแด่นระวีเรื่อยเรื่อยไปจนถึง
 เมืองแก้ว อันกล่าวแล้วคือพระอมตมหานครนฤพาน”
 สมัยใหม่ที่เราไม่เรียกนฤพาน เราเรียกว่า พัฒนา เมื่อได้
 ใช้วิธีการร่วมมืออันถูกต้อง ประกอบกับมีเทวดา Must Do
 Good, Have Moral, Hold the Truth, No Greed, No

Anger, No Stupidity เป็นผู้กำกับแล้ว โลกมนุษย์ที่นาย
สถิต นายบัญญัติ นายเศรษฐีเป็นส่วนหนึ่ง ก็จะมีความผาดูก
สันติ ปราศจากศัตรูภายในและภายนอก ปราศจากความ
ทุกข์เข็ญยากไร้ มีแต่ความรุ่งเรืองพัฒนาจำเริญก้าวหน้า
ไป ไพร่ฟ้าประชาชนมีแต่ความสุขสบายเป็นนิรันดร

นิทานเรื่องนंदอนให้รู้ว่า ถ้าปล่อยให้แกะเศรษฐี-
ศาสตร์เข้ามาในหมู่เด็บบัญชีเรื่องทีอาจจะได้ก็คงจะมีแต่
เพียงประการฉะนี้

ขอบคุณ

ความรับผิดชอบทางจริยธรรม*

เป็นความจำเป็นในการพัฒนาประเทศ

ท่านสุภาพสตรีและท่านสุภาพบุรุษ

ทัศนะของดำมัญญชนในเรื่องความรับผิดชอบทางจริยธรรมกับการพัฒนาประเทศ กล่าวโดยย่อได้ดังนี้ ๆ ดังนี้ เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นชุมชน ไม่ว่าจะมีการเห็นหน้ากันไปทางพัฒนาประเทศหรือไม่พัฒนาประเทศก็ตาม จำเป็นที่จะต้องรับผิดชอบทางจริยธรรมเป็นธรรมดาอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นไม่ว่าสถานการณ์จะเป็นอย่างไร ๆ ก็ตาม ความรับผิดชอบทางจริยธรรมตามทัศนะของดำมัญญชนย่อมมีอยู่เต็มอ

เมื่อผมได้ตอบคำถามเพียงเท่านั้นก็คงจะพอแล้ว แต่เนื่องจากให้เวลาดำมัญญชนถึงหนึ่งชั่วโมงครึ่ง รวมทั้งการอภิปรายด้วย ก็ใครจะขอขยายความต่อไป ผมใคร่แบ่งการบรรยายออกเป็นสามหัวข้อ คือ หนึ่ง ว่าด้วยการพัฒนาประเทศ

* บรรยายในการสัมมนาสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีและอาจารย์ ๑๕๐ คน ที่สำนักกลางนักเรียนคริสเตียน วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๐๕ (พิมพ์ครั้งแรกในรายงานสัมมนานี้)

ต้อง ว่าด้วยวิธีและปัจจัยในการพัฒนา และตาม ข้อสรุป และข้อสังเกตเกี่ยวกับทัศนะของตำมัญชนทั่วไป

๑. การพัฒนาประเทศ

(ก) เพื่ออะไร ?

ปัญหาที่น่าจะพิจารณามือยู่ที่ว่า เราจะพัฒนาประเทศ เพื่ออะไร เพราะเหตุใดเราจึงเน้นพัฒนา ทำไมอยู่ที่ ๓ ปฏิบัติราชการไปเฉย ๆ ไม่ได้หรือ ทำไมจึงจะต้องมาเน้น เรื่องพัฒนา แท้จริงการพัฒนามุ่งหมายที่จะให้ประชาชนมีความเจริญ มีความสุขสมบูรณ์ การปกครอง ประเทศโดยปกติ ก็มีความมุ่งหมายเช่นเดียวกันไม่แตกต่างกัน แต่ดั้งเดิมมาเรามีพระมหากษัตริย์ที่มอำนาจมาก เราก็ทราบอยู่ว่าท่านปกครองแผ่นดินเพื่อให้ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินมีความอยู่ดีกินดี มีความสงบสุข เมื่อมีการปกครองแบบที่พระมหากษัตริย์มีอำนาจโดยจำกัด เราก็ทราบกันดีอยู่แล้ว ผู้ที่เป็นรัฐบาลนั้น ต้องการให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีความสงบสุข ผู้ปกครองแบบคอมมิวนิสต์ ก็ต้องการอย่างเดียวกันนั้น ผู้ปกครองมักจะกล่าวไปในทำนองนั้น ไม่ว่าจะใช้

ถ้อยคำอย่างไร ๆ ก็ตาม เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า เรื่อง
 พัฒนานั้นก็อยู่ที่ว่าต้องการให้ประชาชนส่วนมากสามารถ
 ประกอบด้มมาอาชีพะ มีความสงบสุข ซึ่งแปลทางวัตถุได้
 ตามภาษาเศรษฐศาสตร์ในปัจจุบันว่า เพื่อเพิ่มรายได้ทั้ง
 ส่วนบุคคลและส่วนรวม ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ราย
 ได้ดังกล่าวที่เราต้องการจะเพิ่มให้ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม
 ทั้งในปัจจุบันและอนาคตนี้ ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นรายได้ที่
 เป็นเงินหรือเป็นวัตถุ เป็นรายได้ชนิดที่ทำให้คนมีเวลาดำรง
 มีเวลาหย่อนใจ มีเวลาไปเที่ยว นี้ก็ถือว่าเป็นรายได้เช่น
 เดียวกัน เพราะฉะนั้นก็พอจะยุติได้ว่า การพัฒนาประเทศ
 มีจุดมุ่งหมายอยู่ข้อใหญ่ข้อแรก คือ เพื่ออยู่ดีกินดี มีความ
 สงบสุข และเป็นการเพิ่มรายได้ เป็นการเพิ่มความสุข
 ดำรงทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวมในปัจจุบันและอนาคต

อย่างไรก็ตาม เหตุผลในการที่บางประเทศจำเป็นที่
 จะต้องเน้นการพัฒนา ก็มีอยู่พอฟังได้ เป็นที่ทราบกันอยู่
 ว่า ประเทศใดประเทศหนึ่งเมื่อได้เริ่มต้นแล้ว ก็ย่อมจะ
 เจริญก้าวหน้าไปโดยเร็ว กล่าวคือ ประเทศใดมีหัตถ์ใน

การดำเนินการปกครองในทางด้านการเมือง ทางด้านเศรษฐกิจ และทางด้านต่าง ๆ แล้ว การก้าวหน้าก็ดำเนินการไปได้โดยเร็ว ประเทศที่เจริญแล้วย่อมก้าวหน้าไปได้มากกว่าประเทศที่ยังไม่เจริญหรือเรียกว่าด้อยพัฒนา ฉะนั้นเมื่อเด็กสงครามโลกครั้งที่สอง จึงได้มีผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบในทางการเมืองทั่ว ๆ ไป เห็นว่าประเทศที่เรียกว่าด้อยพัฒนานั้น ถ้าหากว่าไม่มีมาตรการพิเศษที่จะทำให้เกิดปัจจัยในการก้าวหน้าโดยเร็วแล้ว ก็คงจะไม่สามารถที่จะก้าวหน้าไปได้รวดเร็วเท่า ๆ กับประเทศที่เจริญ เฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่ได้รับความเสียหายมาก ๆ ในการสงคราม เพราะฉะนั้น จึงได้เกิดมีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่แม้แต่จะเจริญแล้ว คือ ยุโรป เพื่อให้ฟื้นฟูลูกขึ้นโดยเร็ว สำหรับในประเทศเอเชีย แอฟริกา หรืออเมริกาใต้นั้น ก็ถือกันว่าถ้าหากประเทศที่เจริญแล้วไม่ช่วยเหลือ และประเทศต่าง ๆ นั้นไม่ได้ช่วยเหลือตนเองแล้ว ก็จะไม่สามารถที่จะก้าวไป

ได้ แม้แต่ในเวลานี้ จะเห็นได้ว่าความก้าวหน้าของประเทศ
ที่เจริญฝ่ายหนึ่งกับประเทศที่ไม่เจริญอีกฝ่ายหนึ่งยังห่างไกล
กัน เป็นข้อเท็จจริงว่ารายได้ส่วนบุคคลแต่ละบุคคลของประเทศ
ที่เจริญนั้นเพิ่มขึ้นในอัตราสูงกว่าประเทศที่ยังไม่เจริญ
อย่างประเทศไทย เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นต้องมีการเห็น
หนักไปในทางพัฒนา

(ข) หลักการพัฒนา

ประเทศที่ต้องการพัฒนาจำเป็นต้องวางมาตรการ
พิเศษบางอย่าง และได้รับความช่วยเหลือจากประเทศที่เจริญ
แล้วและองค์การระหว่างประเทศร่วมมือ อันตรายมีอยู่
ว่า เราอาจจะคำนึงถึงแต่การก้าวหน้าไปตระพิดตะพ้อโดยไม่
คิดถึงความเสี่ยงภัยที่จะเกิดขึ้น เพราะฉะนั้น จึงจำเป็น
ที่จะต้องมึหลักการพัฒนาประเทศ ไม่ใช่แต่เพียงว่าก้าวหน้า
อย่างเดียว จำเป็นที่จะต้องให้เป็นไปโดยสภาพร่มผ้าเต็ม
ไม้สน ๆ ดัง ๆ อย่างที่เป็นมาแล้ว และหลักข้อต้องกต
การเพิ่มรายได้ที่เรียกว่าเพิ่มให้ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวมนั้น
ก็จำเป็นที่จะต้องให้เพิ่มโดยทั่วถึงกันมิใช่ว่าจะเพิ่มเพื่อให้คน

ที่มีโอกาสและมีอำนาจและมีสติปัญญาสูงกว่าผู้อื่น ได้รับ
เพิ่มมากกว่าผู้อื่น

ที่ว่าจำเป็นที่จะต้องให้เศรษฐกิจก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ
นั้นก็เนื่องมาจากได้รับบทเรียนเมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ยี่สิบ
ก็คือเศรษฐกิจของโลกมักจะประสบความล้มเหลว ๆ
ตอน ๆ เมื่อก้าวไปแล้วก็ถอยหลัง ในปีใดปีหนึ่งอาจจะมี
คนทำงานเต็มหมดหากคนทำงานยาก ในบางปีอาจจะมี
จำนวนเป็นจำนวนสิบ ๆ ด้านที่ทำงานทำไม่ได้ เช่นใน
สหรัฐอเมริกาเป็นต้น และในประเทศอังกฤษก็เช่นเดียวกัน
สถานการณ์เช่นนี้ย่อมเกิดความเสียหายให้แก่บุคคล ผม
เคยย้ำเสมอว่า การที่นักเศรษฐศาสตร์มักจะเน้นวิธีการ
เศรษฐกิจให้มี Unemployment หรือคนว่างงานเพียงต้อง
เปอร์เซ็นต์ตามเปอร์เซ็นต์ ตลอดจนเวลาเพื่อจะรักษาเสถียร
ภาพในการก้าวหน้านั้น ถ้าเราดูคลุม ๆ ไปแล้วจะรู้สึกว่าไม่
เป็นอะไร แต่ผมไม่เห็นด้วยเพราะเหตุว่า ถ้าพูดถึงส่วน
รวมแล้ว การว่างงานตามเปอร์เซ็นต์นั้นถือว่าน้อย แต่
ว่าถ้าถ่วงตัวแล้ว เราเผชิญเป็นคนหนึ่งในสามเปอร์เซ็นต์

นั่น เราไม่ได้วางงานตามเปอร์เซ็นต์ เราวางงานร้อยละเปอร์เซ็นต์ เพราะฉะนั้น จึงต้องคำนึงถึงบุคคลแต่ละคนด้วย

ประเทศไทยเราเป็นประเทศที่ประกอบเกษตรกรรม ส่วนใหญ่ ความว่างงานไม่ค่อยจะมี แต่ผลร้ายของการที่เศรษฐกิจจุ่ม ๆ ดอน ๆ นั้น มักจะปรากฏในประเทศเราเป็นลักษณะที่สินค้าหลักเกิดมีราคาตกต่ำ เมื่อราคาเกิดตกต่ำ รายได้ของพวกเราที่ต่ำลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกชาวนาและผู้ผลิตวัตถุดิบ เพราะฉะนั้นถึงแม้ว่าประเทศไทยหรือประเทศด้อยพัฒนาอื่น ๆ จะไม่มีปัญหาเรื่องการว่างงานมากนัก ก็จะต้องเห็นได้ว่าปัญหาเรื่องเศรษฐกิจจุ่ม ๆ ดอน ๆ นั้น จำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นไปโดยดี ในข้อนี้ก็เห็นความรับผิดชอบในทางเทคนิคของนักการเมืองและนักเศรษฐกิจ

หลักการข้อสามของการพัฒนาประเทศคือในการเพิ่มรายได้นั้น ไม่ควรที่จะให้คนมี มีจนเกินไปนัก และไม่จำเป็นที่จะต้องให้คนจน จนลงไปมาก ถ้าปล่อยให้เป็นไปตามสถานการณ์ปัจจุบันทั่ว ๆ ไปตามลัทธิ Laissez faire

จะเห็นได้ว่าคนที่เกิดมามีทุนทรัพย์จะก้าวหน้าไป
 ได้ ก้าวค้อมเครื่องมือนำไปแล้วด้วยตนเอง
 แต่คนที่เกิดมาไม่มีทุนทรัพย์ และมีหน้าซำดีปัญญายังด้อย
 กว่าเขา หรือถำรายลงไปอีก มีความพิการประการใด
 ประการหนึ่ง บุคคลเหล่านี้เปรียบเสมือน ถึงจะก้าว
 หน้าไปหนึ่งเปอรเซ็นต์เท่า ๆ กัน ก็ยังก้าวน้อยกว่าเขาแล้ว
 แต่แท้จริงตามปรากฏการณ์ที่เราเห็นกันอยู่ บางครั้งถำ
 หากว่าเรามีมาตรการบางอย่างเพื่อให้ก้าวหน้าไป ๕๐% แต่
 อาจจะมีกระทบกระเทือนทำให้อีก ๕๐% ของชุมชนนั้นถอย
 หลังด้วยซ้ำ เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีมาตรการบาง
 อย่างป้องกันมิให้เกิดการเสียหายเช่นนี้เกิดขึ้น สำนึกของ
 แมกซ์ไฮทท์ว่า “ถ้าใครเกิดมามีน้อย บ้านเมืองพึงให้
 มาก ๆ” เป็นสำนึกซึ่งควรจะมีประจำใจไว้

ในการพัฒนาประเทศนั้น เราจำเป็นที่จะต้องให้ความ
 ยุติธรรมระหว่างท้องถิ่นไม่ใช่จะมุ่งแต่พยายามพัฒนาไป
 กว้าง ๆ สำหรับประเทศเท่านั้น จะเห็นได้ว่ารัฐบาลต่าง ๆ
 ไม่ว่าในประเทศใด ก็ย่อมจะใช้มาตรการพิเศษสำหรับท้องถิ่น

ถิ่นที่เขาเรียกกันว่า Depressed Area คือท้องถิ่นที่ได้รับความยากลำบากมากกว่าปกติ ตรงกับหลักการที่ว่าใครเดือดร้อนมาก ก็ต้องช่วยเหลือให้มากเป็นพิเศษ

สรุปความในคอนนั้นว่า เราจะต้องพยายามดำเนินการพัฒนาโดยยึดหลักการทั้ง ๓ หลัก จะมุ่งแต่หลักที่หนึ่งและเพิกเฉยหลักที่สองและสามคือ เด้อยุทธภาพและความยุติธรรมในสังคมมิได้เป็นอันขาด

๒. วิธีและปัจจัยในการพัฒนา

ในตอนที่สองต่อไปนี้ ผมขอแยกพิจารณา ๓ ประการคือ—

- ๑) วิชาการและวิธีการในการพัฒนา
- ๒) กำลังคนและกำลังเงินอันเป็นปัจจัยเพื่อที่ดำเนินการพัฒนา และ
- ๓) การใช้อำนาจเพื่อพัฒนาประเทศ

ก. วิชาการและวิธีการ

ในเรื่องวิชาการและวิธีการพัฒนา ปัญหาที่สำคัญยิ่งสำหรับไทยในปัจจุบันคือ การอำนวยความสะดวกของรัฐและข้า

ราชการในด้านหนึ่ง และในอีกด้านหนึ่งนั่นคือ การที่เอกชนจะดำเนินการริเริ่มและคืบตามความก้าวหน้าของรัฐบาลไป

ในด้านรัฐบาลนั้น จำเป็นที่จะต้องวางแผนพัฒนาออกมาเป็นโครงการภายในขอบเขตแห่งหลักการที่เด่นมาแล้ว และเมื่อวางแผนแล้วจะดำเนินผลเพียงไหน ดีหรือไม่ดี แล้วแต่การกระทำ คิดเฉย ๆ ประกาศออกมาเฉย ๆ แค่มิทำได้ เท่าที่ปรากฏอยู่ในประเทศไทยในเวลานี้มีหลายกรณีคิดแล้วก็ไม่ทำ ดังงบประมาณให้แล้วก็ไม่ทำหรือทำไม่ได้เต็มตามงบประมาณ เช่นนิยมเป็นเหตุความผิดที่เป็นการถ่วงความเจริญในการพัฒนา ผมใครจะย่ำว่าในการพัฒนานั้น การอำนวยความสะดวกของรัฐเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะเหตุว่า เมื่อเราต้องการเน้นหนักโดยใช้ทรัพยากรหรือกำลังคนและกำลังเงินเพื่อจะทุ่มเทให้ได้ผลมาก ๆ แล้ว ก็จำเป็นที่หน่วยราชการต่าง ๆ จะต้องมีการดีธินภาพ กล่าวคือ ไม่ใช่คนส่งคนไปทำอย่างเดียวกันในเมื่อคน ๆ เดียวทำได้ ไม่ใช่กรมส่งกรมไปทำอย่างเดียวกันในเมื่อกรมเดียวทำได้ จะต้องมีการประสานงานติดต่อ

ระหว่างกระทรวงให้เรียบร้อยไม่ต้องกระทรวงชนมาอย่างฟุ่มเฟือย ไม่จำเป็นที่จะต้องดำเนินการไปในทำนองที่จะเป็นช่องทางให้เกิดความรื้อไห้และความเหลวไหลได้ ข้อเหล่านี้ขึ้นอยู่กับกรอำนวยความสะดวกของรัฐท้องถิ่น ผมรู้สึกว่าสภาพปัจจุบันในประเทศไทยยังมีการบกพร่องในเรื่องนี้อยู่มาก มีระบบกรรมการฟุ่มเฟือย มีระบบการทำงานแย่งกันฟุ่มเฟือย ไม่มีการประสานงานและกรอำนวยความสะดวกยังบกพร่องอยู่อีกมาก

อันตรายข้อหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเท่าที่สังเกตเห็นในประเทศไทย ก็มักจะเข้าใจผิดกันว่าเรื่องต่าง ๆ ถ้ารัฐบาลไม่ทำแล้วก็จะไม่สำเร็จได้ แท้จริงการกระทำพัฒนาหรือจะพัฒนาหรือไม่ก็ตาม ความสำคัญขอเอกชนมีอยู่เป็นอันมาก ถ้าหากว่ารัฐบาลสร้างเขื่อนขึ้นมาด้วยเงินมาก ๆ แล้วไม่สามารรถชักจูงให้ราษฎรใช้ประโยชน์จากเขื่อน จากน้ำในเขื่อนนั้นได้ ก็ย่อมจะเสียหาย เงินก็สูญเสียเปล่า สร้างถนนขึ้นมาแล้ว ราษฎรไม่ได้ใช้ประโยชน์จากถนนนั้นเพื่อที่จะเพิ่มผลิตผลหรือจะนำสินค้าไปตลาด ก็ย่อมจะเสียหาย

เพราะฉะนั้น ความริเริ่มและคําคามของเอกชนนั้นเป็นเรื่อง
 สำคัญ และเท่าที่ปรากฏในประเทศไทย ชานาและเอก
 ชนทั่ว ๆ ไปมีความริเริ่มและคําคามการอำนวยการของรัฐ
 ยึดพอสมควร จะเห็นได้จากผลของการตัดถนนมิตรภาพ
 ด้วยความช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกาไปนครราชสีมา ก็
 ปรากฏว่าเกิดมีสินค้าสำคัญคือข้าวโพด โดยประชาชนเขา
 ริเริ่มของเขาเองโดยไม่ต้องไปยุยงเขา ที่สำคัญที่สุดคือ
 ว่า ผู้ที่เป็นใหญ่เป็นโตหรือเป็นผู้ทำหน้าที่ในคานารัฐบาล
 นั้น มักจะล้มไปว่าราษฎรเป็นคนเหมือนกัน มีความคิด มี
 ต้มอง และมีกระเปาะของเขาที่จะต้องเป็นห่วงเช่นเดียวกัน
 มักจะไปคิดว่าอะไร ๆ นั้นรัฐบาลจำเป็นจะต้องทำ ถ้ารัฐ
 บาลไม่ทำ ก็ผู้ใหญ่ในราชการผู้มีอิทธิพลจำเป็นจะต้องเป็น
 ผู้ทำ ถ้าเป็นเช่นนั้นละก้อ ความริเริ่มและการประกอบกิจ
 ของเอกชนทั่ว ๆ ไปย่อมหดเหี่ยว เหี่ยวแห้งไป เพราะ
 เหตุว่าต้นโพธิ์ใหญ่มาปลูกไว้กลางสนามแล้วหญ้าแพรกใน
 สนามนั้นก็ย่อมจะอับเฉาไป

เนื่องด้วยเหตุนี้ความสำคัญในเรื่องวิชาการที่เกี่ยวกับ
ปัจจัยในการพัฒนา ผมจึงได้เน้นถึง ๒ ข้อ ข้อหนึ่ง คือ
การอำนวยความสะดวกของรัฐต้องให้ดี และต้องต้องพยายามลด
หตุกเดียงงตเวณการกระทำบางดั่งบางอย่างที่ทำให้ความ
ริเริ่มและการใช้ศักยภาพของเอกชนน้อยลงไป และต้อง
สนับสนุนให้เอกชนทำใ้มากจนเท่าที่จะมากได้ ในเรื่องวิชา
การนึกความผิดพลาดอาจจะเป็นเพราะความโง่เขลา หรืออาจ
จะเป็นเพราะความไม่ด่ามารลคิดให้ถ้กซง เพราะฉะนั้น ใน
ตอนนจขอรบุว่าอุปดรรคแห่งการพัฒนาคือ อวิชา

ข. กำลังคนและกำลังเงิน

ปัจจัยประเภทที่สองคือกำลังคนและกำลังเงิน ในเมื่อ
เราต้องการที่จะพัฒนาแล้ว ก็จำเป็นที่จะต้องระดมปัจจัย
เหล่านี้เพื่อเน้นในการพัฒนา อุปมาเหมือนกรณีของเอกชน
มีรายได้จำกัด ได้มาเท่าใดจะพยายามใช้ให้หมดในปัจจุบัน
เพื่อจะอยู่ตักนตักทำได้ หรือถ้าต้องการที่จะออมทรัพย์ไว้
สำหรับใช้ในอนาคค หรือเพื่อประโยชน์ของบุตรหลาน
หรือมีบุตรที่จะช่วยส่งเด็ยที่จะไปศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยใน

ต่างประเทศ การบริโภคอุปโภคในปัจจุบันก็จำเป็นที่จะ
 ต้องลดน้อยลงเป็นธรรมดา ๆ เพื่อที่จะได้เอาเงินไปไว้สำหรับ
 เรื่องอื่น การที่จะรับประทานทางห้องทงกอยนั้นเป็นไปได้
 ถ้าอยากได้กอยก็ต้องเสียหัว ถ้าอยากจะได้หัวก็ต้องเสีย
 กอย เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นจะต้องถือหลักว่าอดเปรี้ยวไว้กิน
 หวาน ฉะนั้นใครก็ตาม เมื่อพิจารณาเรื่องประเทศชาติ ถ้า
 ต้องการผลดีส่วนรวม ก็จำเป็นที่จะต้องมีการเสียสละส่วนตัว
 เป็นธรรมดา หลักการดังกล่าวนี้ใช้ได้ทั้งสำหรับกำลังเงิน
 และกำลังคน

ระหว่างกำลังคนกับกำลังเงินสองอย่างนี้ อะไรสำคัญ
 กว่ากัน ใครขอเสนอว่ากำลังคนสำคัญกว่ากำลังเงินยิ่งนัก
 เพราะการสะสมวิชาความรู้และการระดมให้วิชาแก่ประชา
 ชนของเรา นั้น มีผลเป็นการยั่งยืนแก่นาคต ส่วนกำลังเงิน
 นั้น ขณะนี้ประเทศไทยพอจะนับได้ว่า เราอยู่ในลักษณะที่
 ไม่ผิดเคืองนัก พอมีพอใช้ แต่แม้ว่าจะเดือดร้อน ชัดต้น
 เงินนั้นเราขอยืมขอยยืมผู้อื่นเข้ามาได้ การยืมเงินนั้นง่าย

เพราะเงินพูดได้ทุกภาษา แต่การยิ้มคน คนพูดได้อย่างมาก
ก็ไม่ว่าภาษา

ค. การใช้อำนาจในการพัฒนา

ในการพัฒนาเราจะต้องระดมปัจจัยต่าง ๆ มาใช้งาน
ในด้านเงิน เราก็จำเป็นต้องเก็บภาษีอากรเพื่อมีรายได้
เข้าคลัง และจ่ายออกไปในขณะที่พัฒนารายได้รายจ่าย
การกระทำด้านงบประมาณและการคลังเป็นเรื่องสำคัญเป็น
อย่างยิ่งและในบางกรณี ถ้าต้องการจะเร่งมือพัฒนา ก็
อาจจะจำเป็นต้องใช้อำนาจรุนแรงขึ้น ในการภาษีอากรและ
เรื่องอื่น ๆ เรื่องอื่นคงกล่าวได้แก่ การห้ามนำสินค้าจาก
ต่างประเทศเข้ามาแข่งขันกับสินค้าที่เอกชนในประเทศกำลัง
ก่อร่างสร้างทำอยู่เป็นต้น การใช้อำนาจในการพัฒนาประ
เทศนั้น เป็นเรื่องจำเป็นและยิ่งเร่งรัดพัฒนากยิ่งจะใช้อำนาจ
มาก แต่มุมมองทางอันตรายนอกนั้น จะเห็นได้ว่า เงินบ
ประมาณแผ่นดินแต่ก่อนเราพูดกันเป็นจำนวนด้อยหาร้อย
ล้าน หกร้อยล้าน ห้าพันล้าน หกพันล้าน เคยวงเงินงบ
ประมาณขึ้นไปกว่าหมื่นล้านแล้ว ชนบทก่อนหน้าออกมา

อย่างไร เห็นจะไม่ต้องย้อนกลับไปไกลนัก เพียงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ก็เห็นจะพอหาได้ ก่อร่างคือ หลักฐานที่ปรากฏในหนังสือมุตบทบรรพกิจของพระยาศรีสุนทรโวหาร (หุดวงสารประเสริฐ—น้อย อาจารย์ยางกูร) ซึ่งมีพระบรมราชโองการประกาศให้ใช้ เป็นแบบเรียน ในปี พ.ศ. ๒๔๑๔ ในหนังสือฉบับมุตบทประพันธ์เรื่องพระไชยสุริยา (คุณสุตฤกษ์ศิริวัชรแจ้แจ้งว่า เป็นบทประพันธ์ของสุนทรภู่) มีใจความว่า พระไชยสุริยาเป็นเจ้าพาราธว่าคดี ก็ยุดกนดกนมาจนกระทั่ง—

“อยู่มาหมู่ข้าเฝ้า	ก็หาเขาวนาร
ที่หน้าตาดัด	ทำมะโหรที่เคหา
คำเฝ้าเฝ้าสัขอ	เข้าแต่หอล่อกามา
หาได้ให้ภริยา	โลโภพาให้บ้ำใจ
ไม่จำคำพระเจ้า	เหไปเข้าภาษาไสย
ถอดมข้าไท	น้อแต่ไพร่ใส่ข้อคา
คดทมคู้	คือไก่หมูเจ้าสุภา
ใครเอาข้าวปลามา	ให้สุภาก็ว่าดี

ที่แพ่แกชนะ	ไม่ถือพระประเวณี
ชนอกไคค	ไล่ดำตม้อญา
ทขอถือพระเจ้า	ว่าโง่ง่าเต่าปูปลา
ผู้เฒ่าเหล่าเมธา	ว่าใบ้ำสาระยา
ภิกษุสะมะณะ	เล่าก่ละ พระสธรรม
คาถาลำนำ	ไปเรร่าทำเฉโก
ไม่จำคำผู้ใหญ่	ศิระไม้ใจโยโส
ทคิมอะโ	ข้าขอโมทนาไป
ภาราสาวะถิ	ใครไม่มีปรานีใคร
ตุคถือแต่ใจ	ทีใครได้ใส่เอาพอ
ผู้ทมผมอ	ทำคุดอไม่ซอขอ
ไล่คว่ำฟ้าทคอ	อะไรล่อก็เอาไป
ข้าเฒ่าเหล่าเสนา	มิได้ว่าหมูข้าไท
ถอนำร่าเข้าไป	แต่น้ำใจไม่นำพา
หาได้ใครหาเอา	ไพร่ฟ้าเสร่าเปล่าอุรา
ผู้ทมอญา	ไล่ตัดำไม่ปรานี ”

ตอนที่ยกมานี้แสดงให้เห็นการวิเคราะห์ของท่านผู้
ใหญ่ในสมัยร้อยปีที่ผ่านมามีแล้วว่า การไม่รักษาจริยธรรม
ไม่รับผิดชอบในทางจริยธรรมนั้นย่อมทำให้เกิดความปั่นป่วน
และตามเรื่องพระไชยสุริยานี ต่อมาก็ได้ยกกระทู้สำคัญ
เพราะเหตุการณ์ที่บ้านเมืองไม่อยู่ในความชอบธรรม จน
กระทั่ง “สมเด็จพระจอมมารีย์” ต้องมาเสด็จไปโปรดให้ถือ
ศีลภาวนาจนได้ไปสวรรค์

ตามเรื่องท้าวถวิล มีอีกตอนหนึ่งซึ่งแสดงถึงสาเหตุ
แห่งกาดกั้น ก้าวคือ

“วันนั้นครั้นคืนไหว
ถึงครู่คิด

ประกอบชอบเป็นผิด

สามัญอันธพาล

ลูกศิษย์คิดล้างครู

ส่อเสียดเบียดเบียดกัน

โลกลากบาปแก้คิด

อูระพะสุธา

เกิดเหตุใหญ่ในปฏิพั

กาดกั้นสี่ประการ

กลับจริตผิดโบราณ

ผลาญคนซ้อถือสัตย์ธรรม

ลูกไม่รู้คุณพ่อแม่

ลอบฆ่าฟันคือค้นหา

โจทย์จับผิดริษยา

บ้วนเป็นน้ำฟ้าบดบัง

บรรดาสามัญสัตว์ เกิดวิบัติบัดป้าง
 ไตรบุคทุกขตระรัง สัจฉัจฉะระอวสาน”

ถ้าเราพิจารณาคำกาพย์ข้างต้นให้ดี จะเห็นว่า ท่าน
 ผู้ประพันธ์ได้ยกเอาข้ออะเมิตจริยธรรมเหล่านั้นมาแสดงไว้ว่า
 เป็นเหตุแห่งความยุ่งยากคือ (๑) ความมัวเมาในกาม
 ตัณหา (๒) ความโลภ (๓) ไม่ถือศีลธรรมกตัญญูไปถือ
 ใฝ่ยศศักดิ์ (๔) การฉ้อราษฎ์บังหุดอง (๕) โรงศาลไม่
 ยุติธรรมตามสมควรที่จะเป็น (๖) ไม่มี ความเคารพในเรื่อง
 ความดี เห็นผิดเป็นชอบ (๗) ใจเหี้ยมโหดไม่ปรานีใคร
 ถืออำนาจเป็นธรรม (๘) ข้าราชการแม้ว่าจะถือรักษาพัฒนา
 ดัทยา ก็ผิดไม่ถือดีจะตามสมควรจะเป็น

ต่อไปในผมใครจะขออนุญาตอ้างหนังสืออีกหนึ่งตอน
 ซึ่งตามปกติไม่ควรจะกระทำเพราะเป็นหนังสือของผมเอง
 แต่เนื่องด้วยหนังสืออื่นใดเขียนไว้เป็นเวดาประมาณ ดีกว่ามี
 แล้ว และเข้าใจว่าหากันได้ยาก คงจะไม่เสียหายอะไร
 ขอความ^ขนมาจากหนังสือ “เศรษฐกิจแห่งประเทศไทย”

ซึ่งแต่งเอาไว้เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๕ ในบทหนึ่งที่เรียกว่า
 ธรรมะในด้านเศรษฐกิจ

“ธรรมะเป็นคำทับศัพท์ คำว่า คัดหมายถึงการระงับ
 ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ส่วนความหมายของคำว่า
 ธรรมะ คือการช่วยส่งเสริมให้สถานการณ์ดีขึ้น เพื่อความ
 เจริญของเอกชนมหาชน และส่วนประกอบที่สำคัญแห่ง
 ธรรมะ คือความยุติธรรม ตัวอย่างการประพฤติผิดหลัก
 ธรรมะที่เห็นได้ง่าย เช่น โจรที่ไปปล้นทรัพย์ เราถือได้ว่าทำ
 ผิดทั้งศีลและธรรมะ ในด้านเศรษฐกิจ เพราะได้เบียดเบียนเจ้า
 ทรัพย์และถ่วงความเจริญ คือนอกจากตัวเองจะไม่ประกอบ
 ดีมาอาชีวะแล้ว ยังขัดขวางผู้อื่นซึ่งจะทำการประกอบ
 ดีมาอาชีวะเพื่อประโยชน์และความเจริญของส่วนรวมอีก
 ด้วย

ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้ใดมีความมานะอดทนพาก
 เพียรคิดสร้างสรรคสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้น ช่วยเศรษฐกิจของประเทศ
 เราก็คงถือว่าบุคคลผู้นั้นมีความดีความชอบและทำถูก
 หลักธรรมะ

การประพฤตินิดหัดกักรรณะในด้านเศรษฐกิจนั้น มี
ได้หลายกรณี เช่น

จ. เจ้าหน้าที่รัฐบาลบางคนใช้อำนาจและหน้าที่ที่
รับมอบหมายมาเป็นประโยชน์ส่วนตัว ไม่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ
ซื่อตรง เพื่อให้ทุกคนได้รับประโยชน์ร่วมกัน กลับมี
ใจดำเอียงช่วยเหลือแต่เฉพาะผู้ที่ให้สินบน

ที่ว่ามีผิดหัดกักรรณะ เพราะ

ก. ราษฎรส่วนใหญ่ที่ทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยความ
สุจริตก็เกิดความขมขื่นที่จะทำต่อไป คิดแก่งแย่งเบียด
เบียนกัน ไม่มีผู้ใดคิดจะทำงานที่ใช้เวลานาน ๆ กว่าจะได้
ผลตอบแทน ไปหาทางอื่น

ข. การที่กลักรรณะหลายด้ามารถทำการเพาะปลูกได้
ผลดีเท่ากับเพิ่มปริมาณการผลิตให้มากขึ้น ทำให้การ
ค้าสะดวกยิ่งขึ้น แต่สิ่งเหล่านี้จะเป็นไปไม่ได้ ถ้ามีโจรปล้น
ทรัพย์ เจ้าหน้าที่ทุจริตมาก ๆ เพราะสิ่งที่ผลิตได้จะมีน้อย
ลงไม่พอกับความต้องการของสังคมที่เพิ่มขึ้นอยู่เสมอ ความ
ไม่พอคั้นเป็นผลกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจของประเทศ
เป็นอย่างมาก

๒. เจ้าหน้าที่ที่มีผลประโยชน์ส่วนตัวในหน้าที่การงานของตนขัดกับประโยชน์ของส่วนรวม ถือว่าเป็นผู้ปฏิบัติผิดธรรมดาในด้านเศรษฐกิจ อาทิ ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล บุคคลนั้นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนในขอบเขตแห่งนโยบายของรัฐ ถ้าในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไปมีตำแหน่งหน้าที่และรับผิดชอบส่วนงานของเอกชน ไม่ว่าจะเพียงแห่งเดียวหรือหลายแห่งก็ตาม อาจเป็นประธานกรรมการ กรรมการผู้จัดการ ผู้ถือหุ้น ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม แม้จะสุจริตเพียงใดบุคคลภายนอกย่อมจะระแวงสงสัยและตั้งข้อรังเกียจ

๓. ข้าราชการแม้ว่าจะไม่ทุจริต แต่ไม่ทำงานให้รวดเร็วเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน ก็ขัดขวางความเจริญในทางเศรษฐกิจ และโดยเฉพาะส่วนราชการที่จำเป็นต้องติดต่อกับประชาชนโดยตรง เช่นอำเภอ ถ้าทำงานล่าช้า นอกจากงานของรัฐจะไม่ก้าวหน้าไปแล้ว ยังไม่เปิดโอกาสให้ราษฎรได้ทำงานของตนได้ทันเวลาด้วย

๔. นโยบายเศรษฐกิจที่มุ่งช่วยเหลือหมู่ชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะนั้น ถ้าทำให้คนกลุ่มใหญ่เดือดร้อนแล้ว ถือว่าผิดหลักธรรมะในด้านเศรษฐกิจ เพราะเป็นนโยบายเศรษฐกิจที่ไม่ได้ให้ความยุติธรรมคือสังคม การทำให้เงินเฟ้อถึงขนาดการเก็บภาษีอากรไม่ทั่วถึง ผู้มีอาชีพที่แน่นอน และข้าราชการส่วนมากซึ่งมีบัญชีแสดงรายได้หรือเงินเดือน เป็นหลักฐานแทนหน้าที่ของบรรดาประชาชนเต็มที่ ถ้ารัฐบาลสามารถวางหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม มีเจ้าหน้าที่ที่มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ทำงานอยู่แล้ว เท่ากับว่าได้พยายามทำให้อุบัติการณ์ทางเศรษฐกิจ

๕. ราษฎรที่สัมพันธ์กับข้าราชการทำการเอาเปรียบต่อกรม ถือว่าทำผิดธรรมะทางเศรษฐกิจ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ การให้สินบนข้าราชการ ทำให้จิตใจของข้าราชการที่จะทำดีเสื่อมลงและในที่สุดความเดือดร้อนก็จะเกิดขึ้นทั่ว ๆ ไป

๖. การหลีกเลี่ยงการเสียภาษีของราษฎรก็ผิดหลักธรรมะ เพราะรัฐบาลเก็บเงินได้น้อยกว่าที่ควรจะได้

๗. การกักคนคืนค้ำไวยาฆาตแคะนเพื่อหวังกำไ
การค้ำในตาดาคัด การปฏิบัติคนให้เป็นการฝ่าฝืนข้อ
บัญญัติแห่งกฎหมายถือเป็นการปฏิบัติผิดหลักธรรมะทางดี
เพราะก่อความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นและกับส่วนรวม

๘. การที่ราษฎรแต่ละคนไม่มีอาชีพหรือไม่พยายาม
ทำงานเพื่อเลี้ยงชีวิตของตนในทางที่ชอบ ไม่เข้าใจหน้าที่
และไม่รู้จักประมาณและความพอเพียง เอรัดเอาเปรียบ
ไม่มีการศึกษาอบรมที่ดี เท่ากับไม่ช่วยเหลือให้เศรษฐกิจ
ของชาติก้าวหน้าไป

๙. การที่มีบุคคลกลุ่มน้อยร่ำรวยขึ้นอย่างมาก เป็น
การผิดหลักธรรมะเพราะ ในขณะที่กลุ่มคนมั่งมีมาก ๆ มี
จำนวนคนน้อย กลุ่มคนจนก็ขยายจำนวนออกไป เกิดปัญหา
ในทางสังคม มีการแบ่งแยกชั้นของคนโดยไม่ควร และ
การแบ่งแยกกันในลักษณะนี้เป็นผลเสียทั้งในด้านจิตใจและ
การครองชีพของประชาชนเป็นปัญหาหนักสำหรับรัฐบาลใน
การปกครองประเทศ นับว่ากระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจ
ของประเทศทุกทาง สำหรับข้อถกพิจารณาถึงการพนัน

ต่าง ๆ การมีที่ดินกินแบ่งซึ่งเป็นการรวมเงินจากประชาชน หรือจากคนกลุ่มใหญ่มาเป็นรางวัลให้แก่บุคคลคนเดียว หรือ บุคคลกลุ่มน้อย จึงเป็นการปฏิบัติผิดหลักธรรมะด้วย แต่ ถ้าหากว่าผู้ถูกรางวัลที่ดินนั้น นำเงินมาใช้เป็นประโยชน์ ที่ส่วนรวมได้มากที่สุดก็ไม่ได้ปฏิบัติตนผิดหลักธรรมะ แต่อย่างใด ฉะนั้น ทางที่จะระวังก็คือ ไม่มีการพนันทุก ประเภท แต่อย่างไรก็ดี รัฐบาลยังคงได้ประโยชน์จากการ ขายที่ดินกินแบ่งอยู่บ้าง รางวัลที่ให้นั้น เป็นเพียงเพื่อจูงใจให้ราษฎรนำเงินที่มีอยู่มอบรวมให้แก่รัฐบาลเพื่อใช้เป็นประโยชน์ต่อประเทศโดยทั่วไป เพราะฉะนั้น ถึงแม้ว่า จะผิดธรรมะก็ตาม ถ้ารัฐบาลนำเงินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ จริง ๆ แล้ว ก็ค่อยยังชั่วหน่อย

๓๐. บุคคลที่มีความสามารถในกิจการค้าหรือทำงาน ใดก็ตาม ทำให้มีรายได้ส่วนตัวมากมาย หรือมีทรัพย์สิน บันเทิงเป็นมรดกตกทอดมา แม้ว่าจะได้รับมาโดยสุจริต ถ้าไม่ได้ทำให้ทรัพย์สินนั้นเกิดเป็นผลประโยชน์ต่อส่วนรวมแล้ว

ถือว่าไม่ถูกหลักธรรมะในทางเศรษฐกิจ เพราะเหตุว่า
การที่บุคคลมัทธพมากมายนำเงินมาลงทุนนั้น ก็ยังช่วย
คนอื่นได้”

ตัวอย่างเหล่านี้ ผมได้สรุปรวมความไว้ว่า ในการ
ที่จะรักษาระดับรายได้ของคนให้อยู่ใกล้เคียงกัน หรือ
ความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยนั้น ควรพิจารณาถึง
มรดก ภาษีเงินได้ เป็นต้นสำคัญ

เมื่อเร็ว ๆ นี้ คุณชานินทร์ ภิรมย์ชัย ได้เขียนบทความ
ความเรียงกฎหมายและการนอกราชฎีบังหลวงชนไว้ในบท
บันทึกของเนติบัณฑิตสภา มีใจความที่สำคัญและที่น่าจะ
นำเอามากดไว้ในที่นี้อยู่หลายตอน มีใจความที่ผมเห็นด้วย
และไม่เห็นด้วยหลายข้อ แต่ที่ขอบใจมากที่สุดคือว่า คุณ
ชานินทร์ได้เสนอไว้ว่า การที่จะแก้ไขในเรื่องกรรมกริยาใน
ประเทศไทยนั้น จะทำอย่างไรบ้าง มีทั้งการแก้ไขด้านจิตใจ
และศีลธรรม ตลอดจนอุปสรรคในการแก้ไข เนื่องจาก
เวลาจำกัด ผมจะขอคัดเฉพาะเรื่องอุปสรรค คือ

อุปสรรคสามประการในการแก้การฉ้อราษฎร์บังหลวง *

“ข้าพเจ้าใคร่ขอกล่าวว่ แนวความคิดที่เป็นอุป-
สรรคในการแก้ไขการฉ้อราษฎร์บังหลวงมีสามประการ ซึ่ง
แต่ละประการล้วนเป็นแนวความคิดที่เป็นภัยแก่ตนเองทั้งด้
กล่าวคือ

(๑) “ชُرะไม่ไ้” โดยปกติเมื่อได้ยินได้ฟังเรื่องการ
ฉ้อราษฎร์บังหลวงมักจะฟังกันด้วยความ กระจ่หรือร่นแบบ
“กระหายนิทาน” อย่งไรก็ดี แทบจะไม่มีผู้ใดกล้าหรือแม้
แต่คิดว่าสมควรแก้การบ้งกันหรือแก้ย่งไร แทบจะ
กล่าวเป็นเดียงเดียงกันว่ “ชُرะไม่ไ้” ความจริงเรื่องน
เป็นชُرะหรือหน้าทีของบุคคลทุกคนในฐานะที่เป็นเจ้าของประ
เทศ การบอกบัดโดยลือว่ “ชُرะไม่ไ้” เป็นการปฏิเสธ
หน้าทีพดเมองดีโดยแท้ นำเดียงตายทีเราขาดการฝีกอบรม
ในด้านความรับผิดชอบทีทุกคนจะฟังมีต่อด้งคม.....

(๒) “คนอื่นทำได้ ทำไมเราจะทำไม่ได้” ประ
โยคนีแทบจะไม่มีท่านผู้อ่านคนใดปฏิเสธเดียงว่ไม่เคยได้ยิน

แต่น่าเสียดายที่ประโยชน์คนมักจะใช้กันไปในทางที่ไม่ควรใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นเรื่องที่ถูกกันในครอบครัว ถ้าเป็นครอบครัวชนชั้นแม่เรือนดี ประโยชน์ก็ใช้ในทางปลุกปลอบจิตใจให้พ่อเรือนประพฤติตนดี เอาอย่างบุคคลอันที่สุจริตทั้งหลาย ประกอบแต่กรรมดี เป็นที่นับหน้าถือตา แต่กลับบังเอิญเคราะห์ร้าย แม่เรือนใจดำและพ่อเรือนใจอ่อน เห็นคนอื่นร่ำรวยโดยมิชอบ เกิดโงก คิดเห่อเหิมตามไปด้วย ประโยชน์ที่ว่า "คนอื่นทำได้ ทำไมเราจะทำไม่ได้" ก็เป็นประโยชน์ที่ให้โทษ เป็นแรงยุให้เกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวง... ตัทธิเอาอย่างในทางที่เดว จึงกลายเป็นที่นิยมชมชอบกันอยู่

(๓) "ถิ่นเมืองไทย ไม่ใช่เมืองนอก" เรื่องแปลกแต่จริงที่น่าตลกคือเมื่อมีผู้ใดปรารภเกี่ยวกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือเรื่องอื่น ๆ ในทำนองนี้ เรามักจะได้ยินพูดกันว่า "ถิ่นเมืองไทย มิใช่เมืองนอก เราจะเอาอะไรกันมากนัก" หรือพูดอื่น ๆ ที่มีความหมายทำนองเดียวกัน และมักจะพูดกันค้ำคั้น แม้ในหมู่ผู้ทรงคุณวุฒิและปัญญา

ชนทั้งหลาย จึงเป็นทนายเดี่ยวยาวว่า เหตุใดจึงเอาคำพูดที่
ไร้ความหมายนั้นมาเป็นคำพิงเพียบออกบัตความรับผิดชอบ จะ
ไม่เป็นการคิดค้นหรือปราศจากความคิดเดี่ยวเดี่ยวหรือ?”

คุณชานินทร์ กรัยวิเชียร ได้เด่นขอแก้ไฉนว่า ข้อ
ที่นักคิดมีว่า เราจะต้องใช้วิธีไหนมาบอกเอาหนามบ่งกับ
กรณีจะได้หรือไม่ กล่าวคือ ควรจะพูดว่า “ใช้ชู้ระของ
เรา” เพื่อแก้กับคำว่า “ไม่ใช้ชู้ระ” เราทุกคนจะต้องถือ
ว่า การฉ้อราษฎร์บังหลวงนั้น เป็นเรื่องที่เรานักคิดมีหน้าที่
ป้องกันและปราบปรามในฐานะที่เป็นเจ้าของประเทศ และ
เราจะต้องบำเพ็ญตนเป็นตัวอย่างอันดีของลูกหลาน ญาติ
มิตร และเพื่อนร่วมประเทศ เราจะต้องมีความสะอาดคอ
บาป ความหยิ่งในความซื่อสัตย์สุจริตและซื่อเลี้ยงของวงศ์
ตระกูล อุปสรรคขอที่ต่องแก้ได้ดวยดังนี้ “คนอื่นทำได้
ทำไมเราจะทำไม่ได้” ก็ใช้คำเดียวกนั้นนั่นแหละ ดัทธิเอา
อย่างควรใช้เฉพาะในทางเอาอย่างผู้ประพฤติดี ผู้ที่เคารพ
ในเกียรติของตน ผู้ที่มีความระดักในหน้าที่ และประโยชน์

ควรจะเปิดยื่นให้ชัดขึ้น แล้วใช้เป็นคำขวัญว่า “คนอื่นทำได้ ทำไมเราจะทำไม่ได้” เราจะต้องตั้งเมล็ดเล็ก ไม่ใช่เพิ่งตั้งแต่ประโยชน์เฉพาะหน้า แต่ต้องเพิ่งตั้งถึงประโยชน์อันใหญ่โต ประโยชน์ก็ตาม “ที่นี้เมืองไทย ไม่ใช่เมืองนอก” คุณชานินทร์เขียนไว้ว่า ดูอย่างประเทศอังกฤษ ตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่แถวมาจนถึงปัจจุบันแก่เรื่องนอกราชฎีบังหลวงดำเร็จ เราต้องเอาอย่างเขาบ้าง และจะต้องทำได้ อย่างเขา คำขวัญจึงควรจะเป็นว่า “เมืองไทยหรือเมืองนอกก็เหมือนกัน เมืองนอกเขาทำได้ดำเร็จ เราก็ต้องทำได้ดำเร็จ” การเปิดยื่นดังซึ่งเป็นกาดกั้นมาเป็นคำขวัญ น่าจะช่วยจัดอุปสรรคในการแก้การนอกราชฎีบังหลวงได้มาก ไม่มากก็น้อย ผมขอเสนอว่า บทความของคุณชานินทร์นี้ ท่านทั้งหลายน่าจะเอาใจใส่ถ้าหากว่ายังไม่ได้เอาใจใส่

สรุปความในตอนที่สองก็คือ ขอยืนยันว่า ความรับผิดชอบทางจริยธรรมนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเมื่อเราจะเน้นการพัฒนา

๓. ทศนะของสามัญชน

ปัญหา^๑มีอยู่ว่า เราจะทำอย่างไรจึงจะรักษาจริยธรรมและทำการพัฒนาได้ ข้อความที่ผมได้ยกมาอ้างและพูดมาทั้งหมดก็สรุปได้ว่า ไม่ต้องทำอะไรมากมายผาดโผน เพียงแต่เราปฏิบัติหน้าที่ของตนไปตามปกติ และประพฤตินอนอยู่ในท่ามกลางธรรมเนียมที่ได้รับการสั่งสอนมาตั้งแต่สมัยโรงเรียน สมัยบิดามารดา จนกระทั่งปัจจุบัน เพียงแต่ทำไปเท่านั้นก็ถือได้แล้วว่า อยู่ในจริยธรรม ถ้าจะมีความจำเป็นนั้นหนักให้พัฒนานั้น ก็อยู่ในด้านวิชาการมากกว่าอย่างอื่น ที่ผมพูดนี้เข้าใจว่า ยังไม่ตายเกินไปในประเทศไทย ที่เห็นว่าอะไร ๆ ธรรมดา ๆ นั้น ก็คือการประพฤติถูกต้องตามศีลธรรมที่เราเคยได้รับการสั่งสอนมา แต่ถ้าหากว่าเผชิญเข้าใจในสาระสำคัญผิดและตายเกินไปแล้ว กล่าวคือถ้าเดี๋ยวนี้พวกเราถือว่าการทุจริต การกินสินบน ฯลฯ เป็นของธรรมดาแล้วก็น่าเสียดาย เห็นจะต้องเปิดตนยุทธวิธีใหม่ แต่ก็ยังหวังอยู่ว่า ยังไม่ตายเกินไป เมื่อทำอะไร ๆ ไปตามธรรมดาแล้ว เป็นใช้ได้ เช่นถ้าหากว่าเราอยากแต่งงานก็

ไปแต่งงานกันธรรมดา ไม่ใช่ว่าจะมาเป่าคีย์ระกันให้เงิน
 ไปส่องแค้นด้ามแค้นนั้น ไม่ใช่ธรรมดา หรือตำรวจก็มี
 หน้าที่จะดูแลดูราย กระทรวงมหาดไทยก็มีหน้าที่ดูแลบ้าน
 เมืองให้เป็นปกติสุข อย่าไปก้าวก่างานโน้นงานนี้ ทำไป
 โดยชอบ นี่เป็นธรรมดา ผมเห็นว่าการที่คนนั้นทำงานของ
 คนอื่น คนอื่นไปทำงานของคนโน้น นั้นเป็นการอุทริ ไม่ใช่
 ไรเป็นการธรรมดา

เพราะฉะนั้น ถ้าเราเพียงแต่ดำเนินชีวิตไปตามธรรมดา
 มีหรือไรอะไรก็จะเป็นไรได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พวกหนุ่ม ๆ
 สาว ๆ ที่ถือว่าการเส่พสุราหรือการไปเที่ยวได้เถื่อนนั้น เป็น
 ของยอดเยี่ยมที่ควรทำกันแล้ว ถ้าเป็นเช่นนั้นหมดหวัง แท้
 จริงเกิดเป็นมนุษย์ บางทีก็มีการพลาดพลั้งทำบาปชน ถ้า
 จำเป็นที่จะต้องทำบาปแล้วละก็อกกลับมาแล้วควรจะมีความ
 อายเหมือนกับสุนัขที่เมื่อก่อนทำผิดแล้วหางดูลงไปที่เดียว หลบ
 พยายามปิดบังไม่ให้ผู้อื่นเห็น ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว ก็ยังพอ
 มีหวัง ถ้าถือเป็นเรื่องธรรมดาว่า เราเกิดมาเป็นชายชาติเร่แล้ว

ถ้าไม่กินเหล้าให้เมาแฉะเป็นไม่ได้ ถ้าเป็นเช่นนั้นแฉะก็หมด
 หวัง ครอบโคตที่ยังมีหวังผมขอเด้นขอว่า ตามทัศนะของ
 ตำนัญชน ไม่ต้องทำอะไรอุครมามากมายนัก ทำกรรมตา
 ทำหน้าที่ของคนธรรมดา และประพฤติในทางธรรมตาม
 แบบที่ชาวบ้านเขาทำกัน พ่อแม่ตั้งสอนมาอย่างไรก็ทำไป
 อย่างนั้น คำว่าพ่อแม่ไม่ตั้งสอนนั้น เมื่อสมัยผมเด็ก ๆ โกรธ
 นึก ถ้าหากใครมาว่า เพราะฉะนั้น คำว่าพ่อแม่ตั้งสอนมา
 อย่างไร ก็ทำไปอย่างนั้น ตำนัญชนก็ควรจะเป็นเช่นนั้น

ทัศนะของตำนานัญชนควรจะแตกต่างกับทัศนะทาง
 ศาสนาหรือไม่ ท่านหงหยดหายได้เปรียบกว่าผมคือว่า หาด
 ท่านคงจะได้ยินคำอภิปรายเมื่อวานนี้ ทั้งด้านพุทธศาสนา
 และคริสต์ศาสนา ผมรู้สึกว่ในบางกรณีอาจจะแตกต่าง
 กัน แต่ในสาระสำคัญนั้นคงจะไม่แตกต่างกันนัก ตำนัญ
 ชนที่ว่านี้ คงจะหมายความถึงคนอย่างผมในด้านศาสนา
 คือบอกว่ให้ไปวัดพระแก้วหรือไปวัดไหน หรือให้ไปฟัง
 เทศน์ก็ไม่อยากไปฟัง ไม่ได้เชื่อว่ชาญชนิดที่ว่า อยากจะ

เปิดตำราคำสอนมาอ่านท่องจำ แต่ว่าในใจนั้นยังมีสิ่งที่
 เห็นยวรงค์ไว้ ถ้าเผอิญเปิดวิทยุฟังพระท่านเทศน์ ถ้านำด้าน
 ใจกึ่งหนึ่งฟังต่อไป หรืออย่างเมื่อเด็ก ๆ อยู่โรงเรียนคริสต์คง
 คือ อัสสัมชัญ ท่านให้เรียนธรรมจริยา ทั้งในด้านภาษา
 ไทย ฝรั่งเศสหรืออังกฤษ ก็เรียนไป และจดจำเอาไว้ นี่
 ผมถือว่าเป็นอัมมัญชน คือหมายความว่า ไม่ใช่คนที่ไป
 วัดทุกวัน หรือทุกวันพระ แต่ว่าเป็นคนที่ได้รับการอบรมมา
 พอสมควร ทั้งในด้านคำสอน คือไม่ได้เป็นคนนอกวัดนัก
 อัมมัญชนเป็นคนที่มีความดีเยี่ยม เช่นเมื่อเด็ก ๆ อยู่โรงเรียน
 ที่เขาสอนกันว่าพระผู้เป็นเจ้านั้นท่านมีจริง ๆ ก็มีความดีเยี่ยม
 เชื่อไม่ลงว่าพระเจ้าท่านมี พยายามที่จะมีความศรัทธาเพียง
 ไรก็ยังไม่ตำราวดที่จะ โนม์เอียงไปถึงกับนับถือเป็นลทธิได้
 ช่วยไม่ได้ เหมือนคนบอดดี ท่านทิ้งหลายที่เชื่อในพระเจ้า
 ว่านี่ อาจจะเป็นผู้ที่บรรลุถึงขั้นเห็นดี ดันนดีเขยว ดันน
 แดง แต่ผมอัมมัญชนนั้นบอดดี มองไม่เห็นความจริงน่าจะ
 ดั่งด้ารมากกว่า หรือที่เขาบอกว่ให้ไปกราบพระพุทธรูป
 องคนศักดิ์สิทธิ์นิก อย่างผมนผมก็อาจจะกราบด้วยใจระดก

ถึงพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นมนุษย์ที่คอยเยี่ยม พอจะทำได้ แต่
ที่จะไปถือว่า พระอิฐพระปูนที่นั่งอยู่ แม้จะเป็นพระแก้ว
มรกต ก็ยังไม่สามารถที่จะกราบได้ในฐานที่เป็นมรกตหรือ
เป็นแก้ว ความเห็นของผมในทศณะด้ามัญชน ไม่สามารถ
ที่จะทำได้ หรือว่าพระพุทธรูปนี้เยี่ยมเหลือเกินถ้าอยากจะ
ไปทำอะไรให้สำเร็จหรือจะมาพูดในวันนี้ให้เป็นที่ต้องใจของ
ท่านทั้งหลายต้องไปกราบท่านด้ามहन หรือเอาตะกรุดอม
มาด้วย ผมทำไม่ได้ เพราะด้ามัญชนเกิดความดั่งดัย มี
ความดั่งดัยในตัวว่าอะไรจริงแน่ อะไรไม่แน่

~~*~~ บัญหามืออยู่ว่า ด้ามัญชนเหล่านี้มีดีที่ดั่งดัยในสาระ
สำคัญของคำสอนบางประการหรือไม่ โดยจะไม่ถูกประนาม
ว่าเป็นคนนอกกริต เคยได้ยินเด็ก ๆ พูดกันว่า ถ้าใครไม่เชื่อ
ถือพระ ไม่มีคำสอนแล้ว ก็ต้องเป็นคอมมิวนิสต์ดั่งดัยนี้
จะเป็นเพราะผู้ใหญ่สอนเด็กหรืออย่างไรไม่ทราบ แต่ผม
เห็นว่า ถ้าเราจะบอกกับเด็กว่าคอมมิวนิสต์ดั่งดัยนี้ร้ายกาจและ
ประพฤติกิไม่ดี เพราะเหตุว่าไม่ถือในคำสอน ไม่ถือศีลธรรม

ก็ชอบอยู่ แต่ก็จะไปพูดกวาดเอาทีเดียวว่า ถ้าใครไม่
 คำสั่งนา ไม่เชื่อพระเจ้า เป็นคอมมิวนิสต์หมดแล้ว ก็ไม่
 น่าจะเป็นไปได้

ผมอยากจะเถียงว่า ความเชื่อถือในพระเจ้าหรือไม่
 เชื่อถือในพระเจ้านั้นอยู่สองประการที่ภาษาอังกฤษเขาใช้ คือ
 คำว่า Agnostic กับ Atheist คือถ้าเป็น Agnostic คงจะเป็น
 อย่างผม คือผมไม่รู้ คำว่า Agnostic แปลว่า ไม่รู้ ยอม
 รับว่าไม่รู้ว่ามีพระเจ้าหรือไม่ อาจจะมกก็ได้ หรือไม่มก
 ได้ แต่ที่ไม่ต้องการที่จะบูชา เพราะเหตุว่ายังไม่รู้ ส่วน
 Atheist นั้น ไม่ยอมให้มีพระเจ้าอยู่เลย ถือเป็นแน่นอนว่า
 ไม่มีพระเจ้าเลย ถ้าแยกกันอย่างนี้ละก็ รู้สึกว่าพอจะมีทาง
 เข้ากันได้ระหว่างด้ามัญชอนอย่างผมกับทางคำสั่งนา แต่ถ้า
 หากริงเก็ยเดี่ยเดียวว่า Agnostic ก็ยังใช้ไม่ได้ เข้าใจว่าคง
 จะไปด้วยกันไม่ได้

ผมอยากจะเถียงต่อไปว่า การหลงเชื่อโดยงมงาย
 นั้นเป็นภัยต่อสังคม เป็นภัยแก่ศีลธรรม เป็นการดบด่าง
 คำสั่งนา นักศึกษาที่จะสอบได้ไปบูชาตันโพธิ์ในธรรมคำสั่งศร

ขอบูชาให้สอบได้ เสร็จแล้วจะเอาหัวหมูมาให้ เอาอะไร
 มาให้มันเป็นการริเริ่มนิสัยให้มันบนตงแต่เดี๋ยวนี้ เป็นการ
 ผิดที่เดียว ผิดเหลือเกิน ที่นะเชิงเทรา ได้ข่าวว่า หลวง
 พ่อยะโล่ธรรมช้อยเลี้ยง ก็อยากจะไปชมท่าน ที่ไหนได้เห็น
 ว่าเขาทำกันเป็นการค้า มีการให้ดินบน เอาของไปให้
 ผมงกเคยหมดความศรัทธา รู้ดีว่าเป็นการที่เข้าใจกันผิด
 นี้ไม่ต้องพูดถึงหลวงพ่อยหรืออะไรที่ครึกครื้นกันกว่านั้น*ใน
 ระหว่างสงครามก็อดนึกไม่ได้ว่า ทำไมฝรั่งถึงได้ชักชวนกัน
 ไปในโบสถ์ มีพระเจ้าของอเมริกันและอังกฤษฝ่ายหนึ่ง
 พระเจ้าของเยอรมันกับญี่ปุ่นอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นพระผู้เป็นเจ้าของ
 องค์เดียวกัน เยอรมันก็ส่งตัวให้พระเจ้าฆ่าอังกฤษ อังกฤษ
 ก็ส่งตัวให้พระเจ้าฆ่าเยอรมัน ผมเข้าใจว่า ถ้าส่งตัวแบบ
 นี้ก็เป็น การเข้าใจผิดทั้งมลาย

ที่ผมกล่าวนี้เพียงแต่เท่าที่ปรากฏมา เท่านั้น
 เพราะฉะนั้น จึงขอถอดทริ Agnosticism ไปพดางก่อน
 ดับปรัชญญะกับศรัทธาความเชื่อถอนัน ถ้าใดทางต้องอย่าง

ผมคิดว่าคงจะดี เพราะว่าผู้ที่เชื่อถือพระเจ้า คือมีศรัทธา
 อย่างมีสติสัมปชัญญะนั้น ก็เป็นของวิเศษ แต่ถ้าจะเลือก
 ระหว่างสองอย่าง ระหว่างสติสัมปชัญญะกับศรัทธาอย่าง
 ใดอย่างหนึ่งแล้ว ผมยังถือว่า ~~*~~ สติสัมปชัญญะเป็นของ
 สำคัญกว่าความเชื่อถือ เพราะฉะนั้น ผมเข้าใจว่า สติ
 สัมปชัญญะนั้นเองจะนำไปสู่จริยธรรมและจริยธรรมนั้นเป็น
 ปัจจัยสำคัญในการพัฒนา

ขอบคุณ

จรรยาของนักเรียน*

ความบกพร่องแห่งสมัยปัจจุบันนี้ ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกสนใจในเรื่องจรรยาของนักเรียน หัวข้อที่ข้าพเจ้าจะพูดในเรื่องนี้แบ่งออกเป็นสามประการ คือ ขุมปัญญา ลักษณะวิชา และวินัยของนักเรียน

๑. ขุมปัญญาของนักเรียน

ในการที่จะหวังให้รู้ถึงขุมปัญญาของนักเรียนนี้ เราจะต้องไม่พิจารณาแต่เฉพาะความถนัดทางวิชาการ เช่นความถนัดทางด้านนี้ทางด้านนั้นได้ดวยวาจาเท่านั้น เราจะต้องมุ่งหมายไปหาความถนัดอันสูงสุด และถ้าจะทำได้ ก็เพียรพยายามด้วยฉันทะและอุตสาหะ นำตนไปสู่ถึงจะอันดีเลิศ อันปัญญาของมนุษย์เรานั้นเติบโตใหญ่ขึ้นโดยทำนองเดียวกันทุกคน กล่าวคือ อาจจะมีปัญญาอันหนึ่งอันใดที่ตนมีโดยธรรมชาติมาแต่แรกเกิด โดยทั่วไปแล้ว บุคคล

* จากอนุสรณ์เศรษฐศาสตร์ ๒๕๐๗

ที่ต่ำกว่ามันจะมีอารมณ์อันดีและเคารพต่อธรรมชาติ เพราะ
 เหตุว่าบุคคลที่ต่ำกว่าก็มี ใช้อื่น โทดเถยเปรียบเสมือนมรดก
 เต็มเต็มคดมอันดีปดอดไปรง เป็นช่องทางให้วิชาแห่งต่างด
 โลกไหลผ่านได้โดยสะดวก ฉะนั้น ท่านเหล่านั้นจึงมีธรรมชาติ
 เป็นทุนอยู่ มิเพียงแต่จะเป็นจำนวนมาก แต่หากเป็นทุน
 ชนิดซึ่งไม่รู้จักหมดสิ้น

มนุษย์ทั่วไปย่อมมีใจดี มีธรรมชาติ แต่ในเฉพาะบุคคล
 หนึ่ง ๆ นั้น อาจมีกิดได้เข้าแทรกแซง โดยที่หมกมุ่นอยู่แต่
 ในวิชาซึ่งมีประมาณจำกัดและมีขอบเขตแคบแทนที่จะได้ใจ
 ในสิ่งอันอันดีเลิศ ดังนั้นของปุถุชนเรานั้นก็จะเอออวยอยู่
 แต่ในหลักแคบ ๆ ของเราเอง และเชื่อฟังอยู่แต่ความคิด
 ชั่วแฉ่น เพิกเฉยต่อหลักวิชาอันแท้จริงแห่งต่างดโลก ท่าน
 วิจารณ์จะเป็นผู้ประเสริฐได้ก็โดยอาศัยเหตุที่ท่านมีธรรมชาติอัน
 ไพศาลเป็นหลักอยู่ ท่านเปิดปากชนเมื่อใด ธรรมชาตินั้นก็
 ก่อตัวอ้อยคำแทน หากท่านจำเป็นจะต้องการทำสิ่งใด
 ธรรมชาตินั้นก็เป็นผู้กระทำแทน

หนึ่ง ถ้อยคำและการกระทำของท่านวีรชน^๕ ดำเนิน
 ชนทั้งมวลก็ยอมตั้งเกณฑ์เห็นได้ด้วยใจของตนเอง เพราะดวง
 ใจของวีรชนและดำเนินชนก็เป็นดวงใจดวงเดียวกัน แต่
 ดำเนินชนก็มักเล็ดกันอยู่ทำให้ถ้อยปัญญา ความประเสริฐ
 เป็นสิ่งท้งายและชัดแจ้งอย่างที่สุด และแท้จริงความง่ายและ
 ชัดแจ้งนั้นแหละคือความประเสริฐ ปัญญาอันดำเดิกันนั้น เรา
 จะบรรลุถึงได้ก็แต่เมื่อใดทอดทิ้งวิธีการใช้ความคิดทบทวน
 ไปมาเปล่า ๆ อย่างไม่เข้าเรื่อง แล้วหันมาเปิดโอกาสให้
 ปฏิภาณมีโอกาสรูจักตัวได้เต็มที่ และเมื่อปฏิภาณได้มี
 ช่องทางเป็นอิสระสติปัญญาก็ยอมเจริญชนตามกันไป ดำเนิน
 ชนยอมใช้ความคิดวนเวียนอยู่ เหมือนใช้โคผูกคอกไม่เดิน
 หมุนบดอยู่ หยอกอะไรเข้าไปก็มีแต่ธาตุชนิดเดียวกันกด
 ออกมา แต่พอมนุษย์ละทิ้งจารีตการใช้ความคิดแบบเก่า
 เสียได้เมื่อใด หันมาใช้ความคิดที่เกิดชนจากปฏิภาณ เมื่อ
 นั้นก็จักสามารถนำเอาถ้อยคำไพเราะ ความคมคาย ความ
 หวัง ความดีงาม ความรู้ ตลอดจนเกียรติยศต่าง ๆ มา
 ใช้เป็นเครื่องมือได้

๒. ลักษณะวิชาของนักเรียน

คอนนซาฟเจ้าจะชอกดาวถึงงานหนักเรียนจะต้องทำ
 อันขุมปัญญาของนักเรียนซึ่งข้าพเจ้าได้กล่าวมาในตอนต้น
 นั้น ย่อมเป็นขุมปัญญาอันกว้างใหญ่ไพศาลฉนั้นใด ลักษณะ
 วิชาของนักเรียน ก็ย่อมมีขอบข่ายกว้างขวางฉนั้นใด ส่วน
 มากเรามากจะไม่ดำนั้นกว่า ขุมวิชานั้นมีอยู่เอนกอนันต์ และ
 มักจะไม่นำพาต่อการสืบเสาะหาวิชาเพิ่มเติมเลย คนใน
 ประเทศอื่นเขาเรียนกันได้อย่างไร ถ้าเราเรียนเต็มอเขาได้
 หรือเพียงแต่ตำราบรรณเขียนหนึ่งต่อให้คนอ่านได้ ก็มักจะเป็น
 ที่พอใจกันแล้ว เรามักจะถือเดี่ยวว่าในโลกนี้ไม่มีวิชาอะไร
 ใหม่ บั้ใจเดี่ยวว่าองคววิชาเท่าที่จะเรียนกันได้นั้น คนเก่า
 ได้รวบรวมลงในเล่มหนึ่งต่อครบถ้วนนานมาแล้ว และถ้า
 เราจะพูดหรือแต่งอะไรเพิ่มเติม ก็มีแต่จะเป็นส่วนประกอบ
 ปลดปล่อยออกไปเท่านั้น ความเข้าใจเช่นนี้เป็นความคิดซึ่ง
 คนมาก ขอให้กลับถือเดี่ยวใหม่เถิดว่า บทประพันธ์ต่าง ๆ
 ยังมีแต่งขึ้นน้อยนัก และจินตควของโลกนี้เพียงจะเริ่มขับบท
 เพลดงด้อมโลกมาได้ไม่นานเลย ธรรมชาติในตัวเราจะตั้ง

เดือนเราอยู่เป็นนิตย์ว่า “ โลกเรายังใหม่อยู่ ยังไม่มีใคร
 ทดลองทำอะไร อย่าได้เชื่อในศักดิ์นัก ถ้อยเตี้ยว่าโลกของ
 เราในวณนยังคงบริสุทธิเปรียบดั่งดาวพรหมจารีย์ ”

ในคำกล่าวข้างต้นนี้ ข้าพเจ้ามิได้มุ่งหมายที่จะกล่าว
 ร่ายคดีเย้ยนบทประพันธ์เก่า ๆ ทิ้งหลายให้เสื่อมค่าลงไป หา
 มิได้ ข้าพเจ้าขอกล่าวแต่เพียงว่า ไม่มีคิดปวรรณคดีชน
 โดเลยกตกถกถกไขว้ให้เราคิดคนทดลองประคิษฐุเรื่องเดียวกัน
 นนชนใหม่ เพราะเมื่อดวงวิญญาณของมนุษย์ชาติฉายเข้า
 จับคิดปวรรณคดี ไม่ว่าจะขึ้นเด่นดังเพียงใด ก็ย่อมจะ
 ปราภฏเป็นมดทินเสื่อมสลายไป อันบทประพันธ์ต่าง ๆ นั้น
 เราจะลำดับชั้นได้ว่าประเสริฐเพียงใดก็โดยที่ได้นำมาเปรียบ
 เทียบกันเท่านั้น แต่เมื่อนำเอาบทประพันธ์ของมนุษย์ทั้งหมด
 มาเปรียบกับมหาวิชาอนันต์แล้ว ก็ไม่มีบทใดนับได้ว่าประ
 เสริฐุเลย แม้แต่บทของท่านโฮเมอร์ หรือมิดตันผู้ยิ่งใหญ่
 ฉะนั้นแหละ ทุกกาลสมัยบุคคลทุกคนย่อมได้รับความ
 ยุติธรรมเท่าเทียมกัน สัตย์ยอมส่อนมิให้มนุษย์เกิดขัดขัง กัด
 หรือเดียนแบบจากบุพพชนของตน และยอมส่อนมิให้มนุษย์

ทอดอาลัยเสีย ประหนึ่งว่าโลกของเรานี้ชั่วร้ายตั้งแต่เกิดมา
 ประหนึ่งว่าวิชาความรู้ต่าง ๆ นั้นได้มีผู้รู้เสียจนสิ้นสุดแล้ว
 หรือประหนึ่งว่าคนเกิดมาในท่ามกลางความบำรุงบำเรอจน
 สุดขีด ไม่ต้องคิดอ่านทำอะไรอีกแล้ว ห้ามได้ ดึงคักคิดดิ้น
 ในต่างดลก ย่อมบันดาลให้มีดวงปรีชาญาณเกิดขึ้นใหม่
 เสมอไม่มัววันสิ้นสุด และเมื่อดวงปรีชาญาณนั้นฉายส่องไป
 จับสิ่งใดเข้า แม้จะเป็นฝุ่นเป็นทราย สิ่งนั้นย่อมปรากฏเป็น
 สิ่งใหม่เอี่ยม ซึ่งมีคุณความดีเสมอกับสิ่งอื่น ๆ จำนวนสุด
 คณนา

๓. วินัยของนักเรียน

กฎแห่งความหวังและชีวิตแห่งนักเรียนนั้น ก็อยู่ใน
 หัตถ์ข้อเดียวกันกับที่ได้บรรยายมาแล้วเกี่ยวกับขุมปัญญา
 และลักษณะวิชาอันเอง นักเรียนพึงรู้เถิดว่าโลกนี้เป็นสิทธิ์
 ของตน แต่เราจะเข้าครอบครองโลกได้ ก็คือเมื่อบำเพ็ญตน
 ให้สอดคล้องเหมาะสมควรกับสิ่งประกอบต่าง ๆ ของโลก นัก
 เรียนจะต้องบำเพ็ญตนเป็นผู้รักความสงบ รักงาน มีสันโดษ
 และเมตตากรุณา

นักเรียนทั้งหลาย พึงถือความเงี้ยบตั้งบเป็นเจ้าตัวคุณ
 ชีวิตของตนเถิด แม้จะเกิดความยินดีนรายนกเก็บความ
 รู้สึกไว้กับตนเอง พึงพอใจประมาณความดีของตนด้วยคน
 เอง และพึงพอใจรับความสรรเสริญของตนเองเป็นรางวัล
 ก็เหตุใดเล่าที่นักเรียนจะต้องอยู่ในความเงี้ยบตั้งบ เหตุนี้
 คือ เพื่อจะได้รู้จักคุ้นเคยกับความคิดของตน ผู้ใดอยู่ในที่
 สดัดแต่ในใจดีนรกรวงกรวยใครจะมาคลุกคลีอยู่กับฝูง
 ชน ก็เท่ากับว่าไม่อยู่ในที่สงบ ใจของเขาแท้จริงอยู่ใน
 ตลาดจอแจ ไม่สามารถจะเห็น พัง หรือคิดอะไรได้ แต่
 เมื่อใดท่านได้คงสมาธิรักษาดวงจิตของท่าน ห่างเพื่อนห่าง
 ฝูง บำเพ็ญชีวิตตั้งบแล้ว เมื่อนั้นแหละ จิตตานภาพของ
 ท่านก็จะเจริญงดงามบริบูรณ์อยู่ในเดมิอันหนึ่งต้นไม้ใน
 ป่าหุดวงและดอกไม้ในทุ่ง ท่านจะได้บรรลุถึงผลแห่งวิชา
 และเมื่อท่านกลับออกมาพบเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ท่านก็อาจ
 จะถ่ายทอดวิชาให้เขาได้และเขาก็ยินดีรับเอาไป

แต่อย่าได้นำคนสู่ที่สงบแต่เพียงเพื่อจะได้หวนกลับเข้า
 สู่สังคมในบัดเดี๋ยวจี ความสงบเช่นนี้ไม่นับว่าเป็นความ
 สงบ เป็นการสงบชนิดฉุนฉวยและไม่สัดชื่น อันมหาชนน

ก็มีความรู้ความชำนาญในเชิงด้มาคมของเขาอยู่แล้ว เขาต้องการอยู่แต่ขอให้นักเรียนนำเอาความรู้ความชำนาญอันเกิดขึ้นเป็นส่วนตัวคือความรู้อันเป็นดีแท้จริงและประเสริฐมาเปิดเผย เพราะความรู้ความชำนาญประการหลังนมหาชนที่ตงเคหัดถานอยู่ในท้องถิ่นไม่ดามารถก่อให้เกิดขึ้นได้ ดังที่เขาต้องการอยากได้จากท่านก็คือ ดั่งประเสริฐอันมาจากความคิดชนิดสูง ชนิดเที่ยงตรง และคู่ควรแก่มนุษยชาติ และความประเสริฐนั้นจะหาได้จากความสงบ มิใช่จากความมัวลุ่ม เรื่องนี้สำคัญอยู่ที่การพาเอาร่างกายออกไปสู่ที่โดดเดี่ยว หากสำคัญอยู่ที่อิสรภาพแห่งจิต ที่สงบ กระทบมบ้า และเขา มีประโยชน์แก่แต่เฉพาะในฐานะเป็นสิ่งอุปกรณก่อให้เกิดความสงบ แม้แต่เงินตกถมี่ชีวิตอยู่ในมหานครก็ยังมีบำเพ็ญตนเป็นโยคะได้ เมื่อมีด้มาคิแล้วแม่จะอยู่ในที่ใดก็ด้ารวมความสงบจนจนด้าเร็ว

แต่แน่ละ ข้าพเจ้ามิใช่ว่าจะหลงเชื่อในความสงบอย่างงมงาย หน้่มด้าวทั้งหลายพึงฝึกฝนตนให้รู้จักใช้ทั้งความสงบและด้มาคมเถิด แต่อย่าให้ตกเป็นทาสแก่สิ่งหนึ่ง

สิ่งใดเคยทั้งสองประการนี้ ดวงจิตที่ฉลาดละจากฝูงชนไปก็
โดยประสงค์จะได้พบสวัสดิมงคลอันแท้จริง เท่ากับละจากของ
เทียมไปไม่ของแท้ ท่านจะเรียนทุกสิ่งที่ดีมาคมสอนท่านได้
เพียงชั่วเวลาเล็กน้อย ไม่ต้องไปงานเต็มวัน งานมหรสพ
งานกรำท่า หรือชมละครกันซ้ำซากจนเป็นงานประจำอย่าง
โศกเขลา และถึงประเสริฐอันใดถ้าจะปฏิสนธิออกมาได้
จากชีวิตที่ดำเนินอยู่แบบคน ๆ และในท่ามกลางความดุ่ม
หลงฉะนี้

นักเรียนที่ด้อยไม่หลุดห่างจากภาวะของคน ในวัย
ต้น ๆ เขาจะต้องพยายามเรียนรู้ถึงข้อเร้นลับแห่งความ
อุคตสำหระและอดทน จะต้องทำให้มือทั้งสองของเขาคุ้นกับ
แม่พระธรณาทบ่อนอาหารเพียงเขา และคุ้นกับห้องโถงซึ่ง
จะต้องผ่านมาก่อนความสบายและความสำรวย นักเรียน
ทั้งหลายจงใช้หน้ตอบแทนแผ่นดินของตนเถิดและจงทำประ
โยชน์ตอบแทนเพื่อนร่วมโลกเยี่ยงผู้ที่มีสติและมีเกียรติ โดย
มิได้เพิกเฉยต่อการบูชาเทพเจ้าผู้ดลใจเหล่าจันทกวีให้ได้นำ
เอาบทเพลงอันไพเราะมาขับก่ด้อมโลกอยู่อย่างมีรู้นัดศกาด

เมื่อใดนักเรียนประกอบด้วยคุณ ๒ ประการ คือ ความ
 อุตสาหะ และ ปรินิชาญาณ เมื่อนักเรียนได้ว่าเป็นผู้สมบูรณ์
 เพียงพร้อมด้วยกำลัง คุณ ๒ ประการนี้แหละที่ปรากฏอยู่
 ในนิพนธ์แห่งจอมปราชญ์ทั้งหลาย

นักเรียนทั้งหลายจงดำเนินตามแนวแห่งความดี โดย
 เกิด ความขยันหมั่นเพียรมาอยู่มาหลายเดือนจะนับได้ แต่
 นักเรียนควรระมัดระวังในใจของตน ชี้ให้เห็นถึงความดีใจของ
 เรายุ่เอง เป็นเครื่องนำเอาอันตรายคติมาด้วย ตั้งที่ระคาย
 เคืองและเป็นที่ มักจะเกิดชนกบฏที่มักคิดคดคั่งพดเองดัด
 ด้วยเหตุว่า เมื่อมหาชนได้สัมผัสจรูร์ธของเขาแล้ว ย่อมจะ
 พยายามเดาะแเดงหาเขาก่อนที่จะคำนึงถึงความยากลำบาก
 อันเป็นต้นเหตุแห่งกรรมและความคิดนั้น ๆ ต่างก็พยายาม
 แดงหาผู้ทรมานช้อเลี้ยงเพื่อจะขอให้นายดวงประทีปต้องปริศนา
 ต่าง ๆ ให้กระจ่างไปโดยคาดคะเนว่าปริศนานั้น ๆ ได้มีคำ
 ไชจารึกอยู่บนแนวกำแพงแห่งชีวิตแล้ว แต่หาเป็นเช่นนั้น
 ไม่ กลับปรากฏว่านักเรียนผู้รู้นั้นแหละมีความโง่เขลาไม่
 ผิดกับสามัญชนเลย ไร้เดียงซึ่งดวงประทีปอันสามารถต้อง

แต่งออกมาดีมาแล้วมออยู่ได้ไม่จำกัดเวลา กตายเป็นแต่ง
 ความคิดบริษัทรชังพวยพุ่งออกมาได้เพียงบัดใจ แลวกักดับ
 มืดมนไป และมีหน้าซ้ำแต่งน้อย ๆ นัยน์ไม่ตำมารถจัด
 ปัญหาต่าง ๆ ให้ปลาดัดนาไปได้เลย เมื่อเป็นเช่นนั้นแลวกัก
 ย่อมเกิดความโทมนัส เศร้าใจ นักเรียนผู้นั้นอาจหวาดไป
 ว่า ตนจะเป็นผลผลิตของมหาชนผู้นิยมตนอยู่ จึงมักตั้ง
 ตนเป็นผู้แต่งประกอบด้วยความรู้ดีกักดับมหัทจักรวาล มัก
 จะเงี่ยหุงปัญหา แลวนำเอามาเก็บดองถ่วงเวลาไว้ ครั้น
 แลวเมื่อไม่ตำมารถให้คำตอบอันถูกต้องแม่นยำ ก็กักถ่วง
 ถ้อยคำออกมาเป็น โง่หารถือเอาคำตอบเป็นคำตอบพิสดาร
 ไป

เพราะฉะนั้น นักเรียนจึงควรเป็นผู้รู้จักยั้งคิดและรัก
 ความดีด้วยจริง แลวตำมารถอดทนนิ่งเงี่ยบออยู่ได้ในบาง
 โอกาส โดยระลึกว่าความจริงนั้นอาจจะทำให้ความเงี่ยบ
 เกิดความไพเราะจับใจได้ ขอให้ยึดมั่นแต่ในความดีด้วยเถิด
 จงเปิดเผยข้อความจริงแก่ผู้ที่ซักถามตนแต่โดยซื่อ เมื่อมีผู้
 มาหารถือกฟังแลวดัง ให้เขาทราบอย่างสุจริตถึงข้อที่ท่านเคย

เรียนรูมา ตลอดจนวิธีการและเครื่องมือของท่านเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้วิธีและเครื่องมือเหล่านั้นอย่างเสรี และเมื่อท่านได้บำเพ็ญตนเป็นผู้สุจริตและเมตตาถึงขนาดเด็กคนแล้ว ท่านก็จะสามารถทราบซึ่งถึงข้อเร้นลับแห่งธรรมชาติของท่านเองด้วย

เมื่อนักเรียนยอมอ่อนน้อมตนลงมาด้วยความมั่นใจประการหนึ่ง เขาก็จะได้รับรางวัลอันเป็นที่พึงพอใจในดวงจิตของเขาเอง แม้ว่าจะได้ฝ่าฟันอุปสรรคและประสพความไม่สำเร็จมาเป็นเวลานาน หากว่าบังเอิญมีผู้ร่วมงานอื่นไม่ชอบด้วยน้ำใจก็ขออย่าได้โทมนัสน้อยใจจนเกินควร ลองคำนึงดูเถิดว่า ถ้าไม่มีอุปสรรคมาขัดขวางหรือไม่มีผู้ยุ้งให้เกิดมานะขึ้นแล้ว ถ้อยคำหรือผลงานอันดีนั้น ๆ จะเกิดขึ้นได้อย่างไร

ความสรุป

ท่านทั้งหลาย ข้าพเจ้าได้บังอาจนำเอาคติเหล่านั้นมาเสนอท่านก็เพราะเหตุว่าเมื่อท่านได้ออกไปสู่โลกเพื่อประกอบอาชีพทั้งในทางราชการและส่วนตัวแล้ว ท่านอาจจะไม่รู้ลึก

เสียใจว่าท่านได้เคยฟังคำเตือนในเรื่องหน้าที่เบองคนแห่งผู้
 ไม่เรียน และคำเตือนชนคนนอยหนักหน้าที่ท่านจะได้ยินจาก
 สหายใหม่ ๆ ของท่านในอนาคต ครنگันข้าม ทุกคืนทุกวัน
 ท่านคงจะได้ยินแต่คติชนิดคำ เช่น เขาอาจจะแนะนำท่านว่า
 หน้าที่ขอแรกของท่านก็คือ จะต้องมุ่งหาที่ดิน บ้านเรือน
 ทรัพย์สินมบัติ ยศศักดิ์ และชื่อเสียง เขาจะเยาะเย้ยถามท่าน
 ว่า “ไฮ้ชีวิตท่านแสดงอยู่บนมรดกดีแค่ไหนและความงาม
 ความไพเราะแห่งบทนิพนธ์นั้นเอาไปใช้อะไรได้” แต่ถึง
 กระนั้นก็หากท่านยังรู้สึกตนว่า ตั้งศักดิ์สิทธิ์ในสากลโลก
 ได้เรียกร้องให้ท่านเพ่งเล็งหาความจริง ความงามและความ
 ไพเราะแล้วไซ้ร้ ก็จงยึดมั่นในความกล้า ความดีด้นนั้นเถิด
 ขณะใดที่ท่านกล่าวว่ “ใครเขาประพฤต้อย่างไร เราก็
 จะประพฤต้อย่างนั้น ข้อที่ไม่ฝืนอยู่แต่ก่อนนั้นขอเด็กกันที
 เราจะต้องแสดงหาทรัพย์สินเงินทองเดี่ยก่อน วิชาความรู้
 และความคาดหวังอย่างเพ้อ ๆ เมื่อก่อนนี้ พักไว้เดี่ยท่ก่อน
 จนกว่าจะสบโอกาสเหมาะ” เมื่อใดที่ท่านพูดหรือคิดเช่นนั้น

เมื่อนั้นแหละเป็นความคับแค้นจิตของท่าน และขออ่อนแห่ง
 คีตป วรณคดี หรือวิทยาก็จะร้องโรยอับเฉาไปอีกข้อหนึ่ง
 ทำนองเดียวกับที่ได้เคยร้องโรยอับเฉาไปแล้วนับแสน ขณะ
 ใดที่ท่านจะต้องตัดจิตใจเดือดเคิบทางอย่างนี้ ขณะนั้นเป็น
 กาลดำคัญแห่งชีวิตของท่าน และจงข่มขืนเดือกเขาข้างวิชา
 ความรู้เถิด

อันความย่วยวณมารยาแห่งโลกนแหละ ที่ทำให้เรา
 เกิดความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีผู้เคร่งในการเรียน เป็น
 สัมณแห่งวิทยา และผู้รักเรียนนั้นเองกัมนหาที่แฉะดีทิตที่จะ
 บังคับโลกเดินตามตน มิใช่ตนเดินตามโลก จงน้อมรับเอา
 รัตธรรมอันกระจายคดบอยู่แล้ว ในของทุกสิ่งทีประกอบจน
 เป็นธรรมชาติ จงช่วยเป็นต้นให้ธรรมชาติได้กล่าวมธุรด
 กัด่อมใจมนุษย์ และจงแสดงให้โลกอันโง่เขลาต้งเห็นเดี่ยที่
 ว่าวิชาความรู้ประเสริฐเพียงใด เมื่อเราได้เห็นอยู่คำคาเดว
 ว่า กาลสมัยของเรานมบาปอยู่หนาแน่น และบ้านเมือง
 ของเรานมความเท็จความชวคาศนอยู่ ก็ขอให้เราทง
 หตายจงเข้าสู้รุ่มเย็นแห่งวิชาและแด่องหากความรู้ซึ่งใคร ๆ

เขาได้ละเลยเสียแล้ว ถึงแต่แห่งวิชานี้จะรีบหรีกจึงพอใจ
 เกิด เพราะถึงจะเป็นดังเด็กน้อยก็ยังเป็นของ ๆ เราจริง ๆ
 จงมุ่งหน้าคนแล้วคนอีกต่อไป อย่าได้ท้อถอย อย่าได้ทวง
 คนถึงกับวางมือจากการค้นหาหาความรู้ อย่าเชื่อถือใน
 ความคิดของท่านจนงมงายแต่ก็อย่าหลงตนผู้อื่น โดยไม่
 พิจารณาถึงเหตุผล ท่านมีสิทธิ์ที่จะเดินทางข้ามทะเลทราย
 ไปสู่วิชา ถึงจะเป็นทะเลทรายก็มีดวงดาวส่องแสงอยู่แพรว
 พราว และเหตุไฉนเล่า ท่านจึงจะละสิทธิ์นี้ของท่านเสีย
 ไปซึ่งดุก่อนหาม โดยเห็นแก่ความดำราญในที่ดินสัก ๑
 ไร่ บ้านสัก ๑ หลัง และยุ้งสัก ๑ ยุ้ง วิชาก็มีหลังคา
 มีเตียงและมีอาหารไว้ต้อนรับท่าน

จงบำเพ็ญตนให้เป็นผู้จำเป็นแก่โลก มนุษยชาติก็จะ
 นำอาหารมาสู่ท่านเองและถึงแม้ว่าจะให้ไม่ถึงยุ้งถึงนางแต่ก็
 เป็นบำเหน็จชนิดที่ไม่ลดต่างบุญคุณของท่านที่ทำไว้ต่อมนุษย์
 ชาติ ไม่ลดต่างความรักใคร่นิยมของคนทั้งหลาย และไม่
 ลดต่างสิทธิ์ของท่านที่มีอยู่ต่อศิลป ต่อธรรมชาติ และต่อ
 ความหวังของมนุษย์

ขอท่านอย่าได้กริ่งเกรง ในข้อที่ข้าพเจ้าแนะนำให้ท่าน
ถือเครื่องเป็นโยคีจนเกินไปเลย โปรดอย่าตั้งปัญหาถามว่า
“นักเรียนที่หลุดหลุดกอนตัวจากัดมากมายนั้นจะทำประโยชน์
ได้อย่างไร?” อย่าถามว่า “ใครเล่าจะได้ประโยชน์จาก
นักธรรมผู้สอนวิชาของตน และปกปิดความคิดอ่านของตน
จากโลกซึ่งกำลังเร่งเร้ารออยู่?” จะปกปิดความคิดความรู้
นะหรือ ปกปิดแสงเดือนแสงตะวันเดี่ยจะง่ายกว่า วิชา
ความรู้นั้นแหละ เป็นแสงอันเลิศกระจ่างจ้าไปทั่วจักรวาล
แม้ว่าท่านจะเกิดเป็นไปไปเสีย วิชาที่ย่อมเปล่งวาจาออก
มาได้โดยวิธีอัศจรรย์ของนั่นเอง วิชาที่ย่อมไหลหลั่งออกมา
เองจากการกระทำของท่าน จากลักษณะวิสัยของท่าน และ
จากดวงหน้าของท่าน วิชาจะนำมิตรภาพมาสู่ท่าน จะ
เห็นดวงของท่านไว้มั่นกับธรรมะด้วยความรักและความคาดหวัง
ของมนุษย์ผู้มีใจเป็นธรรม และอาศัยกฎแห่งธรรมะอันเลิศ
ซึ่งแบ่งแยกออกมิได้นี้ วิชาจะประสิทธิ์ผลอันงามพร้อมดม
บูรณ์ทุกประการ ภายในดวงจิตแห่งนักเรียนซึ่งเป็นทวิ
กีนิยมแห่งฟ้าดิน

ปัญหาและลำดับในการพัฒนา*

แม้ว่าจะเป็นที่ยอมรับนับถือกันว่าประเทศไทยนั้นค่อนข้างอุดมสมบูรณ์และมีมั่นคง แต่จะนั่งนอนใจหาได้ไม่ รายได้เฉลี่ยต่อคนยังคงประมาณ ๓๐๐ เหรียญสหรัฐต่อปี ทั้งๆ ที่อัตราเฉลี่ยก็ห้ามประโยชน์สำหรับพวกที่อยู่ในระดับต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยนั้นไม่ ประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในอัตราสูงเรายังมีปัญหาอื่น ๆ อีกนานาประการ

ข้าพเจ้าเห็นว่าบรรยากาศที่เหมาะสม เพื่ออำนวยความสะดวกจำริญทางเศรษฐกิจนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ & ประภคดังต่อไปนี้:-

ก) ระบบบริหารที่ดี ซึ่งจะทำให้ใช้กำลังคน เงิน และเวลาซึ่งมีอยู่จากคนนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข) เครื่องมือทางการคลัง และทางการงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถประมาณ ควบคุม และรายงานรายได้รายจ่ายของรัฐบาลได้อย่างถูกต้องแน่นอน

* จากอนุสรณ์เศรษฐกิจศาสตร์ ๒๕๐๘

ค) ระบบการเงินและการธนาคารที่สามารถรักษาเสถียรภาพแห่งค่าของเงินตราทั้งภายในและภายนอกประเทศไว้ได้ โดยเปิดช่องทางให้ใช้จ่ายในการพัฒนาได้พร้อมกันไปด้วย

ง) ภาวะที่เป็นธรรมในการผลิตและการค้า โดยไม่ให้มีอภิสิทธิ์ต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้แข่งขันกันได้ภายในขอบเขตที่กำหนดไว้ชัดแจ้ง

จ) รัฐบาลดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อจัดให้มีความสะดวกชนพื้นฐานแก่การผลิตของเอกชน และในขณะเดียวกัน จะไปกระตุ้นให้ประชาชนทุกคนต่างได้ใช้ควมริเริ่มของตนเอง

การพัฒนาประเทศชาติในความหมายอย่างรวม ๆ หรือในความหมายของสังคมนิยมหรือสังคมนิยมรวมนั้นสามารถทำให้เข้าใจผิดได้อย่างมาก ถ้าหากคนรวยยิ่งร่ำรวยมากขึ้นทุกที ในขณะที่คนด้อยใหญ่สิ้นเนื้อประดาตัวแล้ว การพัฒนา "สังคมนิยม" จะนำความเดือดร้อนมาสู่คนด้อยใหญ่ มีคำพูดของรามอน แมกไซไซย์อยู่ว่า "ผู้

ที่^{๕๖}เกิดมา^{๕๖}แล้ว^{๕๖}มัน^{๕๖}อย^{๕๖}ก^{๕๖}ฏ^{๕๖}ห^{๕๖}มา^{๕๖}ย^{๕๖}ค^{๕๖}ว^{๕๖}ร^{๕๖}จะ^{๕๖}ช^{๕๖}ว^{๕๖}ย^{๕๖}ใ^{๕๖}ห^{๕๖}ี^{๕๖}ม^{๕๖}ั^{๕๖}น^{๕๖}า^{๕๖}ก^{๕๖}

ณ^{๕๖}น^{๕๖} มาตรการ^{๕๖}ใน^{๕๖}การ^{๕๖}พ^{๕๖}ฒ^{๕๖}น^{๕๖}า^{๕๖}ที่^{๕๖}มี^{๕๖}ด^{๕๖}ำ^{๕๖}ด^{๕๖}ั^{๕๖}บ^{๕๖}ค^{๕๖}ว^{๕๖}า^{๕๖}ด^{๕๖}ำ^{๕๖}ค^{๕๖}ัญ^{๕๖}
ที่^{๕๖}ส^{๕๖}ุ^{๕๖}ด^{๕๖}ก^{๕๖}็^{๕๖}ค^{๕๖}ว^{๕๖}ร^{๕๖}ไ^{๕๖}ด้^{๕๖}แ^{๕๖}ก^{๕๖}่^{๕๖}การ^{๕๖}ก^{๕๖}่อ^{๕๖}ใ^{๕๖}ห^{๕๖}ี^{๕๖}เก^{๕๖}ิ^{๕๖}ต^{๕๖}บ^{๕๖}ร^{๕๖}ร^{๕๖}ย^{๕๖}า^{๕๖}ก^{๕๖}าศ^{๕๖}ท^{๕๖}าง^{๕๖}เศ^{๕๖}ร^{๕๖}ษ^{๕๖}ร^{๕๖}ู^{๕๖}ก^{๕๖}ิ^{๕๖}จ^{๕๖}แ^{๕๖}ะ
ด^{๕๖}ัง^{๕๖}ค^{๕๖}ม^{๕๖}ใน^{๕๖}ช^{๕๖}า^{๕๖}ค^{๕๖}ิ^{๕๖}ใ^{๕๖}ห^{๕๖}ี^{๕๖}ไ^{๕๖}ก^{๕๖}่^{๕๖}ด^{๕๖}ี^{๕๖}ย^{๕๖}ง^{๕๖}ก^{๕๖}ั^{๕๖}บ^{๕๖}ั^{๕๖}ด^{๕๖}ภ^{๕๖}า^{๕๖}พ^{๕๖}อ^{๕๖}ค^{๕๖}ม^{๕๖}ค^{๕๖}ิ^{๕๖}ด^{๕๖}ิ^{๕๖}ด^{๕๖}ิ^{๕๖}ง^{๕๖}ก^{๕๖}่^{๕๖}ว^{๕๖}า^{๕๖}ม^{๕๖}า^{๕๖}แ^{๕๖}ล^{๕๖}ว^{๕๖}

น^{๕๖} ใ^{๕๖}ห^{๕๖}ี^{๕๖}บ^{๕๖}ั^{๕๖}ย^{๕๖}ห^{๕๖}า^{๕๖}ท^{๕๖}าง^{๕๖}ด^{๕๖}ำ^{๕๖}น^{๕๖}บ^{๕๖}ริ^{๕๖}ห^{๕๖}า^{๕๖}ร^{๕๖}ที่^{๕๖}ห^{๕๖}ั^{๕๖}น^{๕๖}ก^{๕๖}ห^{๕๖}น^{๕๖}า^{๕๖}ที่^{๕๖}ส^{๕๖}ุ^{๕๖}ด^{๕๖}ใ^{๕๖}ห^{๕๖}ี^{๕๖}ป^{๕๖}ระ^{๕๖}เท^{๕๖}ศ^{๕๖}ใ^{๕๖}ห^{๕๖}ี^{๕๖}ไทย^{๕๖}
ช^{๕๖}น^{๕๖}ะ^{๕๖}น^{๕๖}ก^{๕๖}ค^{๕๖}อ^{๕๖} :—

ก. ใ^{๕๖}ห^{๕๖}ี^{๕๖}ร^{๕๖}ะ^{๕๖}บ^{๕๖}บ^{๕๖}ค^{๕๖}ณ^{๕๖}ะ^{๕๖}ก^{๕๖}ร^{๕๖}ร^{๕๖}ม^{๕๖}การ^{๕๖}ก^{๕๖}น^{๕๖}ม^{๕๖}าก^{๕๖}เก^{๕๖}ิน^{๕๖}ไป^{๕๖} จ^{๕๖}น^{๕๖}ท^{๕๖}ำ^{๕๖}
ใ^{๕๖}ห^{๕๖}ี^{๕๖}เส^{๕๖}ย^{๕๖}เว^{๕๖}ด^{๕๖}า^{๕๖}แ^{๕๖}ะ^{๕๖}ก^{๕๖}ำ^{๕๖}ด^{๕๖}ัง^{๕๖}งาน^{๕๖}อ^{๕๖}ย^{๕๖}าง^{๕๖}ม^{๕๖}าก^{๕๖}ท^{๕๖}ง^{๕๖}ท^{๕๖}ำ^{๕๖}ใ^{๕๖}ห^{๕๖}ี^{๕๖}เจ^{๕๖}า^{๕๖}ห^{๕๖}น^{๕๖}า^{๕๖}ที่^{๕๖}แ^{๕๖}ะ^{๕๖}ด^{๕๖}
ค^{๕๖}น^{๕๖}บ^{๕๖}ั^{๕๖}ด^{๕๖}ค^{๕๖}ว^{๕๖}า^{๕๖}ม^{๕๖}ร^{๕๖}ิ^{๕๖}บ^{๕๖}ั^{๕๖}ค^{๕๖}ร^{๕๖}อ^{๕๖}บ^{๕๖}ใ^{๕๖}ด^{๕๖}ัง^{๕๖}ย^{๕๖}

ข. การ^{๕๖}ท^{๕๖}ำ^{๕๖}งาน^{๕๖}ช^{๕๖}ำ^{๕๖}ก^{๕๖}ัน^{๕๖}ระ^{๕๖}ห^{๕๖}ว^{๕๖}าง^{๕๖}ก^{๕๖}ร^{๕๖}ม^{๕๖}ต^{๕๖}ำ^{๕๖}ง^{๕๖} ๆ^{๕๖} แ^{๕๖}ะ^{๕๖}ระ^{๕๖}ห^{๕๖}ว^{๕๖}าง^{๕๖}
ค^{๕๖}ณ^{๕๖}ะ^{๕๖}ก^{๕๖}ร^{๕๖}ร^{๕๖}ม^{๕๖}การ^{๕๖}ต^{๕๖}ำ^{๕๖}ง^{๕๖} ๆ^{๕๖} น^{๕๖}ั^{๕๖}น^{๕๖} ท^{๕๖}ำ^{๕๖}ใ^{๕๖}ห^{๕๖}ี^{๕๖}ส^{๕๖}ุ^{๕๖}ญ^{๕๖}เ^{๕๖}ย^{๕๖}ก^{๕๖}ำ^{๕๖}ด^{๕๖}ัง^{๕๖}แ^{๕๖}ะ^{๕๖}ผู้^{๕๖}ช^{๕๖}ำ^{๕๖}น^{๕๖}า^{๕๖}ญ^{๕๖}
ใ^{๕๖}ห^{๕๖}ี^{๕๖}ว^{๕๖}ิ^{๕๖}ชา^{๕๖}ร^{๕๖}ั^{๕๖}พ^{๕๖}ช^{๕๖}ัง^{๕๖}มี^{๕๖}ใ^{๕๖}ม^{๕๖}่^{๕๖}พ^{๕๖}อ^{๕๖}อ^{๕๖}ย^{๕๖}แ^{๕๖}ล^{๕๖}ว^{๕๖}

ค. อ^{๕๖}ภ^{๕๖}ิ^{๕๖}ด^{๕๖}ิ^{๕๖}ท^{๕๖}ิ^{๕๖}แ^{๕๖}ะ^{๕๖}การ^{๕๖}ม^{๕๖}ุ^{๕๖}ก^{๕๖}ช^{๕๖}า^{๕๖}ค^{๕๖}ท^{๕๖}ย^{๕๖}ง^{๕๖}ค^{๕๖}ง^{๕๖}ม^{๕๖}อ^{๕๖}ย^{๕๖}น^{๕๖} ใ^{๕๖}ห^{๕๖}ี^{๕๖}ค^{๕๖}ว^{๕๖}า^{๕๖}
ร^{๕๖}ำ^{๕๖}ร^{๕๖}อ^{๕๖}ย^{๕๖}ใ^{๕๖}ห^{๕๖}ี^{๕๖}แ^{๕๖}ก^{๕๖}่^{๕๖}ค^{๕๖}น^{๕๖}ใ^{๕๖}ห^{๕๖}ี^{๕๖}ค^{๕๖}ง^{๕๖}ที่^{๕๖}ใ^{๕๖}ห^{๕๖}ี^{๕๖}ค^{๕๖}ว^{๕๖}ร^{๕๖}จะ^{๕๖}ไ^{๕๖}ด้^{๕๖}ร^{๕๖}ับ^{๕๖}แ^{๕๖}ะ^{๕๖}ใ^{๕๖}ห^{๕๖}ี^{๕๖}ม^{๕๖}ุ^{๕๖}อ^{๕๖}ำ^{๕๖}น^{๕๖}า^{๕๖}จ^{๕๖}
แ^{๕๖}ะ^{๕๖}ท^{๕๖}ำ^{๕๖}ใ^{๕๖}ห^{๕๖}ี^{๕๖}ค^{๕๖}น^{๕๖}ส^{๕๖}่ว^{๕๖}น^{๕๖}ม^{๕๖}าก^{๕๖}ที่^{๕๖}อ^{๕๖}ุ^{๕๖}ต^{๕๖}สำ^{๕๖}ห^{๕๖}ะ^{๕๖}แ^{๕๖}ะ^{๕๖}มี^{๕๖}ค^{๕๖}ว^{๕๖}า^{๕๖}ม^{๕๖}ด^{๕๖}ำ^{๕๖}ม^{๕๖}าร^{๕๖}ถ^{๕๖}เก^{๕๖}ิ^{๕๖}ต^{๕๖}ย^{๕๖}อ^{๕๖}
ท^{๕๖}อ^{๕๖}

๖. การทะเลาะและดูแคลนต่อคุณค่าของแรงงาน และความคิดริเริ่มของประชาราษฎร์ โดยมุ่งแต่เรื่องชาตินิยมอย่างผิด ๆ หรือเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนคนแบบเห็นแก่ตัวถ่ายเดียว พุคส์นั้น ๆ ก็คือ ถ้าเราตัดความโสมมความเหี้ยมเหือทะเลาะทะยานส่วนตัวและความเห็นแก่ตัวออกเสียแล้ว อาทิตย์ก็จะฉายแสงแจ่มมาส่องโลกอันไม่ค่อมจะล้มบูรณของเราได้

ผู้ที่หมายมั่นแต่ในเป้าหมายอันล้มบูรณ ย่อมจะรอยุคพระศรีอาริย์เดี่ยวเปล่าและจะไม่ได้ทำอะไรไปจนตาย นักปฏิวัติเช่น แมกไซไซย จะต่อสู้กับมารร้ายด้วยมือข้างหนึ่ง และพยายามได้มิตรร่วมด้วยมืออีกข้างหนึ่งพร้อมกันไป มาตรการที่ยังความองอาจในด้านพัฒนาการและการวางแผนพัฒนาจะต้องดำเนินต่อไปถึงแม้ภาวะอุดมคติหนึ่งจะไม่พร้อม ความต้องพัฒนาหรือความต้องการที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จากดินนี้ มีอยู่ทุกด้านในสภาวะเช่นนั้น ไม่มีทางอื่นนอกจากจะยึดหลักการที่ว่า “อะไรสำคัญทำก่อน”

ความหมายของ “อะไรสำคัญทำก่อน” ในความ
เห็นส่วนตัวของข้าพเจ้านั้นมีลักษณะในทางปฏิบัติ และ
สำหรับสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยดังต่อไปนี้ :-

ก. พัฒนาความชำนาญและความคิดริเริ่มของแต่ละ
บุคคล อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาต่อไปในส่วนอื่นๆ
คณะกรรมการศึกษาและการฝึกฝนอบรมกำลังคนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ยังอาชีวศึกษาต้องมาอันดับหนึ่ง

ข. ให้การบริการความสะดวกและกระตุ้นความคิดริ
เริ่มของเอกชนในด้านการผลิตและการค้า คณะกรรมการขนส่ง
และคมนาคม โดยเฉพาะทางหลวง ท่าเรือ และการตลาด
ก็ย่อมมีความสำคัญ

ค. ช่วยให้โครงการที่เริ่มแล้วได้สำเร็จลุล่วงไป มี
ฉันทะหนักก็จะกลายเป็นสิ่งไร้คุณค่าไป เช่น การกำจัดมาตาเรียล
บุคคลอง และคนกันหน่าในการชลประทาน

ง. ช่วยคนส่วนใหญ่ในสิ่งที่เขาพยายามกระทำและ
เป็นสิ่งที่เขามีความเชี่ยวชาญ กล่าวคือ ตั้งแต่เริ่มการเกษตร

กรรมโดยทั่วไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบสินเชื่อเกษตร การกระตุ้นการส่งเสริมให้ใช้ปุ๋ยและเครื่องจักร การใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบภายในประเทศในโครงการทดลองริเริ่มทางอุตสาหกรรมต่าง ๆ

๑. สันนิษฐานอุตสาหกรรมที่เหมาะสมเพื่อที่จะถ่ายเทเกษตรกรรมที่มีจำนวนเกินส่วนและเพื่อเพิ่มรายได้ของแต่ละบุคคล ฉะนั้น จึงจำต้องเลือกส่งเสริมอุตสาหกรรมแต่บางประเภท

หากทุกคนเป็นราชาแล้ว ทุกคนก็เป็นข้าราชสำนัก ด้วยไม่ใช่ว่าทุกโครงการจะมีความสำคัญเป็นอันดับแรกไปเสียหมดได้ โครงการที่ใช้เงินและคนไปขนาดหนึ่งแล้วในชาติจะต้องลดลงมาอยู่อันดับรอง เพื่อที่จะได้พัฒนาการไปอย่างสมดุลกัน โครงการประเภทนี้สำหรับประเทศไทยในแผนพัฒนาระยะที่ ๒ ๑๙๖๗-๑๙๗๑ นั้น ข้าพเจ้าหมายรวมถึง การชลประทาน การไฟฟ้า การประปา การรถไฟ หนึ่ง ข้าพเจ้าใคร่จะเสนอแนะให้ใช้จ่ายน้อยลงเกี่ยวกับ

เมืองหลวง และเมืองใหญ่ ๆ ทั้งหลาย แต่ให้ใช้จ่ายมาก
ขึ้นสำหรับชนบทนอกเมืองทั่วประเทศ โดยดีด้วยจริงแล้ว
ข้าพเจ้าใคร่ที่จะเห็นการทุ่มเททรัพยากรไปยังภาคที่อศคค
ของราชอาณาจักร เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาค
ใต้ ภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศก็ไม่ใช่ว่าจะไม่เหี้ยมแสด
แต่ความเร่งด่วนของภาคเหล่านี้ต้องถือว่าอยู่
ลำดับรองลงไป

EXCELLENS SCACCARII SCIENTIA

“ Non enim in retiociniis sed in multipicibus
judiciis excellens scaccarii scientia consistit ”

ผู้บัญชาการคลังข้างต้น มีอายุกว่า ๘๐๐ ปีมาแล้ว
ผู้รื้อถอนถอดเป็นความได้ดังนี้

“ วิทยาการคลังอันประเสริฐ เป็นเรื่องของการวินิจฉัย
คดีตัดสินประเด็นต่าง ๆ หาใช่เป็นเรื่องการทำบัญชีอย่าง
เดียวไม่ ”

การคลังก็เหมือนกับการบริหารกิจการอื่น ๆ ทั้งราช
การและเอกชน ต้องอาศัยข้อเท็จจริงเป็นหลัก เพื่อให้
ทราบได้แน่ชัดว่า เรื่องราวเป็นอย่างไร ปัญหาอะไร
ตรงนั้นจึงนำปัญหาเหล่านั้นพิจารณาวินิจฉัยเพื่อช้ขาดว่า
ควรจะทำประการใดหรือไม่

ผู้ที่เป็นเจ้าของผู้บัญชาการคลังข้างต้น นั้นว่าเป็นเด็นามดีว่า
การคลังในสมัยโบราณ ท่านจะได้กล่าวถ้อยคำนั้น ๆ ใน
กาลเทศะอย่างไรก็ไม่ปรากฏ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ท่าน

ข้างการวินิจฉัยปัญหา เห็นจะเป็นเพราะท่านเป็นผู้ใหญ่
ท่านอาจต้องการให้เจ้าหน้าที่ผู้ใหญ่ของท่านพยายามช่วย
พิจารณาปัญหาด้วย มิใช่แต่จะแสดงข้อเท็จจริงอย่างเดียว
ก็เป็นได้

แท้จริงในการปฏิบัติราชการคดี เจ้าหน้าที่ผู้ใหญ่
จะสามารถวินิจฉัยปัญหาได้ถูกต้องแม่นยำ ก็ต้องอาศัยข้อ
เท็จจริงเป็นหลัก ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏเป็นข้อเท็จจริงมาก
กว่าแล้ว จึงจะวินิจฉัยปัญหาคด้วยความสมบูรณ์ภาพด้ก
ปานใดก็จะเป็นช่องทางให้ผิดพลาดได้ง่ายนัก

การรวบรวมข้อเท็จจริงนั้นย่อมมีความสำคัญดังกล่าว
และมักจะเป็นหน้าที่ของผู้น้อยหรือเจ้าหน้าที่ชั้นกลาง แต่
ในทางปฏิบัติ การที่จะแยกเรื่องข้อเท็จจริงออกเดี่ยวจากการ
วินิจฉัยเด็ดขาดนั้น ย่อมเป็นไปได้ไม่ได้ แม้ผู้น้อยจะมีหน้าที่
หนักไปในด้านข้อเท็จจริง ผู้ใหญ่จะหนักไปในด้านนโยบาย
ก็ตาม ผู้น้อยก็ควรวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงดังกล่าวไป

ในโอกาสที่กรมสรรพากรจะจัดให้มีการฉลองวัน
สถาปนากรมครบรอบปีที่ ๔๗ ในวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๐๕

ผมในฐานะที่เป็นเพื่อนข้าราชการในกระทรวงการคลัง ใคร
 จะขออนุมัติอำนาจปรมาแต่ท่านที่ตั้งกติกกรมสรรพากรทั้งผู้
 ใหญ่และผู้ย่อยทุกท่าน ขอให้เพียบพร้อมด้วยความสุขุม
 วิจาร์ญาณ ไร้ข้อบัญญัติ ความสัจย์ สุจริตธรรมสามารถ
 วิวินิจฉัยประเด็น นโยบาย พิจารณาข้อเท็จจริง ตลอดจน
 การบัญชีหน้าปีการ ปฏิบัติราชการให้ได้ผลดีขิง ๆ จน
 อันจักเป็นดีริมงคล นำความจำเวิญสุข ตาภและยศสู่ท่าน
 ทั้งหลายตลอดจนครอบครัวของท่าน เทอญ

สิงหาคม ๒๕๐๕

ADDRESS

AT THE ANNUAL DINNER OF THE THAI BANKERS ASSOCIATION

3rd February 1960

All of us gathered here tonight have had the opportunity of listening to H.E. the Minister of Finance expressing some of his thoughts. None of us here probably would wish me to comment on or supplement to the Minister's speech, because a Central Bank Governor should behave towards his Finance Minister as a dutiful wife should towards her husband. She can praise him both in public and in private; but any wifely criticism should be frankly offered in private. Even nagging or a little scratching is tolerable, provided it is done with love and affection and provided no tell-tale trace or wound remains too obvious.

However, tonight I do not intend to dwell upon the philosophy of marital relationship, I only wish to express here and now, in this distinguished gathering in my capacity of Bank Governor as well as Budget Director, my deep appreciation towards H.E. the Prime Minister for having nominated as his Finance Minister, H.E. Sunthorn Hongladarom. It is a happy choice for me, because from my working experience with His Excellency, I have always enjoyed his full cooperation and sympathy. At night, I still enjoy deep sleep free from nightmares. I like to refer specially to the fiscal and tax policy of the present Government which, in my opinion, is a brave, wise and sound policy. It will serve as a firm basis for monetary and banking expansion and as a solid foundation for our economic prosperity and development free from inflation. Tax

measures of course are always unpopular with some, as long as human instinct forbids us to enjoy losing money. I have a few misgivings over some of the details, but let me reserve these for our private discussions. What is more important is the principles and policy of taxation. In these the Minister and I are in complete agreement.

Mr. Chairman, Sir, you have given us a very interesting account of your activities in your speech—how much our banks have contributed towards our trade and economic development. Some section of our economy still find that funds are rather short; but I am sure bankers will step in to give facilities where facilities are deserved. Taken in conjunction with our budgetary measures, and within the general world

economic improvement, the problems will not be difficult to solve. Nevertheless commercial banks will have to play a very important role in this matter. Permit me only to add a few general remarks:

Bad money, we know, drives good money out of circulation.

Bad currency notes, wherever they are printed, drive good currency notes out of circulation.

Bad credit drives banks out of business.

Bad monopoly drives efficiency and honesty out of industry and trade,

Bad economic and monetary policy would drive anything decent out of, well, out of everything.

I apologise for having spoken so long; I would beg for a little more patience and allow me just to enunciate two more supplements to Gresham's Law.

First, good dinner parties arranged by good bankers drive nothing away, but instead attract good guests as well as bad guests, guests with evening dresses and guests without evening dresses. Lastly, a bad and lengthy speech speedily drives the speaker out of the Erawan. And this is where I beg to stop.

ADDRESS

AT THE ANNUAL DINNER OF THE THAI BANKERS ASSOCIATION

8th February 1961

Mr. Chairman, Ladies & Gentlemen

Once again I have been entrusted with the pleasant task of speaking on behalf of the guests in order to express our appreciation for the hospitality of the Thai Bankers Association. Our hosts have provided us with this opportunity of meeting and talking to bankers and other guests, of enjoying delicious food and drink of highest quality, an opportunity not normally available to those outside the honourable company of bankers.

I myself will take this opportunity to blow my own trumpet. Few mortals can claim that they do lend

to bankers, instead of borrowing from them. When I received the royal appointment to the governorship of the Central Bank, I was in fact put in a position to lend to bankers. In 1960, fiscal and budgetary wisdom made it possible for the Bank of Thailand to put more than 2,000 million bath additional money at the disposal of the banking system for the benefit of production, trade and general economic welfare of the people. The Bank has supplied these funds in three ways: (a) straight loans to commercial banks upon deposit of Government bonds as collateral, (b) rediscount of export bills and (c) purchase of foreign exchange through the Exchange Equalization Fund. This sum of 2,000 million baht is a record for Thailand. The rate of interest for loans is only 8% per annum, and the rediscount interest is merely 5%. It is understood that this operation of the Bank has played an important

part in the generally recognized progress of our economy.

The Bank expects to continue channelling more funds of the banking system; indeed, to increase their flow in subsequent years. In order to do this, the important thing to watch is the fiscal and budgetary policies, as well as the general soundness and equity in economic administration.

When I speak of the cordial relationship between the Central Bank and commercial banks, I need not confine my boast to these financial operations. There are indeed other activities of which we could justly be proud-simplification of exchange control procedure, improvement in the transfer of money between the provinces, the new Commercial Bank Bill, the continuing and frequent consultations between officers of commercial banks and the Central Bank, etc. However, I

shall ask you bear with me only on this statement. Whatever is good and fair and profitable to commercial banks, the Bank of Thailand will endeavour to bring about and constantly to improve upon.

Our country is at present on the threshold of economic development. Each step is fraught with uncertainties: it could lead to spectacular success or it could take us to utter failure. As a young maiden about to join her nuptial partner would pause and feel full of apprehension, so we should pause at this early stage and make our wish for the best, for the real firm basis of our unchecked progress towards happiness and prosperity.

I fully realise that tonight I have the honour of addressing a most distinguished audience consisting of high officials, financial specialists, diplomats, bankers, industrialists and business leaders, all of whom being

endowed with talent and ability, with great influence over important affairs of state. I therefore would beg all of us to pause a little and ask ourselves what kind of economy we wish to see in this country of ours.

Do we wish everyone of our citizens to pull his weight earnestly and honestly, or shall we tolerate seeing our country wither away as a jungle of trees sucked dry by parasites ?

Do we wish for the common good of our citizens, to enable them to enjoy the good things of life at low cost in return for good quality, or do we wish to see monopolistic producers and traders prosper by offering low quality in exchange for high price ?

Do we wish to promote trade, let us say export trade, by competing through low cost, by forming traders associations which should control quality and adherence to terms of contracts on the part of their

members, or are we going to promote privileges, prohibitions, protections, and groupings of the kind that inevitably result in high prices for consumers, and low incomes for producers ?

Are we going to try to balance our trade on a multilateral basis, or are we taking a narrower view of trying to balance trade with each country ? (As bankers, we should know better that we hardly can afford to keep our clearing transactions exactly in balance with each bank)

Do we wish to see our banking system advance in an orderly manner, subject to mutual understanding through a Bankers Association, and subject to lawful and wise supervision by the Government, or do we wish to see banking anarchy whereby each banker can delay, debar, defy and even direct actions of the Central Bank and the Ministry of Finance ?

May I finally suggest, ladies and gentlemen, that these pertinent questions need to be constantly put by a man who, by Royal Proclamation, is thrust into the governorship of the Bank of Thailand, lest he fail to perform his duty manfully and conscientiously? I therefore need no apology for these questions, and hope that they have by no means diminished your enjoyment of the excellent feast provided by our hosts:

Ladies and Gentlemen, I beg you to join me in raising your glass for the prosperity of the Thai Bankers Association and its members.

ADDRESS

AT THE DINNER OF THE THAI BANKERS
ASSOCIATION

14th February 1962

Mr. Chairman, Ladies and Gentlemen

This is the third occasion that the Chairman and Committee of the Thai Bankers Association have expressed tolerance and sympathy by according me the honour of speaking on behalf of the guests at this annual gathering.

Tonight my subject concerns Heavenly Bodies;—

At the beginning of this month, the Moon, Mars, Mercury, Jupiter, Venus, Saturn and several other stars, big and small, happened to come together in the same Zodiac. Learned astrologers, rishis, brahmins, high priests and low priests having correctly

predicted this rare event, hastened to cleanse and purify themselves, and set themselves to prayers in various manners, all with a purpose of trying to protect the earth and its inhabitants from disaster. Some threw their rucksacks on their backs, carried their gourds and took to the Himalayas; others sternly warned a certain prime minister against mortal peril; still others were so serious and alarming in their warning that a certain monarch thought it necessary to throw them into jail, thus making their prediction come true for themselves. And the result? As for us I can see, a Great Power had to postpone sending a man into space, it cannot be ascertained whether another Great Power had postponed anything or not, but it surely kept silent; and yet another Great Power, the *Grand Gosha* (Grand Vizier for Baht and Stang) thought it a good idea to set free the Bankers to

celebrate the Chinese New Year. This liberating action was so much appreciated by the Bankers that they clamoured for more frequent meetings of the planets.

Our telescope now turns to another constellation the members of which we shall call the "Price-Stars" These Stars suspend themselves at various celestial plance, some high and some low, all apparently in disorderly fashion. There is one striking thing to note about these *Price-Stars*, no matter where they are, however high or low, there are bound to be some humans who complain to the gods about them. They are always alleged to be too high or too low, never right. Some of these *Price-Stars* may have been driven up by the *Tax-Stars*, launched by the *Grand Gosha* himself. Then he is indeed "blessed" by the populace. Actually the *Tax-Stars* are no other, but satellites in the *Government Group*. Some *Price-Stars* appear to

float higher in the sky of Thailand than anywhere else; and yet, when they appear to climb down a bit, powerful rishis set themselves to pray and try to drive them up, still practically nobody complains. Some of the *Price-Stars* are inter-connected in a complicated fashion, their mystery is beyond the comprehension of ordinary mortals. *Cloth-Price Stars*, for instance, cannot go high without appropriate whimpering from the humans. No sooner did the *Grand Econ-Aff.* (Grand Vizier for Commercial Intercourse) tries to pull it down than the weaving brotherhood of Taksila starts its litany. Let the *Yarn-Price-Stars* come down a bit to please the weavers, then the spinners' carols come up loud and clear. Should any attempt be made to bring down the *Cotton-Price-Stars*, the growers' chorus will certainly oblige with the last funeral rites. In sum, the *Grand Gosha* and the *Grand Econ-Aff.* do see plenty of blue stars !

Another group of Stars are those of *Food-Prices*.

A strange phenomenon seems to have come about. At present, some *Food-Price-Stars* have risen unusually high, especially the *Pork-Price-Stars* and the *Beef-Price-Stars*. I do not know whether you have noticed this. If wise men really look through their telescopes, they will see that several Stars are persistently trying to drive these *Food-Price-Stars* up. These driving Stars, the astronomers are quite positive, belong neither to the constellation of the *Swineherd* nor of the *Butchers*, but one has a feeling that they are from the *Middleman-Constellation*.

Mr. Chairman, when I talk of Heavenly Bodies this evening, please do not think that I have really gone off the beat. The Stars which control the fate of Thailand, especially those of Bankers-our fairy godmothers, so to speak-are the *Development-Star* and the

Stability-Star. If you let the *Price Stars* cruise as they are doing now, and let other stars interfere as they please, they are bound to crash right into the *Stability-Star* and what hope is there for the *Development-Star* ?

Therefore, let all high priests, brahmins and our good people hold firm to the two sayings of His Excellency the Prime Minister in 1959 :--

"I enjoin you all to co-operate with me in mustering all your ability and strength to help develop the country and bring about the general welfare of the people". (27 April)

"I must insist that this Revolutionary Era be an Era of Clean Hands". (12 October)

Honoured guests, will you join me in raising your glass to drink to the prosperity of the Thai Bankers Association.

ECONOMICS AS A BRANCH OF SCIENCE ADDRESS

AT

THE SOCIAL SCIENCE ASSOCIATION OF
THAILAND

3rd October 1962

As a contribution to the discussion of this learned Association today, I hope it will not be out of place to attempt to present the various definitions given to Economics, and to deal briefly with some of the difficulties confronting economic scientists and economic science practitioners in our country.

If one asks an economics student of Thammasart University what he learns there, he probably will reply: 2 parts liberal arts, (which includes natural

sciences), one part law and one part miscellaneous subjects such as money and banking. At Chulalongkorn, Economics is taught under the wings of the Faculty of Commerce and Accountancy, and I hear, the younger and more progressive teachers can be found in the Faculty of Political Science. At Kasetsart, Economics seems to be a shy subject hiding behind the apron of Agriculture Cooperatives. In sum, Economics has yet to emerge as a subject for clear cut study and definition in Thailand.

Let us turn to Aristotle and see what he had to say about "*Economica*." As we all know, in Aristotle's time, the function of economic science was generally understood as "*to found a household and also to make use of it*". Although in Book II of his work, Aristotle referred to Royal Economy, Satrapic Economy, Political Economy, and Personal Economy, the more interesting

part of his Book I is devoted to the concept of a wife. If I may digress a little, please allow me to quote certain passages from Aristotle's *Œconomica* :

“First and foremost a house, then a wife.....”

(Book 1—2)

“As regards the human part of the household, the first care is concerning a wife; for a common life is above all things natural to the female and to the male” (Book 1—3)

“There are certain laws to be observed towards a wife, including the avoidance of doing her any wrong; for thus a man is less likely himself to be wronged. Now wrong inflicted by a husband is the formation of connexions outside his own house. As regards sexual intercourse, a man ought not to accustom himself not to need it at all nor to be unable to rest when it is lacking, but so as to be content with or without it. The saying of Hesiod is a good one :

‘A man should marry a maiden, that habits discreet he may teach her’ ” (Book 1—4)

Let us leave the Greek and consult the Scot:
Adam Smith.

“Political economy, considered as a branch of the science of a statesman or legislator, proposes two distinct objects: first, to provide a plentiful revenue or subsistence for the people, or more properly to enable them to provide such a revenue, or subsistence for themselves; and secondly to supply the state or commonwealth with a revenue sufficient for the public services. It proposes to enrich both the people and the Sovereign” (Book IV—intro—Wealth of Nations)

It is interesting to note that Adam Smith did not say that economics should propose to enrich such people as courtiers, politicians, ministers or generals or civil servants. On the contrary, Smith went so far as to refer to that *“insidious and crafty animal, vulgarly called a statesman or politician, whose councils are directed by the momentary fluctuations of affairs”*. (Book IV—Ch. II)

What did Karl Marx say about economics? Mr. Chairman, perhaps you will kindly ask me again after the martial law has been lifted.

According to Alfred Marshall, "*Economics is a study of mankind in the ordinary business of life; it examines that part of individual and social action which is most closely connected with the attainment and with the use of the material requisites of well being. Thus it is on the one side a study of wealth; and on the other, and more important side, a part of the study of man*" (Principles I.I. 1)

"The advantage which Economics has over other branches of social science appears to arise from the facts that its special field of work gives rather larger opportunities for exact methods than any other branch. It concerns itself chiefly with those desires, aspirations, and other affections of human nature, the outward manifestations of which appear as incentives to action in such a form that the force or quantity of the incentives can be estimated and measured with some approach

to accuracy, and which therefore are in some degree amenable to treatment by scientific machinery” (I. II.1)

Marshall then went on to state that the claims of Economics to be a science, are its power of appeal to definite external tests, and its internal homogeneity (I. II. 7)

Let me return to Marshall at a later stage in this talk. For the moment, please suffer me to interpose here and say that what Marshall called “*incentives*” in the passage quoted above referred to monetary incentives. Little did he think that in the mid twentieth century, some European businessmen or firms should be moved by philanthropic considerations in their activities in such countries as Thailand. I refer specifically to a French firm through an Italian-Thai concern offering to make a survey for a second civil airport of Bangkok, and to a German firm offering to make a

survey for boring tunnel under Menam Chaophya; both cases free of charge, and without commitment whatsoever on the part of His Majesty's Government.

A more recent definition given to Economics, which I believe is still very widely accepted, is the one by professor Lionel Robbins. Economics, according to this definition, is a subject which attempts to allocate scarce resources in order to satisfy unlimited human wants. If this definition is correct, then the duty of an economist or an economic science practitioner is not confined only to money, banking, taxes, budget, trade, business, agriculture, industry. Since human wants are unlimited, the economist will have to embrace and study practically everything from medicine to education, from roads to cities and villages, from housing to town planning and what not. No wonder you find so many busy bodies in the guise of economists in the Prime

Minister's Office, Budget Bureau, Planning Board, most if not all of the ministries, banks, public enterprises, private enterprises etc., even in the Social Science Association. No wonder, too, that so many sins and crimes are being committed nowadays in the name of Economics, economy, and economic development.

The duty of an economist, as of almost every other scientist, is "*to collect facts, to arrange and interpret them, and to draw inferences from them*" (Marshall I. III. 1). This is a tremendous job, especially for a social scientist. A natural scientist deals with natural objects and natural phenomena. In the pursuit of truth, a geologist, for instance, takes up a piece of stone; and stones are hot in the habit of telling lies, An economist, e.g., from the Budget Bureau, may examine and interview another official, say a Director-General; he can't handle the latter as a piece of stone;

he owes him some respect, but in his heart of hearts, he cannot be sure whether truth and all the truth and nothing but the truth is being told. One can be misled by many kinds of untruth, some by omission, others by false comparisons, still others by outright lies. Let me illustrate: if someone wants to lead you to believe that a project of road A is good and cheap, he may say that this project is cheaper than Road B, omitting to show that the work involved in Road B included jungle clearing, purchase of land, pioneering of all sores, whereas Road A is already existing and is serving traffic of all kinds and that work involved in project A is not construction but rehabilitation and improvement. Worse still he may omit to tell you that he himself has previously and innocently made a much lower estimate for Project A.

Truth may be distorted by the wrong method of investigation. Recently a banker came to us and complained about some of his staff. We suggested that he should investigate thorough records of his staff before employing them because some of his employees are known to have been dismissed from other banks. Our friend was really outraged. "*I really have made thorough investigation,*" he said, "*I always asked advice from the intelligence corps of the First Army.*"

Natural scientists also have advantages over us inasmuch as nature may be perverse sometimes, but always logical. Man frequently rises above nature and dictates his logic system. Do you need an example? Problem: Traffic jam in the city of Bangkok. Solution: Bore a tunnel under Chaophya.

Mr. Chairman, the usefulness of an economist lies in the very defect of our materials and system:

man, society, organization. There is no fool-proof system.

In the words of the Governor of the Central Bank of the Netherlands, recently pronounced, "*I shall not live to see the day when a fool-proof system is in force. For one thing, we shall all be technologically unemployed.*"

But we, economists, in the pursuit of truth and in the practice of our science, not only must be learned, efficient, we must also be honest, appear to be honest, and honest enough to urge other people to be honest.

ADDRESS

AT THE ANNUAL DINNER OF THE THAI
BANKERS ASSOCIATION

6th February 1962

Mr. President, Ladies & Gentlemen.

To-night, I would like to say a few words about the economic situation in general and then proceed to air my views on certain aspects of banking.

Throughout the past year, the economy of Thailand can be said to have made fair progress accompanied by a slight improvement in the exchange rate for the Baht. Thailand was able to increase her imports, particularly of capital goods such as machinery, labour-saving equipment and transport equipment. The total value of exports was lower than in 1961. Our tin exports had increased to such a degree as to leave little

to worry about. However, even with better prices prevailing, the export income from rice had fallen somewhat on account of the smaller volume. The export of maize, tapioca and teak had also declined both in volume and value even though their prices had improved slightly. On the other hand, kenaf exports were twice as much as in the previous year, but considerable decline in their price had reduced exchange earnings from this source.

At this point two questions present themselves:

Question No. 1: *What actually is the policy for rice exports ?*

On the one hand, active encouragement has been given to increase exports even to the extent of giving rebates on rice premium to some importers of Thai rice. On the other hand, fears of shortage of domestic rice supplies led the government to

apply the brake pedal to prevent excessive exports. This process of simultaneous accelerating and braking spells wastage of fuel and ruin of the engine.

Question No. 2: *What are the causes of the weakness of our maize, tapioca, kenaf and teak exports in the world markets? Can it be attributed to natural phenomena? or external causes? or simply on human foible?*

Even though the value of exports was exceeded by the value of imports, the nation's reserves in the form of gold and foreign currencies rose to nearly U.S. \$ 500 million. This was mainly due to the fact that a substantial part of the goods imported, particularly capital goods, was brought in on a non-payment or deferred payment basis.

Question No. 3 is then: “ *What should we do with these reserves ?* ”

Many wise men have tried to answer this question. Some have said that these reserves should be used by the Government for economic development. Others opine that since the Government is in a position to issue more currency notes, it should do so in order to speed ourselves up towards Utopia.

Now since this problem happens to fall within the scope of my duties and responsibility, may I take this opportunity to offer you my answers ?

- (a) Issuing more notes is easy, developing an economy is no child play. Money is merely one of the factors in economic development. If the note issue is expanded far ahead of the productive capacity the development plan itself will suffer because of inflation.

(b) The present policy is to utilize our international reserves for development, budgetary and trade purposes. They are not being hoarded as a sacred treasure. The Government budget could not have expanded to its present lever without assurance from the Bank of Thailand that, within reason, funds would be forthcoming. Again one of the factors, if not the most important, which enable commercial banks to increase their credit lines abroad is our strong reserve position. Similarly, our policy of promoting foreign investments has built-in support from the reserves.

(c) “This Government does not want you to tighten your belts but urges you to economise.....Please remember that it is

only by thrift that you can build your future. No one can build his future unless he knows how to economise...”

What are our trade prospects in the near future ?

This question has already been answered by the President of the Thai Bankers Association, I share his confidence that the situation is not alarming. What I would add is that to solve our economic problems we must increase production indeed we must produce more at lower cost. Cost of development, cost of living, cost of exports must all be kept low. Whoever unscrupulously causes a rise in costs is no different from a person who destroys our forests, the nation's resources. Saboteur is his name, according to well-known slogans. If the cost of one step in our economic development is by normal standard 1 million baht, and if we are charged 2 million

baht, then it is subversion. Instead of two steps, only one can be taken.

Question No. 4: *How to reduce costs?*

The answer, you surely must have heard from better authorities than myself:

- (a) Cut out unnecessary middlemen and expenses ;
- (b) Detergents on dirty hands.

Let us now turn to banking. Much has already been covered in the address of the President of the Thai Bankers Association and in the message of the Minister of Finance, I shall not dwell too long on it. I offer two points as summary :

- (a) The Commercial Banking Act has had so far a smooth sailing, thanks to the co-operation of the commercial banks, especially the representatives of the Thai Banker's Asso-

ciation. The monthly consultative meetings have been greatly beneficial to all parties concerned. The Foreign Bankers Group has also periodically invited officials of the Bank of Thailand to participate in their discussions. Points of doubt have been reviewed and clarified before they are put into practice.

- (b) With the encouragement of their head offices and the Bank of Thailand, bank branches in several provinces have taken the initiative of making agreements to conform with the law and fair banking practice. This action deserves high praise and I take this opportunity of thanking those responsible for bringing about such agreements in the following eleven pro-

vinces, namely, Trang, Songkla, Ampur Muang Surat, Puket, Yala, Ubol, Ampur Muang Chumporn, Surind, Sukhothai, Narativas and Pattani. It is my fervent wish that this good example will soon be followed in other provinces throughout the land.

I hope you will bear with three more observations:

(1) Commercial banks in Thailand now enjoy a high credit standing. The total volume of deposits at present has almost reached 8,000 million baht. Each one should vie with the others on point of soundness, honour and fairness, and furthermore, each should strive to bring about a stable money market. In a money market, we must expect good papers and creditworthy customers. The report of the Clearing House

confirmed what the President has just said. That is, the number of "bouncing" cheques has indeed decreased. It has not yet however, reached the level that we could call satisfactory. In the "league" table arranged in descending order of cheque-bouncing frequency, some banks ought to be congratulated because they have managed to escape from the top ranks. Others, however, so far hold fast to leading positions. To these "Champions" I pray that they take measures speedily to submerge, for the sake of confidence in their banks.

(2) The intention that commercial banks should give more credit facilities to industrial and agricultural production, has my support. However, there is one thing to remember-one should not indulge in lending long while borrowing short. It is dangerous.

(3) The rediscounting facilities provided by the Bank of Thailand during the past three or four years

for exports has produced satisfactory results in promoting exports and keeping cost and interest sufficiently low. The President has expressed the wish that the Bank ought to do more. In actual fact, this matter has been our preoccupation for some time. I expect that within the next few weeks we shall be able to produce the details of a new facility covering bills on industrial raw materials, both imported and local. This measure, I hope, will help to lower the cost of production and exports. I hope you will agree with me that the main criteria should be: (a) that there is a real transaction of raw materials. (b) that the industry eligible for financing should be viable. You will no doubt recognise all this as a good banking principle "Loans must be given a good chance of being repaid".

A TALK INTRODUCING A PAPER ON
"ECONOMIC POLICY AND CUSTOMS
ADMINISTRATION"

PRESENTED BY THE BANK OF THAILAND

AT

THE TRAINING CENTRE-CUM-SEMINAR IN
CUSTOMS ADMINISTRATION, ECAFE

25 June 1963, Bangkok, Thailand

It gives me great pleasure today to be able to deliver before so many distinguished customs officers a little talk, followed I hope, by a little discussion. Normally when I stand before customs officers I shake with fear lest my answers regarding personal effects and prohibited or dutiable articles should turn out to be selfaccusing. Today, with great respect, I shall refuse to answer any questions that you might put to me

regarding my personal effects, and shall take advantage of a lecturer's licence to insist instead on talking about economic policy.

Why should you, as customs administrators, want to hear anything about national economic policy? The answer is that customs administration, indeed, has much to do with economic or financial policy. It helps carry out those measures that the Government takes in order to implement its economic policy. Do governments necessarily have an economic policy? The answer is, yes. If they have not got one, they are not worthy of the name. The trouble is sometimes, even quite often, they have so many policies that they conflict with one another. Nevertheless customs administrators would want also to know what these policies are, and to be able to recognise when they conflict.

When a government raises customs tariff all round, presumably that government wants more revenue, or perhaps it wants to make general imports dearer or both. When import duties on only a few items are raised, it is more difficult to guess what the government wants: are they for more revenue, for promotion of industry, for protection, or for avoidance of competition-especially in favour of some one influential in the Government? When some raw materials are subject to lower import duties, perhaps the Government wants to help an industry to reduce its cost. When the import of some articles is subject to prohibition or restriction of any kind, you can perhaps be sure that it is for the protection of a manufacturer, unless it were, in the case of opium, for the sake of morality-or for the benefit of influential smugglers. If customs officials are told to search more severely for

currency, for gold, for certificate of payments for export, for import licence certificate, etc., then, perhaps, you know that your government is in financial difficulty and has to impose stricter exchange control.

All this goes to show that a customs officer has the right and indeed the duty to know what measures the government wants to take and what economic policy it has in mind; that is why I think I ought to take this opportunity of talking to you about economic policy.

Let me start again from the beginning.

Fundamentally, I think a modern sensible government ought to have for the formulation of its economic policy the following objectives :

- (a) Development, that is, increase in the income and wealth of the nation,

- (b) Stability, that is, a steady growth rather than fluctuations in the development of the national economy-no excessive booms and slumps,
- (c) Social equity, that is, a fairly even distribution of wealth and income among the people-no multimillionaire, if possible, and no starving little men and women.

We in this room may, I think, disagree with one another regarding the details and priority of the three objectives that I enumerated above, depending whether you are a laissez-faire partisan or a collectivist; or if you are an economist, whether you are a Keynesian or classical economist, or if you are more politically conscious, depending on which K your sympathy lies in, Khrushshev or Kennedy. But I hope that we are all agreed that these three objectives of economic policy,

no matter where the emphasis each one of us may put, are in the mind of every government.

The objective of development can be achieved through many ways. The obvious one is, for governments like those of our respective countries in Asia, to raise enough revenue to enable them to spend on national investments, such as dams, roads, electric power, school, national health, etc. Part I of the paper circulated for this lecture deals with various aspects of this revenue problem and is entitled, "Tariff for Revenue"

Let me add here how important a role an efficient customs administration plays on this subject. If, where and when smuggling prevails, or if the monies that should be paid into the Government coffers as customs duties, went into private pockets instead (including, and I hope you will not mind my saying so, the

pockets of some customs officers) then you have leakages; and, as a consequence, the growth in the national wealth and income will be retarded; the common good is ignored in favour of the selfish interest. Most of the governments in Asia depend on customs revenue to a large extent: hence, the importance of Part I of the lecture. And I am glad that this seminar aims at enhancing the efficiency of our various customs administration.

Many governments think that in order to grow well, the nation must be industrialized and industrial investment needs to be promoted; local manufacture, and agriculture in some cases, need to be protected. Hence, you will have noticed that in many instances, the import duties for raw materials are reduced, whilst those for finished products raised, and some machineries are even exempted from import duties. This subject is

dealt with in Parts II and III of this lecture entitled "Tariff for Promotion" and "Tariff for Protection", both in the text circulated. And since I think a more detailed presentation should be made in a particular case, and since I know no other case better than Thailand's, I also submit Thailand's case for particular study in Part IV.

Those of us who have studied, and/or lived through, the prewar years, know what prewar booms and slumps were like. Even after the Second World War, business cycle, or fluctuations of national incomes, have not been entirely eliminated. Those of us who come from countries which depend on the fate of only a few export commodities know too well the precariousness of our economy; a fall in rubber prices, for instance, affects the pocket of several million worker, and capitalists too. In Thailand, we keep an eye on the

output and price of rice because everything depends on them. When a country's economy is in difficulty, its trade balance usually goes wrong, and it usually has to pay out more dollars or sterling to other countries than it can usually receive. Reserves dwindle. Hence, reasons for trade restrictions and exchange control. This matter is set out in brief in Part V entitled "Exchange Control" also in the text circulated. The objective of these measures comes under the heading "Stability" in the national economic policy.

The third general objective, "Social Equity", does not much concern customs administration. The most effective weapon in achieving more equality of income is in the administration of income tax. However, customs has some part to play. All of us know that it is just and fair that motor cars be subject to higher rates of import duties than, say, bicycles. And the

chap who can afford to buy a big car ought to pay proportionately more than the chap who buys a smaller car. Moreover, a country which depends too much on customs as revenue is really, in the last analysis, working against social equity; because taxes on commodities, especially on essential consumer goods, like matches, kerosene, are really regressive-i.e. they are more expensive for the poor than for the rich. If our wives have to pay the same price for their lipstick as Elizabeth Taylor, then we are entitled to cry out that it's unfair.

My last point in this brief introduction is not of the least importance. In fact it is of importance for economic policy. It concerns statistics. Those people who have responsibility of formulating economic policy depend considerably on statistics of foreign trade. If statistics are wrong, or take an unduly long time to

be made available, then policy-making is without adequate guidance. Again smuggling, if it prevails, can do much harm to statistics and, hence, policy formulation. For these reasons, I must disagree with the traditional treatment of the Statistical Division in a Customs Department as an ancillary part in customs administration. For those statisticians who toil for accurate and promptly available figures, special medals ought to be struck and I, for one, owe them great debts of gratitude.

FINANCE AND COMMERCE AN ADDRESS

AT

THE GENERAL MEETING OF THE AMERICAN
CHAMBER OF COMMERCE IN THAILAND

15th October 1963

It gives me great pleasure to have the opportunity of addressing this Meeting of the American Chamber of Commerce. I must, at the very beginning, admit that I can in no way claim expertise in commerce. I am, among other things, a mere financial man. Finance, we have heard it said, is a handmaiden of commerce. Perhaps this is the reason why I am called upon today, first to enjoy this excellent meal and hospitality, which I have enjoyed very much and for which I am grateful, and now to give a little talk, which I hope will not prove too boring to this assembly.

I propose to raise a few questions relating to finance and commerce. Maybe the value of the local currency, the Baht, can be an interesting subject. Relation to that, is the prospect of the balance of trade and payments of Thailand. And since nowadays one can never be fashionable without speaking about "Development", I propose to end my talk with a few words on "Development"

First of all, let me reveal an official secret which, because it is an official secret, few members of this Chamber can fail to have heard about or read about in the newspapers. It is the subject of the Par Value of the Baht. In a few days' time, there will be an official announcement that His Majesty's Government has decided that the par value of the Baht will correspond to such and such a fraction of an ounce of gold. Translated into Mr. Moore's language: one U.S.

dollar will be the equivalent of so many Baht so many Stang. The related questions will be why, how, and so what ?

Why Par-Value ? According to one of the principal Articles of the Agreement of the International Monetary Fund, each member of the IMF will duly fix the par value of its currency in terms of gold, and hence in terms of the U.S. dollar. The purpose is to maintain the stability of exchange rates between various currencies; and if any change is desirable in any particular case, the change can be brought about in an orderly manner, thus avoiding the chaotic conditions of competitive depreciations of currency as during the 1930's. Thailand has been a member of the IMF for more than fourteen years now, and we have succeeded so far in avoiding the issue of fixing our par value. (Having been in Thailand, you will understand how

capable we all are of avoiding important issues). Many puzzled IMF officials and directors could not understand why we had refused year after year to commit ourselves in this matter, particularly, they pointed out, as we have been most successful in keeping our exchange rates stable, and as our gold and foreign exchange reserves have been quite adequate. By way of an answer, we usually told them a story about a bachelor man who lives with a woman and has several bonnie children by her. The woman's father plagues our hero with suggestions that he should take her to the registrar and register their marriage. The young man always says: "Look, Sir, have I not been a good mate to your daughter? Have I not cherished her and enjoyed life day and night with her in a manner expected of a husband? Have I not been ever faithful to her and avoided casting even a glance on another man? And

best of all, has she not, with my cooperation, produced such bonnie babies?" Now that story goes a little further. At the end of the 14th year of natural co-existence, the woman has caught our man in a good mood. She says to him "Let us go to the registry office." Says he, "Why not?"

The next question is how do we propose to fix the rate for the par value? My philosophy is to try to follow reality, so that reality will follow me.

Now the question "so what?" When a par value is fixed for a currency, it does not, of course, mean that all transactions have to be exactly at that rate. A reasonable degree of flexibility is compatible with the principle of stability. We shall be allowed to let the exchange rates in the free market move within one per cent above and below the par value. Considering that in our past records we have been able to keep the

rate movements within much narrower limits, I do not think this question should worry us. In other words even without their marriage certificate, the hero and heroine had been able to produce many healthy children; there is no reason why they should not now go on to beat their own record.

The fixing of the par value for the Baht should also provide an additional de-jure guarantee to traders and foreign investors of the determination of the Thai Authorities to keep the value of our currency stable, for the benefit of trade and investment.

I now turn to the prospects of our trade and international payments. We all know that the Government is engaging in planning for considerable capital investments in the next three years. How they are going to finance this development plan is the headache of the Minister of Finance, and in the last analysis,

of the taxpayers. The particular burden of the Central Bank is to try to maintain stability in the monetary field, under the heavy impact of budgetary expenditure. I personally foresee a considerable bill to be paid for the imports of capital goods into Thailand. I also expect that imports of consumer goods will be increased, partly because of the expected budgetary deficits and a general rise in income as a result of the boost-up in spending. We should try to step up exports, and for that purpose, endeavour to reduce the costs of our export goods. I personally would be against any measures restricting imports generally. In other words, the remedy for this particular problem is not to restrict trade, but to make efforts to expand it. In any event, we should be prepared for some deficits in the Balance of Trade and also in the Balance of Payments. In this we need not emulate our American friends. You

Americans, sir, have been losing mountains of gold every year, and your Himalaya is still almost intact. We have luckily managed to keep some reserves for the rainy days; and we should not be afraid of facing our particular brand of the monsoon, *Provided we know that good gold is not wasted on bad deals.*

Still in this trend of thought, let me, finally, turn to the subject of "Development". I need not elaborate on the theme that Thailand needs to develop her economy, to raise her per capita income to a level much above the present one of approximately 100 U.S. dollar equivalent. For this purpose, we need assistance from international bodies, such as the World Bank, and from friendly governments, such as the U.S., the British Commonwealth, Germany, Japan etc. In other words, we need long term credits for our economic and social development. Development and credit are two words very near to our heart.

If it is permitted to speak frankly in this assembly of prominent traders, there are good traders and there are bad traders. Bad traders can always cater to your taste. If they know what is nearest to your heart, they will attempt to tell you that their ware is exactly your heart's desire. No matter what the truth is. When, as a young man of 18, I started my first job, I needed a suit of clothes. I found that the tailor had made my trousers too tight. "Mai pen rai," said the tailor, "the cloth will stretch after wear." The jacket of the same suit with the same cloth, I found too loose. "Mai pen rai," said he, "it will shrink after the first wash."

Some traders, with no other objective in mind than to sell their goods, will make offers-and in some (dubious) ways attractive offers-in the name of development and credit. On scrutiny, those offers turn out

to be no credit, and indeed they turn out to be anti-development. Often, those offers contain very little credit because they are short-term credits, covering two or three years after the delivery of goods and services and they also are too costly-and if accepted, they will certainly retard development, instead of promoting it. There ought to be an international convention controlling the use of suppliers' credit. Can this be done? Can this Chamber do anything to prevent these so-called development-credit-suppliers from tempting and ensnaring?

ADDRESS

AT THE ANNUAL DINNER OF THE THAI-
BANKERS ASSOCIATION

20th February 1964

Mr. Chairman, Ladies and Gentlemen.

My talk tonight will be in verse in the hope that it may contribute somewhat to the general enjoyment of the occasion, (and soften the self-righteous tone of the substance).

For the past four or five years, every February has been an important month, because we are invited to the Erawan to enjoy the hospitality of the Thai Bankers Association, to taste good food, and to enjoy music in good company. For my part, having been invited to address the meeting, I always endeavour to discharge this duty with pleasure. The association, of

course, will feel free to break this monopoly and monotony any time it pleases.

Tonight I would like to spend a few minutes remembering Field Marshal Sarit Thanarat. First, in his capacity of Chairman of several important banks, and secondly, in his capacity of Prime Minister. As head of the Government, His Excellency had nursed and led our present Commercial Banking Law successfully through its various stages. The merits of the present law are due in no small measure to his sympathy and efforts. R.I.P.

Field Marshal Thanom Kitikachorn our present Prime Minister, as you all know, is famous for his honesty and integrity. His slogan, as presented to the people of Thailand at the very beginning of his premiership, need it be recalled, is **“Do good, Do good, Do good.”**

I believe we bankers should do no less than respond to the urging of the Prime Minister. **Good will only come out of good.** The question is how to apply the precept of goodness to bankers. This needs a little more elaboration which I hope to be able to do in the course of this evening.

A good banker, for his own protection and for the protection of the banking system, should distinguish between good and bad customers. He should welcome the former and shun the latter. A customer with frequent bouncing cheques should be seen by his banker, and if he persists in his misbehaviour, his account should be closed. A good cheque system will bring a better reputation to our banking circle, and eventually will lead to more deposits for all concerned. In this connection, I have noticed much progress in the clearing of cheques this past year. I must confess that

I recently lost a bet to a bank, because this bank had succeeded in solving this problem of bounced cheques. The result is that the Bank of Thailand has the pleasure of welcoming the officials of this bank to a Chinese dinner. The offer still stands this year. Who will claim the next prize of a Chinese dinner ?

To do good should not depend on other people doing good. Morality has no conditions. For instance, in the Ten Commandments there is no escape clause. "Thou shalt not kill" is not qualified by, "if other people do not." When Field Marshal Thanom said he was against corruption, he did not mean that you can be corrupt, if others are. Certain banks, I hear, use the pretext of rumours about other banks paying interest higher than the legal limits to indulge in a dog fight for deposits. This excuse is invalid in law or morality. So far, the Bank of Thailand has confined itself to mere warning. From now on we intend strictly to enforce the Law and invoke statutory punishment.

To do good, one must ask the question to whom does the money in the bank properly belong. The correct answer, you will agree with me, is that *it does not belong to the manager, however efficient he may be: it belongs to the depositors in general and to the shareholders.* It is the duty of bankers to protect public interest and therefore soundness and stability ought to be the over-riding principle of banking. Lending long while borrowing short is dangerous. The credit-worthiness of customers should be ascertained. In short, squandering other people's money is contrary to true banking.

A good banker has three main responsibilities, namely, to contribute to the stability of the banking system, to help national development, and lastly to make profit for his own bank. *These three goals can be achieved through strict conformity to law and regulations.* Those who are incapable of following the straight road should be urged to bow out.

To do good means also to facilitate the Government's development works which are in the public interest. The present Government is determined to spend considerable sums of money to finance various investment projects such as irrigation, agriculture, industry, highways, transportation, telecommunication, electricity, public health, education, etc. The Bank of Thailand plans to give the Government every possible assistance compatible with the principle of monetary stability. During the last three or four years the Ministry of Finance has been successful in avoiding using the facilities of the Central Bank, and thus we have been able to divert our resources to promote development in the private sector, with the help of, and through, commercial banks. From now on the problem will be more complicated. Resources will have to be mobilized

to serve both the public and private sectors, while always maintaining the stability of our monetary system. I can assure this gathering that the Bank of Thailand will endeavour to shoulder its responsibility with equanimity. We shall assist the Government and at the same time we shall continue to provide for the private sector through commercial banks. There are ways and means, *provided everybody will do good.*

There are several problems which we can anticipate during the course of the next few years, but we must all take heart. Goodness will always help solve problems. As an example, at the moment the cost of our export goods should be reduced as much as possible in order to develop our markets overseas; *no money should find its way into the wrong pocket.* This will be in accordance with the Prime Minister's slogan "**Do good**"

There is, however, another question that I have not been able to answer. According to the Field Marshal's expressed wish, no minister or high official should get involved in trading activities. This is indeed a most praiseworthy principle. The question is, "*Is banking a trading activity?*"

In conclusion, on behalf of all the guests present, I wish to congratulate the Chairman and members of the Thai Bankers Association for having given us a very pleasant evening.

Ladies and gentlemen, please join me in raising your glass and drinking to the prosperity of the Thai Bankers Association and its members.

THE ROLE OF CENTRAL BANKING IN A WORLD OF TENSIONS*

My subject this evening is "The Role of Central Banking in a World of Tensions." The first question which has to be answered is: what has central banking to do with world tensions? Central bankers are creatures that other people usually regard with a feeling of awe mixed with contempt. They appear to be projected in people's mind and imagination as those who live in ivory towers, with plenty of money which they could create ad libitum, but with which they prefer not to part easily. According to another popular vision, the

*Address delivered on 25 th February, 1964, at the Kuala Lumpur Conference on Development and Co-operation in the South Asia Pacific Region organized by the Council on World Tensions and the University of Malaya.

central banker is compared with a rich spinster aunt, rich but utterly mean, from whom you could expect to extract great wealth only through deception or plunder or murder. It is not without reason, but I think without entire justification, that we hear of the "Old Lady of Threadneedle Street", or in Bangkok the "Old Treasure-Guardian of Bang Khun Prom." There is no doubt in Kuala Lumpur another "Old Lady" in Jalan Raja, although she is only five years old.

I hope this evening to present to this Conference a more up-to-date picture of the central bank, particularly of the central bank in developing countries. I hope to suggest, that the central bank, in its new role, can make effective contributions towards economic and social development, and thus contribute to the reduction of tensions in the world.

Let me at this stage explain in a few words what a central bank is. A central bank, in the modern world, is an institution normally owned by the Government; it is entrusted with the power and responsibility of currency issue; it acts as the Government's banker, and also serves as banker to commercial banks. Through the commercial banks, it can also generate and regulate another form of money, which consists of bank deposits. The first central bank, the Bank of England, came into existence as a private corporation, whose main purpose was to help finance a long and expensive war against France. Subsequently, the Bank of England and other central banks have assumed such a respectability that they consider themselves splendidly isolated from politics. The Governor of the central bank rightly must be independent, and must behave in such a manner as to show his independence

from the Government. He looks after monetary policy, he advises, coaxes, sometimes he even goes as far as blackmailing (of course in a tactful way) the Government in order to guide the financial and fiscal policies along the path he thinks right. Of course, should there be a final showdown on any serious conflict of principles of policy with the Government, he must be prepared to tender his resignation which will also serve as a strong protest against Government policy. I hope you will agree with me that, having been born in history out of the necessity of financing war, having been given such responsibilities with powerful weapons in its armoury, the central bank should, and can play important roles in the cause of peace and prosperity. To perform this modern duty, a central banker will have to combine orthodoxy with boldness and imagination.

To start with orthodoxy: the first duty of the central banker is to preserve the stability of money. The unit of national account must have a stable value, the currency must enjoy the confidence of the nation and of the other nations. This is necessary for the conduct of day-to-day business, both in the public sector and the private sector. It is also an essential condition of development. In one of the background papers, it has been well said that when a paper inflation sets in, it can-although it does not invariably do so-act as a brake on expansion. People move their capital into land and houses, or smuggle it abroad, or hoard gold. Productive investment falls away and the budgetary strains increase still further ! ! *

If I may cite the example of my own country, Thailand at the end of the Second World War suffered

* *Barbara Ward-Prospects for Stability in South East Asia.*

from the worldwide disease of monetary instability. A system of multiple exchange rate was adopted and in time it became so complicated that exporters and importers found it difficult to make accurate calculations of their costs and proceeds. Violent fluctuations in the free exchange rate, coupled with big budget deficits, added to the uncertainties and risks of traders and investors. In 1955, the authorities took courage and a drastic reform in financial management took place. Exchange rates were unified, an Exchange Equalization Fund was established and operated in a manner to inspire confidence. Tax and budgetary systems were reorganized, trading policy liberalized. All this reform is generally considered to be the basis of the progress from 1959 to date. The Government has been able to increase its spending both on current and investment accounts. Foreign lenders and investors have been

forthcoming. It was not due to chance that after this reform, new products have begun to appear; maize, kenaf, tapioca have been added to the list of principal export commodities, which increased from 4 to 10. More eggs have been obtained, and they have been put into more baskets. The Gross National Product has increased at an average annual rate of 7%, double that of the previous period. In short, as long as human actions are motivated, to a large extent at least, by monetary incentives, stable currency is essential for development. A central banker neglects this principle at his country's peril.

However, orthodoxy, like nationalism or patriotism, is not enough. I suggest that a good central banker in a developing country needs more imagination and boldness than hitherto is credited to him traditionally. Let me say from the outset that this is no

easy task, and it demands watchfulness, alertness and even opportunism. Dr. Francois Cloutier, in his background paper entitled "Psychological Implications of Accelerated Development" has warned us that in any society, the impact of rapid modernization may constitute a threat to mental health. In the case of a reforming central banker, if I understand Mr. Cloutier rightly, once he relinquishes orthodoxy and starts thinking and acting in a new way, not only the City of London or Wall Street will raise eyebrows, but tensions will be created within him and his institution "There is a threshold of tolerance. If this threshold is exceeded, tensions might give way to abnormal reactions at the individual or at the social level." (Cloutier).

Respectfully accepting the eminent psychiatrist's warning, let me proceed to show how a modern central

banker can depart from orthodoxy and convention, in order to help reduce world tensions, at the risk of his own personal tensions. Perhaps, setting it out in speech or writing, might help to sublimate any tensions that are indeed threatening.

There is, in almost every developing country, a new institution charged with the duty and responsibility of planning for development. Emphasis is on increased expenditure for development. Unfortunately, Government arithmetic often is confined to addition. New expenditure on investment are added to old and new expenditure on administration. The result is usually an enormous increase in budgetary expenditure. Inability to subtract (i.e. reduction in the percentage of expenditure on administration), and blindness to substitution (i.e. filling the deficit gap with extra tax measures) have led the Government to the cul-de-sac of making

more and more demand on the Central Bank to finance it more and more. And this, as has been shown previously, constitutes a threat to the rampart of monetary stability. It is not helpful of the central banker at this stage, to throw his hand, and cry out that sanctity of the stability principle is being violated. The "Old Lady" of yesteryear must be rejuvenated. She must climb out of her ivory tower, and, if I may use a more martial expression, she must carry the battle into the enemy's territory, instead of waiting to be the target of assault.

The central banker must, at an early stage, join in the discussion and deliberation of development plans. He must take a positive attitude towards Governments' aspirations and legitimate ambition for development. He must endeavour to join the National Economic Development Council, where he can help convince and

be convinced, about the cost/benefit relationship of the development projects, about their priority, about the timing and opportunity of their execution. He must take part in the annual budgetary formulation, suggest economy where possible and profitable, urge tax measures and loan measures. In this way, he will be able to prevent instability threats, and by his positive and co-operative attitude, by dangling the carrot of money available for worthwhile donkeys, he will be able also to earn gratitude and prestige in the eyes of his colleagues.

(Have you ever seen a man who attempts to climb up a steep hill ? He may have to puff and huff and slip down and get up again and finally gets to within a foot or so of the top. A friend of his comes from above and comfortably sits at the ledge above, encouraging him with mere words, and guiding him

somewhat, and finally stretching a helping hand. The climber does all the work himself: his friend just sits and pulls him up for the final foot. The Minister of Finance is the climber, he may have been obliged to impose an unpopular tax in order to finance development, and consequently he slips considerably in the public popularity. The central banker just helped him with a little loan and got a "thank you" from the poor Minister.)

Some of my colleagues will rightly accuse me of advocating that a central banker should concern himself with so many things outside the strict boundary of banking. My plea is that central banking nowadays has perforce become invariably central banking for development, not "central banking" and then full stop. Therefore, a central banker has to be better equipped and more versatile than of old. He must be able to

examine and judge on the planning and programming of infra-structure, structure and supra-structure of economic and social development. This, if correct, will inevitably lead him into alien lands, like education, health, city planning, sewerage etc. Of course the Governor of a central bank cannot do this alone, but he must be interested enough to recruit appropriate staff for appropriate tasks in hand.

The task of any Government in trying to break through in development is not an easy one. In the experience of many countries, the development projects are frequently delayed, not only because of lack of finance, but mostly through lack of skilled and well trained manpower. Government salaries are usually too low to attract good and qualified people in sufficient quantities. In this, from my experience, the Central Bank can lend a hand, also with much profit. Central

Bank usually have more qualified staff and they can afford to recruit and pay better administrators. A programme of technical assistance should be devised and operated between the Central Bank and the Government. After all, lending members of your staff to the Government is a much better alternative to lending money to it. Much money may be saved, inflation avoided and financial stability upheld.

I have so far discussed only the role of the modern central banker in the national development and national co-operation. Time does not allow me to enlarge upon the regional and international aspects of the usefulness of central banking. Let me just mention briefly that central bankers have now become members of international clubs. They know each other much more intimately and see each other more frequently than before. And regional or international development

and co-operation must have its monetary and financial aspects and central bankers are in a good position to deal with these aspects, in order to influence the courses of action and events to the benefit of the developing section of the world.

Mr. Chairman, I must conclude now by expressing my gratitude to my audience for having patiently listened to me blowing my own trumpet. I hope I have not given the impression that the participation of central bankers in any development co-operation will have always the desired result. All I can claim is that we, central bankers, might be able to help and must be ready to help. Another warning is that the co-operation of a central banker in helping reduce tensions, can bring result only if time is on his side. In a situation of political or military crisis, a central banker, like myself at any rate, feels very frustrated, because he feels he is useless.

Thank you.

ADDRESS

AT THE ANNUAL DINNER OF THE THAI BANKERS ASSOCIATION

10th February 1965

Mr. President, Ladies and Gentlemen.

Tonight provides a special occasion for rejoicing. For this is the first time that a dean of economics has been given the opportunity to participate in the Annual Banquet of the Thai Bankers Association. Economic welfare depends on both scientific progress and practical experience. Those in the academic discipline must consider it their duty to teach, to train and to do research to the best of their intellect; whereas practical people like the bankers should use their experience and knowledge to guide scientific endeavours. The Economics Faculty will serve the banks with scientific

knowledge and will produce qualified men and women for the banking service; and we hope that the banking community will encourage us in this work with financial and other support. In this way we can expect progress in both science and practice.

Mr. Chairman, having given the floor to the Dean of Economics, University of Thammasat, I hope you will now permit me to present you with some results of our research in the field of banking.

Recently, the Police Department was reported to have told all police ranks to watch over and protect public decency, especially in places commonly called night-clubs. The Thammasat Economics Dean became interested and decided to investigate the similarity and difference between night-clubs and commercial banks. Our investigation led to the following thesis, namely:

“ Banks are not night-clubs and should not be run in

the same manner as night-clubs” The supporting arguments, in short, are as follows:

(1) Night-club performers when stripping, strip from themselves; and this has the effect of teasing and exciting the public; in the case of banks, stripping when done, is usually from outsiders in the region of their purse: the public, as a result, is excited, but not amused.

(2) Night-clubs are usually set up and operated under the protection of big people of high rank. For commercial banks, rank is not relevant; honour is essential. In some cases, rank and honour may not go together.

(3) Protected night-clubs and protected banks have one similarity, namely, the very protection works against proper supervision and effective legal control

in both cases. Protection inspires fear and intimidation in the hearts of police constables and central bank governors alike.

From this research, the Economics Dean moved on to another subject for study: "*The difference between a commercial bank board and the minister's parliamentary secretary*" The interesting argument is as follows: we all know that the minister's secretary is a political appointment; upon the resignation or death of the minister, the secretary is consequently changed. We ask ourselves whether a bank board should really follow the fate of any politician, and if it actually does so, what good or bad effects will be borne by the banking system and public administration. This is worth profound thinking and clear statement.

During the past year I was also appointed to be a member of a committee which has something to do

with the sum of 622,743,420.73 baht. I must not talk too much about the work of this committee, lest the awaited White Paper lose its spiciness. But a total silence on this subject might disappoint some of you. I will therefore refer to two points.

1) Legally, that 622,743,420.73 baht has become government property since 20 th November last year. In practice, the Ministry of Finance is transferring those assets gradually. Pumping so much money into the Treasury, however gradually, will inevitably affect the banking system. In the case where the centre of suction is a bank, the supply of money in the hands of private individuals and of business concerns will be reduced by an amount several times greater than the original amount transferred from the bank to the Treasury. In short, there will be a deflationary tendency. The Ministry of Finance and the Bank of Thailand

are well aware of this danger and have considered preventive as well as remedial measures. We all hope that the Government will seize this opportunity to spend more money on development projects beneficial to the nation both in the short and the long run.

2) The English may talk about horses and stable doors; our Thai proverb, literally translated, means "*Bull lost, then put up fence.*" This may be interpreted in two ways. It may have a scolding connotation, asking why no fence has been built before the bull is lost. Or it may advise you to build your fence in any case, even after you have lost a bull; you may recover the old beast, or you may acquire a new one, then the fence will be there to prevent further mishaps. However interpreted, there is wisdom in the proverb. But its second meaning is appropriate to our present situation. When you have lost your bull,

it is not enough to recover it, you must put the fence up, before the new robber acts. We must watch and see whether any fence will actually be built or repaired. But if, after a long period of time, we see no fence to protect the bull of secret service money, no fence to protect the bull of decency in trade and industry, no fence to protect the bull of decency in public biddings and government contracts, if public interest and economic morality is left too long exposed to known or unknown assailants, then the Faculty of Economics, Thammasat University should conduct proper research into the question why there is no fence where there obviously should be one; what are the characteristics of a good fence; what is the relationship between those who should but do not build fences, and those who like to be without fences. And since the subject of fences is a very important one, given

the opportunity, we perhaps should extend our investigation to cover fences for pigs, fences for water supply and other things.

Mr. Chairman and members of the Thai Bankers Association, you can see that the Dean is apt to be loquacious; let us return to tonight's banquet. On behalf of all the guests, I would like to thank the Association for your kindness and hospitality. We all enjoy being your guests, and the enjoyment starts with anticipation on receiving the invitation, and is realised all through the part tonight. We are grateful to you.

My fellow guest, please join me in drinking to the Prosperity of the Thai Bankers Association.

ADDRESS

AT THE ANNUAL DINNER OF THE THAI BANKERS ASSOCIATION

9th February 1966

(Summary of the Thai version delivered in verse)

Attention is first drawn to the fact that "Moonlabod Banpakich" - a primer partly in verse is 95 years old this year. Some passages of the speech are borrowed from that book which is full of wisdom.

The speaker describes The Banquet and finds everything enjoyable. He is asked to speak on behalf of the guests, a task which he readily and willingly accepts.

Tribute is paid to Mr. Udane Tejapaibul, the new President of the Thai Bankers Association. May he be blessed with strength and wisdom in his leadership

of the Thai banking circle. May all the members conform to the rules and regulations of the Association.

Regrets are expressed for the death of Chulind Lamsam, Chairman of the Thai Farmers Bank, and in particular for the death of Kasem Sriphayak, Minister of Economic Affairs and a former Governor of the Bank of Thailand. Kasem was honest, truthful, brave, industrious; he stuck to his duties. He laid the foundation of Thailand's relative prosperity; while he remained far from rich. Life may depart; but his honour is immortal.

Life is full of changes. Sunthorn Hongsladarom, after a long period at Finance, returned to Economic Affairs to replace Kasem. The Banking and Treasury circles regret his departure after such a fruitful period of co-operation with him. We wish him well and salute him. The new Minister of Finance is no other than

Dr. Serm Vinicchayakul who is learned and has been highly honoured.

Every year there are three speakers at the Bankers' Banquet. This year, two are new speakers. How long will the third one last ? Who will take his place ?

Everyone is saying that Bangkok has become a great city with so many new wide roads and tall buildings, numerous big cars and big roundabouts. Nightclubs abound, so do hotels some with straight roofs and another with curiously slanting roofs. Phya Thai Road is so full of obstacles that whoever can drive there ought to win a prize at Monte Carlo. At night, Sri Ayudhya Road is well lit, but what about all the other roads which remain dark death-traps for pedestrians ?

When one looks at the banks, one finds them with beautiful new buildings. They have been prosperous

and have paid good dividends. The rates of interest payable to depositors have been reduced, likewise were those on government securities; but the rates charged to borrowers remain as high as before. Why ? When are these interest rates coming down ? Banks have also their responsible role in the development of the country. Traders and producers will be able to reduce their costs with lower interest charges, then business will be expanded and benefit will rebound to the banks. Why do not the banks reduce their rates for the sake of the nation ?

The other night I went of bed feeling depressed and had a nightmare. The earth opened up and from hell came a monster who looked like a stocky human being with a fat belly who announced that his name was Lopo (Greed). He boasted that his influence in Thailand was wide and deep. His procedure was to

start with influential people because then the rest would follow the former's example rapidly and without hesitation. When the human mind had been weakened by Greed, then Toso (Anger) and Mohan (Stupidity) would operate with success. Toso was the monster who would put fear into the heart of anybody who dared speak out, and Mohan would finish off by corrupting the human mind, by making it susceptible to flattery and by making it favour selfishness and nepotism.

In the dream the other two monsters subsequently appeared and the three danced together to a very loud music working up to a crescendo when thick smoke erupted from Hell covering them all. When the smoke cleared up, the monsters were nowhere to be seen, but in their place there was the shadow of mao Tse Tung.

I woke up in terror; but subsequently realized that this dream was really brought on by the Prime

Minister's New Year message to the people in which he urged all of us to get rid of Greed, Anger and ignorance.

Then may bankers strictly conform to the wise tenets of the Prime minister. May they reduce the rates of interest and thereby become happy and prosperous.

I invite all the guests to raise their glasses and drink to the prosperity of Thai Bankers Association and its members.

คำชี้แจงในเรื่องทหารชั่วคราว

ในเรื่องทหารชั่วคราว มีนามแฝงอยู่หลายแห่ง เพื่อความเข้าใจของผู้อ่าน จึงขอบอกนามจริงไว้ด้วย ดังต่อไปนี้—

๑. ชน (หน้า ๖) ม.จ. ศุภสวัสดิ์วงศ์สันติ สวัสดิวัตน์
ต้นศัพท์กษยแก้ว แต่นามแฝงในพวกเราคือ “อรุณ”

๒. จำกัศ (หน้า ๖) นายจำกัศ พดางกูร ต้นศัพท์
ในประเทศจีน ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ จะยุติลง (เข้าใจ
ว่าคงไม่มีนามแฝง)

๓. ฐิฐ (หน้า ๗) นายปรีดี พนมยงค์

๔. แดง (หน้า ๗) นายประทาน เปรวมกมด ปัจจุบัน
ทำงานอยู่ที่บริษัทดีเวลอปเปอร์

๕. เค็ง (หน้า ๗) นายดำรง วรรณพฤษ์ ปัจจุบัน
ทำงานอยู่ที่บริษัทดีเวลอปเปอร์

๖. จัน (หน้า ๘) เป็นคนจีน ไม่ทราบชื่อจริง

๖. คี (หน้า ๑๔) นายแพทย์ เปรม บุรี แพทย์ประจำแผนกศัลยศาสตร์โรงพยาบาลศิริราช ขณะนี้ประจำโรงพยาบาลรามาริมดี

๗. ขำ (หน้า ๑๔) นายแพทย์ รัชต์ บุรี แพทย์ประจำแผนกอายุรศาสตร์โรงพยาบาลศิริราช ขณะนี้ประจำโรงพยาบาลรามาริมดี

๘. กร (หน้า ๑๔) พันตำรวจเอก ธนา ไปษยานนท์ ปัจจุบันทำงานอยู่ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย

๑๐. เข้ม (หน้า ๑๔) นายบ๋วย อิงภากรณ์ ปัจจุบันเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย